

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KIRSAL MİMARİ MİRASIN KORUNMASI BAĞLAMINDA BAYBURT KIRSAL
GELENEKSEL EVİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Tuğba AKGÜN

**HAZİRAN 2013
TRABZON**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KIRSAL MİMARİ MİRASIN KORUNMASI BAĞLAMINDA BAYBURT KIRSAL
GELENEKSEL EVİ**

Mimar Tuğba AKGÜN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"Yüksek Mimar"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 10.05.2013
Tezin Savunma Tarihi : 17.06.2013**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hamiyet ÖZEN

Trabzon 2013

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Ana Bilim Dalında
Tuğba AKGÜN Tarafından Hazırlanan**

**KIRSAL MİMARİ MİRASIN KORUNMASI BAĞLAMINDA BAYBURT KIRSAL
GELENEKSEL EVİ**

**başlıklı bu çalışma Enstitü Yönetim Kurulunun 28.05.2013 gün ve 1507 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.**

Jüri Üyeleri:

Başkan: Doç. Dr. Dilek BEYAZLI

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hamiyet ÖZEN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nihan ENGİN

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Kırsal yerleşmelerde yaşanan yıkım ve bozulmalar sahip olunan geleneksel mimariyi etkilemekte ve yok olmasına neden olmaktadır. Kırsal geleneksel mimariyi oluşturan yerel kültür ve kimlik değerlerinin yok olmasının önüne geçilerek, özgün değerlerin ve bu değerlerle şekillenen kırsal geleneksel evin, korunması ve sürekliliğinin sağlanması için, Kırsal Mimari Mirasın Korunması Bağlamında Bayburt Kırsal Geleneksel Evini irdelemeyi amaçlayan bu çalışma, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda hazırlanmıştır.

Bilimsel danışmanlığımı üstlenen, akademik açıdan desteklerini, değerli fikir ve yapıcı eleştirilerini esirgemeyen hocam, Yrd.Doç.Dr.Hamiyet ÖZEN'e tezime sağladığı katkılardan dolayı sonsuz teşekkürü bir borç bilirim. Alan çalışmasında gittiğim köylerde misafirperverlikleriyle keyifli bir çalışma yapmamı sağlayan köy sakinlerine, rölöve almamda yardımcı olan ablam Sefa Merve AKGÜN'e ve İbrahim ALTUNTAŞ'a teşekkür ederim.

Her türlü özveride bulunan, her zaman yanında olduklarını hissettiren ve manevi güç veren, ablam Sefa Merve AKGÜN'e, annem Asiye AKGÜN'e ve babam Yusuf AKGÜN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tuğba AKGÜN

Trabzon 2013

TEZ BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kırsal Mimari Mirasın Korunması Bağlamında Bayburt Kırsal Geleneksel Evi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hamiyet Özen’in sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 08.07.2013

Tuğba AKGÜN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖNSÖZ	III
TEZ BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
SUMMARY	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ.....	XIII
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	2
1.3. Çalışma Alanının Seçimi ve Sınırları.....	2
1.4. Çalışma Yöntemi	4
1.5. Kır ve Kırsal Kavramları.....	5
1.6. Kırsal Yerel Kültür ve Kimlik Kavramları	6
1.7. Kırsal Yerel Mimariyi Biçimlendiren Etkenler	7
1.7.1. Doğal ve Çevresel Etkenler.....	8
1.7.2. Demografik ve Ekonomik Etkenler	10
1.7.3. Sosyo-Kültürel Etkenler.....	11
1.8. Kırsal Geleneksel Ev.....	12
1.8.1. Yapı Malzemeleri ve Yapım Sistemleri.....	13
1.8.2. Yapı Elemanları	17
1.8.3. Mimari Elemanlar	19
1.8.4. Mimari Mekanlar	21
1.8.5. Mimari Özellikler.....	22
1.9. Kırsal Geleneksel Mimariyi Koruma Yaklaşımları	23
1.9.1. Dünya’da Kırsal Geleneksel Mimarinin Koruma Yaklaşımı.....	23
1.9.2. Türkiye’de Kırsal Geleneksel Mimarinin Koruma Yaklaşımı.....	27
1.10. Kırsal Geleneksel Mimariyi Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar	28
1.10.1 Dünya’da Kırsal Geleneksel Mimariyi Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar	29

1.10.2.	Türkiye’de Kırsal Geleneksel Mimariyi Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar	39
1.11.	Kırsal Geleneksel Mimariyi Koruma Sorunları	43
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR	47
2.1.	Çalışma Alanının Tanıtımı	47
2.1.1.	Bayburt Kenti	47
2.1.1.1.	Tarihi Gelişimi	48
2.1.1.2.	Coğrafi Konum	50
2.1.1.3.	Topoğrafya ve İklim	51
2.1.1.4.	Demografik ve Ekonomik Yapı	52
2.1.1.5.	Sosyo-Kültürel Yapı	54
2.2.	Çalışmanın Aşamaları	57
2.2.1.	Anket Çalışması	58
2.2.1.1.	Örneklemin ve Deneklerin Seçimi	58
2.2.1.2.	Anketin Değerlendirilmesi	59
2.2.2.	Geleneksel Evlerin Rölövelerinin Alınması	59
2.2.3.	Geleneksel Evlerin Fotoğraflarla Görsel Tespitinin Yapılması	59
2.2.4.	Kimlik Kartlarının Hazırlanması	59
2.2.4.1.	Köy Kimlik Kartları	60
2.2.4.2.	Yapı Kimlik Kartlarının Hazırlanması	60
2.2.4.3.	Evlerin Plan ve Cephe Etüt Tablolarının Hazırlanması	61
2.2.5.	Analiz Tabloları	61
3.	BULGULAR	62
3.1.	Kırsal Geleneksel Bayburt Evi	62
3.1.1.	Yapı Malzemeleri ve Yapım Sistemleri	68
3.1.1.1.	Taş	69
3.1.1.2.	Ahşap	71
3.1.1.3.	Toprak	73
3.1.2.	Yapı Elemanları	74
3.1.3.	Kırsal Geleneksel Bayburt Evi Mimari Elemanları	81
3.1.3.1.	Kapılar	81
3.1.3.2.	Pencereler	83
3.1.3.3.	Merdivenler	84
3.1.3.4.	Bacalar	85

3.1.4.	Kırsal Geleneksel Bayburt Evi Mimari Mekanları	85
3.1.4.1.	Ev	86
3.1.4.2.	Odalar.....	88
3.1.4.3.	Tandırılık.....	89
3.1.4.4.	Ahır/Dam	90
3.1.4.5.	Merek	91
3.1.4.6.	Diğer	92
3.1.5.	Kırsal Geleneksel Bayburt Evi Mimari Özellikleri	92
3.1.5.1.	Plan Özellikleri	92
3.1.5.2.	Cephe Özellikleri	99
4.	İRDELEMELER.....	101
4.1.	Seçilen Kırsal Yerleşmelerdeki Fiziksel, Demografik ve Ekonomik Yapı Analiz Tabloları	101
4.2.	Seçilen Kırsal Yerleşmelerdeki Evlerin Durumu ile İlgili Analiz Tabloları	103
4.3.	Seçilen Kırsal Yerleşmelerdeki Mimari Mirasın Korunması ve Sorunları ile İlgili Analiz Tabloları	105
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	109
6.	YEREL İSİMLER.....	113
7.	KAYNAKLAR	116
8.	EKLER	121
ÖZGEÇMİŞ		

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

KIRSAL MİMARİ MİRASIN KORUNMASI BAĞLAMINDA BAYBURT KIRSAL
GELENEKSEL EVİ

Tuğba AKGÜN

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Ana Bilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hamiyet ÖZEN
2013,120 (Sayfa), 89 (Ek Sayfa)

Koruma altına alınmadığı için yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmış olan kırsal yerleşmeler, yerel kültürün biçimlendirdiği bir mimaridir. Miras değeri taşıyan bu mimari, yerel kültürün etkisiyle kimlik kazanan, özgün değerleriyle ve yaygın kullanımlarıyla gelenekselleşen bir mimariye dönüşmüştür.

Kırsal mimari mirasın korunması amacıyla yönelik olarak, Bayburt kırsal geleneksel evinin tespit ve analizini kapsayan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde çalışmanın amaç ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiş ve kırsal geleneksel mimariyi oluşturan kavramlara değinilerek kırsal mimariyi koruma yöntem ve sorunları irdelenmiştir.

İkinci bölümde çalışma alanına yönelik genel bilgiler derlenmiş ve çalışma aşamalarına detaylı bir şekilde değinilmiştir.

Üçüncü bölümde alan çalışması sırasında elde edilen Bayburt kırsal geleneksel mimarisinin özelliklerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde yapılan anket değerlendirilerek tablolar oluşturulmuş, analizler yapılmış ve geleneksel ev sahiplerinin koruma hakkındaki görüşleri veriye dönüştürülerek irdelenmiştir.

Son bölümde analizlerden elde edilen sonuçlara göre, kırsal yerleşmelerin korunması için öneriler getirilmiş ve kırsal geleneksel mimarinin korunması için stratejiler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Yerel Kültür ve Kimlik, Kırsal Mimari, Geleneksel Mimari, Kırsal Mimari Mirasın Korunması, Bayburt Geleneksel Evi

Master Thesis

SUMMARY

IN THE CONTEXT OF THE PROTECTION OF THE RURAL ARCHITECTURAL
HERITAGE: RURAL TRADITIONAL HOUSE OF BAYBURT

Tuğba AKGÜN

Blacksea Technical University
Institute of Science
Department of Architecture
Supervisor: Assis. Prof. Dr. Hamiyet ÖZEN
2013,120 Pages, 89 (Appendix Pages)

Rural settlements which faced the threat of extinction for are not taken under protection, which is an architecture with traces of rural local culture. In Rural settlements with heritage value of this architecture has become a traditional architecture, with original values and common uses, winning identity with the effect of the local culture.

For the purpose of the conservation of the rural architectural heritage, this study consists of five sections, covering detection and analysis rural traditional houses of Bayburt.

In the first part of the study were given information about purpose and method of the study and protection methods and issues are examined with the of rural architecture refering the concepts that creating the rural traditional architecture.

In the second part of study general information has been compiled for the study area and discussed in detail in the working stages.

In the third part of the study are given in the rural traditional architecture properties of Bayburt obtained during the study.

In the fourth part the tables created by evaluating the questionnaire, data analysis was done and are examined about the protection views of traditional home owners converted to data.

At the last part according to the results of analyzes, introduced recommendations for the protection of rural settlements and developed strategies for the protection of traditional architecture in the countryside.

Key Words: Rural Local Culture and Identity, Rural Architecture, Traditional Architecture, Conservation of Rural Architectural Heritage, Traditional House of Bayburt

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Çalışma kapsamında gidilen kırsal yerleşmeler	3
Şekil 2. İklimle ilgili olarak oluşan yapı kültürü.....	9
Şekil 3. Topoğrafyaya bağlı gelişen ulaşım: Rize; Artvin.....	10
Şekil 4. Kırsal mimarideki taş yapı örnekleri: Balıkesir/Cunda; Trabzon/Uğurlu (Özen, Fotoğraf Arşivi)	14
Şekil 5. Ahşap malzemenin kullanıldığı yapı sistemleri(Özen, Fotoğraf Arşivi)	15
Şekil 6. Ahşap malzemenin kullanıldığı yapı sistemleri (Özen, Fotoğraf Arşivi)	15
Şekil 7. Yığma sistemle yapılmış toprak yapılar: Şanlıurfa/Harran; Konya/Sille(Özen, Fotoğraf Arşivi)	16
Şekil 8. Toprağın yapı malzemesi olarak kullanılması: Ankara/Hamamönü; Gümüşhane (Özen, Fotoğraf Arşivi).....	17
Şekil 9. New York Eyaleti kırsal mimari mirası koruma uygulaması.....	30
Şekil 10. New York Eyaleti kırsal mimari mirası koruma uygulaması.....	30
Şekil 11. Doğu Wiltshire’da kırsal mimari mirası yapılan koruma uygulaması	32
Şekil 12. İngiltere kırsalındaki eski yapılarda uygulanan işlev değişikliği	34
Şekil 13. İrlanda kırsalında korunan kapılar.....	35
Şekil 14. Etna bölgesel parkı	36
Şekil 15. İtalya’da kırsal mimari miras değerleri	37
Şekil 16. Skansen açık hava müzesi yerleşim planı	37
Şekil 17. Skansen müzesindeki yapılardan örnekler	38
Şekil 18. Bursa Cumalıkızık köyünde eskime ve bozulmalar	40
Şekil 19. Restore edilen çobanisa köy evleri	42
Şekil 20. Bayburt	47
Şekil 21. Anadolu’da ticaret yolları ve Trabzon – Tebriz yolu Bayburt	50
Şekil 22. Bayburt İl ve İlçe Sınırları	51
Şekil 23. Bayburt Dede Korkut festivalinden görüntüler.....	55
Şekil 24. Bayburt el sanatları	55
Şekil 25. Bayburt köy odaları	56
Şekil 26. Köy ve yapı kimlik kartları örnekleri.....	60
Şekil 27. İklim ve topoğrafyaya bağlı oluşan Bayburt geleneksel ev mimarisi	62

Şekil 28. Konuma bağlı oluşan Bayburt geleneksel ev mimarisi (Dumlu köyü)	63
Şekil 29. İklimin cepheye etkisi (Kavlatan Köyü)	64
Şekil 30. İklimin plan ve cepheye etkisi	64
Şekil 31. Tarım ürünleri deposu ve harman yeri (Aydıntepe/Dumlu köyü).....	65
Şekil 32. Aydıntepe/ Gümüşdamla Köyü	66
Şekil 33. Kanat oluşumu ve haremlik/selamlık kavramlarının ev planına yansması.....	67
Şekil 34. Sivil ve kültürel mimarlık ürünleri	69
Şekil 35. Bayburt doğal taşları	70
Şekil 36. Bayburt taş işçiliği	71
Şekil 37. Ahşap malzeme kullanımı (Sorkunlu Köyü; Şalcılar Köyü)	72
Şekil 38. Toprak mazlemenin yapıda kullanımı (Alaca Köyü; Şalcılar Köyü).....	73
Şekil 39. Bayburt/Aydıntepe/Dumlu köyü çatma duvar	74
Şekil 40. Bayburt/Aydıntepe/ Başpınar köyü muska duvar.....	75
Şekil 41. Bayburt/Aydıntepe/ Şalcılar köyü bağdadi duvar	75
Şekil 42. Taş yığma sistem uygulanan örnekler	76
Şekil 43. Taş iç duvar (Gümüşdamla Köyü)	76
Şekil 44. Ahşap iç duvar kullanımı (Dumlu Köyü).....	77
Şekil 45. Ahşap ve toprak zemin kullanımı (Başpınar Köyü, Sorkunlu Köyü)	77
Şekil 46. Tavan şekilleri/Aydıntepe/Gümüşdamla köyü.....	78
Şekil 47. Kirman örtü formları	79
Şekil 48. Beşik çatı /Aydıntepe/ Kavlatan ve Dumlu köyleri	80
Şekil 49. Bayburt/Aydıntepe/Dumlu Köyü çatı örtüsü	80
Şekil 50. Dış/iç kapılardan örnekler	81
Şekil 51. Dumlu köyü eve giriş kapısı ve cenaze çıkış kapısı.....	82
Şekil 52. Kapı kilitleri“zırza”	82
Şekil 53. Zemin kat(ahır) pencereleri	83
Şekil 54. Yaşama alanı pencerelerinden örnekler	83
Şekil 55. Yaşama alanı Pencerelerinden örnekler	84
Şekil 56. Çatı pencerelerinden örnekler	84
Şekil 57. Merdivenler	84
Şekil 58. Bacalar	85
Şekil 59. Ev Elemanları.....	86
Şekil 60. Kırsal geleneksel Bayburt evinde “Ev”.....	87

Şekil 61. Selamlık.....	87
Şekil 62. Oda elemanları	88
Şekil 63. Tandır, baca, tandır üstü oturma yeri	89
Şekil 64. Ev içerisinde kiler kullanımı	89
Şekil 65. Ambar	90
Şekil 66. Ahırların konumlandırılması.....	90
Şekil 67. Ahır ile ev arasındaki geçişler	91
Şekil 68. Mereklerin konumlandırılması.....	92
Şekil 69. Yapı mülkiyet durumu	103
Şekil 70. Konut türü ve kullanım durumu	103
Şekil 71. Yapının şu andaki durumu	104
Şekil 72. Yapı koruma durumu	104
Şekil 73. Yapılardaki değişiklik durumu ve nedenleri	105
Şekil 74. Köyde yaşama memnuniyet durumu	105
Şekil 75. Köyde oturulmasının nedenleri	106
Şekil 76. Yaşanılan köyün en önemli özelliği	106
Şekil 77. Geleneksel evde yaşamakla ilgili memnuniyet durumu	106
Şekil 78. Korumanın gerekliliği ve geleneksel evin korunması durumu	107
Şekil 79. Köylerde korunması gerekli yapı durumu.....	107
Şekil 80. Yerel kültürün ve mimarinin sürekliliğinin sağlanması durumu	108
Şekil 81. Köy evlerinde görülen bozulmaların nedenleri	108

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Çalışma kapsamında seçilen kırsal yerleşmeler	4
Tablo 2. Kırsal mimari mirasın korunması ile ilgili çeşitli düzenlemeler, sözleşmeler	24
Tablo 3. Bozulmalara yönelik yapılan tespitler	40
Tablo 4. Bayburt Kenti tarihi gelişimi	49
Tablo 5. Bayburt Merkez, Aydıntepe ve Demirözü ilçelerinde arazinin kullanıma göre dağılımı	52
Tablo 6. 1835 Yılında Bayburt ve köylerinin nüfus dağılımı	53
Tablo 7. 2007-2010-2012 Yılı İlçelere göre şehir ve köy nüfusu	53
Tablo 8. Çalışma kapsamında seçilen kırsal yerleşmelerde yapılan anket sayısı.....	58
Tablo 9. İl sınırları içerisindeki ormanların ağaç türlerine göre dağılımı	72
Tablo 10. P1 plan tipinde ev	93
Tablo 11. P2 plan tipinde ev.....	94
Tablo 12. P3 plan tipinde ev	95
Tablo 13. P4 plan tipinde ev	96
Tablo 14. P5 plan tipinde ev	97
Tablo 15. P6 plan tipinde ev.....	98
Tablo 16. Plan tipine bağlı olarak oluşan cephe düzenleri	99
Tablo 17. Deneklerin bireysel özellikleri	101
Tablo 18. Deneklerin bireysel özellikleri	102
Tablo 19. Aile yapısı ve birey sayısı	102

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Kırsal yerleşmelerde barınma ihtiyacına cevap veren geleneksel ev, karakterini uzun bir süreçte ve deneyimle oluşturmuştur. Yerel yaşamın, doğal çevrenin ve geleneksel toplumun sosyo-kültürel özelliklerini yansıtan ev, kullanılan malzeme ve yapım tekniklerindeki farklılıklarla biçimlenmiş ve geleneksel bir mimariye dönüşmüştür.

Geleneksel mimari dünya genelinde, tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik nedenlerden kaynaklı olarak fiziksel bozulma ile karşı karşıya kalmıştır(Icomos,2005). Kültürün, ekonomik koşulların yaşamı şekillendirdiği, tarımsal üretimin yoğun olduğu kırsal yerleşmelerde, sanayinin gelişimi, üretim şeklinin değişmesine, böylece yaşam şeklinde meydana gelen değişim, sosyal dönüşümlerin yaşanmasına neden olmuştur. Aynı zamanda kırsal yerleşmelerden kente doğru yaşanan göç ile birlikte kırsal nüfus azalmış ve yerleşimler terk edilmiş alanlar haline gelmiştir.

Kırsal yerleşmelerde yaşanan bu olumsuz gelişmeler, dolayısıyla mimariyi de olumsuz yönde etkilemekte, sahip olduğu özgün değeri kaybetmesine neden olmaktadır. Ancak geçen yıllar içerisinde, kırsal yerleşmelerin ve kırsal mimarinin değerinin ortaya konulması ile kırsal yerleşmeler ve yapılar için çeşitli koruma çalışmaları yapılmaya başlanmıştır.

Korumaya yönelik olarak, kırsal yerleşmeler ve bu alanlarda bulunan mimari miras değeri taşıyan yapılar için hazırlanan programlarla, tarihi dokularda yeniden canlandırma ve yapıların bünyelerine uygun yeni işlevlerle yaşama döndürülmeleri yoluna gidilmektedir. Ayrıca kırsal yerleşmedeki kültürü ve folkloru anlatan çeşitli bilgi materyalleri içerisinde barındıran etnografik, kırsala ait mimariyi tanıtan açık hava, doğal bilim ve tarihi anlatan bilim ve teknoloji, geleneksel sanatlar, resim, heykel gibi yerel mirası sunan sanat ve kırsal mirası doğal ve sosyal bağlamda içeren ve kırsal kalkınmaya yardımcı olan eko müzeler de kırsal yerleşmeleri ve kırsal mimariyi korumaya yönelik olarak yapılan koruma programları içerisinde yer almaktadır(Euracademy, 2000).

Kırsal geleneksel mimarinin korunması yönünde yapılan çalışmalar sırasında, birçok sorunla karşılaşmaktadır. Korumayı en etkili şekilde gerçekleştirebilecek olan bireyin, koruma bilincine sahip olmaması, en önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Kırdan kente yaşanan göç ve kırsal alanlardaki yeni kimliksiz yapılaşma gibi etkenler, kırsal yerleşmelerdeki geleneksel dokuda değişim ve bozulmalara neden olmaktadır. Kırsal yerleşmelerdeki bu bozulmaların önlenmesi ve geleneksel mimarinin korunması amacıyla yönelik olarak, dünya genelinde yerel yönetimler ve çeşitli kuruluşlar tarafından geliştirilen koruma yaklaşımlarıyla, nitelikli koruma çalışmaları yapılmaktadır.

Geleneksel mimariyi koruma yaklaşımları uygulanmaya başladığında sadece kentsel yerleşmelerin korunması konusunda çalışmalar yapılmıştır. Ancak 1964 Venedik tüzüğünde alınan kararlarla bu yanlış uygulamadan vazgeçilmiş ve kırsal alanlarda koruma kapsamına alınmıştır (Icomos,1964).

Geleneksel ev mimarisi ile ilgili Bayburt üzerine yapılan çalışmalar kentsel alan ile sınırlı kalmış, kırsal alanlara ilişkin bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmada Bayburt kırsal yerleşmelerinde, doğal, çevresel, sosyo-ekonomik ve kültürel etkenler ile birlikte malzeme ve yapım sistemlerinin geleneksel evin plan özelliklerini ve cephe düzenini nasıl şekillendirdiğine, ev içerisinde mekan oluşumuna ve mekanlarda kullanılan malzeme seçimlerinin nasıl belirlendiğine değinilecektir. Alan çalışmasında elde edilen veriler ışığında Bayburt kırsal geleneksel evleri ile ilgili plan tipolojileri oluşturulacaktır.

Bayburt kırsal mimari mirasının korunması bağlamında, Bayburt kırsal mimari mirasının önemli bir bölümünü teşkil eden kırsal geleneksel Bayburt evleri incelenerek, Bayburt kırsal mimari miras envanterinin çıkarılmasına katkı sağlanması ve geleneksel mimariyi koruma konusundaki yaklaşımlar ve başarılı uygulamalar dikkate alınarak Bayburt kırsal geleneksel evi için koruma önerilerinin getirilmesi hedeflenmektedir.

1.3. Çalışma Alanının Seçimi ve Sınırları

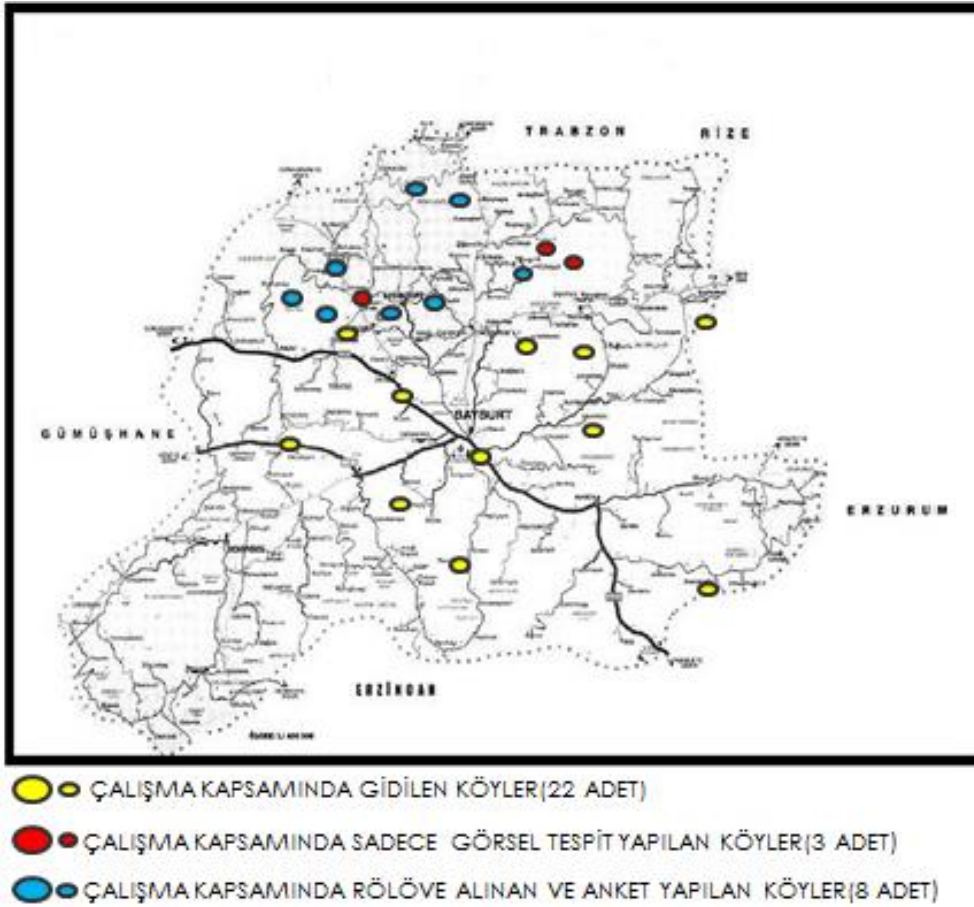
Kırsal yerleşmelerin geçmişten günümüze kadar itinayla taşıdıkları değerler, önemli bir kültürel zenginliktir ve soyut miras değeri taşımaktadır. Bu soyut mirası oluşturan, geleneklerin, yerel kültürün ve kimliğin somutlaşmasıyla mimari miras oluşmaktadır. Soyut miras ile birlikte, çevresel farklılıklar da kırsal yerel mimariye yansımakta ve onu şekillendirmektedir.

Karadeniz Bölgesi kenti olan Bayburt'un, Karadeniz ile Doğu Anadolu arasında geçiş bölgesinde olması, kentin farklı topoğrafik, iklimsel ve doğal özelliklere sahip olmasını sağlamıştır. Hem Karadeniz hem de Doğu Anadolu ile olan ilişkileri sosyo-

kültürel özelliklerini belirlemekte ve ekonominin de etkisiyle yerel mimarisini oluşturmaktadır.

Kırsal yerel mimarinin oluşumunu etkileyen faktörler ışığında(doğal çevresel, sosyo-kültürel, demografik-ekonomik), geçiş bölgesi mimarisini ve farklılıklarını en iyi anlatabilecek, farklı yapısal özellikler gösteren, mimari miras açısından değer taşıyan ve doku oluşturabilen köyler çalışma alanları olarak belirlenmiştir. Mimari zenginliği göstermek amacıyla hem Doğu Anadolu'ya hem de Karadeniz'e yakın olan köyler seçilmiştir.

Merkez ilçeyle birlikte toplam 3 ilçesi olan Bayburt'ta, toplam 170 köy bulunmaktadır. Çalışma kapsamında, araştırma süresi ve olanaklar çerçevesinde, Merkez Demirözü ve Aydıntepe ilçelerine ait toplam 22 adet köye gidilmiştir. Ancak bu köyler içerisinde çalışmaya katkı sağlayabilecek olan köylerde rölöve ve görsel tespit çalışmaları yapılmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma kapsamında gidilen kırsal yerleşmeler

Çalışma kapsamında gidilen köyler içerisinde, mimari açıdan tipolojiye ve çalışmaya katkı sağlayabilecek özellikte olan geleneksel ev örneklerini barındıran 11 köy seçilmiştir. Ancak gidilen bazı köylerde yaşayan nüfusun olmaması nedeniyle, evlerin rölövesi alınamamış, sadece fotoğraflarla görsel tespit yapılmıştır. Çalışma yapılan köylerde ise yaşayan insanların az olması nedeniyle anket, rölövesi alınan evlerin sahipleriyle yapılmıştır. Çalışma kapsamında seçilen köyler Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Çalışma kapsamında seçilen kırsal yerleşmeler

İlçe	Köy	Nüfus(2012)	İle uzaklığı(km)	İlçeye uzaklığı(km)
Aydıntepe	Alaca (Menge)	38	32	17
	Başpınar (Armutlu)	52	29	14
	Dumlu (Henege)	48	45	39
	Gümüştamla (Zargıdı)	216	28	4
	Kavlatan (Kavlatan)	68	50	42
	Sorkunlu (Toronsos)	55	32	16
	Şalcılar (Hapuşgi)	83	28	10
	Yazlık (Danzut)	15	28	12
Merkez	Koçbayırı (Pörge)	118	29	
	Pelitli (Cilansor)	39	35	
	Armutlu (Armutlu)	111	33	

1.4. Çalışma Yöntemi

Bayburt kırsal mimari mirasının, değerinin ortaya konulması ve görünürlüğünün artırılması amacıyla hazırlanan bu çalışmada, kırsal geleneksel Bayburt evlerinin tespiti için üç aşamadan oluşan bir yöntem uygulanmıştır. Bunlar;

- Literatür taraması ve verilerin toplanması,
- Alan çalışması(Rölöve, Fotoğraf çekimi ve anket uygulaması),
- Verilerin analiz edilmesi, çizim, tipoloji ve karşılaştırma teknikleri kullanılarak irdelenmesi olarak belirlenmiştir.

Literatür taraması ve verilerin toplanması;

- İlk aşama olarak literatür taramasında, kırsal geleneksel mimariyi tanımlayan genel kavramlar, biçimlendiren etkenler araştırılmış, Dünya’da ve Türkiye’de kırsal geleneksel mimariyi koruma yaklaşımları ve çalışmaları incelenerek koruma sorunları üzerinde durulmuştur.

- Bayburt ile ilgili kırsal geleneksel mimariyi etkileyen özellikler (doğal çevresel ve sosyo-kültürel özellikler ile tarihsel gelişim) derlenmiştir.
- Bayburt ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Ancak kırsal yerleşmeler ile ilgili bir çalışma mevcut olmadığı için kırsal yerleşmelerle ilgili veriler alan çalışması ile elde edilmiştir.

Seçilen köylerde yapılan alan çalışmasında;

- Kırsal geleneksel evlerin rölövesi alınmış,
- Rölövesi alınan evlerin sahipleri ile anket yapılmış (Ek 1),
- Fotoğraflarla evlere ait görsel kaynak elde edilmiştir.

Verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması;

Alan çalışmasında yapılan anket sonucunda elde edilen verilerle analizler yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda;

- Kırsal yerleşmelerde yaşayan nüfusun genel özellikleri,
- Geleneksel ev sahiplerinin evlerinin koruma durumları,
- Geleneksel ev sahiplerinin kırsal geleneksel mimarinin korunması ile ilgili görüşleri sayısal değerlere dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Bu çalışmayla yok olmaya yüz tutmuş koruma değeri taşıyan Bayburt kırsal geleneksel evlerine dikkat çekilerek, değerlerinin anlaşılması ve kırsal mimari miras ile ilgili envanter oluşması için sağlıklı bilgilerin derlenmesi sağlanacaktır. Böyle bir envanter, mekân yönetimindeki esaslı bir niteliksel öge olarak koruma için gerçekçi bir temel oluşturacaktır (Avrupa Konseyi,1975). Ayrıca elde edilen veriler ışığında örnek plan tipolojileri oluşturulmaya çalışılacaktır.

1.5. Kır ve Kırsal Kavramları

Kır, şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, olarak tanımlanmaktadır (URL-1, 2012). “Kırsal kavramı, tarımsal üretimin yerel ekonomiye hakim olduğu alanları veya tarımsal üretim aracının mülkiyeti ile toplumsal yeniden üretimin ve ilişkilerin belirlendiği bir toplumsal yapılanmayı, son olarak da nüfus yoğunluğunun çok düşük olduğu alanları (Urry,1999)”, ifade etmektedir.

Kırsal alan için ise, değişik tanımlar mevcuttur. Kırsal alanlar, kent sayılan yerleşim yerlerinin dışında kalan yerler olarak ele alınmaktadır (DPT, 2000). “Üretim etkinlikleri tarıma dayalı olan, kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alan (Keleş, 1980)”, “İktisadi açıdan

özellikle doğal kaynaklara dayalı üretimin yaygın olduğu, ortalama gelir düzeyinin genellikle görece olarak düşük kaldığı, kendine özgü kültürel yapısı bulunan ve toplumsal hayatın daha çok gelenekler çerçevesinde belirlendiği yerler (İktisat Terimleri Sözlüğü, 2004)” olarak farklı sözlük tanımları yapılmıştır.

Kırsal alanlar, kom, oba, mezra, mahalle, divan, dam ve köy yerleşimlerini kapsamaktadır. Tüm bu alanlar kırsal alan kavramı içerisinde olmakla birlikte nüfus açısından farklılık göstermektedirler.

Köyler, kırsal yerel kültürün, kimliğin ve mimarinin en güzel örneklerini barındıran kırsal alanlar içerisindeki en büyük yerleşmelerdir.

1.6. Kırsal Yerel Kültür ve Kimlik Kavramları

Kırsal yerleşmelerin oluşumunda yerel kültürün etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bulduğu yerin kendine özgü özellikleri ile yerel, sahip olduğu somut olmayan özgün nitelikleriyle kültürel değer taşıyan kırsal yerleşmeler, kırsal yerel kültürel değerleriyle tanımlanmakta ve önem kazanmaktadır.

Kültür; değerleri, dini inançları, normları, sosyal kuralları, dilleri içerir ve insanların birbirleriyle olan ilişkilerini, davranış kalıplarını ve oluşturdukları ürünleri kaydeder (Euracademy, 2000). Geçmişten günümüze kadar kaydedilen bu değerler kültürü oluşturmaktadır. Bu değerleri tanımak, anlamak ve kültür mirasının ilk tasarımına ve sonradan kazandığı özelliklerine, tarihsel varlığına ve anlamına bağlı olarak yorumlamak, söz konusu yapının özgünlüğü konusunda varılacak yargının temelini oluşturur ve hem biçimle, hem de malzemeye ilgilidir (Icomos,1994).

Bir kimlik ögesi olan kültür, toplumun geleneğini, göreneğini, yaşama biçimini, adetlerini, alışkanlıklarını kapsayan bir kavram olduğu için kültür ve kimlik arasındaki ilişkinin vurgulanması önem taşımaktadır (Beyhan ve Ünügür,2005). Geçmişten günümüze kadar gelen yerel kültürel değerlerin yapıya kazandırdığı kimlik, kırsal geleneksel mimaride açıkça görülmektedir.

Gelenek-görenek-inançlar(yaşam biçimi, aile ve akrabalık ilişkileri, Mevlevilik, dini inanışlar), bayramlar-törenler-kutlamalar(düğün, bayram ve cenaze törenleri), halk müziği, halk oyunları, çocuk oyunları ve oyuncakları, halk sporları(cirit, yağlı güreş), tiyatro(seyirlik oyunlar), geleneksel el sanatları(zanaatlar, üretim şekilleri ve aletleri), geleneksel giyim-kuşam-süslenme, resim, mimari, geleneksel mutfak(yemekler) ve halk

edebiyatı(dil, şiir, aşıklık, kalıplaşmış sözler, anlatmalar), vb. birçok özellik kültürel değer taşımakta ve yere özgü özelliklerle kimlik kazanmaktadır (URL-2, 2012).

Kırsal yerel kültür, kültürün şekillendirdiği kimlik ve her ikisinin ürünü olan kırsal yerel mimarinin korunması, bu iki kavramın sürekliliğinin sağlanmasına bağlıdır.

1.7. Kırsal Yerel Mimariyi Biçimlendiren Etkenler

Yöreye özgü özelliklere ve malzemeye bağlı olarak oluşan mimari, özgünlüğün, dolayısıyla yerel mimarinin en önemli kanıtıdır. Kırsal yerel kültür ile kimlik kazanan mimarinin, sürekliliğinin sağlanması ile kırsal geleneksel mimari oluşmuştur. Geleneksel mimarinin temelini oluşturan kırsal yerel mimari, çeşitli faktörlere bağlı olarak biçimlenmektedir.

Rapoport'a göre;

- İklim ve barınma ihtiyacı,
- Malzeme, yapım tekniği ve teknoloji,
- Konum,
- Koruma,
- Ekonomi ve
- Din, mimariyi biçimlendiren etkenlerdir (Rapoport,1969).

Sümerkan'a göre; Mimarlık ürünlerinin yapı ve formunu belirleyen;

- Kültür(Yaşayış, Ekonomi, Üretim Biçimi, Din, Sosyal Çevre; Teknik, Strüktür ve Konstrüksiyon Gelenekleri),
- Malzeme(Geleneksel, Çevresel Yapı Malzemeleri, Malzemeye Bağlı Geleneksel Eleman ve Strüktürleri),
- Çevre koşulları(Tüm İklim Parametreleri, Arazi Dokusu, Topoğrafya, Örtü, Yönlenme) dır (Sümerkan,1990).

Özgüner'e göre; Mimarinin çerçevesini oluşturan;

- İklim,
- Arazi,
- Topoğrafya,
- Yapı malzemesi,
- Yaşama ve çalışma,
- Yerleşme,

- Çevre ile bağlantı'dır (Özgüner,1970).

Farklılıkların ve yerel mimari karakterin oluşmasını sağlayan farklı şekillerde sınıflandırılabilen tüm bu etkenler, doğal-çevresel etkenler, demografik ve ekonomik etkenler ile sosyo-kültürel etkenler olarak sistematize edilebilir.

1.7.1. Doğal ve Çevresel Etkenler

Doğal çevre mimariyi biçimlendiren ve yapı içinde dış çevre koşulları içinde uyumunu sağlamak isteyen insanın gereksinimleri ile bütünleşen önemli bir etkidir (Eriç,1979). Kırsal geleneksel mimarinin biçimlenmesinde etkili olan doğal çevresel etkenler, üç ana başlık altında sınıflandırılarak, incelenebilir. Bu başlıklar;

- Konum,
- Topografya ve iklim,
- Ulaşım'dır.

Konum;

Kırsal geleneksel mimarlık örneklerine bakıldığında, ilk dikkat çeken nokta yapının bulunduğu yerle son derece uyumlu olarak tasarlanmış olduğudur. Yere göre, yöreye göre oluşan bu mimari özgün karakteriyle değer taşımaktadır.

Kırsal geleneksel mimarinin oluşumunda konuma bağlı olarak çevredeki bitki örtüsü mimarinin görsel açıdan zenginleşmesine ve kimlik kazanmasına yardımcı olan önemli bir bileşendir.

Konuma bağlı olarak bitki örtüsünün;

- Orman olduğu alanlarda; hem görsel zenginlik sağlanması hem de yapı malzemesi olarak kullanılması açısından,
- Maki ve çalılıkların olduğu alanlarda; görsel zenginlik sağlanması açısından,
- Çiçek ve otsu bitkilerin olduğu alanlarda; görsel zenginlik sağlanması ve çeşitli yapım tekniklerinde yapı içerisinde kullanılması açısından,
- Tarım bitkilerinin olduğu alanlarda; görsel zenginlik sağlanması açısından,
- Süs bitkilerinin olduğu alanlarda; görsel zenginlik sağlanması açısından kırsal yerel mimarinin oluşmasında etkidir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,2008).

Topografya ve iklim;

Yapı yerleşiminin belirlenmesinde önemli bir etken olan kırsal arazi yapısının, doğal kullanım desenleri ile içinde yaşanan kırsal ve doğal peyzajı bozmadan birbirleriyle son

derece uyumlu yerleşimler oluşturulmuştur. Hatta yapı doğayla bir bütün haline getirilmiştir. Kırsal geleneksel mimaride topografyaya göre yapılan tasarımlar kimlikli yapıların oluşmasını sağlamıştır.

Kırsal yerleşimlerin oluşumunda topoğrafik özelliklerle ilişkili olarak yerleşim alanının jeolojik yapısı da etkili olmaktadır. Jeolojik yapı, o yöredeki yapılarda kullanılacak olan malzemeyi belirleyerek, yerel mimarinin oluşumuna katkı sağlamaktadır. Dağlık alanlarda genellikle taş malzeme hakim iken, alüvyal sahalar veya ovalarda toprak malzeme daha fazladır (Gözenç ve Gümüş,1998). Jeolojik yapı, mimaride yapı malzemesi olarak kullanılmakla birlikte bazen yapının kendisi de olabilmektedir. Ayrıca arazi yüzeyini mekânsal, dokusal, niteliksel ve dinamik yönleriyle tanımlayan doğal ve kültürel varlıkların oluşturduğu kompozisyon, mimari kimliği güçlendiren bir unsur olarak değerlendirilmelidir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,2000).

Farklı topoğrafik özellikler, farklı yerleşim şekillerinin oluşmasını sağlamıştır. Dolayısıyla bu farklılıkla ortaya çıkan mimari de farklı biçimler almış ve kendine özgü özellikleri olan o bölgenin koşullarına uyum sağlamıştır (Eriç,1979).

İklimin etkisi, yerleşimde ve yapılarda açıkça görülmektedir. Yapılarda iklim özelliklerine bağlı olarak belirli bir doğrultuda yönelme ya da toplanma, yoğunlaşma gibi eğilimler görülür (Küçükerman,1985). Topoğrafik özelliklerle birlikte, iklimsel özellikler, yapıda kullanılan malzemeyi de belirlemektedir. Karasal iklimin hakim olduğu bölgelerde toprak ve taş malzeme, ılıman iklim bölgelerinde taş ve ahşap, Akdeniz iklimin etkin olduğu bölgelerdeki yerleşmelerde ise ahşap ve taş malzemenin yapıda tercih edildiği görülmektedir (Şekil 2).

RizeEvleri(Çamlıhemşin /Konaklar

HarranEvleri

Amasya Evleri

Şekil 2. İklimle bağılı olarak oluşan yapı kültürü (Özen, Fotoğraf Arşivi)

Topografya ve iklim kırsal yerleşimlerin biçimlenmesinde önemli bir etken olmakla birlikte, kırsal geleneksel mimari karakterin oluşumunda da etkili olmaktadır.

Ulaşım;

Kırsal yerleşimlerde konum, topografik yapı ve iklim ile birlikte, ulaşım önemli ölçüde mimariyi etkilemektedir. Yerleşim birimlerine ulaşım topografyanın, yani doğanın imkân verdiği ölçüde sağlanmaktadır. Özellikle sırt ya da dağ yerleşimlerinde ulaşım oldukça zor gerçekleşmektedir (Şekil 3). Ulaşımın bu etkisi yerleşmenin mimari dokusunu da etkilemektedir.

Şekil 3. Topoğrafyaya bağlı gelişen ulaşım: Rize; Artvin (Özen, Fotoğraf Arşivi)

Ulaşım olanaklarının kısıtlı oluşu yerleşmeler arasındaki ilişkiyi engellediğinden değişik etnik gruplar sosyo-kültürel yönden birbirini etkileyememiş ve bu da yapıım tekniklerinin ve konut biçimlerinin farklılaşmasına neden olmuştur (Sözen ve Eruzun,1996). Bu nedenle ulaşımın zor olduğu yerleşmelerdeki yapılarda kullanılacak malzeme, çevredeki malzemeye sınırlı kalmış ve bu durum kırsal yerel mimarinin oluşmasına katkı sağlamıştır.

1.7.2. Demografik ve Ekonomik Etkenler

Kırsal geleneksel mimaride nüfusun etkisi iki farklı şekilde görülmektedir. Nüfusun azalmasıyla, terkedilmiş alanların ve kaderine terkedilen geleneksel mimarinin varlığı ve nüfus artışına bağlı olarak yapılaşmada ve mimaride görülen değişim şeklinde tanımlanabilir.

Ekonomik etkenler nedeniyle kırsal yoğunluğun azaldığı yerleşmelerde, geleneksel mimari terk edilmiş, ihtiyaç duyduğu bakımı ve ilgiyi göremediği için kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

İhtiyaca göre şekillenen kırsal geleneksel yapı, başlangıçta korunma ve barınma amacına hizmet ederken, ihtiyaçların değişmesi ve nüfusun artmasıyla birlikte değişime

uğramıştır. Yaşanan bu değişim ise, kırsal geleneksel mimarinin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir etkiye sahipken, zamanla bu değişim kırsal geleneksel mimariye zarar vermeye başlamıştır.

Aynı zamanda kırsal yerleşimlerdeki nüfus içyapısına bakıldığında geniş aile kavramının ön planda olduğu ve bunun da mimariye yansıtıldığı görülmektedir.

1.7.3. Sosyo-Kültürel Etkenler

Kültür; bilgiyi, sanatı, ahlâkı, örf ve âdetleri, insanın içinde yaşadığı toplumdan kazandığı bütün kabiliyet ve alışkanlıkları kapsayan, atalarından kendilerine miras bırakılan maddi-manevi değerler bütünüdür (Kafesoğlu, 1992). Kültür; yaşam biçimini, yaşanılan çevreyi ve dolayısıyla da mimariyi etkilemektedir.

Yerel kültür bir özgünlük ifadesidir ve çeşitli bilgi kaynaklarına bağlıdır. Bu kaynaklar; tasarım ve biçimi, malzeme ve nesneyi, kullanım ve işlevi, gelenek ve teknikleri, konum ve yerleşimi, ruh ve anlatımı, ilk tasarım ve tarihsel evrimi içerir. Bilgi kaynakları yapının bünyesinde olabileceği gibi, dışında da olabilir (Icomos, 1994). Bu kaynaklar din, ekonomi, yaşam şekli ve üretim biçim olarak tanımlanabilir. Yerel kültürün sahip olduğu bu bilgi kaynaklarının birbirleriyle olan etkileşimi kırsal geleneksel mimariyi oluşturmaktadır.

Kırsal geleneksel mimarlık ürünlerinin oluşumunda önemli bir etken olan kültürü oluşturan öğeler Güvenç'e (1991) göre;

- Doğal çevre,
- Tarih ve kaynaklar,
- Aile ve akrabalık,
- Beslenme ve sağlık,
- Eğitim süreci,
- Yerleşmeler,
- Ekonomi ve teknoloji,
- Bilimler ve sanatlar,
- Din ve devlet,
- Kişilik sistemi ve dil,
- Kültürel ve tarihi çevredir.

Doğal çevre içerisindeki, topografya, bitki örtüsü, iklim, jeolojik yapı, ulaşım, nüfus yoğunluğu ve malzeme gibi faktörler kültürün ve dolayısıyla da mimarinin oluşumunda etkindir.

Geçmişten günümüze kadar ulaşan gelenek, görenek, adetler ve yöresel değerler, birer bilgi kaynağı olarak kültürü şekillendirmektedir. Aile ve akrabalık ilişkileri ile yemek kültürü mimari dokuyu ve sivil mimari ürünlerde yaşama mekanını biçimlendirmektedir. Yemek kültürü mutfak, ocak, tandır, fırın gibi mekanların oluşmasını sağlamıştır.

Kırsal alanlardaki eğitim süreci, ekonomi-teknoloji ve üretim şekli birbirleriyle ilişkilidir. Eğitimin sağlanması, teknolojinin farkında olunması, kırsal alandaki üretimin, ekonominin gelişmesine ve doğal olarak da yerleşmenin şekillenmesinde ve mimarinin korunmasında etkilidir. Kırsal alanlardaki yerel el sanatları, yöreye özgü dil, kullanılan yerel kelimeler de kültürün sürekliliğini ve korunmasını sağlayan unsurlardır.

Dini inanışlar kültürel çevrede önemli bir yere sahiptir. Toplumsal alışkanlıklar, değerler ve inançlar, insan davranışları ve toplum yaşamının yanı sıra yerleşik kültürün diğer temel öğelerini de etkilemektedir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,2005). İnanışlar çerçevesinde ve yerleşim yerindeki nüfus ile orantılı olarak dini yapılar mimari dokuya zenginlik katmaktadır. Bazı yerleşmelerde merkezi özellik taşımaktadır.

Sosyo-kültürel etkenler, doğal çevresel etkenlerle birlikte, kırsal yerel kimliğin ve geleneksel mimarinin yapı taşlarıdır.

1.8. Kırsal Geleneksel Ev

Kırsal yerleşmelerin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimleri zaman içinde bu koşullara has mimari kimliğin oluşumunu sağlamıştır. Yerleşmenin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi ve niteliklerinin karışımı olarak kırsal mimariye biçim verir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,2008). Yerel mimarisi, yerleşim özelliklerinden, kullanılan malzemesine ve mimari özelliklerine kadar kendi mimari kimliğini oluşturmuş ve korumuş olan birçok yerleşim mevcuttur. Bu yerleşimler sahip oldukları özgün değerlerinin sürekliliğini sağlayarak kırsal mimarilerinin gelenekselleşmesini sağlamıştır.

Çevre, insan, hayvan ve bitkinin karşılıklı etkileşimiyle şekillenen kırsal geleneksel mimarinin en güzel örneği olan kırsal geleneksel ev;

- Doğal çevre koşullarıyla,

- İnanç ve kültürün etkisiyle şekillenmekte ve
- Yerel malzeme ve geleneksel yapım tekniklerini kullanarak,
- Yöreyle özgü mimari karakterin oluşmasını sağlamaktadır.

Kırsal geleneksel mimari doğaya zarar vermeden doğal olanın yapıda kullanıldığı bir mimaridir ve en önemli özelliği diğer yerleşmelerden farklı kılan yerel kimliğini ve yaşama alanının kalitesini ifade etmesidir. Kırsal geleneksel evin, yerel kimliğinin oluşmasını sağlayan en önemli özellikleri;

- Yapıda kullanılan malzeme ve malzemeye bağlı olarak seçilen yapım sistemleri,
- Yapı elemanları,
- Mimari özellikler,
- Mimari elemanlar ve
- Mimari mekânlardaki farklılıklardır (Sümerkan,1990;Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2008).

1.8.1. Yapı Malzemeleri ve Yapım Sistemleri

Kırsal geleneksel mimarinin oluşumunda etkili olan yerel malzeme ve yapım sistemleri birbirleriyle etkileşim içindedir. Bulunduğu konuma bağlı olarak yapıda kullanılan malzeme, yerel malzemenin özelliklerine bağlı olarak seçilen yapım sistemi, birbirinden farklı kırsal geleneksel mimari örneklerin oluşmasını sağlamıştır.

19. yy'a gelene kadar yapılarda malzeme olarak taş, ağaç, toprak kullanılmış ve ilkel tekniklerle yapı eylemleri yürütülmüş, buna rağmen bu olanaklarla oldukça zengin biçimlere ulaşılmıştır (Kuban, 1992). Bu zengin biçimlere ulaşılmasında yapı ustalarının etkisi büyüktür. Geleneksel mimaride önemli bir yer tutan yapı ustalarıyla, ustalık geleneğinin kuşaktan kuşağa aktarılması, mimari kimliğin de sürekliliğini sağlamıştır.

Geleneksel mimaride temel yapı malzemeleri olarak toprak, taş ve ahşabın kullanılmasında, ulaşım imkânlarının kısıtlı oluşu, malzemenin yerel ve doğal olması etkili olmuştur. Günümüzde ise %90-100 oranında yapay, doğaya ve canlılara yabancı olan yapı malzemeleri kullanılmakta, birçok yapay malzemeye de doğal süsü verilmektedir (Akman,1999). Yerel ve doğal malzemenin kullanımındaki bu azalma yerel mimaride kimlik kaybının yaşanmasına neden olmaktadır. Oysaki mimari ürünlerde mevcut yerel malzemenin kullanımı hem mimari dokuyu korumakta, hem de farklı bir mimari kimliğin oluşumunu sağlamaktadır.

Geleneksel mimari kimliğin korunması amacıyla yönelik olarak, yerel malzemenin kullanılabilmesi için;

- Malzemenin temin koşulları,
- Malzemenin işlenebilirlik oranları,
- Malzemenin durabilitesi(uygulama, bakım, koruma),
- Malzemenin sanatsal olarak değerlendirilebilme olanakları sağlanmalıdır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,2008).

Kırsal geleneksel evin yapımında kullanılan malzemeyle birlikte, malzemeye bağlı olarak seçilen geleneksel yapım sistemi de önemlidir. Kırsal geleneksel mimaride, geleneksel yapı malzemelerinden toprak, ahşap ve taşın, yapıda ayrı ayrı kullanıldığı yapım sistemleriyle ve farklı malzemelerin bir arada kullanıldığı karma yapım sistemleriyle yapılmış kırsal geleneksel ev örnekleri mevcuttur.

Taş malzeme ve malzemeye bağlı olarak seçilen yapım sistemi;

Doğal yapı malzemelerinden biri olan taş, kırsal geleneksel mimaride önemli bir yere sahiptir. Taş malzeme ile oluşan mimari, tıpkı toprak malzeme ile yapılan yapılardaki gibi çeşitli sınırlılıklara sahiptir. Oluşan mimari, malzemenin ölçüleriyle sınırlıdır. Yapıdaki açıklıklar toprak yapıdaki gibi az olmasa da belirli ölçülerde tutulmuştur.

Taş, toprak malzeme gibi yapıda taşıyıcı eleman ve yapı malzemesi olarak yer almaktadır. Yığma ve karma yapım sisteminde, taşıyıcı eleman olarak, ahşap iskeletli yapım sisteminde ise dolgu malzemesi olarak yer alır (Şekil 4).

Şekil 4. Kırsal mimarideki taş yapı örnekleri: Balıkesir/Cunda; Trabzon/Uğurlu (Özen, Fotoğraf Arşivi)

Taş malzemenin yer aldığı genellikle anıtsal ve kalıcı olması arzu edilen yapılardır (Eriç,1979). Yerel malzeme olarak taş; anıtsal yapılarla birlikte sivil mimari ürünlerde de

kullanılmıştır. Dayanıklı bir malzeme olması nedeniyle günümüze kadar ulaşmış oldukça fazla taş yapı mevcuttur. Ayrıca bu malzeme taş ustalarının işçilikleriyle adeta bir sanat eserine dönüşmektedir.

Ahşap malzeme ve malzemeye bağlı olarak seçilen yapım sistemi;

Ahşap kolay elde edilmesi, taşınabilirliği, kullanım için elverişliliği sayesinde çağlar boyunca ana yapı malzemesi olmuştur. Yapıda dış etkilere karşı koruyucu ve taşıyıcı görev yaparken iç mekânların düzenlenmesinde insanın sevdiği formlara dönüşmüştür (Karpuz,1987). Geleneksel kırsal mimaride ahşap farklı sistemlerle yapıda yer bulmuştur. Bunlar çatkı, yığma, iskelet ve karma sistemlerdir (Şekil 5,6).

Çatki: Samsun/Çarşamba

Yığma: Pınarbaşı

Şekil 5. Ahşap malzemenin kullanıldığı yapım sistemleri(Özen, Fotoğraf Arşivi)

İskelet: Trabzon//Of/Uğurlu

Karma: Trabzon/Of/Aksu Köyü

Şekil 6. Ahşap malzemenin kullanıldığı yapım sistemleri (Özen, Fotoğraf Arşivi)

Ahşap malzeme dini ve resmi yapılarda da kullanılmakla birlikte en fazla konutlarda kullanılmıştır. Özellikle orman alanlarında ya da ormana yakın yörelerde yaptırılmış evlerde ahşap malzeme, strüktürel eleman olarak duvar inşa tekniğinde daha çok

kullanıldığı gibi, sütun, çatı, yüklük, merdiven, kapı, pencere, dolap, tavan gibi evin diğer unsurlarında da vazgeçilmeyen bir unsur olmuştur (Gündoğdu,1997).

Ahşap malzeme ekolojik açıdan da önemli bir değere sahiptir. Hafif olması, farklı iklim koşullarına dayanıklı olması, özel boyalarla artırılan yangın direnci, empenye edilerek çürüme ve böcek tahribatına karşı korunması, yapı söküldüğünde yeniden kurulabilmesi, onarım ve plan değişikliğinin kolay olması, enerji dostu ve depreme dayanıklı olması, çelik, beton, taş ve kerpiçle mükemmel bir uyum içerisinde kullanılabilmesi gibi özellikler ahşap malzemenin tüm ekolojik tasarım kriterleri ile uyumunu göstermektedir (Bostancıoğlu ve Birer,2004).

Toprak malzeme ve malzemeye bağlı olarak seçilen yapım sistemi;

Toprağın, her yerde bulunan bir malzeme olarak, kullanma sınırı kesin olarak tespit edilemez. Ve yapı eylemine bir noktada muhakkak girer (Kuban,1966). Bu yönden bakıldığında toprak temel yapı malzemelerinden kabul edilebilir.

Toprak malzeme yapıda taşıyıcı duvar, bölme duvar ve çatı örtü malzemesi olarak kullanılmaktadır. Malzemenin sağladığı olanaklar ölçüsünde geçilen açıklık küçüktür. Doluluk boşluk oranına bakıldığında ise yapının büyük bir kısmı kapalıdır, boşluk oldukça azdır. Bu durumda malzeme ile birlikte iklim de etkili olmaktadır.

Toprak;

- Taşıyıcı eleman ve
- Yapı malzemesi olarak yapıda yer almaktadır.

Taşıyıcı eleman olarak, yığma yapım sistemi ile taşıyıcı kerpiç duvarlar üzerine ahşap mertekler getirilerek kullanılmaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Yığma sistemle yapılmış toprak yapılar: Şanlıurfa/Harran; Konya/Sille(Özen, Fotoğraf Arşivi)

Yapı malzemesi olan toprak;

- Taşıyıcı malzemenin taş olduğu yığma yapım sisteminde; yapı içinde taşıyıcı olmayan iç duvarlarda ya da sıva malzemesi olarak,
- Ahşap iskeletli yapım sisteminde; cephede ahşap malzeme arasında dolgu malzemesi olarak,
- Karma yapım sisteminde; yapılarda dolgu malzemesi olarak kullanılmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Toprağın yapı malzemesi olarak kullanılması: Ankara/Hamamönü; Gümüşhane (Özen, Fotoğraf Arşivi)

Yapıda toprağın malzeme olarak kullanılması enerji ve doğal çevrenin korunumu ve sağlık açısından önemlidir.

1.8.2. Yapı Elemanları

İlk yapı, zemin düzlemi üzerinde gölgesini bırakmaya başladığında bu somutlaşan kısım kuşkusuz bir yapı elemanıdır. Ağaç, taş, kil ve diğer malzemelerle önce bileşenler, sonra elemanlar oluşturulmuştur (Sümerkan,1990). Oluşturulan bu yapı elemanları evin biçimlenmesinde, boyutlarının belirlenmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

Geleneksel yapı malzemelerinin değişik şekillerde ve yerlerde kullanılmasıyla meydana gelen yapı elemanları;

- Temeller,
- Duvarlar,
- Döşemeler,
- Tavan,
- Çatılar olarak sınıflandırılabilir.

Temel;

Üst yapının basıncını ve türlü yönlerden gelebilecek tali yükleri karşılamakla görevli ve yapıyı zemine bağlayan sistemlerdir (Sümerkan,1990). Geleneksel yapım sistemlerinde yapı elemanı olarak temelde; yapının bulunduğu zemine bağlı olarak taş, ahşap veya toprak malzeme kullanılmıştır. Ancak geleneksel evlerin temelleriyle ilgili elde edilmiş bilgiler sınırlıdır.

Geleneksel evlerde;

- Mütemudi (sürekli) temel,
- Münferit (tekil) temel ve
- Kazık temelin uygulama alanı bulunduğu bilinmektedir (Altun,2008).

Duvar;

Kırsal geleneksel mimaride toprak, taş ve ahşap malzemeler kullanılarak duvarlar oluşturulmaktadır. Taşıyıcılığına göre; taşıyıcı ve bölücü, bulunduğu yere göre; dış ve iç duvarlar olarak sınıflandırılabilir. Geleneksel mimaride;

- Kagir yığma taşıyıcı duvar (taş, tuğla, kerpiç, kagir esaslı tabakalı ve kaplamalı),
- Ahşap yığma taşıyıcı duvar,
- İskelet taşıyıcı duvar (Ahşap iskeletli duvar) kullanılmaktadır (Sümerkan,1990).

Bölücü duvarlar kullanılan malzemeye göre kagir, ahşap olarak sınıflandırılabilen, taşıyıcı duvarlar iç ve dış mekanda bölücü duvar özelliği göstermektedir.

Döşeme;

Döşemeler üzerine gelen yükleri oturduğu taşıyıcı elemanlara aktaran, katları ayıran ve üzerinde yer alan işlevlere uygun zemin oluşturan yataydüzlemlerdir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,2008).

Yapıda mekânın kullanım amacına yönelik olarak döşeme malzeme seçimi yapılmıştır. Doğrudan zemine oturan döşemelerde sıkıştırılmış toprak, odalarda ahşap malzeme kullanılırken, ıslak hacimler için taş malzeme tercih edilmiştir. Sıkıştırılmış toprak şeklinde olan döşemeler genellikle zemin katta uygulanmaktadır. Ahşabın ise zemin ve üst kat döşemesi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ahşap döşeme kirişleri dairesel, kare veya dikdörtgen kesitli olmaktadır. Ahşap malzemenin boyutları, mekânların ve doğal olarak da evin formunun belirlenmesinde etkili olmaktadır.

Tavan;

Döşemenin alt yüzeyi olan tavanlar, geleneksel mimaride ahşap ya da taş malzeme ile düzenlenmiştir. Geleneksel Türk evi odalarında, alt kısımlar fonksiyonel içerik taşıırken üst kısımlar ve tavanlar ise estetik özellikleriyle öne çıkmaktadır (Küçükerman,1973).

Tavanlar;

- Kaplamasız,
- Düz kaplamalı,
- Çıtalı,
- Geçmeli ve kesintisiz boyalı olabilir (Küçükerman ve Güner,1995).

Geleneksel mimaride ters, düz, tekne tavan ve kirman ahşap tavan çeşitleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahşap tavanlarda uygulanan süslemeler ekonomik duruma göre farklılık göstermektedir.

Çatı;

Form ve örtüsü çeşitli faktörlere göre belirlenir. Biçimlerine, gereçlerine, konstrüksiyonuna ve örtü malzemelerine göre sınıflandırılabilir. Geleneksel mimaride çatı formu genellikle düz dam, beşik, kırma çatı, kâgir(taş, kerpiç) kubbeli çatılar ve kirman çatı uygulanmıştır.

Çatı örtüsü ormanlık yörelerde ahşap, diğer yörelerde çoğunlukla oluklu kiremit, ahşabı az ve kurak yörelerde düz toprak dam, ince yatak taşının çıkarıldığı bölgelerde taş kaplamadır (Günay, 1998). Çatı saçağı, çatıda kullanılan malzemeye ve evin bulunduğu yerin özelliklerine göre şekillenmektedir.

1.8.3. Mimari Elemanlar

Geleneksel evi oluşturan mimari elemanlar;

- Kapılar,
- Pencereler,
- Merdiven ve
- Bacalar olarak sınıflandırılabilir.

Kapılar;

Kapı öğesinin gelişiminde, mekanın kapalılık etkisini artırma ve koruma güdüsü yatmaktadır (Sümerkan,1990). Geleneksel mimaride kapı, aydınlanma, havalandırma ve geçiş elemanı olmasının yanında estetik ve sembolik açıdan önemli bir yere sahiptir. Hiç

penceresi olmayan geleneksel evlerde kapı tüm işlevleri yerine getirmektedir. Yapıda karşılaşılan bu ilk öge, kullanılan malzemesinden, süslemelerine kadar sahip olduğu özelliklere göre yapının görkemini ya da sadeliğini yansıtır.

Geleneksel kırsal mimaride, kapıda seçilen malzeme ahşap olmuştur. Süsleme öğeleri ise dövme demirdendir. Kapılar kendine has öğeler barındırmaktadır. Kapı kolu, tokmak ve kilitleri sade veya süslemeli olabilmektedir. Tek ya da çift kanatlı olan kapıların boyutları yapıyla ve yapıdaki diğer öğelerle orantılı olarak düşünülmüştür.

Pencereler;

Kapılar gibi aydınlatma ve havalandırma amacına hizmet eden iç ve dış mekan arasındaki görsel bağlantıyı sağlayan elemandır. Geleneksel mimaride diğer elemanlarla uyumlu oranlara sahiptir. Ev içerisindeki mekâna ve evin bulunduğu yerin iklimine göre boyutları, sayısı ve yönü değişmektedir. Duvarlarda uygulandığı gibi tavana konumlandırılmış pencerelere sahip olan değişik geleneksel ev örnekleri de mevcuttur. Pencere yapımında seçilen malzeme genellikle ahşap olmaktadır.

Pencere elemanının değişik aralık ve periyotlarla kullanılması geometrik ve sayısal değerlere köklü bir alışkanlıkla bağlı bulunan insan üzerinde büyük etki yapar (İzgi, 1975). Bu etki evin cephesine de yansır. Açılış şekillerine göre kanatlı ve düşey sürmeli olarak sınıflandırılabilir. Pencereler sövesiz, taş ve ahşap söveli olabilmektedir. Pencerelerde ahşap kepenk ve parmaklık uygulanmıştır.

Merdiven;

Topoğrafyaya bağlı olarak birden fazla kat kullanımı olan bir yapıda arazinin doğal eğimi her katın kullanımını sağlamaktadır. Arazi eğiminin yeterli olmadığı durumlarda bunu takviye etmek amacıyla ilk merdivenler yapılmıştır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2008). Bazen iç bazen dıştan yapılan merdivenler farklı katlar arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Merdivenler taşıyıcı kısmının malzemesine göre:

1. Doğal ve Yapay Taş Basamaklı Merdivenler
2. Betonarme Merdivenler
3. Ahşap Merdivenler
4. Metal Merdivenler
5. Karma Merdivenler olmak üzere beşe ayrılır (Sarı,2000).

Geleneksel mimaride ise genellikle ahşap ve taşın malzeme olarak kullanıldığı merdiven örneklerine rastlanmaktadır. Taş yığma yapılarda taş ve ahşap, ahşap yapılarda ise ahşap merdiven kullanılmaktadır. Sahanlıklı tek, iki ya da üç kollu biçimlerinde

olabilmektedir. Merdiven boyutları iç ve dış mekânda kullanılmalarına göre değişiklik göstermektedir. Metal ya da ahşap korkuluk kullanılmaktadır.

Bacalar;

Yapıda işlevsel ve mimari açıdan önemli bir öğedir. Evin diğer öğeleri olan kapı, pencere, merdiven, duvar, döşeme ve çatı sonrasında bitim öğesi olarak baca karşımıza çıkmaktadır. Sade örnekleri olduğu gibi, yapıda kullanılan süslemelerle uyumlu ve oldukça süslü örneklerde mevcuttur.

1.8.4. Mimari Mekânlar

Geleneksel kırsal evde mekânlar, doğal çevresel ve sosyo kültürel etkenlere göre farklılıklar göstermektedir. Yaşama ve üretim şekilleri, kültür, inanışlar, ekonomik koşullar, yapının bulunduğu konum ve iklim mekânların oluşmasında etkilidir. Tüm bu etkenler ışığında farklı bölgelerde farklı mekânlar oluşmuştur.

Geleneksel mimaride mekânlar;

- Odalar,
- Sofalar,
- Ev,
- Tandır evi, ocak, fırın, kiler, ambar,
- Selamlık,
- Ahır, mercek,
- Tuvalet isimlerini alır.

Ancak yöreye göre farklı isimler alan mekânlarda mevcuttur. İhtiyaca, evin bulunduğu araziye göre mekânlar konumlandırılmaktadır. Tüm mekânlar bazen tek katta bulunurken, bazen de arazi eğimi kullanılarak farklı kotlara yerleştirilmiştir. Geleneksel evde mekanlar kırsal yaşamın ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmektedir.

Sofa, hem seçkin ve varlıklı kesimlerin görkemli konutlarının, hem de mütevazı insanların sıradan konutlarının mekan organizasyonunda en yaygın öğedir (Enlil,1999). Sofalar ve ev genel kullanıma yönelik ihtiyaçları içerisinde barındırmaktadır. Bir anlamda, odalarda gerçekleştirilemeyen toplumsal ilişkilerin yoğunlaştırıldığı çevreler olmuştur (Küçükerman,1998).

Tandır evleri, mutfaklarda yemek pişirmek, ekme yapmak, ya da ısınmak amacıyla eskiden beri uygulanan geleneksel bir öğedir (Gündoğdu,1997). Anadolu'da neolitik

çağdan itibaren yerleşme ve konut tiplerinde pişirme, ısı kaynağı yada kurban ateşi olarak ocakların, yakmak, pişirmek, eritmek gibi özel amaçlar için fırınların yine pişirme ve ısınma amaçlı olarak (daha sınırlı alanda) tandırların kullanıldığı arkeolojik kazılarla bilinmektedir (Naumann, 1985). Tarımsal üretimin etkisiyle depolama amacına yönelik olarak kiler ve ambarlar geleneksel evin öğeleri arasında yer almıştır.

Odalar ise, çok işlevli ve daha özel mekânlardır. Ev hayatının (günlük hayat) tümünün içinde geçirildiği çok işlevli mekan görevini yüklenir (Demir,2006). Her bir oda oturma, misafir ağırlama, dinlenme, yatma, yemek yeme, sokağı çok rahat görebilme, giysi- eşya vb. depolama, ısınma, yıkanma gibi eylemlerin çok rahatlıkla gerçekleştirilmesine olanak tanır (Hacıbaloğlu,1989). Geleneksel evde oda sayısı kullanıcı sayısına ve ekonomik etkenlere göre belirlenmektedir. Mahremiyet kavramının etkili olduğu geleneksel evlerde ailedeki erkek bireylerin oturduğu ve eve gelen erkek konukların ağırlandığı selamlık bölümü düzenlenmiştir.

Ahır, evin dışında ayrı bir birim olarak yapıldığı örneklerle birlikte, bazen evin alt katında bazen ise evin en arka kısmında yer almaktadır. Merek ahır hayvanlarının besin deposu olarak tanımlanabilir. Tuvalet genellikle evin dışında olmakla beraber evin içinde olan örnekler de mevcuttur.

1.8.5. Mimari Özellikler

Kırsal geleneksel mimaride ev çevresiyle birlikte düşünülmektedir. Zaman içerisinde değişen ihtiyaçlara göre ev ve çevresi şekillenmekte ve farklı işlevler taşıyan birimler eklenmektedir. Kırsal geleneksel evin mimari karakterini incelemek istediğimizde her bölgeye, her yöreye göre değişen plan ve cephe özellikleriyle karşılaşmaktadır. Planlar coğrafi bölgelere bağlı olarak değiştiği gibi, aynı bölgede farklı plan tipleri ve malzeme özellikleri ile de karşılaşabilmektedir (Karpuz,1993). Cephe özellikleri ise plana ve çevre koşullarına bağlı olarak değişmektedir.

Plan özellikleri;

Geleneksel ev plan özellikleri değişen koşullara ve ihtiyaçlara göre şekillenerek, geleneksel ev plan tipolojisinin oluşmasını sağlamıştır. Konum, iklim, manzara gibi çevresel etkenler ve var olan yerel malzemenin yapıda kullanılması, malzemenin özelliklerine bağlı tasarımı zorunlu kılmakta ve kırsal geleneksel ev plan tipolojisini oluşturmaktadır.

Kırsal geleneksel evde, plan kurgusu çevre koşullarıyla birlikte ekonomik şartlara göre de düzenlenmiştir. Ev çevresindeki ve içerisindeki birimlerin sayısı, ekonomiye ve ailedeki birey sayısına göre değişmektedir.

Tek katlı kırsal geleneksel ev planlarında tüm işlevler bir arada çözümlenirken, çok katlı ev planlarında her kat farklı bir işleve hizmet etmektedir. Zemin katı, yerine göre, depo, ahır, arabalık, samanlık ve taşlık olarak kullanılır ve zemini ekseriya, dövülmüş toprak veya taş kaplıdır. Ara katı, asma kat vaziyetindedir. Esas kat ise ev planının esas alındığı kattır (Eldem,1968).

Cephe özellikleri;

Cephe, gözün ilk bakışta ve aklın dolaysız olarak algıladığı şeydir; mekansal-yapısal etkenler oluşumuna neden olur, nesneyi tanıtır (Sezgin,1983). Plana ve diğer koşullara göre şekillenen cephede, pencere ve kapılar ile süslemeler dikkat çekmektedir. Simetrik cephe düzeninin tercih edildiği kırsal geleneksel evlerde kapı ve pencere açıklıkları çevresel etmenlerden iklime göre sayısı ve boyutu değişmekte ve cephe düzenini belirlemektedir.

Kırsal geleneksel ev örneklerinde pencere ve kapı açıklıkları çok olan örneklerle birlikte tamamen dışa kapalı hiç penceresi olmayan evlerde görülmektedir.

1.9. Kırsal Geleneksel Mimariyi Koruma Yaklaşımları

Koruma olgusu, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, modernizm ile birlikte gittikçe tahribata uğrayan doğal ve tarihi çevreler ile yapıların korunması ve daha sonraki nesillere aktarılmasını; bu alan ve yapıların barındırdığı bilgi değeri, enderlik değeri, evrensel olma değeri gibi niteliklerinin gelecek nesillere kadar taşınmasının amaçlanması fikirleriyle gelişmiştir (Songülen,2009). Koruma düşüncesinin gelişimi kentsel alanların korunması ana fikri ile başlamış ancak daha sonra, koruma kapsamı tüm kentsel ve kırsal alanları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Kentsel alanlardaki mimari ile birlikte kırsal geleneksel mimarinin korunması gerekliliği farklı koruma yaklaşım ve yöntemlerinin gelişmesini sağlamıştır.

1.9.1. Dünya'da Kırsal Geleneksel Mimariyi Koruma Yaklaşımı

Kırsal yerleşmelerde bulunan ve miras değeri taşıyan geleneksel mimarinin, korunması ihtiyacının doğmasıyla birlikte, dünya genelinde korumaya yönelik olarak kırsal

mimari miras ifadesinin geçtiği ya da kırsal mimari mirasın korunması ile ilgili çeşitli düzenlemeler, tüzükler, sözleşmeler yapılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Kırsal mimari mirasın korunması ile ilgili çeşitli düzenlemeler, sözleşmeler

YIL	DÜZENLEME	İÇERİK
1964	Venedik Tüzüğü(ICOMOS)	Kentsel alanlarla birlikte kırsal alanlardaki eserlerin korunması gerektiğinden ilk olarak Venedik Tüzüğü'nde bahsedilmektedir.
1970	Bonn Konferansı(COE)	Kırsal alanların korunması gerektiği ve kırsal ve kentsel alanlar arasında bir dengeye ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.
1975	Avrupa Mimari Miras Tüzüğü(COE)	"Halkı tarihi anıtlar, tarihi bina grupları ve <i>hem kent içinde hem de kırsal</i> alanda yer alan ilgi çekici ören yerleri ile temsil edilen taşınmaz kültürel, sosyal ve ekonomik değerler konusunda bilinçlendirmek" gerektiğinden bahsedilmektedir.
1975	Amsterdam Bildirgesi(COE)	Kentsel alanlarla birlikte kırsal alanlarında korunması gerekli alanlar olduğu ifade edilmektedir.
1977	Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari(COE)	Kırsal mimari ve bölgesel planlama konusundaki eksiklikler, kırsal kesimdeki koruma sorunu ve kırsal alanların yok edilmesi tartışılmıştır.
1978	Viyana Konferansı	Avrupa'daki kırsal alanların planlanması için bir yol çizilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.
1978	Ferrara Sempozyumu	Kent ile kır arasındaki dengenin bileşen ve ürünlerinden bahsedilmektedir.
1983	Aosta Tüzüğü	Mimari mirasın korunması sorunu kırsal kalkınma ve yenilenme sorununun bir parçasıdır.
1985	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, Granada(COE)	Mimari miras tanımlanmış ve korunacak varlıkların tespiti ve yasal koruma işlemleri ve koruma politikalarından bahsedilmektedir.
1989	Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Arttırılması Hakkında Tavsiye(COE)	Kırsal mirasın korunması ve değerinin arttırılmasıyla ilgili politikaların oluşturulmasına yönelik tavsiyeler yer almaktadır.
2001	Kentsel ve Kırsal Çevrelerdeki Mimari Kaliteye İlişkin İlke Kararları	Avrupa'da yaşam çevresinin niteliğinin geliştirilmesini amaçlayan bir siyasi metindir. Yapılacak olan düzenlemeler kent ve kırsalı içermektedir.
2005	Miras Yapılarının, Ören Yerlerinin ve Alanlarının Muhafaza Edilmesi İle İlgili Xi'an Deklerasyonu (ICOMOS)	Miras yapılarının, ören yerlerinin muhafaza edilmesinde kentle birlikte kırsalında tanınması, korunması ve desteklenmesine olan ihtiyaç vurgulanmaktadır.

Bunlar içerisinde;

- (1977), Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari
- (1978), Viyana Konferansı
- (1989), Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Arttırılması Hakkında Tavsiye Kararları, özellikle kırsal alanların korunmasına yönelik olarak hazırlanmış çalışmalardır.

(1977), Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari;

Avrupa Konseyi tarafından 1977'de düzenlenen sempozyumda kırsal mimari ve bölgesel planlama konusundaki eksiklikler, kırsal kesimdeki koruma sorunu ve kırsal alanların yok edilmesi tartışılmıştır.

Avrupa konseyinin çeşitli organları tarafından hazırlanan raporda kırsal miras ve kırsal tarımsal planlamanın genel bağlamı hakkında bilgiler verilmiştir.

Granada sempozyumunda;

- Kırsal mimari ve kırsal alanlar yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır,
- Sanayileşmiş tarımın gelişmesi, geleneksel yapıyla uyum sağlanamaması ve tarımın kar sağlamaktan uzaklaşmasıyla bölgesel ve toplu göçün yaşanması,
- Doğanın aşırı derecedeki istismarı ekolojik dengeyi tehlikeli bir hale getirmektedir. Herkes bu tehlikenin farkında olmalıdır ve bu durumu düzeltmek için herhangi bir çaba gösterilmedikçe ve radikal değişiklikler olmadıkça bu durum daha da kötüleşirecektir.

Bu doğal güzelliklerin korunması için;

- Teknolojik süreçler dikkate alındığında, ekolojik faktörlerin hesaplanmasında dikkatli olunmalı,
- Mevcut araçlar insan yapımı çevreyle çok yakından ilişkili olan kırsal mimari mirasın korunması ve kullanılması için aranmalıdır.
- Alınacak tüm önlemlerin gerçekleşmesi toplumların işbirliğine bağlıdır.
- Kırsal alanın nüfusunun dengeli dağılımı gereklidir.
- Yeni iş olanaklarının yaratılması ve çeşitlendirilmesi, geleneksel tarım, el sanatları, küçük ölçekli işletmeler ve boş zaman etkinlikleri gibi faaliyetler düzenlenmelidir.

Kırsal miras ve bölgesel kalkınma için;

- Kırsal mimari mirasın korunması, kırsal canlanmanın sonucu aynı zamanda önemli bir faktördür.

- Toplumda yaşanacak olan canlanma, toplumlararası kültürel değerlerin entegrasyonunu da sağlayacaktır.
- İnsan ve doğa arasındaki dengeli ilişkinin saygıya dayalı sosyal gelişimi uzun bir sürede gerçekleşeceği için bütünlük koruma, bölgesel planlamanın hedefi olmalıdır.
- Sorumluluk yerel yönetime aittir.
- Alınacak pratik önlemlerden biri kırsal mimari mirasın envanterinin hazırlanmasıdır.
- Kasaba ve şehirlerdeki mimari mirasa gösterilen ilgiyle eşdeğer şekilde kırsal çevreye layık olduğu değeri vermek, doğal ve yapılı çevrenin listesini hazırlamak gerekmektedir (Avrupa Konseyi,1977).

(1978), Viyana Konferansı;

Avrupa'daki kırsal alanların planlanması için bir yol çizilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Planlama için üç önemli konu;

- Yaşam koşulları,
- Tarım ve
- Ekolojiye ağırlık verilmesi gereklidir. Bölgesel mimari korunmalıdır.

(1989), Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Arttırılması Hakkında Tavsiye;

Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Üye devletlerin hükümetlerine, kırsal mirasın korunması ve değerinin artırılmasıyla ilgili politikalarının oluşturulmasını, bu tavsiye ekinde bulunan yönergelere dayandırmalarını tavsiye etmektedir.

Tavsiye Eki;

- Avrupa mimari mirasının tanımı ve ilgili araştırmalar için araçlar geliştirerek kırsal Avrupa'nın kolektif bilincinin korunması,
- İnşa edilen mirasın korunmasını planlamak, bölgesel gelişim ve çevresel koruma süreciyle birleştirilmesi,
- Mirasın değerinin artırılmasını, yerel gelişimin hayati etkeni olarak harekete geçirilmesi,
- Avrupa çapında kırsal mirasın bilgisini ve bu mirasa daha büyük saygı duyulmasını teşvik edilmesi, ana maddelerinden oluşmaktadır (Avrupa Konseyi,1989).

Dünya genelinde birçok ülkede kabul edilen sözleşme ve düzenlemelerle birlikte kırsal mimari mirasın değerinin anlaşılmasıyla, geçmişten günümüze kadar gelen bu kültürel değerlerin korunması için çeşitli koruma yaklaşım ve yöntemleri geliştirilmiştir.

1.9.2. Türkiye’de Kırsal Geleneksel Mimariyi Koruma Yaklaşımı

Bir geçiş bölgesinde olan Türkiye, birçok farklı kültürün oluşturduğu mimari mirasa sahiptir. Ülkemiz sınırları içerisinde yer alan bu mirasın köklerinde eski Anadolu kültürleri (Hitit, Likya, Karya, Frig gibi), Akdeniz ve Ege kültürleri (Miken, Hellen, Roma, Bizans gibi), Orta Asya, İran, Arap etkileri ile Selçuklu ve Osmanlı kaynakları bulunmaktadır (Akurgal,1998). Bu çeşitlilik ve zenginlik, Türkiye’yi belki de dünyada tek örnek yaparken, bu mirası korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak için belirlenecek politika ve stratejiler için çok büyük çabalar harcanmasını da zorunlu kılmaktadır (Özdemir, 2005).

Türkiye’de koruma Osmanlı ve cumhuriyet dönemi olmak üzere ikiye ayrılabilir. Osmanlı döneminde korumada müzecilik anlayışı hakim olmuştur. XIX. yüzyılın ilk yarısında müzecilik anlayışıyla korumada ana ilke, geçmiş kültürlerin bıraktığı mirasın olduğu gibi saklanması ve gelecek kuşaklara bozulmadan aktarılmasını sağlamıştır. Bu amaçla, öncelikle eski eserlerin ya da tarihî mirasın tespit ve tescili yapılmış; daha sonra sergilenmek üzere müzelere taşınmıştır (Özyaba, 1999). Cumhuriyet dönemiyle birlikte bütünleşik korumaya geçiş yaşanmıştır.

Osmanlıdan günümüze kadar koruma ile ilgili yapılan tüm kararlar genel bir tanım içermekle birlikte kırsal alanların korunmasına değinilmemiştir. Kırsal alanlara yönelik olarak alınacak kararların tanımlandığı ilk yasal düzenleme 1924 yılında yayınlanan 442 sayılı köy kanunudur. Bu kanun kapsamında köy tanımı yapılmış, köy sınırları tanımlanmış, köyün ortak malların kullanımına ilişkin kararlar ve köyde yapılması gerekli ve isteğe bağlı işler tanımlanmıştır (Gürer,2003). Bu kanunda, kırsal alanlara yönelik olarak korumayla ilgili herhangi bir konuya değinilmemiştir. Ancak kırsal mimari mirasın korunmasıyla ilgili dünya genelinde kabul edilmiş sözleşmeler Türkiye’de uygulanmaya çalışılmaktadır. Bunlar;

- (1964) Venedik Tüzüğü Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek kurulunun 24 Eylül 1967 tarih ve 3674 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- (1985) Granada Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi 22 Temmuz 1989 gün ve 3534 sayılı yasa ile kabul edilmiştir.

Tüm bunlarla birlikte kırsal mimari mirasın korunması çalışmaları kırsal kalkınma politikaları içerisinde kültürün korunması, geliştirilmesi ve toplumsal diyalogun güçlendirilmesi şeklinde yer almaktadır.

Kırsal kalkınma politikalarında;

- Kırsal alanların iyileştirilmesi,

- Sahip olduğu mimari ve kültürel mirasın korunması,

Kırsal alanın kalkınması için mimari mirasın kırsal turizme kazandırılmasından bahsedilmektedir.

1.10. Kırsal Geleneksel Mimariyi Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar

Koruma olgusu, en genel haliyle; bir toplumu ve onu var eden değerleri, bu değerlerin barındırdığı bütün dinamikleri göz önüne alarak korumayı ve geliştirmeyi amaçlar. Bu amaca ulaşmada kullanılan en temel araç ise, şüphesiz, bu değerlerin, koruma-planlama karar ve politikalarıyla toplumsal ve mekânsal yaşamın bir parçası haline getirilmesidir. Bu noktada, hemen her ülke ve kültür için, kavramsal düzeyde, korumaya ilişkin amacın ve temel aracın benzerliğinden söz edilebilir. Ancak, uygulamalar ve onları şekillendiren detaylı kararlarda, her ülke, öz dinamikleri ve yasal çerçevesi dâhilinde farklı yaklaşımları içermektedir (Uçak,2009).

Kırsal alanlardaki mimari mirasın korunması düşüncesi kültürel değerlerle birlikte düşünülmektedir. Çünkü kırsal alanlardaki kültürel değerlerin şekillendirdiği bir mimari miras söz konusudur. Tüm ülkelerin ortak değeri olarak kabul edilen bu geleneksel mimarinin korunması için hazırlanan ve kabul edilen düzenleme ve sözleşmeler ışığında, kırsal geleneksel mimariyi korumaya yönelik planlar hazırlanarak birçok koruma uygulamaları yapılmaktadır.

Kırsal yerleşmeler ve yerleşmelerin sahip olduğu geleneksel mimarinin korunması çalışmalarında, her ülke uluslararası sözleşme ve düzenlemelerle birlikte, kırsal yerleşme ve yerleşmelerin sahip olduğu değerleri tanımlayarak, yerleşmenin karakterine uygun koruma yöntemi belirlenmekte ve bu yerel özelliklere bağlı olarak kendi koruma planlarını ve kararlarını geliştirerek uygulamaktadır. Bunlar;

- Alana yönelik alınan koruma kararları(tarihi yapılar ve yeni yapılaşma),
- Mimari mirasın kayıt altına alınması(envanter), Rölöve ile mevcut durumunun tespiti, Restorasyon(restorasyon teknikleri) ve restütisyon projelerinin hazırlanması, gerekli bakım ve onarımların yapılması,
- Müzecilik ve
- Turizmdir (Avrupa Konseyi,1989).

Her ülke, sahip oldukları tarihsel, geleneksel ve miras değeri taşıyan geleneksel mimari özelliklerinin korunması için geliştirdikleri koruma yöntemleriyle çeşitlilik sunmaktadır.

1.10.1. Dünya’da Kırsal Geleneksel Mimariyi Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar

Kırsal yerleşmelerin korunmasında kırsal alan bir bütün olarak düşünülmemekte ve kültürel ve manevi değerleriyle birlikte, sosyal ve ekonomik özelliklerini de kapsayacak şekilde koruma çalışması yapılmaktadır. Kırsal yerleşmeleri oluşturan;

- Peyzaj,(mekânsal organizasyon, tarımsal manzaralar, odak noktaları, ulaşım)
- Mimari,(kamu binaları, çiftlik evleri, sanayi yapıları, depolar, tarihi yapılar)
- Özel ve sosyal yaşam,
- Tarım ve balıkçılık,
- Ürünler,(bölgesel ve sembolik ürünler, geleneksel ve yerel yemekler),
- Meslekler ve sanayi,(geleneksel sanatlar, yerel sanayi ürünleri),
- Toplumsal yaşam,(festivaller, kültür, dil), (Council of Europe,2003), özelliklerinin korunması amacıyla koruma uygulamaları geliştirilmektedir.

Amerika’da Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar;

Yerel yönetimler ve çeşitli özel kuruluşların etkin olduğu koruma çalışmaları söz konusudur. Eyaletler, sahip oldukları değerlere bağlı olarak kendi koruma programlarını oluşturmaktadır.

New York eyaleti kırsal yerleşmelerin ve değerlerinin korunması amacına yönelik olarak kırsal koruma programı geliştirmiştir. 1977-1980 yılları arasında uygulanmaya başlayan bu program; toplum tabanlı ve kar amacı gütmeyen kuruluşların planlama ve kamu fonlarından yararlanarak, düşük ve orta gelirli ailelerin evlerinin korunmasını amaçlamaktadır. Koruma faaliyetleri kiracı ve ev sahiplerine evlerinin rehabilitasyonu ve gelişmesi için yardım sağlamaktadır.

2010-2011 yıllarında kırsal koruma kapsamında;

- Kırsal yerleşmelerdeki 4085 evin iyileştirme projesi tamamlanmış,
- 218 adet tamamlanmış veya devam eden rehabilitasyon projesi ve
- 198 adet yeni inşaat projeleri bulunmaktadır (Homes & Community Renewal,2011).

New York eyaleti kırsal yerleşmelerinde koruma programı içerisindeki iyileştirme çalışmaları kırsal alanlardaki özellikle evleri kapsamaktadır (Şekil 9,10).

Şekil 9. New York Eyaleti kırsal mimari mirası koruma uygulaması (restorasyon öncesi)

Şekil 10. New York Eyaleti kırsal mimari mirası koruma uygulaması (restorasyon sonrası)

Koruma amacına yönelik olarak kurulmuş gönüllü kuruluşlar da mevcuttur. Bu kuruluşlardan biri de Iowa gölü kaynaklarını koruma ve kalkındırma ortaklığıdır. 2007 yılında kurulan bu ortaklık, ekonomik, doğal ve sosyal kaynakların korunmasında ve kalkındırılmasında halka yardımcı olan tek program olma özelliği taşımaktadır.

Kırsal koruma ortaklığı, Iowa kırsal alanlarında korumaya yönelik olarak projeler yürüten ilk ortaklıktır. Kuzeybatı Iowa'da 7, Iowa dışında 4 farklı ilçede koruma çalışmaları yapmıştır.

Bunlar içerisinde;

Iowa’da yapılan koruma çalışmalarından;

Clay ilçesinde; tarihi kaynakların incelenmesi için vakıf hibesi kullanılmaktadır. İncelemeler iki aşamada gerçekleştirilir. İlk aşamada toplum, ikinci aşamada tarım ve kırsal özellikler incelenir. Araştırma kapsamında tarımsal kaynakların incelenmesine yönelik anketler hazırlanır ve çiftçilere gönderilir. Anket sayısı oldukça az olmasına rağmen, öğrenilen hikayeler, tarih ve fırsatlar uygulamayı başarılı kılar. Yerel kırsal alanlara yönelik doğru bilgiler edinilmiş olur. Toplumsal anketle de ilçedeki kaynakların tespit edilmesi sağlanmıştır (URL-3, 2013).

İngiltere’de Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar;

Kırsal yerleşmelerde mimari olarak konut ve üretim birimleri karşımıza çıkmaktadır. İngiltere’de kırsal yerleşmelerdeki ciddi hasarlı ve yıkılmış olan bu yapılar ihmal edilmektedir. Ülke çapında her hafta en az bir geleneksel ahırın yok olduğu tahmin edilmektedir.

Doğu wiltshire’da her ne kadar tarihi ve mimari değere sahip olan yapılar kayıt altına alınmış olsa da, son yıllardaki kaybedilen yapı sayısı endişe verici düzeydedir ve ahırlar, ambarlar, güvercinlikler gibi ayakta kalmayı başaran örneklerin sayısı giderek azalmaktadır. Bu nedenle hazırlanan broşürlerle kayıt altına alınmış ya da alınmamış tüm yapıların korunması için ev sahiplerini teşvik edilmesi amaçlanmaktadır (URL-4, 2013).

İngiltere’deki geleneksel çiftlik yapıları yerel kimliğin oluşmasına yardımcı olan arazi desen ve sınırları kadar önemlidir. Ahırlar ise çiftlik yapılarının en önemlisidir ve ülke genelinde büyük bir çeşitlilik sunmaktadır. Çeşitlilikte, boyut ve yerel özellikler etkili olmaktadır. Tahıl ambarları, güvercinlikler, atölyeler, şarap evleri gibi diğer çiftlik yapıları, bölgesel farklılığın tanımlanmasında önemlidir ve yerleşmenin tarihsel özelliklerine katkıda bulunabilmektedir (URL-4, 2013).

Geleneksel yapılar düzenli bakım, muayene ve onarımlarla korunmalıdır. Planlanan rutin bakım, yapıların korunması için en etkili yoldur. Onarımın birincil amacı; tarihi dokuyu yok eden ya da yapının tarihi veya mimari değerine katkıda bulunan özelliklerini değiştiren yok olma sürecini binanın karakterini bozmadan dizginlemektir (URL-4, 2013).

Yapı sahipleri kapsamlı bir restorasyondan önce ilk yardım onarımı düşünmelidir. Daha sonra yapılacak olan kalıcı onarımlarla yapının bozulması önlenecektir. Bu yaklaşım eski çiftlik yapılarının maliyet etkin çözümünü ifade etmektedir (URL-4, 2013).

İngiltere’nin yüzölçümünün %70’ni oluşturan tarım nedeniyle, şu anda çiftçiler ulusal kültürel mirasın büyük bir bölümünün sahibi ve yöneticisidirler. İngiltere’deki

tarımsal arazilerde anıt olarak belirlenen yaklaşık 10.000, kayıtlı 120.000 anıt olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca 30.000 çiftlik binası ve 30.000 çiftlik evi yasal listede yer almaktadır. Kayıtlı yapılar, 1990 kayıtlı yapı ve koruma alanları yasası ile korunmaktadır. Ayrıca eski çiftlik binalarının korunmasına yönelik olarak yapıya yeni işlevler yüklenmektedir. Yaratıcı uyarlamalar bazen oldukça başarılı olabilmektedir. Ahşap çerçeveli üçgen çatılı ahırlar, büyük modern çiftlik makinelerinin içeriye girişini sağlayabilecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bir başka düzenlemede ise küçük bir ahır yapısı garaj olarak kullanılmak üzere yakınındaki bir eve tahsis edilmiştir. Bir diğer harman ahırını organik elma üretimi için kullanılmaktadır (URL-4, 2013).

Kayıtlı tarihi binaların yapısının ve özelliklerinin başarılı olmasını sağlayan, temel yapısında küçük değişiklikleri içeren dönüşümünü sağlayan çözümlerdir. Ahırlar için dönüşümlerde atölye ya da garaj yapısı önerilmektedir (Şekil 11).

Şekil 11. Doğu Wiltshire'da kırsal mimari mirası yapılan koruma uygulaması (URL-4, 2013)

Tarihi çiftlik yapısı sahipleri wiltshire konseyindeki koruma personeli ile birlikte yapıların yeniden kullanılması tartışmalarına teşvik edilmektedir.

İngiltere'de korumaya yönelik olarak çalışmaların yapıldığı başka yerleşimler de mevcuttur. Bunlardan bir diğeri de Hampshire ilçesidir. Hampshire ilçesinde kırsal alanlarda bulunan kayıtlı yapılar ulusal kaynakların önemli bir bölümünü temsil etmektedir. Son yıllarda çiftlik birimlerinin sayısı işletme boyutlarındaki artış ile birlikte, önemli ölçüde azalmıştır. Birçoğu ihtiyaçların artması nedeniyle satılmış veya terkedilmiştir. Eski yapılardaki malzemeler yeni inşa edilen yapılar için malzeme kaynağı olmuştur.

Avrupa ve merkezi hükümet politikalarındaki son değişiklikler kırsal çevre ve tarihi çiftlik binaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kırsal çevrenin korunması için Avrupa birliği ürün üretiminin artırılması yönünde destek sağlamaktadır. Hampshire ilçesi için hazırlanan çalışmalar, tarihi çiftlik yapısı stoğunu içermekte, bazı temel sorunları tanımlamakta ve çiftçiler, toprak sahipleri, profesyoneller ve danışmanlar için rehber olma özelliği taşımaktadır.

Hampshire çiftlik yapılarının özelliklerine bakıldığında, yapılar taş temeller üzerine oturmakta ve ahşap veya taş dış duvarlar üzerinde taşınan basit eğimli çatılarla örtülmektedir.

Hampshire ilçesi koruma ile ilgili olarak planlama politikaları ve mevzuat düzenlemiştir. Bu planlamada;

- 1990 yılı kayıtlı binalar ve koruma alanları planlaması altında; kayıtlı çiftlik yapılarının özelliklerini etkileyen öneriler için, yerel planlama otoritelerinden planlama onayının alınması gerekmektedir.
- Bazı çiftlik yapıları, özellikle büyük Pazar kasabaları veya köylerin bir bölümünü oluşturan koruma alanı içerisinde olabilir ve bu yapılar yıkımları söz konusu olduğunda diğer alanlardan daha fazla planlama kontrolüne sahiptir.
- Yerel planlama otoriteleri, tarihi çiftlik yapılarının ve sınır duvarlarının karakterine ve yerel farklılıklarına katkı sağlayan özelliklerinin nasıl tanımlanacağını, koruma alanlarının değerlendirirken üstlenmesi gerekmektedir.
- Hampshire’da bulunan tarihi çiftlik binaları değişim baskısı altındadır. Hampshire’da ve yakın bölgelerde konut talebi artmaktadır. Yüksek kaliteli peyzaj yerleşimlerinde kurulmuş olan tarihi çiftlik yapılarının bulunduğu alanlarda yeni yapılaşmaya izin verilemeyeceği için mevcut konut dışı eski yapıların, örneğin ahırların konut kullanımını için planlama onayının verilmesi gerekmektedir.
- Tehdit altında bulunan sazdan yapılmış çiftlik yapıları kayıt altına alınması ve çatı malzemesinin değiştirilmesi için planlama otoritelerinden onay alınması gerekmektedir.
- İngiliz mirası, ihmal ve çürüme riski taşıyan tarihi binaların araştırılmasını üstlenmek için yerel planlama otoritelerini teşvik etmektedir. Yerleşmelerdeki risk altındaki binaları izlemek için yerel planlama otoritelerini beklemektedir.
- Natural England (NE) tarafından yönetilen yeni tarımsal çevre programları birincil hedeflerinden biri olarak tarihi çevre korumayı içerir. Bu tarihi çiftlik binaları ve yapıları içermektedir (URL-5, 2013).

Mevcut eski yapılara planlama kuralları kapsamında basit onarımlarla yeni işlevler yüklemektedir (Şekil 12). Bunlar;

- Ahırlar, atlar için aynı işlevle kullanılmış,(1)
- Depolar konuta dönüştürülmüş,(2)
- Ahırlar, sosyal tesis olarak yeni işlevler yüklenmiş(3) ve
- Büyük harman yapıları ofise dönüştürülmüştür(4).

(1) Ahır

(2)Konut

(3) Ofis Yapısı

(4) Sosyal Tesis

Şekil 12. İngitere kırsalındaki eski yapılarda uygulanan işlev değişikliği (URL-5, 2013)

İrlanda'da Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar;

Geleneksel çiftlik yapıları İrlanda peyzajına önemli katkı sağlamaktadır. Optimum kaynak kullanılarak inşa edilen eski yapıların çoğu denenmiş ve test edilmiş yerel malzemeler kullanılarak yapılmaktadır. Yapılar, basit malzemeler ve ustaca tamirlerle hayatta kalmakta ve korunmaktadır. Günümüzde İrlanda'daki çiftlik yapıları değişim için baskı altındadır. Bu baskı 19. yy'da çiftlik mekanizasyonu kaynaklıdır.

İrlanda da bulunan geleneksel çiftlik binaları; ahşap, taş, tuğla, kiremit gibi geleneksel malzeme ve yöntemlerle inşa edilmiş tarımla ilgili olarak kullanılan binalardır. Ancak birçok geleneksel çiftlik yapısı ihmal nedeniyle yok olmaktadır. Zamanında

yapılacak olan onarımlar, ileride pahalı restorasyonların yapılmasına yol açabilecek olan, ciddi yapısal sorunların başlamasını ve köhnemeyi engellemektedir. Bu nedenle tarım ve gıda bakanlığı ile işbirliği içerisinde, miras konseyi geleneksel çiftlik binalarının korunması ve onarımı ile ilgili katılımcılara hibe programı uygulamıştır. Hibeler binaların kapı, pencere, duvar, çatı gibi bileşenleri ile peyzaj özellikleri gibi bina ile ilişkili yapıların korunması çalışmalarının yürütülmesi için kullanılmaktadır (URL-6, 2013).

Geleneksel çiftlik yapıları, bulunduğu yerleşmeye katkı sağlayan, büyük ölçekli modern binalar tarafından boğulmamış ve mimari veya geleneksel miras özelliklerine sahip olmalıdır.

Koruma çalışmaları uygun onarım ve yapım teknikleri kullanılarak yapının özelliklerini ve bütünlüğünü koruyacak şekilde yapılmaktadır (Şekil 13). Birçok durumda yıllık aşınma ve yıpranma, binaların karakterine katkıda bulunduğu için yapılacak olan koruma binaların görünümünde modernizmi getirecek şekilde gerçekleşmemelidir. Çalışmalarda geleneksel yapı malzeme ve teknikleri kullanılmaktadır.

Şekil 13. İrlanda kırsalında korunan yapılar

Yapıların tüm potansiyel kültürel değerlerinin (mimari, geleneksel, arkeolojik, tarihsel, sosyal, bilimsel, teknik, kültürel ve sanatsal) dikkatli değerlendirmesine hakim olunmalı ve tarihsel bulguların tahrip edilmemesine dikkat edilmeli ve bu bir başlangıç noktası olmalıdır. Ayrıca çiftlik binalarının yeniden kullanımı ve onarımı konusunda kılavuzlar yayınlanmıştır (URL-6, 2013).

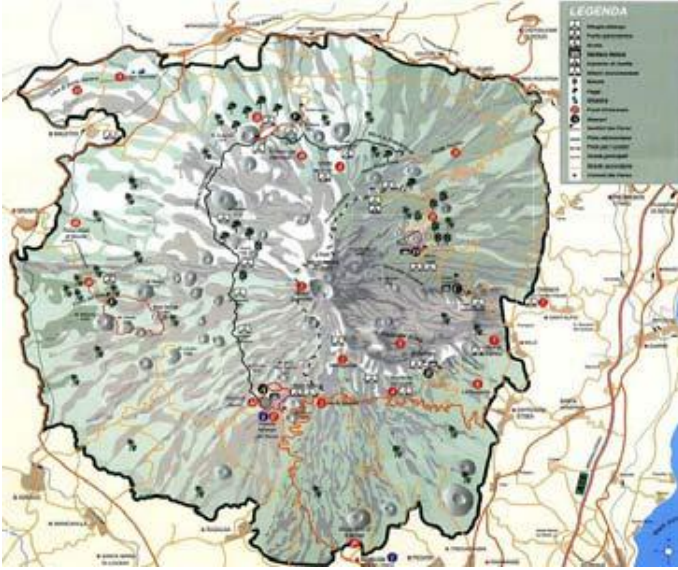
Öngörülen çalışma şekilleri;

- Saz ya da küçük ölçekli oluklu demir çatıların tamiri,
- Kireç harçlı taş duvarların yeniden boyanması,
- Kireç sıvalı taş duvarların yeniden sıvanması,

- Toprak duvar ve duvar bölümlerinin onarımı,
- Ahırlardaki ahşap kapı ve pencerelerin onarımı,
- Duvarların eğilmesini önleyici yapısal onarımlar,
Yukarıdaki listeye ek olarak;
- Çiftlik çevresindeki taş duvarların onarımı,
- Döküm veya dövme demir kapıların tamiri,
- Taş döşeli bahçe yüzeyi tamiri,
- Kapı direklerinin tamiri yapılmaktadır (URL-6, 2013).

İtalya'da Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar;

İtalya'da kırsal mirası korumaya yönelik olarak yerel yönetimlerin çalışmaları bulunmaktadır. Sicilya geleneksel mimarisinde Etna'daki kırsal miras yavaş bir çöküş sürecine girmiştir. Kırsal yerleşmelerde bulunan binlerce eski bina terkedilmiştir ve günden güne evlerin taş bileşenleri çalınmakta ve yıkılmaktadır (URL-7, 2013).

Şekil 14. Etna bölgesel parkı (URL-7, 2013)

Küresel ekonominin değişmesiyle arazi mülkiyeti geçmişte olduğu gibi zenginliğini kaybetmiştir. Serbest piyasanın oluşturulması ile şarap, yağ ve özellikle narenciye üretimi kriz içine girmiş ve insanlar kırsal alandan ve tarımdan uzaklaşmıştır. Bu olumsuz durum içerisinde, her şeyden önce kırsal yerel mirasın farkına varılması ve daha fazla geç olmadan korumak için bir şeyler yapılması gerektiği savunulmaktadır (Şekil 15) (Caltabiano,2006).

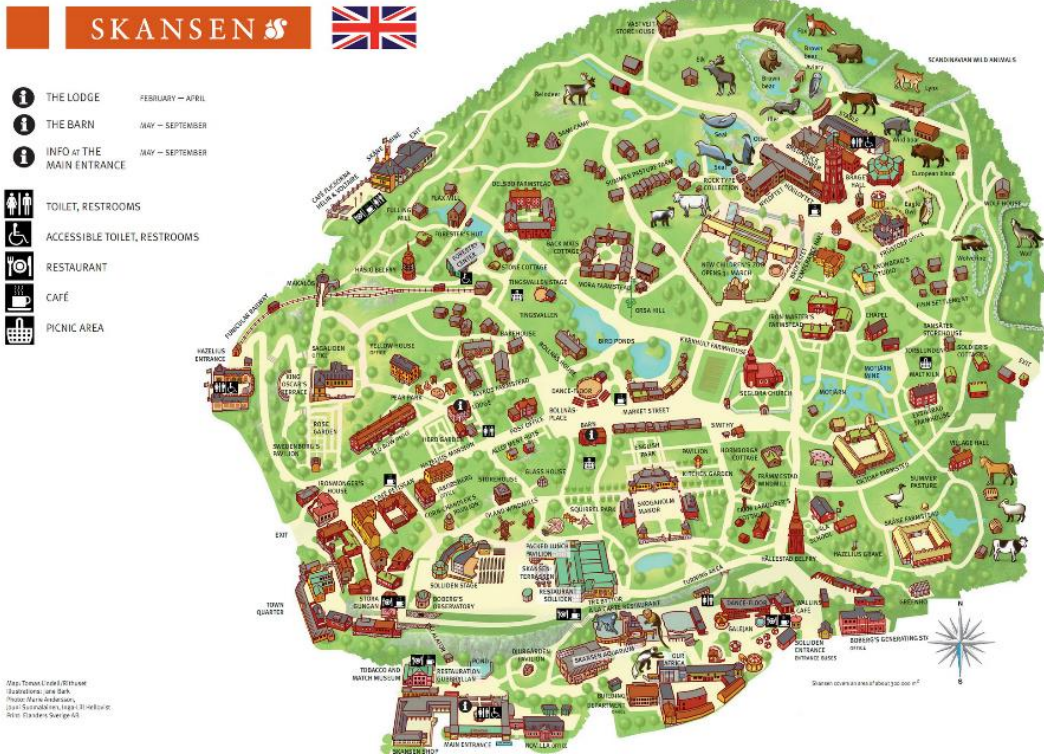

Şekil 15. İtalya’da kırsal mimari miras değerleri (Caltabiano,2006)

Sonuç olarak koruma amacına yönelik olarak ekonomik teşviklerle kırsal yerleşimde sürdürülebilir kırsal turizm fonu sağlanarak eski kırsal binaların restorasyonu sağlanmıştır.

İsveç’te Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar;

Müzecilik kırsal mirası korumanın biçimlerinden biridir. Stokholm Skansen müzesi dünyanın ilk açık hava müzesi özelliğine sahiptir (Şekil 16).

Şekil 16. Skansen açık hava müzesi yerleşim planı (URL-8, 2012)

19.yy boyunca dünyada büyük değişimler yaşanmıştır. Sanayileşme ile birçok kırsal yerleşim ve geleneksel yapı kaybolma sürecine girmiştir. Müze, özellikle Orta ve Doğu Avrupa, fakat aynı zamanda Amerikan geleneksel, tarihi yapı koleksiyonunu içermektedir.

Müzede eşsiz bir görüntü elde etmek için, ülke gezilerek 150 ev parça parça müzeye taşınmış ve yeniden birleştirilmiştir. Müzedeki yapıların sadece üçü, asılları kopyalanarak müzede inşa edilmiştir. 300.000 m2 üzerine kurulu olan müze 19.yy geleneksel yaşamını, kır evleri, depoları, ayakkabıcı dükkânları, fırını ve gümüşçüsüyle sergilemektedir (Şekil 17) (URL-8, 2012).

Depolar (Euracademy,2000)

Geleneksel çiftlik evi (Euracademy,2000)

Geleneksel yaşam (URL-8, 2012)

Bollnäs evi (URL-8, 2012)

Fırın (URL-8, 2012)

Köy odası (URL-8, 2012)

Şekil 17. Skansen müzesindeki yapılardan örnekler (Euracademy Association,2000)

Skansen açık hava müzesinin kurulma amacı;

- İsveç'in doğal ve tarihi mirasının geleceğin bakış açısıyla bugünü ilişkilendirerek anlaşılmasını sağlamak,
- İyi belgelenmiş bilgilere dayanılarak mümkün olduğunca doğru bir şekilde 18. yy. dan itibaren İsveç doğa ve yaşamını tasvir etmek, yapılarla birlikte doğal koleksiyonu da korumak,
- Keyifli ve ulusal bir buluşma noktası ve kültürel farklılıklar açısından, siyasi ya da dini inanışlardan bağımsız bir alan oluşturmak,
- Yapıları ve doğal tarihi çevreyi korumak olarak belirlenmiştir (URL-9, 2012).

Skansen müzesi için yapılan stratejik planda;

- Ziyaretçilere geçmiş yaşam tarzıyla ilgili bilgiler sunmaktadır.
- Tarihi yerleşim iyi belgelenmiş bilgiler kullanılarak tasarlanmıştır

Tarihsel yerleşimin korunması ve kullanımı tarihi değerlerin sınıflandırılmasına bağlı olarak sistematize edilmiştir (URL-8, 2012).

1.10.2. Türkiye’de Kırsal Geleneksel Mimariyi Korumaya Yönelik Yapılan Çalışmalar

Türkiye’deki kırsal alana yönelik çalışmalar merkezi yönetim etkisinde kırsal kalkınma planı içerisinde değerlendirilmektedir. Kalkınma planlarında bu konuya oldukça az değinilmektedir. Kırsal kalkınmanın sağlanması için kırsal turizm kapsamında kırsal mimari ve alt yapıya yönelik düzenlemelerin yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Ancak kırsal mimari miras sahip olduğu değerler itibariyle daha fazla önem ve ilgi görmelidir.

Yerel ve merkezi yönetimlerin, çeşitli kurumların ve akademisyen çevrenin üstlendiği projelerde söz konusudur. Safranbolu, Beypazarı, Şirince, Cumalıkızık, Birgi yerleşmelerinde, yapılan koruma çalışmaları yerel mimarinin özgün dokusunun korunduğu örneklerdendir. Ayrıca Bayındırlık ve İskân Bakanlığının başlattığı, “Kırsal Alanlarda Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması Projesi” ile Kayseri(2008) ve Balıkesir’de(2012) “Yöresel Kırsal Mimari Kimlik” adıyla rehber kitaplar oluşturularak, kırsal alanlarda yerel mimarinin korunmasına yönelik örnek çalışmalar yapılmıştır.

Kırsal alanlardaki yerel dokuyu korumaya yönelik olarak, yerel ve merkezi yönetimlerin etkili olduğu çalışmalar söz konusudur. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları

ve akademisyenlerin yaptığı çalışmalarla birlikte, Çevre ve şehircilik bakanlığının koruma odaklı kırsal alan planlaması çalışmaları bulunmaktadır.

Bursa Kızık köyleri (Cumalıkızık köyü) Koruma Uygulamaları;

Kırsal alan sivil toplum mimarisi yapıları ile bozulmamış bir yerleşim örneği olan Cumalıkızık Köyü, Bursa'nın 10 km doğusunda 700 yıl önce Oğuz boyları tarafından kurulan 7 Kızık Köyünden biridir. 300 yıllık özgün ahşap evlere sahip günümüze kadar yangın tehlikelerini atlatarak gelmiş, bozulmamış tek örnektir (Akıncıtürk,2002).

Cumalıkızık kırsal yerleşimi 7 mahallesi ve sivil mimari yapıları ile geçmiş yaşamı anlatan bir açık hava müzesi niteliğindedir. Ancak zaman içerisinde genel çevrede, geleneksel dokuda bozulmalar, mimari yapılarda fiziksel eskime ve işlevsel değişiklikler meydana gelmiştir (Şekil 18),(Tablo 3).

Şekil 18. Bursa Cumalıkızık köyünde eskime ve bozulmalar (Özen,Fotoğraf Arşivi)

Tablo 3. Bozulmalara yönelik yapılan tespitler (Akıncıtürk,2002)

<i>Genel ve Çevre ile İlgili Bozulmalar</i>	Düzensiz yapılaşma
<i>Dokuda Bozulmalar</i>	Malzeme, yapı elemanlarındaki bozulmalar
<i>Alt Yapı Sorunu</i>	Su, Yangın, Kanalizasyon sitemlerindeki sorunlar
<i>Fiziksel Eskime- İşlevsel Değişiklikler</i>	<i>Yapı Dışı:</i> Evlerin çöküşü, yangın, taşıyıcı elemanlardaki göçmeler, dokuya giren betonarme binalar <i>Yapı İçi:</i> Günümüz ihtiyaçlarıyla yapının şekillenmesi
<i>Strüktürel Bozulmalar</i>	Bakım ve onarım eksikliği
<i>Malzeme Bozulmaları</i>	Doğal çevre şartları etkisiyle olan bozulmalar
<i>Tesisat ile İlgili Bozulmalar</i>	İşlevsel değişiklikler sonucu; Isıtma sistemleri, düşey sirkülasyon (monşarj) sistemleri, sıcak su sağlama sistemleri, iç ve dış aydınlatmalar

Cumalıkızık yerleşimi ve köy mimarisinin tanınması ve yaşatılması amacıyla sosyal, ekonomik ve fiziksel boyutta ele alınan çok yönlü bir koruma yaşatma eylem planı hazırlanmıştır. Mimari yapılardaki eskime ve bozulmalar bakım ve onarımlarla giderilmiştir. Yapılan en önemli çalışmalardan biri de yangından koruma projesi olmuştur.

Koruma ve yaşatma projesi;

Yerel mimarinin kırsal alanlardaki en güzel örneklerini yansıtan 300 yıllık geleneksel Cumalıkızık köy evlerinin korunması amacıyla, yerleşimin özellikle fiziksel boyutuyla ele alınıp, kurtarılması amacıyla 1998 yılından itibaren sahip olduğu değerleri ortaya çıkaracak fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutta projeler geliştirilmiştir (Akıncıtürk,2002).

Hazırlanan projede yerel yönetim, ortakları olan yerel ve merkezi yönetim temsilcileri, sivil toplum örgütleri, akademisyenler, iş dünyasından ilgili ve istekliler, gönüllüler ve köy sakinleri birlikte çalışmışlardır. Özgün dokusuyla 300 yıllık bir mimari mirasa sahip çıkılmış ve yok olmasının önüne geçilmiştir (Akıncıtürk,2002).

Koruma plan ve projesinin hazırlanması;

- Mevcut Koruma İmar Planının irdelenmesi sonrası revizyonun gerekçeleriyle tanımlanması,
- Plan çalışması öncesi analiz çalışmalarının ayrıntılı olarak yapılması (durum tespitleri-sosyometrik araştırma anket vb),
- Analiz sonrası değerlendirmeleri de içeren Koruma imar planı Revizyon çalışmasının yapılması olarak belirlenmiştir (Akıncıtürk,2002).

Cumalıkızık Köyü, ahşap evleri, taş sokakları anonim sürprizli yerleşim dokusu ile, özgün, ekolojik, tarihi bir kültürel ve mimari mirastır.

Isparta'da Yapılan koruma çalışmaları;

Avrupa'daki olduğu gibi Türkiye'de de kırsal kalkınma programları doğrultusunda turizme yönelik olarak kırsal koruma çalışmaları yapılmaktadır. Bunlardan biri de Isparta 'da yapılan çalışmadır.

Çobanisa köyünde turizm amaçlı ev pansiyonculuğunu geliştirmek amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı ödeneği ve Isparta Valiliği öncülüğünde "Çobanisa Örnek Turizm Köyü Projesi" kapsamında dört eski köy evi restore edilerek 2006 yılı başında turizme açılmıştır (Ceylan ve Demirkaya,2009) (Şekil 19). Yöresel ve doğal mimari karakterler dikkate alınarak restore edilen 4 evde yöresel yemeklerin köyde üretilen ürünlerle yapılmaktadır. Ayrıca yerel ürünler tanıtım ve köy halkına gelir sağlama amaçlı satılmaktadır.

Şekil 19. Restore edilen çobanisa köy evleri (Ceylan ve Demirkaya,2009)

Köyden kente yaşanan göçün önlenmesi ve yerel mimari dokunun korunması için, köy halkına yeni ekonomik fırsatların sunulması ve yapılan restorasyon çalışmalarıyla sağlanmıştır.

Kayseri’de Yapılan koruma çalışmaları;

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı kırsal alanlardaki yerel mimari dokunun korunması amacıyla program hazırlamıştır. Kırsal Alanda Yöresel Doku ve Mimari Özelliklere Uygun Yapılaşmanın Yaygınlaştırılması Rehber Kitap Oluşturulması Projesi ilk olarak kayseri ili için 2008 yılında hazırlanmıştır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2008).

Hazırlanan kitaplarda;

- Kayseri ili kırsal alanlarındaki yöreye özgü fiziksel ve sosyo-kültürel özellikler ile kırsal yerel kimliği oluşturan öğeler belirlenmiş ve kırsal mimari kimliği oluşturan konut ve yerleşim modelleri irdelenerek, mimari doku ve karakterler tespit edilmiş,
- Tespit edilen yapıların rölöveleri alınmış,
- Tüm bu tespitler ışığında kırsal yerel dokunun ve mimarinin korunması için belirlenen yerel özelliklerle yerel dokunun mimari karakterini ifade eden plan tipolojileri geliştirilerek uygulama projeleri hazırlanmış,
- Hazırlanan projeler için raporlar düzenlenmiştir.

Oluşturulan bu tipoloji yeni yapılaşmanın yöresel dokuya uygun gerçekleşmesi için bir kaynak oluşturmuştur.

1.11. Kırsal Geleneksel Mimariyi Koruma Sorunları

Koruma kavramı ile ilgili amaçları;

- Kültürel sürekliliğin sağlanması,
- Tarihi ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması,
- Çağdaş insana tarih ile birlikte yeni yaşam olanaklarının sağlanması olarak sıralanabilir (Eruzun, 1987).

Mimarlık ürünlerinin korunması marjinal bir sorun olarak değil, kent ve ülke planlamasının ana hedefi olarak ele alınmalıdır (Avrupa Konseyi,1975). Mimari mirası oluşturan, kültür ve kimlik gibi faktörlerin sürekliliğinin sağlanması, 1975 Avrupa mimari mirasın korunması sözleşmesinde de belirtildiği gibi korumanın gerçekleştirilmesinde ön koşuldur. Bu sürekliliğin sağlanması, koruma planlamasının iyi kurgulanmasına bağlıdır. Koruma planlamasında mimarının korunması için, geleneksel mimari miras tüzüğünde belirtildiği gibi kırsal mimari miras tanımlanmalı, koruma ve uygulama ilkeleri belirlenmelidir.

Ülkesel ölçekten yerleşme ölçeğine dek her aşamada incelenmesi ve genel kararlarla entegrasyonu sağlanmış bir planın uygulanmasındaki başarı ise, korumanın gerekliliğine inanmış yöneticiler, çalışmalarını koordine edip denetleyen bir örgüt ve bu çabaları destekleyen yerel sakinlerin varlığını gerektirmektedir (Akın,1988).

Korumanın sağlanmasında en önemli unsur koruma ve kullanım arasındaki dengenin kurulmasıdır. Mimari mirasın korunması, bulunduğu çevrenin her yönüyle korunmasına bağlıdır. Bu durum yeni yapıların yerel mimari dokunun ruhuna ve tarzına uygun yapılmasını gerektirmektedir.

Koruma özünde, ekonomik, politik, toplumsal ve mekânsal boyutları da olan kültürel bir eylemdir. Bir bilinçlenme ve kültür sorunudur (Kiper,2006). Kırsal mimarının korunmasında öncelikli olarak ekonomik sorunlarla karşılaşmaktadır. Korumayla ilgili ekonomik sorunlar;

- Küreselleşmenin etkisiyle kırsal alandaki gelir kaynaklarının azalması,
- Kırsal alandaki gelir kaynaklarının azalmasıyla kırsal alanın ve mimari mirasın terk edilmesi,
- Korumaya ayrılan kaynakların / fonların yetersizliği olarak sıralanabilir.

Kır-kent arasında kalkınmadaki eşitsizlikler, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınma sürecindeki modernleşme çabaları, sanayileşme ve ekonomik dönüşümün bir

sonucu olarak hala hüküm sürmektedir. Ayrıca özellikle tarım sektörü ve kırsal alanlarda belirgin idari eksiklik ve aşırı tüketim sorunlarına rağmen zengin doğal kaynakları bulunmaktadır. Ekonomide son zamanlarda gözlenen eğilimler ve genel yapısal değişiklikler güçlü ve belirgin şekilde sosyo-ekonomik durumun yapısını ve gelişimini etkilemektedir (Şerefoğlu,2009).

Kırsal alanlardaki tarım, hayvancılık, dokumacılık, arıcılık gibi geçim kaynaklarının ekonomik fayda sağlayamaması ile yeni geçim kaynaklarının arayışına girilmesi, kırsal yerleşmelerdeki halkın göç etmesine ve kırsal yerleşmelerin terk edilmiş alanlar haline gelmesine sebep olmaktadır. Kırsalda yaşayan nüfusun ekonomik sorunları, yaşadığı çevreyi değiştirmesine ve koruyamamasına neden olmaktadır.

Kırsal alanlardaki mimari mirasın korunmasında kaynak sağlanması önemli bir etkidir. Buna rağmen yöneticilerin korumaya ayırdıkları pay oldukça düşüktür. Ve bu durum kırsal alanlardaki mimari mirasın korunması için oldukça olumsuz bir etki yaratmaktadır.

Dünya genelindeki koruma çalışmalarında ekonomik destek, çeşitli kurumlar tarafından sağlanmaktadır. Bu kurumların devlete bağlı olmasındansa özel kaynaklar olması tercih edilmektedir. Bu yolla sağlanan koruma çalışmaları devlet tarafından finansman sağlanarak yapılan çalışmalardan daha başarılı olmaktadır. Ancak ülkemizde koruma çalışmalarında finansman çoğunlukla devlet tarafından karşılanmaktadır. Özel kuruluşların finansman olduğu koruma çalışmaları oldukça az ama başarılı örneklerdir.

Ekonomi her şeyde olduğu gibi kırsal yaşamın ve değerlerinin devamının sağlanmasında ve korunmasında önemli bir etkiye sahiptir. Ekonomik etkenlerle birlikte toplumla ilişkili olan sosyo kültürel sorunlarla da karşılaşmaktadır.

Günümüzde yaşanan değişimler, küreselleşme, toplum yapısını değiştirmekte ve yerel yapının kendine has özelliklerini yitirmesine neden olmaktadır. Toplum yapısında, her ölçekte gerçekleşen bu değişim kültürel ve sosyal değişimi beraberinde getirmektedir. Oysaki koruma çalışmalarının amaçlarından biri sosyal yapının ve geleneksel düzenin bozulmaması ve sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Koruma konusunda halkın bilinçli olmaması ve koruma çalışmaları içerisinde aktif olarak yer almaması diğer önemli sorunlardandır.

Korumada karşılaşılan sosyo- kültürel sorunlar;

- Korunması gerekli varlıkların tamamının, bedelinin ödenmesi halinde kullanılabilir/tüketilebilir alanlar olarak algılanması,

- Korunması gerekli varlıkların kaynak olarak değerlendirildiğinde, rantların topluma geri döndürülememesi,
- Koruma plan-proje ve uygulamalarında insan ve toplumsal yaşamın göz ardı edilmesi, uygulama sonrasında kullanıcıların alan dışına itilmesi,
- Kırsal alanlardaki tarihi bölgelerinin giderek çöküntü alanı haline gelmesi,
- Merkezi ve yerel yönetim kurumlarının yeterli koruma kültürüne sahip olmaması, halkın koruma konusunda bilgisiz ve bilinçsiz olması olarak maddeleştirilebilir (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2009).

Koruma programlarının uygulanmasında toplumda yeterince baskı doğmaması ve gerekli gücün sağlanamayışında bu düşüncenin topluma yabancı olmasının da etkisi vardır. Bu yaygınlaşmanın gerçekleşmemiş olmasında Türkiye’de yaşanan sorunların nitelikleri daha önemli ölçüde etkili olmuştur (Tekeli, 1987). Bu nedenle koruma, ilk önce bu düşüncenin benimsenmesi ve koruma bilincinin halkta oluşturulmasıyla başlamalıdır.

Korumanın sağlanmasında yasal altyapının hazırlanması gereklidir. Mirasın korunması için hazırlanmış birçok kararlar, konsey kararları, tüzükler, yönetmelikler, açıklamalar, mevzuatlar söz konusudur. Ancak bunlar bağlayıcı nitelikte değildir. Korumanın sağlanması için yasal olarak kararların alınması ve uygulanması gereklidir.

Bazen de alınan koruma, yenileme, sağlıklılaştırma işlemleri sırasında yasa ve yönetmeliklerdeki yoruma açık tanımlar, koruma planları, plan notları, rapor ve lejantta kullanılan farklı terminolojiler, yetki, görev ve sorumluluklardaki kargaşa nedeni ile planlama, uygulama ve uygulamanın kontrolü, denetimi sürecinde bazı sorunlar yaşanmaktadır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2009). Bunlar;

- Koruma mevzuatlarında yer alan korumaya ilişkin tanım ve kavramların çelişki ve eksiklikler içermesi,
- Tanım ve Kavramların açılımında korumaya öncelik verilmemesi,
- Korunmaya ilişkin kavramların farklı kurumların/ yetki organlarının beklentilerine bağlı olarak farklı yorumlanması, içeriklerinin farklı doldurulması,
- Koruma mevzuatının çok dağınık ve karmaşık olması, uygulamada yetki ve sorumluluklarda çakışma ve çelişkiler yer alması, mevzuatta sık sık değişikliklere gidilmesi nedeniyle korumanın kurumsallaşamaması,
- Son dönem yapılan düzenlemelerin korumadan çok kullanmaya ve yenilemeye vurgu yapması, mevcut mevzuatta kamu yararından çok yatırımcıların taleplerini öne alan değişikliklere gidilmesi,

- Yerel ve merkezi yönetimlerin koruma konusundaki kısıtları aşmak için yeni yasal düzenlemeleri araç olarak kullanması,
- Koruma mevzuatında korumayı özendirmekten çok yasakçı yaklaşım izlenmesi,
- Ulusal mevzuatımızdaki eksikliklerin tamamlanması için Uluslararası Mevzuattan yararlanılmaması, olarak tanımlanabilir(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,2009).

Gerekli yasal ve yönetsel önlemler tüm ülkelerde güçlendirilmeli ve daha etkin kılınmalıdır. Mimarlık mirası ancak, halk ve özellikle de genç kuşak onun değerini bilirse yasayacaktır (Avrupa Konseyi,1975).

Mimari miras tarihin bir dışavurumudur ve geçmiş ile çağdaş yaşamın arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olur (Avrupa Konseyi,1975). Geçmişten gelen mimari miras ile yerel kültürel miras çağdaş yaşamdan ayrı düşünülmeden korunması gereklidir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışma Alanının Tanıtımı

Çalışma alanı olarak seçilen Bayburt'un geleneksel yapısının oluşumunda tarihsel gelişimiyle birlikte etkisi olan;

- Doğal çevresel etkenler ışığında; coğrafya, topoğrafya ve iklim, ulaşım,
- Demografik ve ekonomik etkenler ışığında; nüfus, aile ve ekonomik yapısı,
- Sosyo kültürel etkenler ışığında; gelenek ve görenekleri, yaşam biçimi ve kültürel özellikleri derlenmiştir.

2.1.1. Bayburt Kenti

Bayburt kenti tarih boyunca sahip olduğu değerleri ve önemi günümüze kadar taşıyamamıştır. Geçmişte önemli ticaret yolları üzerinde bulunan kent beklide günümüzde görmediği ilgiyi ve önemi fazlasıyla görmüş bir kenti (Şekil 20).

Şekil 20. Bayburt (Bayburt Belediyesi Arşivi)

Kutsal kitap incilin baş tarafındaki bahislerde “tanrının cennetin bir köşesinde bir bahçe yaptığı ve âdem peygamberi bu bahçeye koyduğu bu bahçeden çıkan bir ırmağın çıktığı yerden dört kola bölünerek aktığı ve bu dört kolun dört nehri oluşturduğu

belirtilmiştir". Bu dört nehirden Pişon adı ile geçen nehrin Çoruh nehri olduğu ve bu nehrin altın madeninin olduğu bir ülkeden aktığı vurgulanmıştır (Karakoyunlu,1990). Bu bölgenin Bayburt olduğu tahmin edilmektedir. Tarihi ipek yolu üzerinde bulunan kent, tarih boyunca ticari açıdan önemli bir yere sahip olmuştur.

Hem dini hem de siyasi açıdan değer taşıyan Bayburt, kaybettiği önemi sahip olduğu değerlerinin farkına varılmasıyla yeniden kazanacaktır.

2.1.1.1. Tarihi Gelişimi

Bayburt kentinin adının nerden geldiği ve ne zaman kurulduğuna dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bazı kaynaklarda Azziler, bazılarında ise Huriler tarafından kurulduğundan bahsedilmektedir.

Mevcut kaynaklara göre Bayburt Şehrinin tarihi M.Ö. 3000-2500'lü yıllara kadar uzanmaktadır. Kentin adı;

- Urartu(Khaldi) egemenliğine kadar Domana (Anonim,1982)
- Hitit kaynaklarında Dukamma (Karakoyunlu,1990),
- M.Ö. 4. yy'da İskitler döneminde Gymnias (Xnophon,1939),
- 5. yy'da Ermeni tarihçi Khoren'li Moses'in eserinde Bayberd (Fıjftz)(Miroğlu,1975),
- Doğu Roma imparatorluğu zamanında Baiberdion (Xnophon,1939),
- Bizans kaynaklarında "Payper-Baberd"(Honigman,1970) ve "Paypert", (Miroğlu,1975),
- İtalyan kaynaklarında Papertum (Xnophon,1939),
- 13. yüzyılın sonlarında Moğolistan'a giden Marco Polo, seyahatnamesinde kentini adını "Paipurth" ve "Baiburt"(Polo,1931)
- 13. yüzyıl Arap kaynaklarında(Miroğlu,1975),(ve 15. yüzyıla ait bir Memluklu eserinde "Babirt", (Tekindağ,1961)
- Akkoyunlu tarihinden bahseden çağdaş eserlerde "Baybird"(Ebubekir-i Tahrani,1962) veya "Papirt", (Aziz b. Erdekir-i Esterabadi,1990)
- Bayburt'ta Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Mesud adına basılan H.690/M.1291 tarihli paralar ile Bayburt'ta Mehmed Eretna adına basılan ve üzerinde tarih olmayan paralarda⁷⁴ "Baybirt", (Aziz b. Erdekir-i Esterabadi,1990)
- Osmanlı dönemine ait Tapu Tahrir Defterlerinde Bayburd,(Xnophon,1939),
- William Francis Ainsworth, "Travels and Researches in Asia Minor, Mezopotamia, Chaldea and Armenia" adlı eserinde kentini adını "Baibout, Baibut", (Akbulut,2000),

- Mehmed Seyyid Efendi, 1852 yılında ziyaret ettiği kentin adını "Baybut",(Akbulut,2000),
- Horatia Southgate ise şehrin adını "Baybut (Baibout)" (Akbulut,2000),
- Evliya çelebi'nin seyahat namesinde güzel yurt anlamına gelen bayyurt olarak geçmektedir.

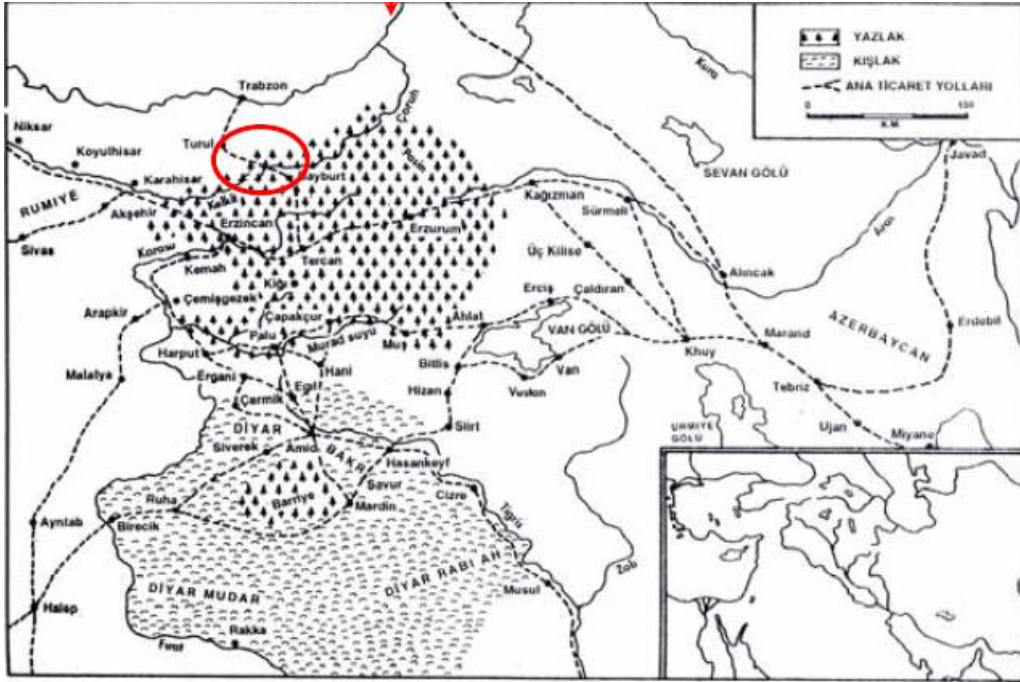
Bayburt'un konumu itibariyle önemli ticaret yolları üzerinde olması değerini artırmış ve sürekli olarak devletler ve medeniyetler arasında hâkimiyet kurulmak istenen bir kent olmuştur. Birçok medeniyetin hâkimiyeti altına girmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Bayburt Kenti tarihi gelişimi

Yıllar	Medeniyetler/olaylar
M.Ö.4000	Karaz/Huri kültürü alanı (Pehlivan,1994)
M.Ö.3000-2500	Azzi ya da huriler tarafından kurulması (Xnophon,1939)
M.Ö. 720-665	Kimmer İskit Hâkimiyeti (URL-10, 2013)
M.Ö.700	Urartu Hâkimiyeti (Küçük,2000)
M.Ö.6. yy	Med Hâkimiyeti (Küçük,2000)
M.Ö.5. yy	Haldi Hâkimiyeti (Xnophon,1939)
M.Ö. 4.yy	Pers Hâkimiyeti (Xnophon,1939)
M.Ö. 333	Büyük İskender Dönemi (Xnophon,1939)
M.Ö. 2.yy	Pontus Krallığı (URL-10, 2013)
M.Ö. 40	Roma İmparatorluğu (Küçük,2000)
M.S.395	Anadolu Şehir Devleti (Küçük,2000)
M.S. 705	Emeviler Dönemi (Bayburt Valiliği,2008)
M.S. 715	Bizans İmparatorluğu (Bayburt Valiliği,2008)
1054	Büyük Selçuklu Devleti (Brosset,2003)
1071	Saltukoğulları (Küçük,2000)
1081	Mengücekoğulları (Bayburt Valiliği,2008)
1098	Danişmentliler (Telliöğlü,2004)
1230	Anadolu Selçuklu Devleti (Miroğlu,1975)
1336	Eretnalılar Hâkimiyeti (Göde,1994)
1379	Akkoyunlu Devleti (Küçük,2000)
1410	Karakoyunlu Devleti (Anonim,1982)
1467	Akkoyunlu Devleti (Anonim,1982)
1501-1514	Safeviler Devleti (Miroğlu,1975)
1514	Osmanlı Devleti (Turan,1949)
1828-1829, 1878,1916	Rus işgalleri (Miroğlu,1975)
1927	Gümüşhane'ye bağlanmıştır (Miroğlu,1975)
1989	İl olmuştur (Miroğlu,1975)

Bizans döneminde Haldi eyaleti olarak bilinen Bayburt Bizans İmparatorluğunun önemli 7 piskoposluğundan biri konumundadır (Honigmann, 1970).

Selçuklular döneminde Bayburt gelişmekte olan bir kenttir. İlhaneliler döneminde Bayburt bu niteliğini korumuş hatta Trabzon-Tebriz ticaret yolu üzerinde bulunması nedeniyle daha da gelişen Bayburt Ceneviz ve Venedik kervanlarının konakladığı bir durak yeri olmuştur (Şekil 21). Bu dönemde "DarülCelal" unvanını alan ve ekonomik bakımdan gelişen kent aynı zamanda küçük bir kültür merkezi halini almıştır. Mahmudiye ve Yakutiye Medreseleri kurulmuş, Mevlevilik gelişme göstermiş ve Ahilik teşkilatı büyük ölçüde yayılmıştır (Miroğlu,1975).

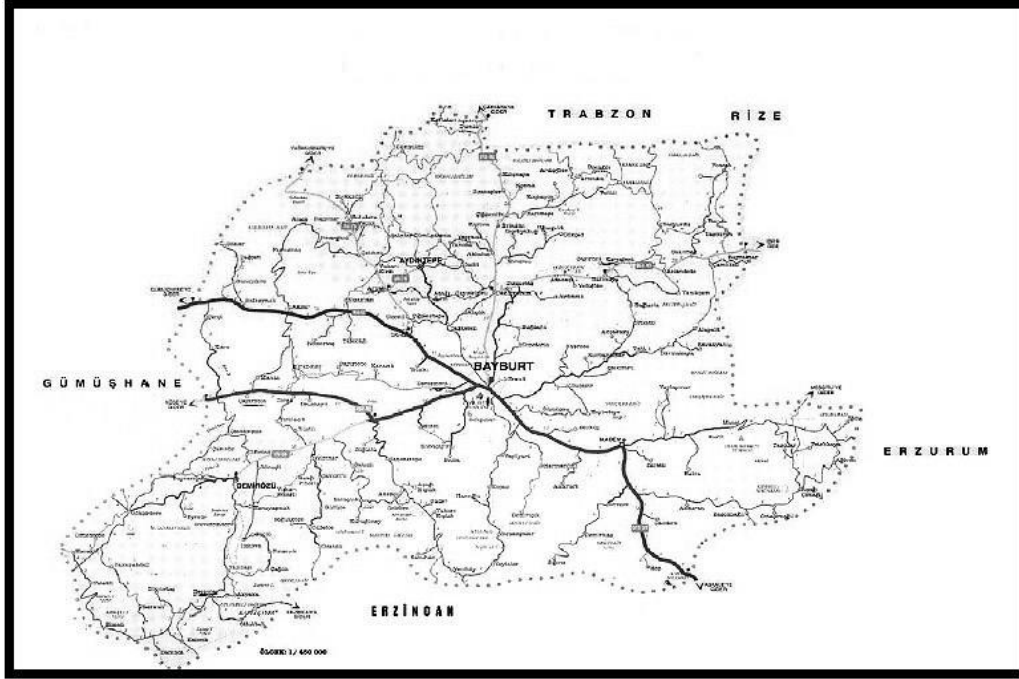

Şekil 21. Anadolu'da ticaret yolları ve Trabzon – Tebriz yolu (John E. Woods'dan)

Cumhuriyet döneminde 1927'ye kadar Erzurum'a bağlı olan Bayburt, Gümüşhane'ye bağlanmıştır ve 1989'da il olmuştur (Miroğlu,1975). 1989 yılında il statüsüne kavuşan ilin, Aydıntepe ve Demirözü olmak üzere 2 ilçesi, 6 beldesi, 170 köyü vardır.

2.1.1.2. Coğrafi Konum

Bayburt ili 40° 37' Kuzey Enlemi ile 40° 45' dakika Doğu boyları, 39° 52' Güney enlemi ile 39° 37' Batı boyları arasında yer alır. Doğusunda Erzurum, batısında Gümüşhane, kuzeyinde Trabzon ve Rize, güneyinde ise Erzincan illeri ile çevrili Anadolu'nun kuzey doğusunda Çoruh Nehri kenarında ve denizden 1550 m. yükseklikte kurulmuş 3739 km² yüzölçümlü bir ildir (Bayburt Valiliği,2008) (Şekil 22).

Şekil 22. Bayburt İl ve İlçe sınırları (Bayburt Valiliği,2008)

2.1.1.3. Topoğrafya ve İklim

Bayburt ve çevresi, yeryüzü şekilleri bakımından genel olarak üç bölümde incelenebilir;

- Birinci bölüm; alanın batı yarısını oluşturan Bayburt ovası,
- İkinci bölüm; akarsuların oluşturduğu vadiler,
- Üçüncü bölüm; bölgenin etrafını çevreleyen ve özellikle kuzey ve güneydoğu kesiminde yer alan dağlık alanlardır. Toplam alanının % 45'i dağlardan oluşur (Bayburt Valiliği,2008).

İlin üzerinde birçok yaylanın yer aldığı önemli dağları: Zülfe (2750 m.), Kemer (2856 m.), Soğanlı (2750 m.), Haldizen (3000 m.), Kırklar (3350 m.), Çavuşkıran (2850 m.), Kop (2600m.), Coşan (2963 m.), Sarihan (2400 m.), Otlukbeli(2520 m.) ve Pulur(2300 m.) dağlarıdır (Bayburt Valiliği,2008).

Dağlarla çevrelenen ve ortasından akan Çoruh ırmağının kolları ile parçalanmış Bayburt ovası yaklaşık 900 km²'dir. Ovanın güneydoğu bölümünde Keçevi düzü, batı bölümünde Mormuş ovası yer almaktadır. Kuzey bölümünü Aydıntepe ovası ve kuzeydoğu

bölümünü; yüzölçümü bakımından en küçüğü olan, Düzekar ovası meydana getirir. Bu ovalar 1500-1700 m. arası yüksekliklere sahiptir (Bayburt Valiliği,2008).

Dağlık bir yapıya sahip olan ilde önemli sayıda yayla bulunmaktadır. Bu yaylaların bazıları; Aydıntepe, Akbulut, Cumavank, Otlukbeli, Yazıyurdu, Yoncalı, Tohnovi, Çavdar, Somarova, Karakaya, Menge, Seydiyakup, Kavlatan, Akkoyun, Solkari, Gümüšdamla, Yaylapınar, Üzengili, Kuşmer, Gökçedere, Dumlu, Günbuldu, Şur, Irmak, Eser, Çukur, Ardıçgöze, Armutlu, Göloba, Çençül ve Çımağıl yaylalarıdır.

373,900 hektar alana sahip olan Bayburt ili topraklarının % 35,2' i tarım alanı, % 3,9' u orman ve fundalık alan, % 58,6' si çayır – mera alanı ve % 2,3' ü de tarım dışı araziden oluşmaktadır.

Tablo 5. Bayburt Merkez, Aydıntepe ve Demirözü İlçelerinde arazinin kullanıma göre dağılımı (Bayburt valiliği,2008)

İlçe Adı	Yüz ölçümü	Tarım alanı	Orman Fundalık	Çayır mera	Tarım dışı alan
Merkez	266,912	97,316	14,531	144,740	10,325
Aydıntepe	51,643	14,987	0,100	36,297	0,259
Demirözü	55,345	19,692	-	35,325	0,328
Toplam	373,900	134,177	13,445	215,366	10,912

Bayburt'ta doğu Karadeniz iklimi ile doğu Anadolu iklimi arasında, karasal özellikleri ağır basan bir geçiş iklimi hüküm sürmektedir. Bu nedenle yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve yağışlı geçmektedir. Ancak, gerek ortalama yüksekliğin azlığı, gerekse vadiler sisteminin oluşturduğu "Mikroklima" sayesinde Doğu Anadolu' ya göre iklim yumuşaktır (Bayburt valiliği,2008).

2.1.1.4. Demografik ve Ekonomik Yapı

1835 yılı nüfus yoklama defterine göre Bayburt'ta 125 köy yerleşmesi bulunmaktaydı. Bu köylerin % 75'inde (94 köy) Müslümanlar, % 21'inde (26 köy) gayrimüslimler ve % 4'ünde de (5 köy) Müslüman ve gayrimüslimler birlikte ikamet etmekteydi(BOA, nr.40465). 1835 yıllarında Müslüman ve gayrimüslim nüfus bir arada yaşarken günümüzde gayrimüslim nüfusa rastlanmamaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. 1835 Yılında Bayburt ve köylerinin nüfus dağılımı (Özger, 2007)

	Müslüman	Gayrimüslim	Toplam
Şehir	1.098	296	1.394
Köy	5.827	1.440	7.267
Toplam	6.925	1.736	8.661

1842 tarihli bir defter gayrimüslim tebayı daha da ayrıntılı olarak vermektedir. Buna göre bu tarihte mevcut köylerin 23'ünde Ermeni ve Rumlar birlikte yaşarken, 6 köyde ise sadece Rumlar yaşamaktaydı (Küçük,1978).

Bayburt ilinin toplam nüfusu 2007 yılında 76 609 iken 2010 yılında artış göstermiş ve 79 172'ye çıkmıştır. 2010-2012 yılları arasında toplam kent nüfusu % 4,4, merkez nüfusu % 4, köy nüfusu % 4,3 azalmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. 2007-2010-2012 Yılı İlçelere göre şehir ve köy nüfusu (URL-11, 2013)

İlçe	2007			2010			2012		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Toplam	76 609	32 546	27 293	79 172	42 297	36825	75.797	40 564	35 233
Merkez	59 839	32 546	27 293	63 757	37 537	26 220	61.354	35.947	25.407
Aydıntepe	7 200	3 012	4 188	6 722	2 597	4 125	6.162	2 522	3640
Demirözü	9 570	1 915	7 655	8 688	2 158	6 530	8 281	2 095	6 186

Ekonomik açıdan birçok gelir kaynaklarına sahiptir. İlin yüzölçümünün % 35'ini tarım arazileri oluşturmaktadır. Bayburt'ta temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Tüm köylerde, ilçeler ve il merkezinin kenar mahallelerinde hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. İşletmeler çoğunlukla küçük aile işletmeleri olup, koyunculuk, süt sığırcılığı, besicilik ve arıcılık yapmaktadırlar. Bayburt'ta hayvansal üretim değeri % 70, Bitkisel üretim değeri % 30'dur (Bayburt Valiliği,2008). Ayrıca organik tarımda düşük ölçekte yapılmaktadır.

İlin, ülkemizin en önemli ve dünyanın ikinci hızlı akan su kaynaklarından biri olan Çoruh nehri üzerindeki köy ve beldelerde balıkçılık yapılmaktadır. Ayrıca coğrafi yapısı, iklimi ve bitki örtüsü bakımından arıcılığa son derece elverişli bir floraya sahip olduğu için arıcılık ekonomik açıdan önemli bir yer taşımaktadır.

Bayburt ili, sanayi yönünden devlet yatırımlarından mahrum kalmıştır. Coğrafi konumu sosyo-ekonomik yapısı ilde sanayinin gelişmesine izin vermemiştir. İlde sanayinin çevreye zarar vermeden gelişmesi açısından önem arz eden, küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri 2005 yılından itibaren devreye girmiştir. Madencilik açısından zengin olmasa da sanayi, metal ve enerji madenlerine sahiptir. Bunlarla birlikte Bayburt taşı ilin en önemli doğal kaynaklarından biri olup yüksek kalite ve geniş bir rezerve sahip olmasına rağmen değerlendirilmemiş durumdadır.

El sanatları ve turizm diğer geçim kaynakları olarak sıralanabilir.

2.1.1.5. Sosyo-Kültürel Yapı

Bayburt tarih boyunca farklı kaynaklarda farklı isimlerle karşımıza çıktığı gibi Bayburt köyleri de sahip olduğu oldukça farklı yerel isimlerle karşımıza çıkmaktadır (Ek 2). Yerel halk köylerin ismi değişmesine rağmen hala eski isimleri kullanmaktadır.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Bayburt, sosyo-kültürel değerler açısından oldukça zengin bir kenttir. Geçmişten günümüze kadar taşınan birçok gelenek ve adet hala yaşatılmaktadır.

Bayburt kültürel mirası;

- Dede korkut Şenlikleri,
- El Sanatları; El dokuma halı ve kilimleri, Ehram, giyim kuşam,
- Mahalle ve köy odaları; gelenekler, oyunlar, halk oyunları,
- Türküler, yemek kültürü ve dil, olarak belirtilebilir (URL-10, 2013).

Dede korkut şenliği;

Şenlik, Bayburt'a kültürel, sosyal, bilimsel, sportif, ticari ve ekonomik açılarından canlılık kazandırmak amacıyla 2000 yılında yapılmaya başlamıştır. Şenlik Dede Korkut'un türbesinin olduğu Masat köyünde başlamaktadır. Kültürel açıdan; farklı şehir ve ülkelerden gelen misafirlerle kültürlerarası etkileşim sağlanırken, tiyatrolar hazırlanmakta, bilimsel açıdan; Bayburt kültürü ile ilgili paneller düzenlenmekte, sportif olarak; Bayburt geleneksel cirit müsabakaları düzenlenmekte, Aydıntepe soğanlı yayla şenliği ile sona eren şenlik, ekonomik olarak; kent ve kırsalın tanıtılmasıyla turizme katkı sağlamaktadır (Şekil 23).

Şekil 23. Bayburt Dede Korkut festivalinden görüntüler (URL-12, 2012)

El dokuma halı ve kilimleri, Eham;

Aydıntepe İlçe merkezinde ve Çatıksu Köyünde üretilen Aydıntepe soğanlı kabartma halıları halk eğitim merkezinde hem öğretilip, hem de ticari olarak ekonomik gelir kaynağını oluşturmaktadır (Şekil 24).

Soğanlı Kabartma Halı (URL-13, 2012)

Kilim (URL-14, 2012)

Şekil 24. Bayburt el sanatları

Bayburt el sanatlarında eham önemli bir yer tutar. Yörede ihram veya Eham olarak tabir edilen, tamamen yünden, eham tezgahında dokunmak suretiyle hazırlanan ve Bayburt'ta bayanların örtünmek amacıyla kullandığı yerel bir giysidir.

Eski bir Türk geleneği olan ihram dokuma sanatının tarihi, Bayburt'ta eskilere dayanır. Ham maddesi Koyunyünü olan ihram, genç kızların ve kadınların maharetli ellerinde bir sanat eseri olarak şekil bulur ve dokunur. İhramda renk çok önemlidir.

Genelde beyaz genç kızların, mor, boz orta yaştaki kadınların, mor-siyah ihram ise yaşlı kadınların tercih ettiği ihramlardır.

Günümüzde ihram eskisi kadar fazla kullanılmadığı için asıl görevi olan örtünme yanında yatak örtüsü, modernize edilmiş kadın giysileri (Yelek, heybe, şal, fular, v.s). kravat gibi gayelerle de kullanılmaktadır. İhram, renkleri yanında üzerlerinde bulunan desenlerle adlandırılır. Bunlar Arıdala ters kondu, Pirinç deni, Elma şeleği, Kar tanesi, Çark yıldızı, Uçan kuşlar, Gordo, Mercimekler ve Elifler v.b. gibi.

Bir diğer önemli el sanatı da bakır işlemecilidir. Hediyelik eşya olarak ticareti yapılmaktadır.

Köy odaları;

Kentteki mahalle odası kavramı kırsalda köy odası olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok işleve sahip olan köy odaları mahalle ya da köy halkının düğün, cenaze ve bayramlarda bir araya geldikleri kız isteme gibi çeşitli törenlerin yapıldığı bir mekândır. Mahalle odaları Bayburt'ta genellikle camiye yakın yapılmaktadır.

Oda içerisindeki ağırlama sofası yaşlılar ve gençler olarak ayrılmaktadır (Şekil 25). Geçmişte var olan başköşe kavramı bugünde devam etmektedir. Büyüğe hürmet gereği başköşeye en yaşlı kişi oturmaktadır.

Bayram, düğün ve cenazelerde odada yemekler verilmektedir. Odada hazırlanan yemekler mahalle sakinlerinden toplanan bir ücretle temin edilmekte ve törenlerde bu ücret kaynak olarak kullanılmaktadır.

Başpınar köyü odası

Alaca köyü odası

Şekil 25. Bayburt köy odaları

Geçmişin kültür merkezi olan bu odalarda yöre insanı bir araya gelerek sevinçlerini, kederlerini paylaşır, âşıklar, ozanlar türkülerini, beyitlerini söyler, uzun kış gecelerinde

vakitlerini geçirmek için *fincan altında yüzük, tukara, gurup ateş, kabak, herkes benim gibi olsun* benzeri oyunlar oynanmaktadır. En önemlisi ve güzeli ise tüm bunların geçmişte olduğu gibi aynı şekilde hala devam etmesidir.

Yemek kültürü ve dil;

Bayburt 'ta bayramlarda cenazelerde, düğünlerde özel yemekler hazırlanmaktadır. Kendine has terimleriyle Bayburt dili ilgi çekmektedir. Konuşulan dil kullanılan kelimeler Azeri diliyle benzerlikler göstermektedir. Köylerin sahip oldukları eski isimleri kültürel değer taşımakta ve yerel halk tarafından halen kullanılmaktadır (Ek 2).

2.2. Çalışmanın Aşamaları

“Gelecek geçmişin pahasına kurulamaz ve kurulmamalıdır”(Avrupa Konseyi,1975). Kırsal geleneksel mimarinin korunması tarihsel sürekliliğin korunmasıyla eş anlamlıdır. Ancak kırsal mimari, değişen günümüz şartlarına bağlı olarak sahip olduğu özellikleri koruyamayarak, yok olmaktadır. Yok edilen doğal ve tarihi değerlerin yeniden üretimleri söz konusu olamayacağına göre "doğal ve tarihi değerleri koruma" bir gereklilik; koruma amaçlı müdahaleler ise birer toplumsal sorumluluktur (Erder,1971).

Bu çalışmada; yok olmaya yüz tutmuş geleneksel mimari değerlerin, yok olmadan korunmasının sağlanması için Bayburt kırsal yerleşmelerindeki mimari yapılar tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında Kırsal Geleneksel Bayburt evlerinin genel karakterini en iyi yansıtabilecek özellikte olan yerleşmelerin seçilmesinden sonra yerleşmelere gidilerek;

- Yerleşme içerisindeki seçilen yapıların sahipleriyle anket yapılmış,
- Anket yapılan geleneksel evlerin rölöveleri alınarak,
- Yerleşme genelinde evlerle ilgili görsel tespitler yapılmıştır.

Kırsal yerleşmelerde geleneksel ev sahipleriyle yapılan anket, geleneksel evlerden alınan rölövelerle ve elde edilen görsel tespitlerle;

- Yerleşmelerin genel özellikleri saptanarak köy kimlik kartları,
- Yerleşme içerisindeki geleneksel kırsal evlerin mimari özellikleri belirlenerek yapı kimlik kartları,
- Alınan rölövelerle Kırsal Geleneksel Bayburt evlerinin plan ve cephe etüt tabloları ile
- Anketle elde edilen bilgiler veriye dönüştürülerek analiz tabloları ve grafikler oluşturulmuştur.

2.2.1. Anket Çalışması

Sosyal analiz olarak alan çalışması sırasında geleneksel ev sahipleriyle anket yapılmıştır. Anketle;

- Kırsal yerleşmelerde yaşayanların Fiziksel, Demografik ve Ekonomik özelliklerinin tespit edilmesi,
- Kırsal yerleşmelerdeki Evlerin Durumunun tespit edilmesi,
- Kırsal yerleşmelerdeki geleneksel evlerin korunması ve sorunlar ile ilgili bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Yapılan görüşmelerle evlerin hikayeleri hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Elde edilen bilgiler ışığında, yapı kimlik kartları hazırlanmış ve evlerin mimari özellikleri irdelenmiştir. Sosyal analiz çerçevesinde çalışma alanında yapılan anket sonuçları, bireysel özellikler, geleneksel evlerin koruma durumları ve geleneksel ev kullanıcılarının koruma hakkındaki görüşlerinden sayısal veriler elde edilerek tablolaştırılmıştır.

2.2.1.1. Örneklemin ve Deneklerin Seçimi

Sosyal analiz çalışması olarak hazırlanan anket yerleşmelerdeki geleneksel ev kullanıcılarına yapılmıştır. Köyden kente doğru yaşanan göç nedeniyle geleneksel evlerde yaşayanların azalması, evlerin kapalı olması ve geleneksel sistemden uzak yapıların sayısının artması sonucu yerleşmelerde geleneksel ev sayısının azalması nedeniyle, yerleşmelerde bulunan geleneksel evlerde yaşayan kullanıcılara anket soruları yöneltilmiştir. Bu sayı anket örneklemini oluşturmuştur (Tablo 8).

Tablo 8. Çalışma kapsamında seçilen kırsal yerleşmelerde yapılan anket sayısı

İlçe	Köy	Nüfus(2012)	Anket Sayısı
Aydın-tepe	Alaca(Menge)	38	3
	Başpınar(Armutlu)	52	3
	Dumlu(Henege)	48	7
	Gümüştamla(Zargıdı)	216	7
	Kavlatan(Kavlatan)	68	4
	Sorkunlu(Toronsos)	55	3
	Şalcılar(Hapuşgi)	83	3
Merkez	Koçbayırı(Pörge)	118	2
Toplam			32

2.2.1.2. Anketin Değerlendirilmesi

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır (Ek-1). Bu bölümlerde;

- Bireysel özellikleri sorgulayan 14 soru,
- Geleneksel evin koruma durumlarıyla ilgili 5 soru,
- Geleneksel ev kullanıcılarının koruma hakkındaki görüşleri ile ilgili 13 soru sorulmuştur.

Üç bölümden oluşan ankettten elde edilen sayısal veriler değerlendirilerek tablo ve grafikler oluşturulmuştur.

2.2.2. Geleneksel Evlerin Rölövelerinin Alınması

Alan çalışması sırasında gidilen köylerde anket yapılan ev sahiplerinin geleneksel evlerinin rölöveleri alınmıştır. Alınan rölövelerle Bayburt kırsal geleneksel evlerinin genel mimari özellikleri belirlenerek, plan ve cephe etüdüleri yapılmıştır.

Rölöveler Bayburt kırsal geleneksel evlerinin kayıt altına alınması ve yapılan tespitlerle kayıt altına alınan geleneksel evlerin korunması için kaynak oluşturulması açısından önem taşımaktadır.

2.2.3. Geleneksel Evlerin Fotoğraflarla Görsel Tespitinin Yapılması

Alan çalışmasında gidilen köylerde ilk olarak ön etüd çalışması şeklinde gözlemsel ve görsel tespit yapılmıştır. Çalışmada yer alacak olan köy yerleşim yerlerinin sahip olduğu genel özelliklerle birlikte, mimari dokusu incelenmiştir. Çekilen fotoğraflarla geleneksel evlerle ilgili görsel tespitler yapılmıştır.

2.2.4. Kimlik Kartlarının Hazırlanması

Araştırma kapsamında seçilen kırsal yerleşmeler ve bu yerleşmelerde bulunan yapılarla ilgili kimlik kartları hazırlanmıştır (Şekil 26). Hazırlanan bu kimlik kartları yerleşimlerle ilgili temel bilgileri içerirken, yapı kimlik kartları yapı envanterinin oluşmasında yardımcı bir kaynak olacaktır.

Hazırlanan kimlik kartlarında;

- Köy kimlik kartlarında bulunan köy kimlik bilgileri,
- Yapı kimlik kartlarında bulunan tüm bilgiler alan çalışması aşamasında elde edilmiştir.

SORKUNLU TORONSOS KÖYÜ					
KİMLİK NO: 8		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI	
İLE UZAKLIĞI: 32 km					
İLÇEYE UZAKLIĞI: 18 km					
HANE SAYISI: 155					
NÜFUSU (2000 yılı): 555					
İKLİMİ: Karasal					
BİTKİ ÖRTÜSÜ: Tarım ve hayvancılık					
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ					
KONUM	Sırtı etek	KONUT DİŞİ YAPILAR	Arık	KELEKLEP ETKİNLİKLER	Festivaller
	Ovaköyü		Samanlık		Mesire yeri
	Dağköyü	X	Kümes	X	Avalık
	Orman içi köyü		Ahır		Trakking
	Vadi içi köyü		Kuyu		Rafting
	Nehir kenarı		Tandır		Şifalı sular
TERLEŞİM ARAZİSİ	İleri toprak		Çeşme	X	El sanatları
	Kaya toprak	X	Köprü		
	Kayalık		Değirmen		
TERLEŞİM TİPİ	Toplu		Köy odası	X	
	Dağınık	X			
	Küme				
	Çirgisel				
	Merkezi				
TERLEŞİM YAPILAR	Sivri mimari				
	Düzensel				
	Kültürel				
	Aşkari				
YAPİ DURUMU	Uygun olmayan				
	Ağır tahrip edilmiş	X			
	Harabe				
YAPIM SİSTEMİ	Taş yığma	X			
	Kerpiç yığma	X			
	Ahşap	X			
	Kaşır				
YAPİ MALZEME Sİ	Kerpiç	X			
	Tuğla/Bricket				
	Taş				
	Ahşap	X			
YATIL ÖRTÜSÜ	Toprak				
	Kiremit				
	Sac	X			

YAPIM KİMLİK NO: 1						
Köyde köyün adı		Elyazısı: Aydın tepe Başpınar				
Yapı sahibi		Saitim Süreyya				
Yapım dönemi		1900 den önce				
Adres		Başpınar/Bayburt				
Ada Pafta/Parsel No		-				
Tescül No		-				
YAPISAL VE BİÇİMSEL ÖZELLİKLER						
Yerleşme Özellikleri	Sekiz	Eğim		Yapı	Kat sayısı	3
	Konum	Bahçe içinde	Açık		Malzeme	Yatı, Ahşap, taş/tahta
Girişler	Yapı Düzemi	1		Bodrum kat	İskençe	Yığıma
	Sayı	Dikdörtgen			Form	-
	Form	Konum	*		Düvar	-
	Bahçe Girişi	Malzeme	Kağı		Kağı	-
	Konum	Seyre	*		Panoramik	-
	Malzeme	Seyre	*		Seyre	-
	Konum	Silme	*		Ön	-
	Form	Ortamda	-		Tipi	-
	Yapı Düzemi	Form	Dikdörtgen		Eliman	-
	Malzeme	Kağı	Ahşap		Dümlü	-
Çephe	Dümlü	Yatı		Zemin kat	Düvar	Taş
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Kağı, Ahşap
	Konum	Malzeme	-		Panoramik	Ahşap
	Çekim	Konum	-		Seyre	Taş
	Dümlü	Malzeme	-		Ön	1/1
Çatı	Dümlü	Kerpiç		Birinci kat	Tipi	-
	Form	Malzeme	-		Eliman	-
	Yatı, Ahşap	Malzeme	-		Dümlü	-
	Form	Ön	-		Seyre	-
Elimanlar	Sayı	Dümlü		Çatı kat	Dümlü	Dikdörtgen
	Form	Dümlü	-		Form	Dümlü
	Sayı	Malzeme	Sac		Düvar	Ahşap
	Özellik	Malzeme	Sac		Kağı	Ahşap
	Malzeme	Özellik	Dümlü		Panoramik	Ahşap
	Malzeme	Çeşme Kuyusu	-		Seyre	-
Süsleme	Dümlü	Tandır		Çatı kat	Ön	1/1
	Malzeme	Tarım	-		Tipi	Karışık
	Malzeme	Dümlü	-		Eliman	Kerpiç
	Malzeme	Yükseklik	-		Dümlü	Seyre
Süsleme	Malzeme	Malzeme	-	Form	Dikdörtgen	
	Malzeme	Malzeme	-	Malzeme	Dümlü	
	Malzeme	Malzeme	-	Düvar	Ahşap	
	Malzeme	Malzeme	-	Seyre	-	

Şekil 26. Köy ve yapı kimlik kartları örnekleri

2.2.4.1. Köy Kimlik Kartları

Araştırma alanı olarak belirlenen Aydın tepe ve merkez ilçesi köylerinin konum, arazi yerleşim şekilleri, köy yerleşim tipi, köyde bulunan yapılara ilişkin genel bilgileri içeren köy kimlik kartları hazırlanmıştır. Alaca(Menge), Başpınar(Armutlu), Dümlü(Henege), Gümüşdamla (Zargıdı), Kavlatan(Kavlatan), Koçbayırı(Pörge), Sorkunlu(Toronsos), Şalcılar(Hapuşgi) köyleri için kimlik kartları hazırlanmıştır. Bu kimlik kartları Ek 3' te verilmiştir.

Köylerin Aydın tepe ve merkez köylerden seçilmesinin nedeni, mimari açıdan önem taşıyan örneklerin seçilen köylerde olması ve aynı ilçe içerisindeki farklı mimari zenginliğe dikkat çekmektir.

2.2.4.2. Yapı Kimlik Kartları

Seçilen yerleşimlerde köylerin genel mimari karakterini yansıtan evler örnek olarak alınarak yapılara ilişkin bilgileri içeren kimlik kartları hazırlanmıştır. Konutun yapısal ve biçimsel özelliklerine değinilmiştir.

Konut yakın çevresindeki özellikler, konutun malzeme, strüktür, cephe ve giriş özellikleri fotoğraflarla tespit edilmiştir (Ek 6). Belirlenen özellikler doğrultusunda yörenin genel yapısal özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Konutun biçimlenişi, oluşumundaki etkenler göz önüne alınarak konut yakın çevresi, yaşam şekli irdelenmiştir. Tüm bu etkenler ışığında yapı kimlik kartları hazırlanmıştır (Ek 4). Bu kartlar genel bilgiler vermekle birlikte yapı kültürü ve mimari mirasın kayıt altına alınmasına yardımcı olması açısından önemlidir.

2.2.4.3. Kırsal Geleneksel Bayburt Evlerinin Plan ve Cephe Etüt Tablolarının Hazırlanması

Seçilen köylerde yerel mimari özellikleriyle dikkat çeken ve ankete katılan ev sahiplerinin evlerinin plan ve cephe rölöveleri alınarak etüt tabloları hazırlanmıştır (Ek-5). Bu etüd tabloları yapı kimlik kartlarının oluşmasında yardımcı kaynak olarak kullanılmıştır. Elde edilen planlardan Bayburt kırsal geleneksel ev tipolojisi oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.2.5. Analiz Tabloları

Yapılan sosyal analizler sonucunda elde edilen sayısal verilerle analiz tabloları oluşturulmuştur. Analizler tekil ve birbirleriyle ilişkili olarak iki ayrı şekilde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Analiz tabloları hazırlanan anket düzeni doğrultusunda;

- Kırsal Yerleşmelerdeki Fiziksel, Demografik ve Ekonomik Yapı Analiz Tabloları,
- Kırsal Yerleşmelerdeki Evlerin Durumu İle İlgili Analiz Tabloları,
- Kırsal Yerleşmelerdeki Mimari Mirasın Korunması ve Sorunları İle İlgili Analiz Tabloları olarak sınıflandırılmıştır.

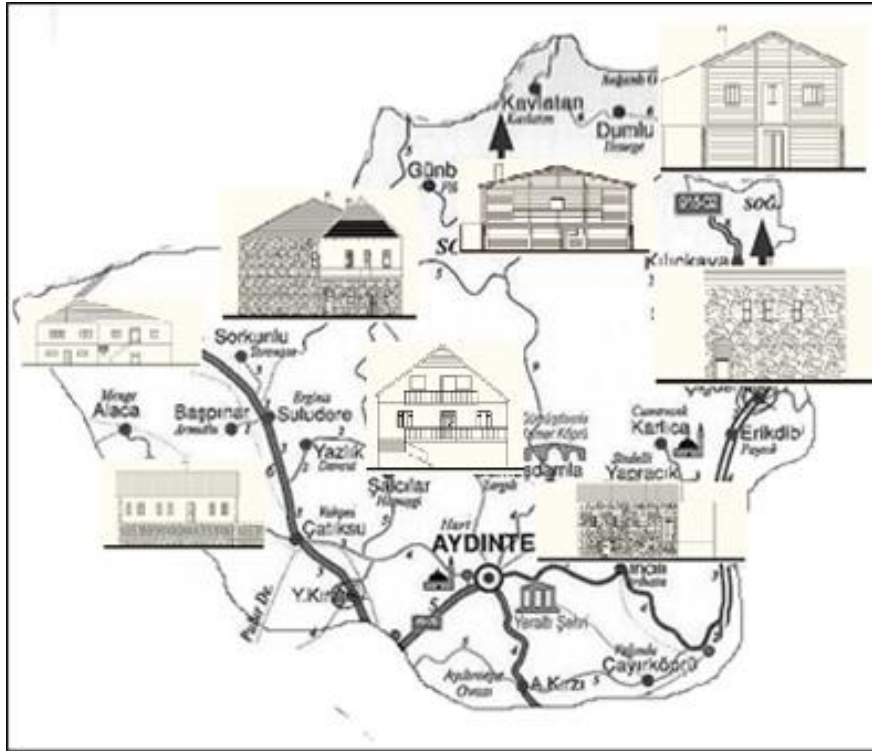
3. BULGULAR

Kırsal geleneksel Bayburt evlerinin genel özellikleri;

- Yapı malzemeleri ve yapım sistemleri,
- Yapı elemanları,
- Mimari elemanlar,
- Kırsal geleneksel Bayburt evi Mimari mekanları ve
- Kırsal geleneksel Bayburt evi plan tipolojileri oluşturularak belirlenmeye çalışılmıştır.

3.1. Kırsal Geleneksel Bayburt Evi

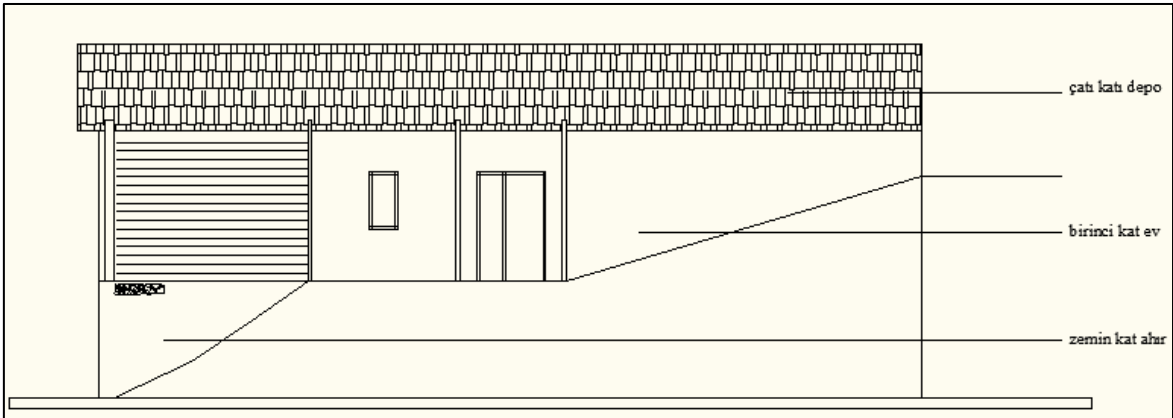
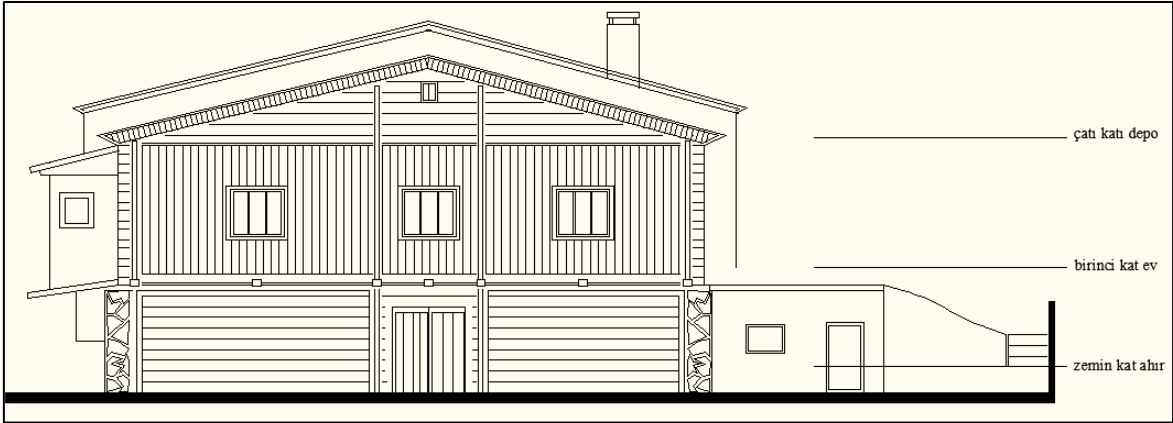
Her yöre sahip olduğu koşullara bağlı olarak bir mimari oluşturmuştur. Geçiş bölgesinde olan Bayburt kırsal mimarisi de çeşitli koşullar çevresinde şekillenmiştir. Bayburt kırsal geleneksel mimarisinde en çok karşılaşılabilecek olan köy evleri çevresel ve sosyo kültürel faktörlerin etkisiyle Bayburt kırsal yerel dokusu ve mimarisinin oluşumunu sağlamıştır (Şekil 27).

Şekil 27. İklim ve topografyaya bağlı oluşan Bayburt geleneksel ev mimarisi

Coğrafi Konum;

Coğrafi konum iklimi, bitki örtüsünü ve doğal olarak kullanılan malzemeyi belirlemekte ve malzeme geleneksel yapım sistemlerini ve yapımın formunu oluşturmaktadır. Arazi yapısına bağlı olarak eğimli ya da düz arazi özelliklerine göre evin araziye yerleşimi belirlenmektedir. Bayburt geleneksel köy evleri, yerleşim yerinin iklimsel özelliklerine göre kendine has yerel mimarisini oluşturmuştur.

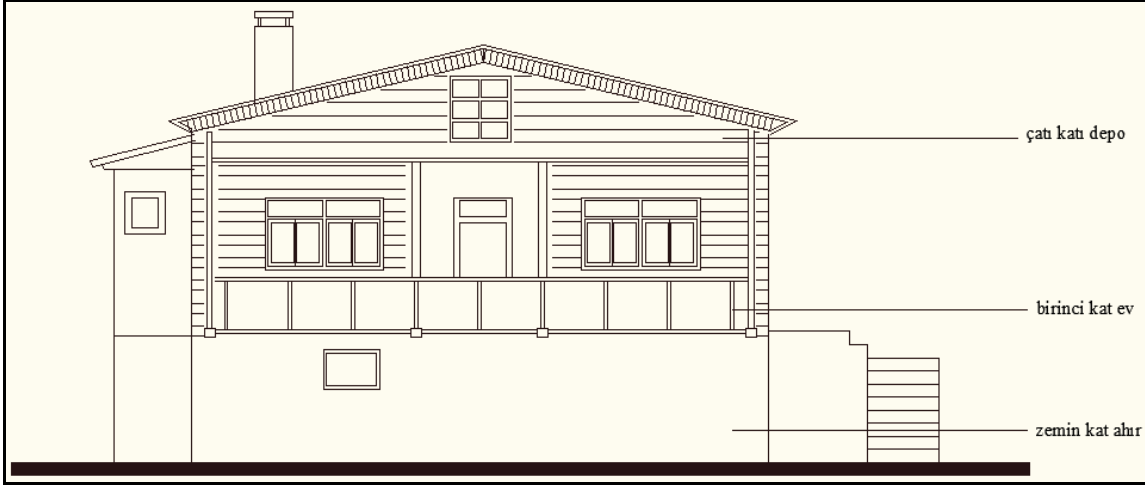

Şekil 28. Konuma bağlı oluşan Bayburt geleneksel ev mimarisi (Dumlu köyü)

İklim ve Topografya;

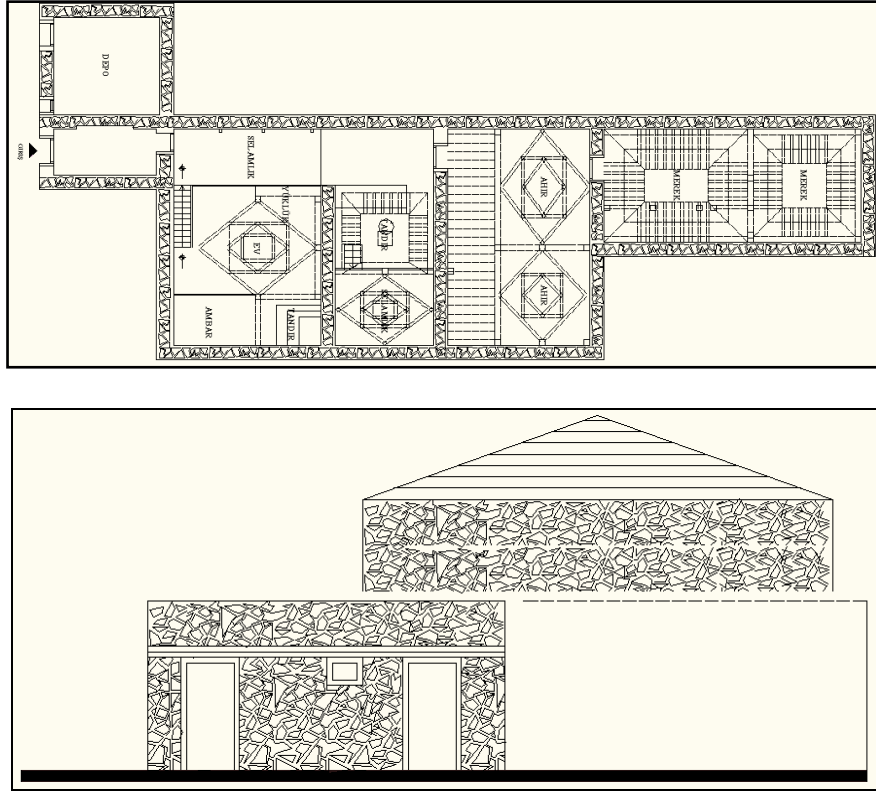
Bayburt hem Karadeniz'in ılıman iklimi hem de doğu Anadolu'nun karasal iklimi etkisi altındadır. Her iki iklimin görülmesi mimari çeşitliliğe neden olmaktadır. Karadeniz bölgesiyle sınır olan köylerde iklimin etkisiyle birlikte ahşap ve taş mimari, karasal iklimin etkili olduğu köylerde taş ve kerpiç mimari dikkat çekmektedir.

İklim köylerin yerleşim özelliklerini belirlemesiyle birlikte, geleneksel evin plan ve cephesinde etkisini açıkça göstermektedir. Isınma sorununu çözmek için bazı evlerde ahır alt kata alınmıştır (Şekil 29).

Şekil 29. İklimin cepheye etkisi (Kavlatan Köyü)

İklimin etkisiyle cephede oldukça az sayıda ve küçük açıklıklar bırakılmıştır. Bazı evlerde ise cephede tek açıklık eve giriş kapısı olmuştur (Şekil 30).

Şekil 30. İklimin plan ve cepheye etkisi (Gümüşdamla Köyü)

İklimin bir diğer etkisi de evlerde duvar kalınlıklarında görülmektedir. Karasal iklimin etkili olduğu köylerde, ev duvar kalınlıkları 40-90 cm arasında değişmektedir. Böylece ev yazın serin, kışın ise sıcak olmaktadır.

Topoğrafik özellikler, köy yerleşim dokusunun oluşmasında etkindir. Bayburt topoğrafik özellikleri doğrultusunda oluşmuş dağ, vadi köyleri bulunmaktadır. Köylerin buldukları yerleşme dokusuna bağlı olarak da bir mimari doku oluşmuştur. Geleneksel ev, topografyaya uyumlu ve onunla bütünleşecek şekilde yerleştirilmiştir. Eğimli arazilerde ev eğime dik şekilde konumlandırılmıştır. Topoğrafya dolaylı olarak ulaşımı etkilemekte ve malzeme seçiminde de belirleyici rol oynamaktadır.

Demografik ve Ekonomik Yapı;

Demografik yapı Bayburt geleneksel evini, aile yapısına bağlı olarak şekillendirir. Evin büyüklüğü ekonomiyle ilgili olmakla birlikte, ailenin büyümesiyle birlikte evde büyümekte ve eve odalar eklenmektedir.

Ekonomi, yaşam koşullarını önemli ölçüde etkilemiştir. Köylerin sahip oldukları geçim kaynakları coğrafi konum, iklim ve topoğrafya ile belirlenmektedir. Coğrafi konumun belirlediği iklim, topoğrafyanın belirlediği yerleşim dokusu, iklimin belirlediği yaşam koşulları, doğal faktörler ekonomiyi etkilemektedir. Tarım, hayvancılık, arıcılık, el sanatları ve turizm çeşitleri temel geçim kaynaklarıdır.

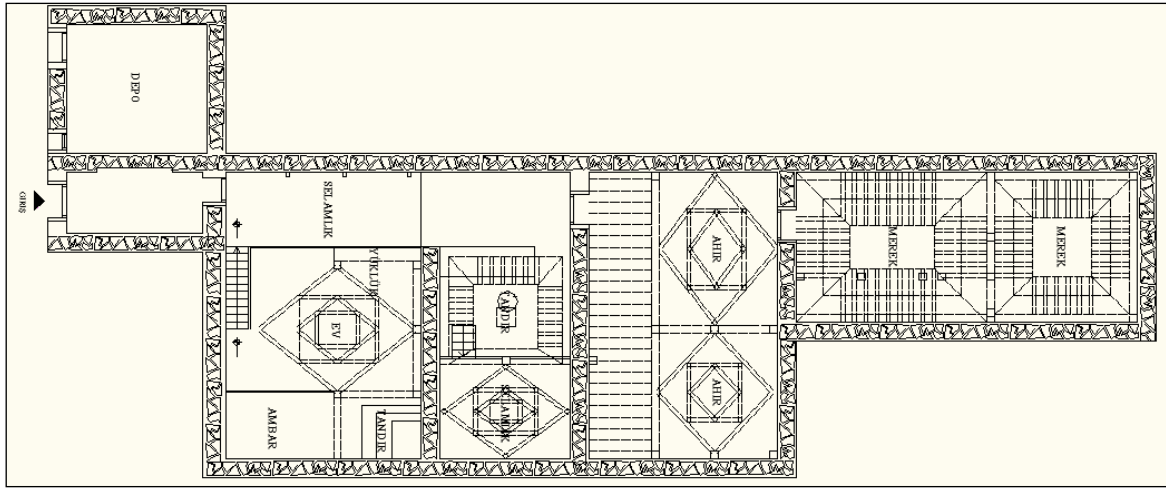
Tarıma bağlı olarak; köylerde eve birleşik ya da ayrı olmak üzere farklı birimler oluşturulmuştur. Bayburt kırsalında buğday üretiminin olması farklı yapılara ihtiyacı meydana getirmiş ve değirmen gibi yapıların köylerde yapılmasını sağlamıştır. Ayrıca eğimli araziye konumlandırılan evlerin ön kısımları toprakla doldurulup, evin zemin katıyla aynı kote getirilmekte ve evin önündeki bu alan, harman alanı olarak kullanılmaktadır. Tarım ürünleri için ek depolama alanları yapılmıştır (Şekil 31).

Şekil 31. Tarım ürünleri deposu ve harman yeri (Aydintepe/Dumlu köyü)

Hayvancılığa bağlı olarak; Konut dışında yapılar yapılmıştır. Bazen yapılardaki hayvanlara ayrılan alan yaşama alanından fazladır. Konutların yanında merak denilen hayvanların ve samanların bulunduğu bir bölüm oluşturulmuştur. Bazı yerel konutlarda iklim koşullarına bağlı olarak hayvanların bulunduğu bölümden geçtikten sonra eve girilebilmektedir. Bunda en önemli sebep, evin ve hayvanların kış soğuklarından mümkün olduğunca az etkilenmesini sağlamak olmuştur.

Gümüştamla köyündeki Naime Sever'in evinde olduğu gibi bazen evler tek bir girişe sahiptir. Evin plan şeması sırasıyla, girişinde yaşama alanı, tandır evi, hayvanlar için ayrılan ahır bölümü ve samanların bulunduğu merak kısmından oluşmaktadır (Şekil 32).

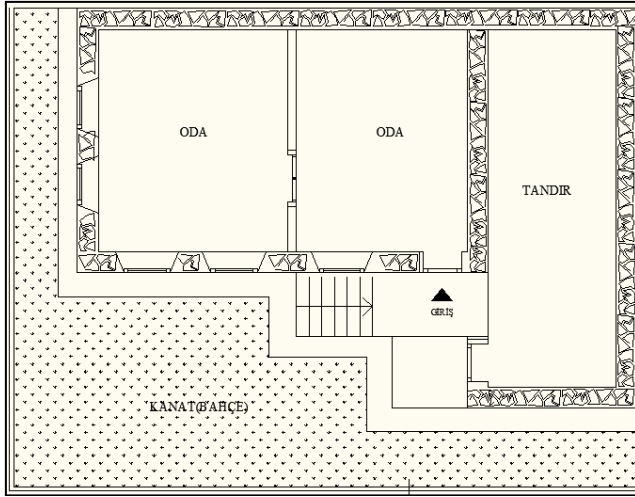

Şekil 32. Aydın-tepe/ Gümüştamla köyü

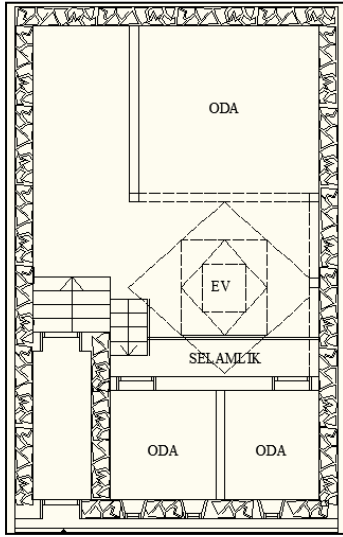
Sosyo-kültürel Yapı;

Sosyo kültürel yapı hem dış mekânı hem de iç mekânı şekillendirmektedir. Mahremiyet kavramı Bayburt geleneksel evini iç ve dış mekânda şekillendirmiştir. Bayburt'ta "Kanat" olarak adlandırılan bahçe kısmı duvarlarla çevrilmiştir. Ev içerisinde ise belirgin bir şekilde kadın-erkek ayrımı görülmektedir. Bu kültürden hareketle ev içerisinde selamlık bölümü oluşmuştur. Kadınla erkeğin ayrı oturduğu, ayrı yemek yediği bilinmektedir.

Gümüştamla köyü/Recep turan evinde görüldüğü gibi ev kanatla çevrilmekte ve sokakla ev arasında görsel engel sağlanmaktadır. Koçbayırı köyü/Faik Şenka evinde, yaklaşık 50 cm yüksekliğindeki selamlık kısmında erkekler, alt kısımda ise kadınlar için ayrılmış bölüm görülmektedir (Şekil 33).

Gümüşdamla Köyü/ Recep Turan Evi

Koçbayırı Köyü/ Faik Şenka Evi

Şekil 33. Kanat oluşumu ve haremlik/selamlık kavramlarının ev planına yansımaları

Kadın erkek ayrımıyla birlikte farklı ayrımlarda söz konusudur. Aile büyüğünün başköşeye oturması, eve biri geldiğinde ayağa kalkılması, yer verilmesi, büyük biri geldiğinde o oturmadan oturulmaması hem saygının, hem kültürün ve geleneğin gereğidir. Köylerde ağa evlerinde de farklı düzenlemeler görülmektedir. Ağa ev içerisinde herkesten 1,5 m gibi bir yükseklikte yapılmış olan seki de oturmakta, yemek yemekte ve yatmaktadır. Sekinin olduğu bölümde ayrı bir şömine yapılmıştır. Eve gelen yüksek mevkideki konuklarda ağanın oturduğu bölümde ağırlandığıdır.

Tüm bu etkenler ışığında ortaya çıkan Bayburt geleneksel evi kendine has, özgün bir mimariye sahip olmuştur.

Bayburt kırsal mimari mirası sivil yapılarından geleneksel evler dışında farklı yapıları da içerisinde barındırmaktadır. Geleneksel evlerle birlikte misafirin ağırlandığı bir diğer yapı köy konakları ya da köy odalarıdır. Köy odaları sadece misafirler için konaklama faaliyetinin dışında düğün, cenaze ve bayram gibi törenlerin yapıldığı bir mekândır. Hemen hemen Bayburt'un tüm köylerinde köy odası bulunmaktadır.

Bayburt kırsal geleneksel ev mimarisi incelendiğinde farklı yapı malzemeleri ve yapım tekniklerini bünyesinde barındırdığı görülmektedir. Bayburt kırsalında farklı koşullara göre uyum sağlayan ev mimarisi, taş, kerpiç ve ahşap malzemelerin kullanılmasıyla zengin bir mimari dokunun oluşmasını sağlamıştır.

3.1.1. Yapı Malzemeleri ve Yapım Sistemleri

Yapının evrimi boyunca malzeme ve onun uygulamaları daha önemli tutulmuştur."Malzeme, konstrüksiyon ve teknik, yapı formunun seçiminden daha önemli faktörlerdir (Rapoport,1969). Kırsal kesim geleneksel evleri incelendiğinde kullanıcının, yapının alacağı biçimden, iç donatılarının uyumundan çok ve işlev çakışmaları bahasına yapı kabuğunun en mükemmel sağlıklı ve güvenilir olmasını sağlamaya yöneldiği görülebilir (Sümerkan,1990).

Doğan Kuban'ın sınıflamasına göre topografyası, iklimi ve yaşam koşullarının yanı sıra malzeme ve tekniği de göz önünde bulundurularak Anadolu konut mimarisi açısından yedi bölgeye ayrılmaktadır.

1. Güneydoğu Anadolu'nun Kuzey Suriye ile ortak kültürünün ifadesi taş konut mimarisi,
2. Erzurum'dan öteye Kuzey Doğu Anadolu'nun Güney Kafkasya ve Dağıstan ile akraba ahşap hatıllı taş mimarisi,
3. Doğu Karadeniz bölgesinde görülen karakteristik ahşap iskeletli ev mimarisi
4. Ege ve Akdeniz Bölgesinin düz damlı kübik taş mimarisi,
5. Orta Anadolu'nun özellikle Niğde veKayseri (EskiKapadokya)bölgesinin kaynakta yine Kuzey Suriye ile buluşan taş mimarisi,
6. Orta Anadolu'nun daha çok köy ve küçük kent ortamında kalan ve kökü Yeni Taş çağına kadar uzanan kerpiç mimarisi,
7. Esas yayılma alanı Anadolu'nun kıyıları ile orta yayla arasında bir ikinci çember gibi dolanan, hımış yapı tekniğinde, yani taşıyıcı sistemi ağaç, kerpiç dolgulu,

zeminkatıçokluk taş olan bir yapı tekniği ile inşa edilmiş olan konut mimarisidir (Kuban,1995).

Bayburt bu sınıflandırma içerisinde kendine kesin bir yer bulamasa da, çeşitli malzemelerle, farklı yapım sistemlerinden örneklerin verildiği zengin bir mimariye sahiptir. Bayburt mimarisinde;

- Taş,
- Ahşap,
- Toprak yapı malzemesi olarak kullanılmıştır.

3.1.1.1. Taş

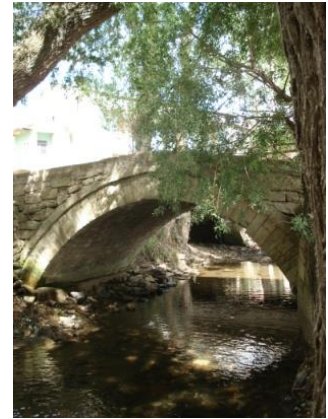
Bayburt'ta, iklim, olanaklar ve ekonomi gibi faktörlerle birlikte, yerel malzeme olması nedeniyle taş, yapı malzemesi olarak yapıda kullanılmaktadır. Geçmişten günümüze kadar ulaşmış birçok anıtsal, kültürel ve sivil mimari yapılar taş malzemeyle yapılmıştır. Köylerde taş malzeme kullanılarak yapılmış daha çok kültürel ve sivil mimarlık ürünlerine rastlanmaktadır (Şekil 34).

Alaca Köyü

Başpınar Köyü

Gümüşdamla Köyü

Şekil 34. Sivil ve kültürel mimarlık ürünleri

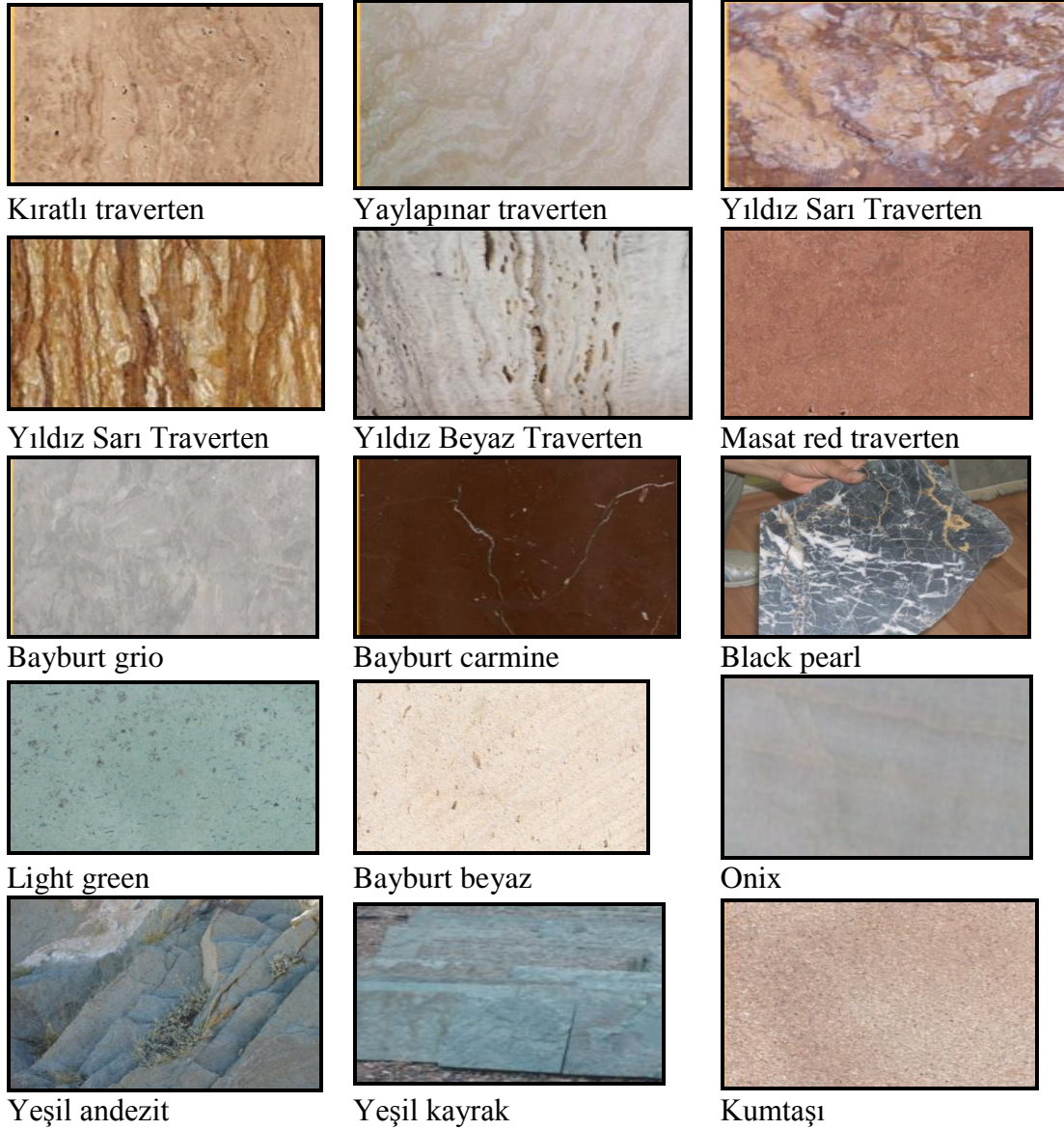
Bayburt doğal taşları;

- Limestone (tüf),
- Traverten,
- Kireçtaşları (Bej),
- Kumtaşı,

- Andezit,
- Granit,
- Kayrak taşları ve Onix'dir (Şekil 35).

Beyaz, Sarı ve Yeşil renkli Limestone (tüf) taşları ile el işlemeli eserler yapılmaktadır.

Bayburt taşı merkez ilçe Taşkesen köyü ocakları ile Bayburt merkezde bulunan ocaklardan çıkarılarak işlenmektedir. İşlemesi kolay olan bu taştan başta camii ve minare yapımı olmak üzere, çeşme, mezar taşı ve çeşitli onarım ve kaplama işlerinde kullanılmaktadır (Bayburt Valiliği,2008). Ayrıca geleneksel evlerde bu taşla yapılmaktadır.

Şekil 35. Bayburt doğal taşları (URL-15, 2012)

Malzeme Özellikleri;

- Yontma kesme taştır,
- Kolay ulaşılabilir ve yerel malzemedir, İşlenmesi kolaydır ve estetik açıdan süsleme yapılmasına olanak sağlar,
- Aşınmaya ve suya karşı dayanıklı değildir,
- En önemli dez avantajı pahalı olmasıdır.

Kullanıldığı yerler;

- Yığma yapım sisteminde taşıyıcı duvar olarak,
- Pencere sövelerinde,
- Dış duvar kaplaması,
- Denizlik ve yüzey kaplamalar,
- Restorasyon, köprü, cami ve çeşme gibi imalatlarda kullanılabilir.

Şekil 36. Bayburt taş işçiliği (URL-15, 2012)

Ayrıca Karadeniz'e sınır köylerde ise yapılarda malzeme olarak moloz taş kullanılmaktadır.

3.1.1.2. Ahşap

Doğal yapı malzemelerinden olan ahşap malzeme, geleneksel Bayburt evinin vazgeçilmez bir malzemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapım sistemine bağlı olarak yapıda, bazen temel yapı malzemesi bazen de yardımcı eleman olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 37).

Şekil 37. Ahşap malzeme kullanımı (Sorkunlu Köyü; Şalcılar Köyü)

Bayburt'ta bulunan ağaç türleri Tablo 9'da belirtilmiştir. Ancak Bayburt'ta bulunan bu ağaç türleri dışında, yakın çevreden getirilen, kestane ve çam ağacı da yapıda kullanılmıştır.

Tablo 9. İl sınırları içerisindeki ormanların ağaç türlerine göre dağılımı (Bayburt Valiliği, 2008)

Sarıçam (Ha)	Ardıç (Ha)	Meşe (Ha)	Kavak (Ha)	İbrelî karışık (Ha)	Yapraklı Karışık (Ha)	İbrelî-yapraklı Karışık (Ha)	Toplam (Ha)
1.269	3.252	8.092	97	216	866	371	14.163

Malzeme Özellikleri;

- Seçilen ağaç türüne göre uzun ömürlü olması, (kestane, meşe, çam, gürgen dayanıklı, Dişbudak, kayın, çınar, kavak söğüt, ıhlamur az dayanıklıdır)
- Doğal, kolay ulaşılabilir ve yerel malzeme olması,
- Ekolojik değerinin olması,
- Isı iletkenliği açısından kötü bir iletken olmasıdır.

Kullanıldığı yerler;

- Yapım sistemine bağlı olarak taşıyıcı veya bölme duvar,
- Döşeme, Tavan,
- Çatıda ve
- Doğramalarda kullanılmaktadır.

3.1.1.3. Toprak

Toprak tek başına yapıda, yapı malzemesi olarak kullanılmamaktadır. Çeşitli malzemeler bir araya getirilerek oluşturulan kerpiç yapı malzemesidir. Kerpiç, killi ve uygun nitelikli toprağın içine saman veya diğer katkı maddeleri karıştırılarak su ile yoğrulup kalıplara dökülmesi ve şekillendirilmesi sonucu açık havada kurutularak elde edilen kompozit bir yapı malzemesidir. Türkiye’de kırsal yapıların ve mimari kültür varlığımızın birçok örneği kerpiç yapılardan oluşmaktadır.

Şekil 38. Toprak malzemenin yapıda kullanımı (Alaca Köyü; Şalcılar Köyü)

İçeriği; Toprak, saz, saman, taş, su ve kildir.

Malzeme Özellikleri;

- Kolay ulaşılabilir ve yerel malzeme olması,
- Uygulama tekniğinin ve üretiminin kolay olması,
- Ekonomik bir malzeme olması,
- Enerji tasarrufu sağlaması,
- Ekolojik değerinin olması,
- Toprak malzemenin en belirgin iki sakıncalı yönü, basınç dayanımının az, rutubete karşı duyarlılığının fazla olmasıdır.

Kullanıldığı yerler;

- Yığma yapım sisteminde taşıyıcı duvar,
- Bölme duvar,
- Yapı dışında sıva olarak kullanılmaktadır.

Kerpiç yığma tekniğiyle yapılan evlerde tüm duvarlar kerpiçtir. Taş yığma strüktürde yapılan evlerde kerpiç içeride bölme duvar ya da duvar için sıva olarak kullanılabilir.

3.1.2. Yapı Elemanları

Bayburt kırsalında kullanılan malzemelere bağlı olarak yapım sistemleri ve elemanları belirlenmektedir. Yapıda temeller, dış ve iç duvarlar, döşemeler, tavan, çatı ve doğramalarda kullanılacak malzeme özellikle iklim, yerel malzeme olması ve ekonomi dikkate alınarak belirlenmiştir.

Temeller;

Yapının bulunduğu zemine bağlı olarak taş, ahşap veya toprak malzeme kullanılmıştır. Temel çukuru kazılarak yığma temel duvarları yapılır. Temel duvarları üzerine taşıyıcı duvarları getirilir.

Dış Duvarlar;

Yapıda uygulanan sisteme göre yapı elemanları belirlenmektedir. Bayburt kırsal yerleşmelerinde ahşap çatma duvar, ahşap iskeletli duvar, taş yığma duvar örneklerine rastlanmaktadır.

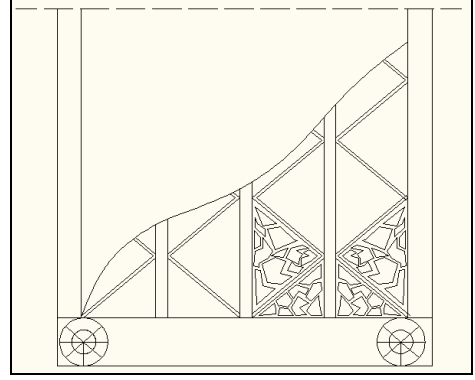
Ahşap çatma duvar sisteminde; dış duvarlar ahşaptır ve birbirine geçme yaparak bağlantı sağlanmaktadır (Şekil 39). Kestane, çam, meşe gibi ağaçların yapıda kullanıldığı görülmektedir. Yerel malzeme olmamasına rağmen yapılarda 12 m'ye varan uzunlukta kestane ağacından yapılmış yekpare kiriş kullanılan ev örnekleri mevcuttur.

Şekil 39. Bayburt/Aydıntepe/Dumlu köyü çatma duvar

Ahşap iskeletli duvar sisteminde;

Ahşap malzeme, yapı iskeleti olarak kullanılmış, bu iskelet boşluklarına çeşitli dolgu malzemeleri konularak, dış yüzey kerpiç sıva ile kapatılmıştır. Ahşap iskelet muska şeklinde düzenlenen ve dolgu malzemesi olarak taşın kullanıldığı örnekler mevcuttur (Şekil 40).

Şekil 40. Bayburt/Aydıntepe/ Başpınar köyü muska duvar

Bayburt köy evlerinde nadir rastlanan ev örneklerindedir. Bu sistemle yapılmış evlerde de diğer sistemde olduğu gibi kestane ve çam tercih edilen malzemedir. Duvar kalınlığı 20 cm'dir.

Ahşap iskeletli duvar sisteminde dış duvarların birbirine dik çıtalarla oluşturulduğu örneklerde mevcuttur. Bu sistemde ahşap iskelet üzeri kerpiç sıva ile kapatılmış bağdadi dış duvarlar oluşturulmuştur (Şekil 41).

Şekil 41. Bayburt/Aydıntepe/ Şalcılar köyü bağdadi duvar

Taş yığma sistemde;

Dış duvarlar 40-90 cm arasındaki kalınlıklarda taş örgü ile oluşturulmuştur. Bayburt geleneksel evlerinde taş yığma sistem farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

- Tek katlı geleneksel evlerin taş yığma olduğu (1),
- İki veya üç katlı geleneksel evlerin sadece bodrum katının taş yığma olduğu (2),
- İki veya üç katlı olup tüm katların yığma taş yığma olduğu (3) örneklerdir (Şekil 42).

(1)Gümüşdamla Köyü

(2)Dumlu Köyü

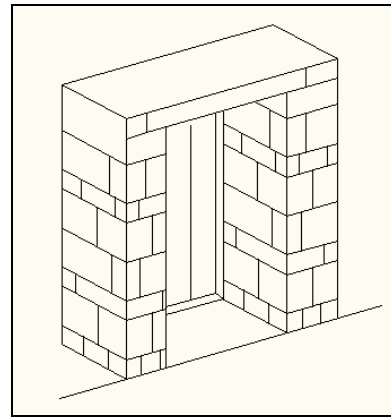
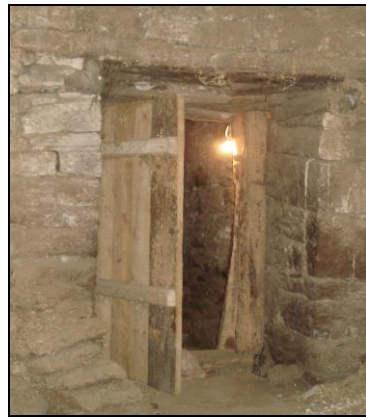
(3)Başpınar Köyü

Şekil 42. Taş yığma sistem uygulanan örnekler

İç duvarlar;

Taş, ahşap ya da kerpiç malzeme kullanılarak yapılmaktadır. İç duvar kalınlıkları dış duvarlara nazaran az olmakla birlikte kalın duvarlara da rastlanmaktadır.

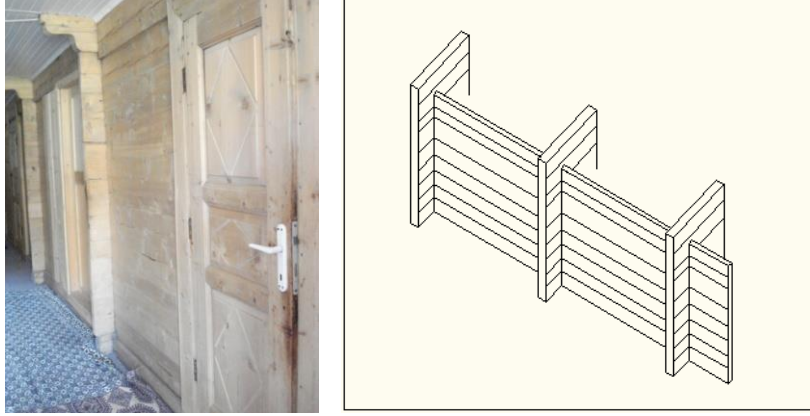
Taş duvar; Taş yığma sistemde yapılan evlerde yapı iç duvarı da taştır (Şekil 43). Taş olarak bırakıldığı gibi kerpiç sıva ile kapatılmış örneklerde bulunmaktadır. Duvar yüzeyine ise kireç ile badana yapılmıştır. Duvarların yerden 60 cm yüksekliğe kadar “yoşa” denilen bir boya maddesiyle boyanmaktadır. Duvar kalınlığı 40-90 cm arasında değişmektedir.

Şekil 43. Taş iç duvar (Gümüşdamla Köyü)

Ahşap duvar;

Ahşap yığma sistemle inşa edilmiş yapılarda iç duvarlar tamamen ahşaptandır. Ahşap duvarlar, en doğal haliyle herhangi bir koruyucu madde, boya veya cila olmadan kullanılmaktadır. 5-15 cm arasında değişen kalınlıklarda ahşap duvarlar oluşturulmuştur (Şekil 44).

Şekil 44. Ahşap iç duvar kullanımı (Dumlu Köyü)

Döşemeler;

Yapı içerisinde zemin, mekan işlevine bağlı olarak kaplanmıştır. Genellikle toprak ve ahşap malzeme, zemin kaplama malzemesi olarak tercih edilmiştir.

- Ahşap malzeme; Sadece oda ve sofalarda kullanılmıştır (Şekil 45).
- Toprak malzeme; Evin odalar dışındaki tüm bölümlerinin zeminini oluşturmaktadır. Sıkıştırılmış topraktır. Zeminde toprak malzeme kullanımı yaşam şeklinin gereğidir (şekil 45).

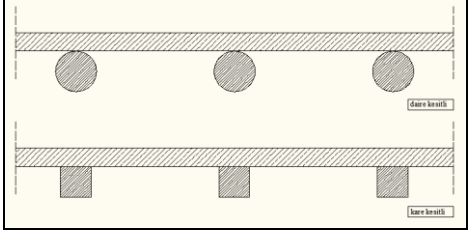

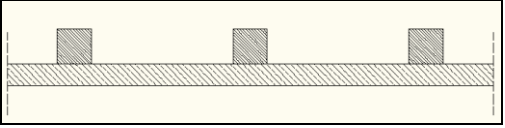

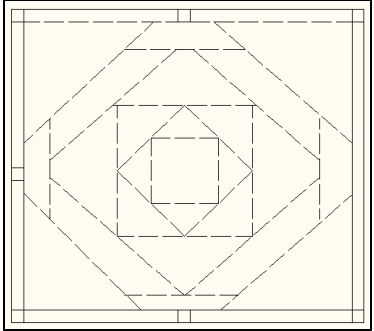
Şekil 45. Ahşap ve toprak zemin kullanımı (Başpınar Köyü, Sorkunlu Köyü)

Tavanlar;

Bayburt geleneksel köy evlerinde tavan;

- Ters tavan,
- Düz tavan,
- Kirman olarak üç şekilde düzenlenmiştir (Şekil 46).

Ters tavan ve düz tavan odaların, kirman ise evin üzerini örtmektedir. Ayrıca kirman bazı geleneksel ev örneklerinde ayrı ayrı tüm mekanların(ahır, merak, tandır, ev) üst örtüsünü oluşturmaktadır. Ters tavanda yuvarlak, kare veya dikdörtgen kesitli ağaçlar kiriş olarak kullanılmaktadır. Düz tavanda kirişler görünmemektedir. Kirman örtüde ise ters tavanda olduğu gibi doğal yuvarlak veya düzgün kesitli ağaçlar kullanılmaktadır.

Ters tavan		
Düz tavan		
Kirman		

Şekil 46. Tavan Şekilleri/Aydıntepe/Gümüşdamla köyü

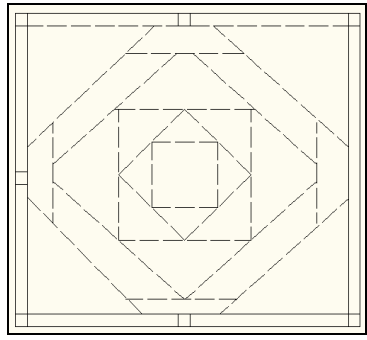

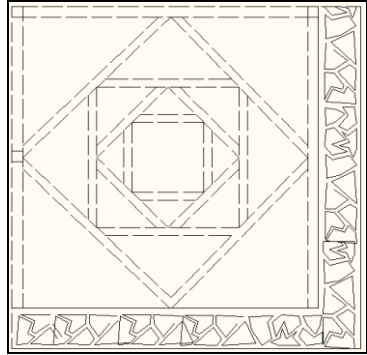
Çatılar;

Geleneksel Bayburt köy evlerinde çatı farklı şekillerde örtülmüştür. Bunlar;

- Düz dam,
- Kirman,
- Beşik çatı'dır.

Düz dam ya da düz örtü odaların üzerinde uygulanmıştır. Doğal yuvarlak kesitli ağaçlar ya da kare veya dikdörtgen kesitli ağaçlar oda üzerinde belli aralıklarla yerleştirilip üzeri 15-20 cm genişliğinde ahşaplarla kapatılır ve üstüne toprak örtülür.

Kirman örtü, Erzurum'da da kırlangıç örtü olarak adlandırılan örtü şeklidir. Kare ya da sekizgen olarak düzenlenmiştir (Şekil 47). Yuvarlak ya da düzgün kesitli ağaçlar birbiri üzerine bindirilerek yükseltilir. Tepede aydınlanma ve havalandırma amacıyla evin tam ortasında kare bir ışıklık (pencere) bırakılmıştır.

<p>Sekizgen form/ Gümüşdamla Köyü</p>		
<p>Kare form/ Başpınar köyü</p>		

Şekil 47. Kirman örtü formları

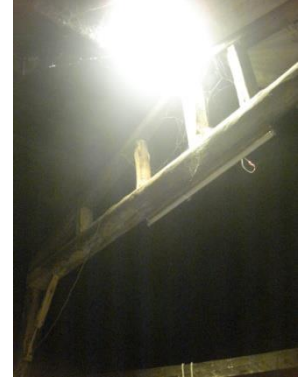
Beşik çatı, genellikle ahşap yığma ve iskelet sistemde yapılan yapılarda kullanılmıştır. Ahşap duvarlar üzerinde yuvarlak kesitli ağaçlar kiriş olarak konulmuş ve üzeri sac örtü ile kapatılmıştır (Şekil 48).

Kavlatan Köyü

Kavlatan Köyü

Dumlu Köyü

Şekil 48. Beşik çatı /Aydıntepe/ Kavlatan ve Dumlu köyleri

Çatı örtüsü olarak toprak ve sac malzeme kullanılmaktadır. Bu malzemelerin seçiminde çeşitli etkenler rol oynamaktadır. Bunlardan en önemlisi ekonomi, erişilebilirlik, yerel ve doğal malzeme olmasıdır.

Toprak; Geleneksel Bayburt evinin çatı örtüsüdür. Ahşap tavan üzerine toprak dökülüp sıkıştırılarak kapatılır. Yerel ve doğal malzeme olması seçiminde etkili olmuştur.

Sac; Erişilebilirlik ve ekonomi tercih edilmesinin en önemli sebebidir. Günümüzde, toprak ile örtülü olan geleneksel Bayburt evlerinin çatısı sac malzeme ile kapatılmıştır (Şekil 49).

Şekil 49. Bayburt/Aydıntepe/Dumlu köyü çatı örtüsü

3.1.3. Kırsal Geleneksel Bayburt Evi Mimari Elemanları

Geleneksel Bayburt köy evlerinde mimari elemanları;

- Kapılar,
- Pencereleler,
- Merdivenler,
- Bacalar, olarak sınıflandırabiliriz.

3.1.3.1. Kapılar

Genellikle ahşap malzemenin kullanıldığı kapılar, bahçe/kanat kapıları, iç ve dış kapılar olarak sınıflandırılabilir (Şekil 50). Bahçe kapıları genellikle dikdörtgen formda, tek ya da çift kanatlı olarak kanat(bahçe) denilen mekâna girişi sağlamaktadır. Bu mekân ev ile sokak arasındaki ara mekândır.

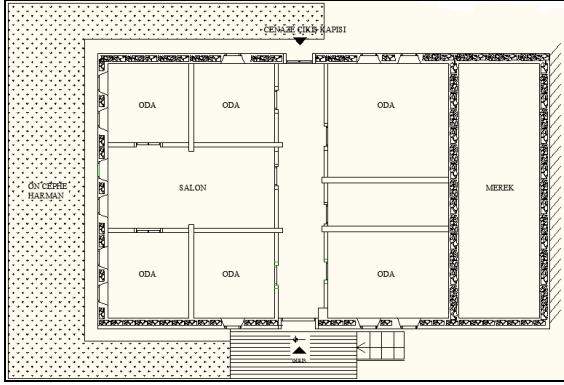
Dış Kapılar

İç Kapılar

Şekil 50. Dış/İç kapılardan örnekler

Her geleneksel Bayburt köy evinde bahçe kapısı yoktur. Direk sokağa açılan evler de vardır. Evlerde tek bir giriş kapısı olduğu gibi birden fazla girişin olduğu örneklerde mevcuttur. Bazı köy evlerinde eve giriş kapısı ile evden cenazenin çıkış kapısı ayrılmıştır (Şekil 51). Kapılar karşılıklı gelecek şekilde konumlandırılmıştır.

Şekil 51. Dumlu köyü eve giriş kapısı ve cenaze çıkış kapısı

Kapılarda ahşap veya sac malzeme kullanılmıştır. Son derece sade olan bahçe/kanat kapıları üzerindeki kilide “zırza” denilmektedir. “Zırza” demirden yapılmıştır, uç kısmında kilidin kapanması için halka şeklinde bir kısım bulunmaktadır (Şekil 52). Kapılarda tokmak bulunmamaktadır.

Şekil 52. Kapı kilitleri “zırza”

İç kapılar, ahşaptandır. İç kapılarda da dış kapıda olduğu gibi zırza bulunmaktadır. Evin büyüklüğüne bağlı olarak kapı sayısı artmaktadır. Bazen tek bir odanın iki farklı yerden kapısı bulunmaktadır. Ahır kapılarında da ahşap malzeme kullanılmıştır.

3.1.3.2. Pencereleler

Geleneksel evde uygulanan yapım sistemine pencerenin bulunduğu mekanave doğal koşullara bağlı olarak cephede açıklıklar sağlanmaktadır. Genellikle eğimli arazilere dik konumlandırılan geleneksel ev örneklerinde zemin katın ahır olarak kullanılması cephede küçük ve az sayıda pencerenin kullanılmasına neden olmaktadır. Bu kattaki pencereler genellikle sadece taş söveden oluşmakta ve demir korkuluklara kapatılmaktadır (Şekil 53).

Şekil 53. Zemin kat(ahır) pencereleri

Evde yaşam alanı olarak kullanılan kat pencereleri evin plan tipinin, malzemenin, iklimsel etkenlerin değişmesiyle birlikte değişim göstermektedir. Bu değişim genellikle boyut ve pencere sayısında gözlenmektedir. Planda tek, iki, üç ve dört bölümlü olarak sınıflandırılabilir (Şekil 54).

Şekil 54. Yaşama alanı pencerelerinden örnekler

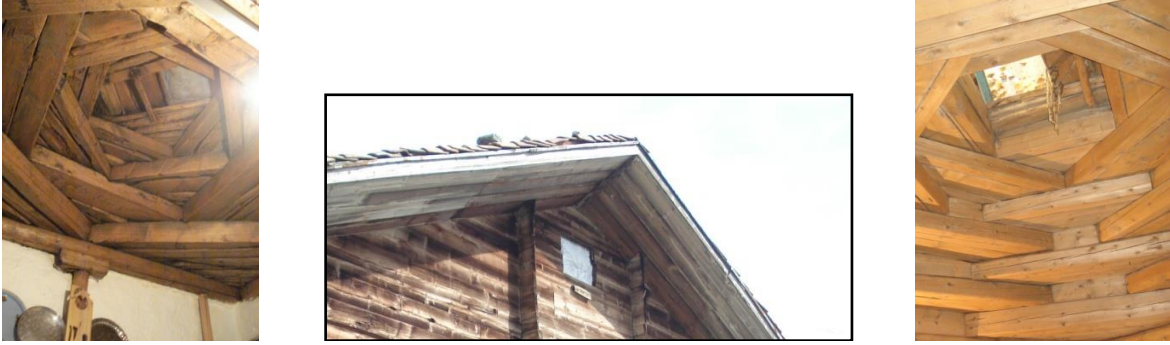
Pencereler evin dış yüzeyine yerleştirilmiştir ve genellikle çift katlıdır. Boyut ve oranları çeşitlilik göstermektedir. Belli bir oran ya da boyut yoktur. Zemin kat pencerelerinde olduğu gibi pencerelerde demir korkuluklar bulunmaktadır.

Pencerelerin iç kısımlarında pencere boşluğunun tavanındaki ahşapta süslemeler olan ev örnekleri mevcuttur (Şekil 55).

Şekil 55. Yaşama alanı pencerelerinden örnekler

Çatı katı olan evlerde tek açıklıklı ve küçük pencereler tercih edilmektedir. Evin üzerinde kirman örtünün tam ortasında çatı penceresi olan ev örnekleri de vardır (Şekil 56).

Şekil 56. Çatı pencerelerinden örnekler

3.1.3.3. Merdivenler

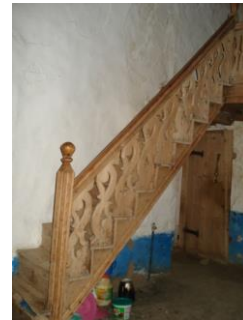
Bayburt evinde iç ve dış merdivenler olarak ayrılabilir. Dış merdivenler genellikle taş malzemedен yığma teknikle yapılmışlardır. İç merdivenler de ise ahşap malzeme kullanılmıştır (Şekil 57).

Taş merdiven

Ahşap merdiven

Korkuluk

Şekil 57. Merdivenler

Zemin katta ahırın olduğu geleneksel ev örneklerinde eve dış merdivenden çıkılarak girilmektedir. İç merdivenler ise evin selamlık bölümüne ya da üst kata eklenen odalara ulaşımı sağlayan elemanlardır. Merdiven korkuluklarında ve profil kısımlarında sade olduğu gibi süslemeler olan örnekler de mevcuttur. Korkuluk malzemesi de ahşaptır.

3.1.3.4. Bacalar

Geleneksel Bayburt evin en karakteristik bölümü olan tandıra ait baca yerel dilde “tandır bacası” olarak adlandırılmaktadır (Şekil 58). Tandır bacası ahşap kirişlerle çevrelenmiş ve kirişlere dik ahşap tahtalarla kapatılmıştır. Tandır bacasının üzeri toprak ile örtülmüştür.

Şekil 58. Bacalar

Ayrıca evin üstünde açılı bir şekilde konumlandırılmış ve aydınlatma görevi gören çatı penceresine “fort bacası” denilmektedir.

3.1.4. Kırsal Geleneksel Bayburt Evinde Mimari Mekânlar

Geleneksel Bayburt köy evlerinde mimari mekânları;

- Ev,
- Odalar ve sofalar,
- Tandırılık, kiler, ambar,
- Merek,
- Ahır/dam,
- Diğer mekanlar olarak sınıflandırabiliriz.

3.1.4.1. Ev

Geleneksel Bayburt köy evlerinde “ev” farklı şekilde tanımlanmaktadır. Evler çoğunlukla tek bir mekândan oluşmaktadır. Evin duvarları 40-90 cm arasında değişen kalınlıktaki taş ya da kerpiç duvarlarla çevrilmiştir. Ahşap malzemenin kullanıldığı geleneksel evlerde ise ev 20 cm kalınlığındaki ahşap duvarlarla çevrilmiştir.

Kalın taş duvarlarla çevrili olan ev tipinde zemin tarihin ilk yerleşmelerde yapıldığı gibi genellikle topraktır. Bunun en önemli nedenlerinden biri hayvancılıkla uğraşılmasıdır. Bu tek mekândan oluşan ev, Erzurum ev mimarisinde kırlangıç örtü olarak tabir edilen Bayburt yerel dilinde ise kirman örtü olarak adlandırılan örtü ile sonlandırılmıştır. Kirman örtü ahşap kirişlerin ya da ağaçların birbiri üzerine çapraz şekilde getirilerek oluşturulan ve yukarı doğru küçülen bir örtüdür. Kirmanın üzeri dışarıdan toprak dökülüp toprağın sıkıştırılmasıyla kapatılmıştır. Tam ortasında havalandırma ve aydınlanma ihtiyacını karşılayan bir pencere vardır.

Ev

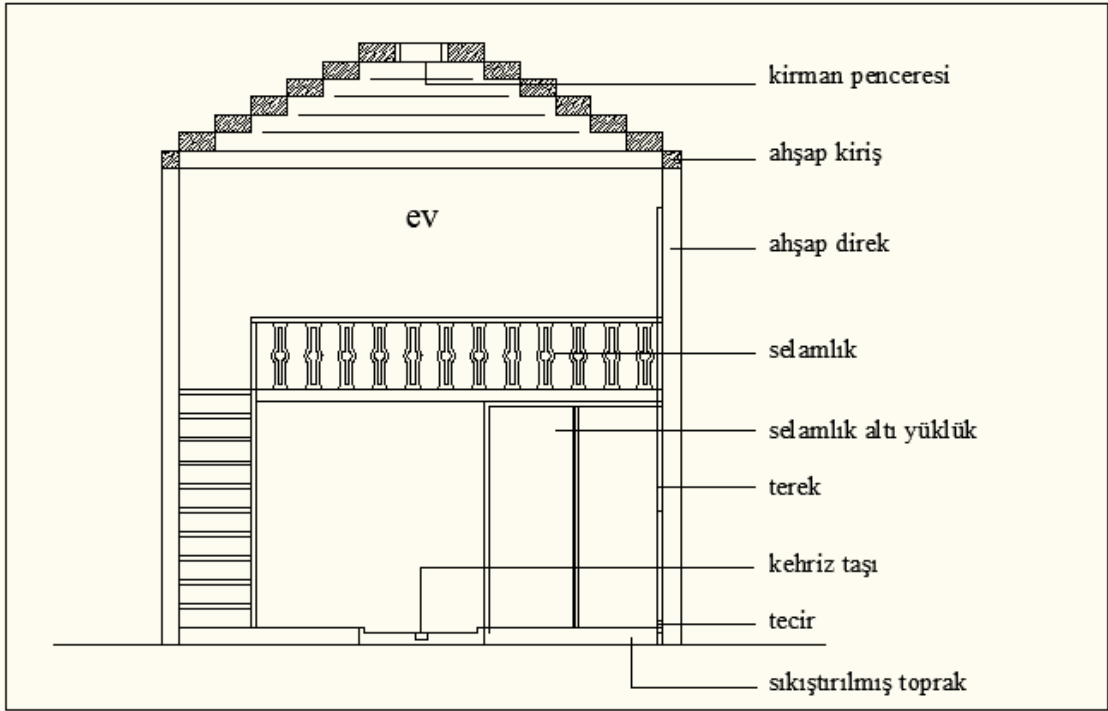
Kehriz

Selamlık altı Yüklük

Şekil 59. Ev elemanları

Geleneksel köy evlerinde işlevsel olarak ev, yemeğin hazırlandığı, yendiği, oturma, yatma ve banyo eylemlerinin yapıldığı, misafirin ağırlandığı mekândır. Evin içerisindeki tandır yemek hazırlama ve pişirme eylemine hizmet ederken evin ortasında bulunan “kehriz taşı” el ve yüzün yıkandığı pis suyun tahliyesinde kullanılan bir çeşit kanalizasyon sistemi olarak çalışmaktadır. Yatma mekânı olarak da kullanılan evin bir bölümü yatakların bulunduğu “yüklük” bölümü olarak ayrılmıştır (Şekil 60).

Şekil 60. Kırsal geleneksel Bayburt evinde “Ev”

Selamlık;

Evin içerisinde merdivenle çıkılan erkekler için ayrılmış olan bölümdür. Ayrıca statü farkını da göstermektedir. Ağa evlerinde selamlık ağanın yeme, yatma, oturma işlevlerini yaptığı ve eve gelen üst düzeydeki kişilerin ağırlandığı bölümdür.

Evin tek bir tarafında yapılmakla birlikte üç taraflı örnekleri de mevcuttur.

Tek taraflı

Üç taraflı

Şekil 61. Selamlık

Kare planlı ve tek bir mekândan oluşan geleneksel Bayburt evinde mutfak bölümünü bir ya da iki duvar temsil etmektedir. Bu duvarlarda mutfak eşyalarının konulması için üst kısmında “terek”, toprak küplerin konulması için ise “tecir” adında bölümler vardır.

3.1.4.2. Odalar

Tek mekândan oluşan kırsal geleneksel eve zamanla demografik etkenlerle odalar eklenmiştir. Eve odalar yapılmasına rağmen yinede ev kavramı sadece tek mekâna aittir.

Kare ya da dikdörtgen planlı bu odaların, pencere önlerinde yerden 40-50 cm. yüksekliğinde hem yatma hem de oturma imkânı sağlayan “sedirler” (makat) bulunmaktadır. Bazı köylerde sedir “peke” olarak tabir edilmektedir. Ev içerisinde olan “yükçük” olarak tabir edilen kısım oda içerisinde duvara gömme dolap şeklinde düzenlenmiştir. Bazı evlerde selamlık altı yükçük olarak kullanılmaktadır.

Hamam;

Odaların içerisinde, peke/sedir/makat içinde ya da zeminde odanın bir köşesinde üzeri tahta kapakla kapatılmış şekilde “Hamamlık” (banyo) bulunmaktadır. Evin ortasında bulunan suyun tahliyesi için kullanılan kerhiz taşı gibi 70*70 boyutlarında kare bir taşır.

Odaların açıldığı sofa”göçlük”

Sedir içinde Hamam

Pencere ve tavan

Şekil 62. Oda elemanları

Tüm plan tiplerinde oda zemini ahşaptır. Odalarda iklim etkisiyle çift katlı pencereler yapılmıştır. Oda pencereleri gün ışığından daha fazla yararlanmak amacıyla dıştan içe doğru genişletilerek yapılmıştır. Tavan ise ters ve düz tavan olarak tercih edilmektedir.

3.1.4.3. Tandırlık

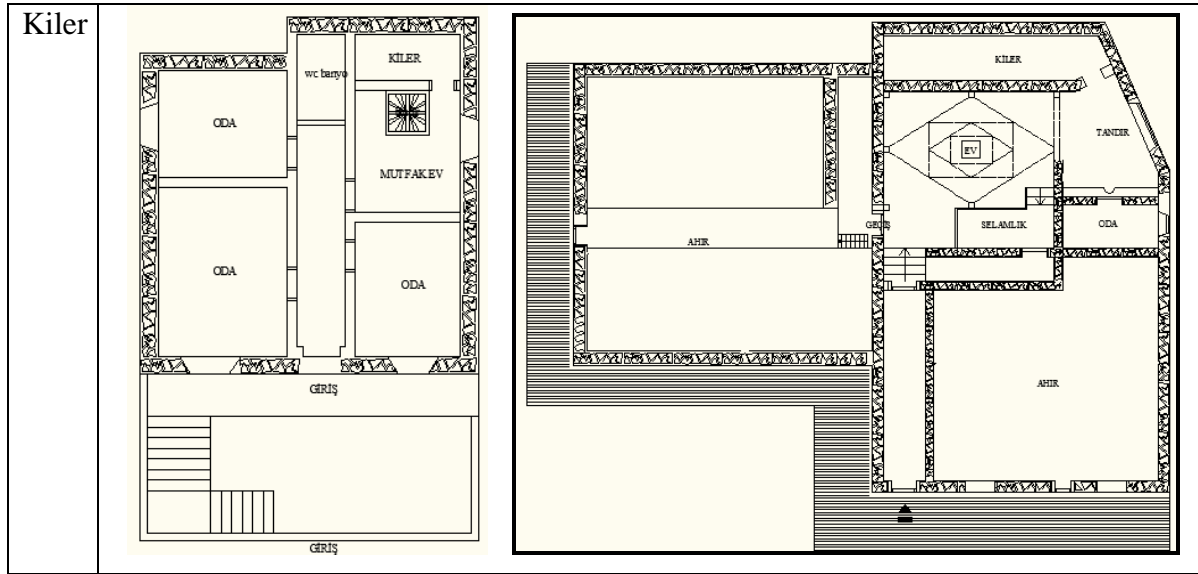
Genellikle evin bir köşesine yerleştirilmiştir. Evin ortasında ya da dışında konumlandırılmış örnekleri de vardır. Evlerde birden fazla tandır da olabilmektedir. Tandır üzerindeki baca dikdörtgen ya da kare formludur. Ahşap kirişler ve bu kirişlere dik olarak ahşap ağaç ya da tahtalar yerleştirilerek tandır bacası oluşturulur.

Tandır bacasını oluşturan kirişlerin üzeri dışarıdan toprakla kapatılmaktadır. Tandır üzerinde oturma veya yatma amacına yönelik olarak ayrı bir bölüm “sekü” yapılmaktadır.

Şekil 63. Tandır, baca, tandır üstü oturma yeri

Ev içerisinde depolama amacına yönelik olarak depo mekanı kiler ve genellikle tahılın depolandığı ambar dikkat çekmektedir.

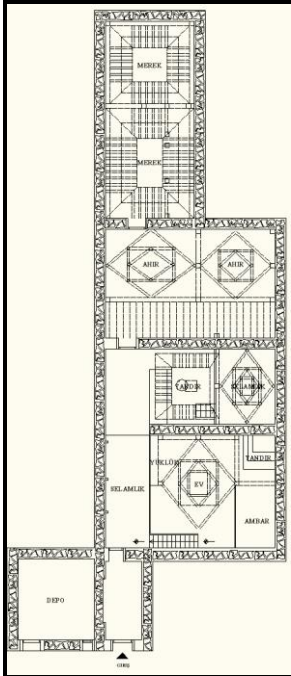
Şekil 64. Ev içerisinde kiler kullanımı

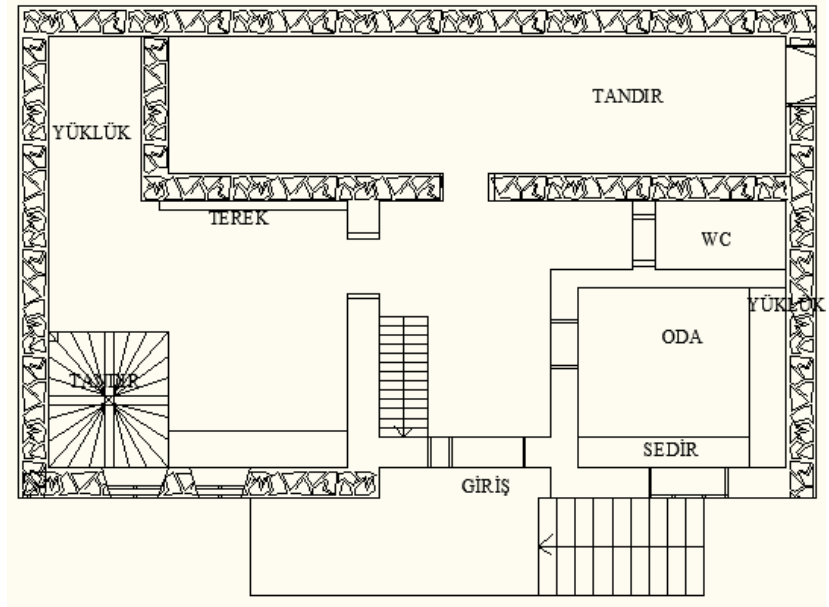
Şekil 65. Ambar

3.1.4.4. Ahır/Dam

Hayvanların konulduğu bölümdür. Farklı şekillerde konumlandırıldığı örneklerden görülmektedir. Eğime dik olarak konumlanan yapılarda ahır alt katta ve evin ön cephesindedir. Evin yaşam alanından ahıra geçişi sağlayan kapak vardır. Tüm plan tiplerinde ahır evin altında iken, sadece tek katlı olan evlerde evin arkasında konumlandırılmıştır.

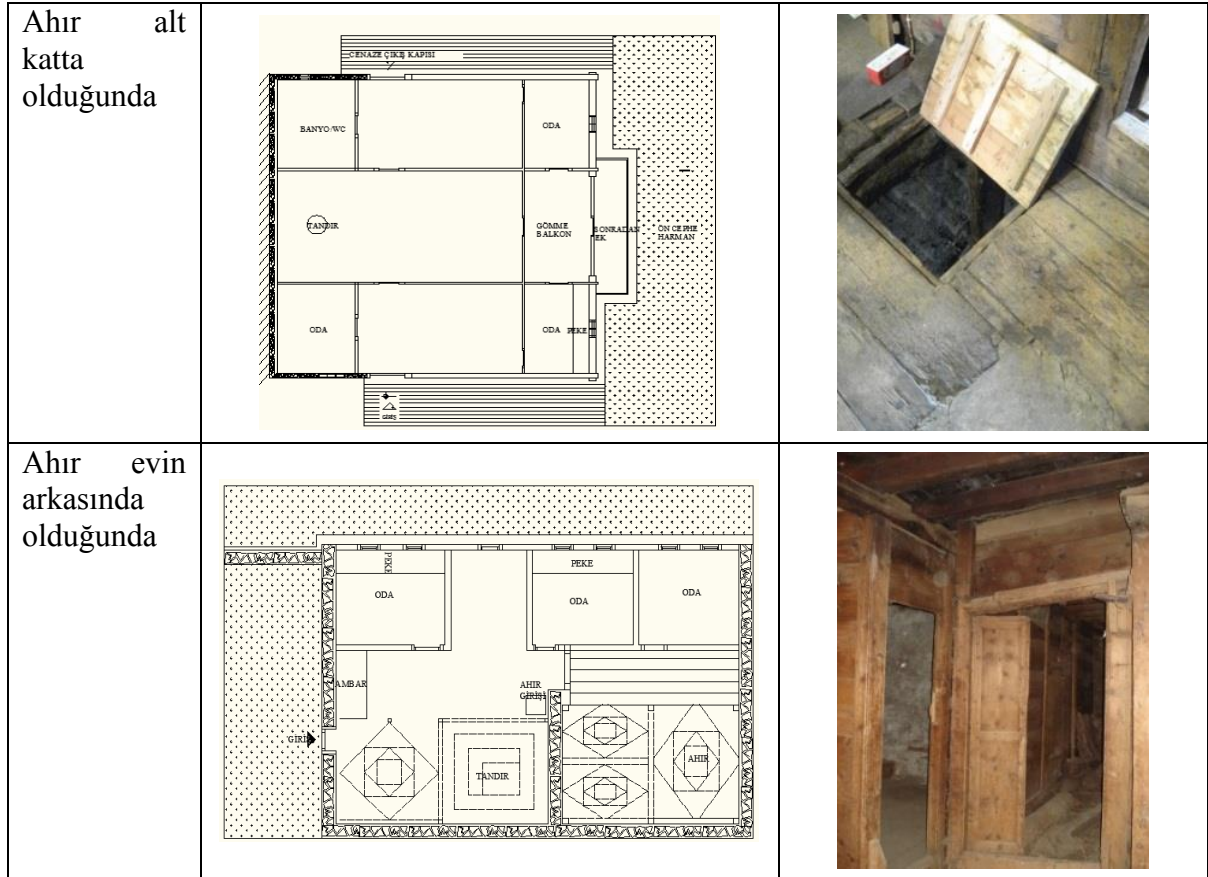
Evin arkasında

Evin altında

Şekil 66. Ahırların konumlandırılması

Bazı evlerde ev ile ahır arasında geçişler yapılmıştır. Bu geçişler ahır alt katta olduğunda bir kapakla ya da evin arkasında olduğunda kapı ile sağlanmaktadır. Bu kapıya yerel dilde “hepenk” denilmektedir.

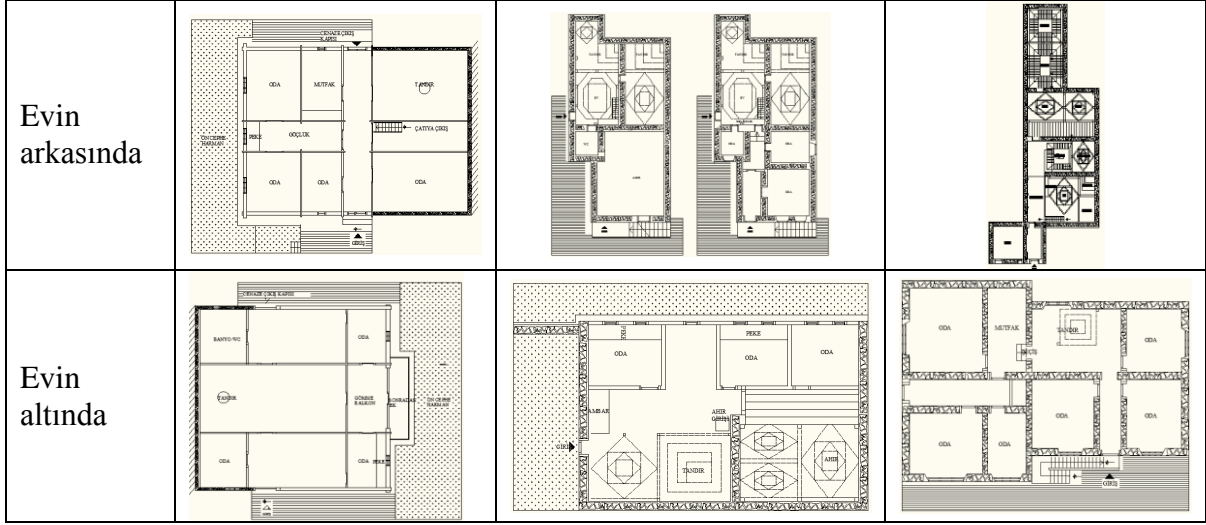

Şekil 67. Ahır ile ev arasındaki geçişler

3.1.4.5. Merek

Hayvanların samanlarının konulduğu bölümdür. Merek geleneksel evde farklı şekillerde konumlandırılmıştır (Şekil 68). Plan tiplerine bağlı olarak merak üst örtüsü değişmektedir. Merek üst örtüsü kirman olan ev örnekleri bulunmaktadır. Bunda en önemli etken tek havalandırma ve aydınlanma elemanının kirman penceresi olmasıdır. Alanın büyük olması nedeniyle birden fazla kirman ile merak kapatılmaktadır.

Mereğe otların kolay konulmasını sağlamak amaçlı genellikle evin arkasında konumlandırılmaktadır. Ayrıca mereğe evin içinden ve çatı katından girişi olan evlerde vardır. Genellikle çatıdan samanlar konulmaktadır.

Şekil 68. Mereklerin konumlandırılması

3.1.4.6. Diğer

Geleneksel evde tuvalet genellikle evin dışında yapılmıştır. Evin içerisinde yapılmış örneklerde söz konusudur ancak bu örneklerde kadın ve erkek ayrımı göze çarpar. Kadınların içeriden erkeklerin dışarıdan kullandıkları ayrı tuvaletler düşünülmüştür.

3.1.5. Kırsal Geleneksel Bayburt Evi Mimari Özellikleri

Bayburt kırsal geleneksel evini birey bulunduğu konuma, doğal çevre özelliklerine, kültürüne, yaşama biçimine uyumlu bir şekilde tasarlamış ve tüm bu özellikleri evin plan ve cephe özelliklerine yansıtmıştır.

3.1.5.1. Plan Özellikleri

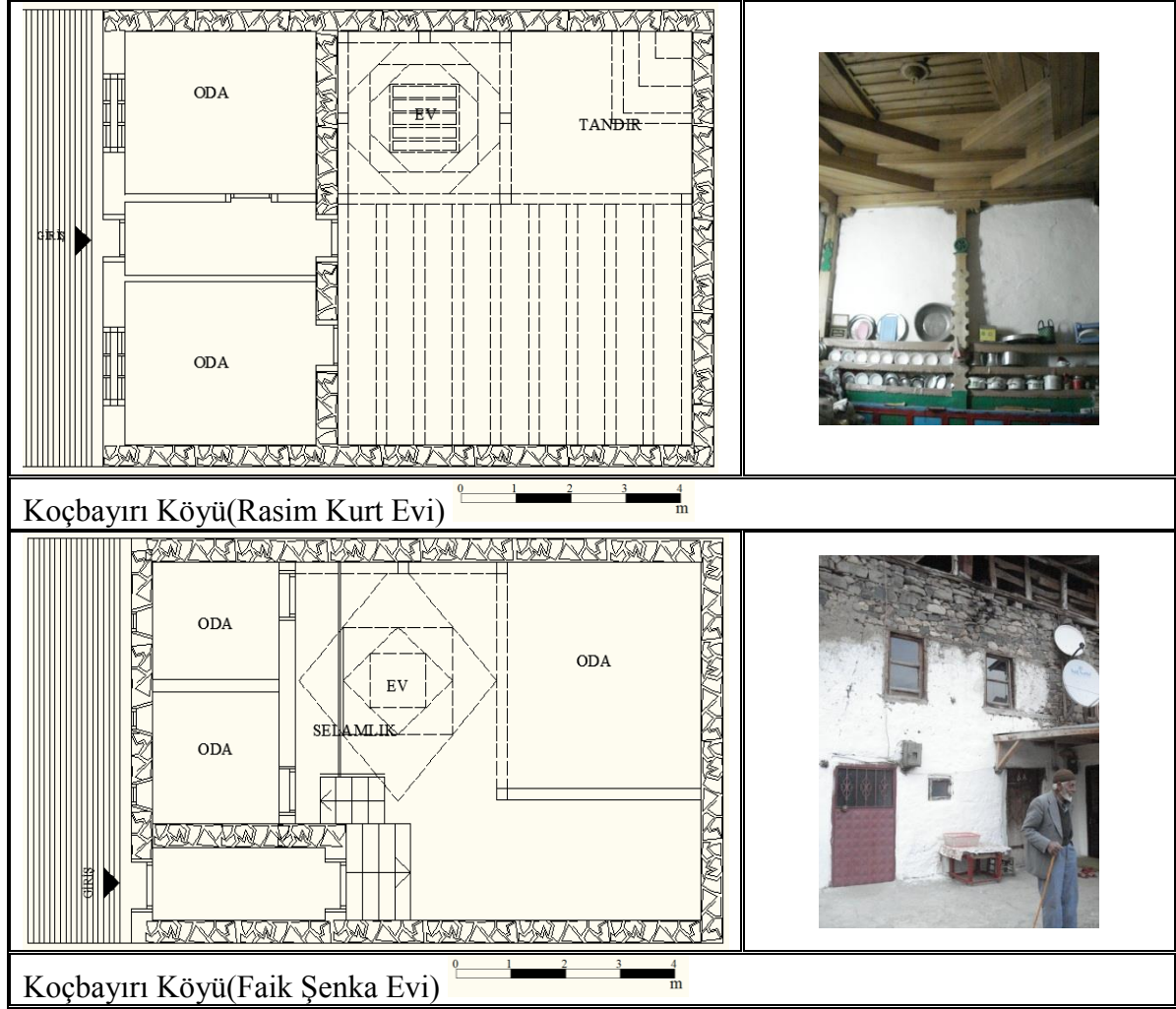
Doğal çevresel, demografik, ekonomik özelliklerin ve yerel kültürel değerlerin etkisiyle, Bayburt kırsal geleneksel evi farklı plan tiplerinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak plan tiplerinde olan ortak özellik geleneksel ev mekanının bütün plan tiplerinde görülmesidir. Bu plan tipleri özelliklerine göre 6 farklı plan tipi olarak sınıflandırılmıştır.

P1 plan tipinde;

Taş yığma sistemle yapılmış olan ev dikdörtgen planlıdır. Tek kattan oluşan ev örnekleriyle birlikte selamlık bölümünden ulaşılan bir ara katın olduğu ev örnekleri de

mevcuttur. Ev, tandırında bulunduğu tek mekandan oluşmaktadır. Zaman içerisinde P1 plan tipinde olan geleneksel eve ihtiyaçların artması ve ailenin büyümesiyle birlikte, odalar eklenmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. P1 plan tipinde ev

Tüm ihtiyaçların giderildiği ev dış ortama tamamen kapalıdır. Evde bulunan tek açıklık kirman örtünün ortasında bulunan penceredir. Bu plan tipinde bazı örneklerde bu kısımda pencere bulunmamaktadır. Aydınlanma amacıyla 50*50 boyutlarında küçük pencereler yapılmıştır. Evin ön kısmında bulunan odalar ise yığma sistemin imkan verdiği ölçüde ve iklimin etkisiyle küçük boyutlarda tutulmuştur.

P1 tipinde ahır ve merek evin altında ya da ayrı biri birim olarak dışarıda konumlandırılmıştır.

P2 plan tipinde;

Ev mekânı, evin ortasındadır ve etrafında odalar eklenmiştir. Ev manzara doğrultusunda ve arazi eğimine bağlı olarak konumlandırılmıştır. Eğim ve yaşam koşulları zemin katta ahırın, üst katta yaşama alanının oluşmasını sağlamıştır. Merek evin altındadır. Manzara doğrultusunda yönlendirilmiş olan evde gömme balkon bulunmaktadır. Tandır evin merkezinde konumlandırılmıştır. Diğer plan tipinde olduğu gibi ayrı bir bacası bulunmamaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. P2 plan tipinde ev

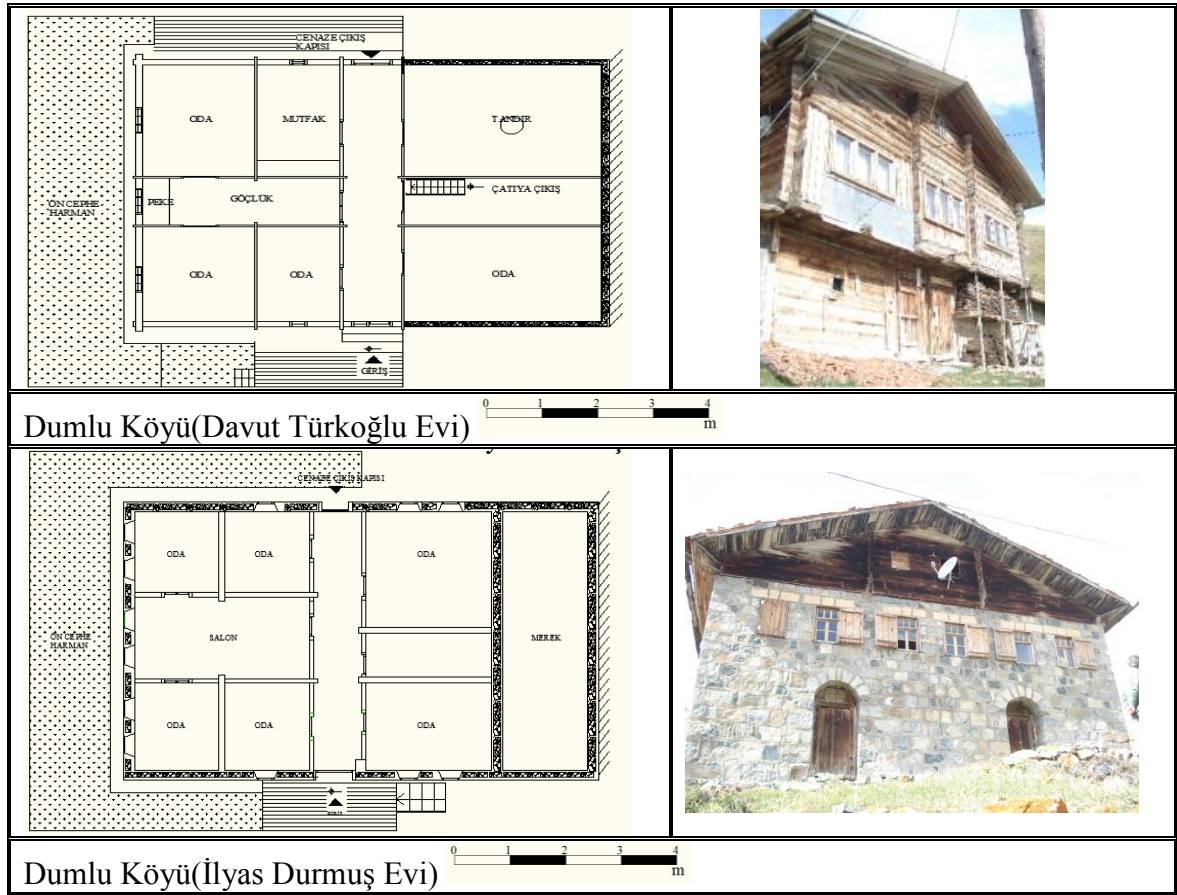

Ev genellikle dikdörtgen planlıdır. Ahşap çatma sistemle yapılmış olan ev 20 cm kalınlığında ahşap duvarlarla çevrilidir ve ev üst örtüsü ahşap kirişlerle oluşturulan beşik çatı ile sonlandırılmıştır. Odaların tavanı ters tavan şeklinde kapatılmıştır. Pencere açıklıkları ahşap sistemin elverdiği ölçüde geniş açıklıklar bırakılmıştır. Evin karşılıklı olarak konumlandırılmış iki adet kapısı bulunmaktadır. Geleneksel olarak kapılardan biri giriş kapısı diğeri ise cenaze çıkış kapısı olarak kullanılmaktadır.

P3 plan tipinde;

Ev dikdörtgen planlıdır. Ev, odalar, mutfak, tandır bölümlerinden oluşmaktadır. Bu plan tipinde yerel olarak “göçlük” diye tabir edilen sofa bölümü vardır. Bu göçlük kısmında “peke” denilen pencere önünde oturma bölümü bulunmaktadır. Mutfak ve tandır ayrı mekânlarda konumlandırılmıştır (Tablo 12).

Tablo 12. P3 plan tipinde ev

İç sofalı veya Karnıyarık plan tipi olarak bilinen ev, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesi arasındaki sentezi en iyi ifade edebilen ev örneğini oluşturmaktadır. Karadeniz ev plan tipindeki ocak yerine Doğu Anadolu'nun tandır kültürünü eve yerleştiren nadir örneklerdendir.

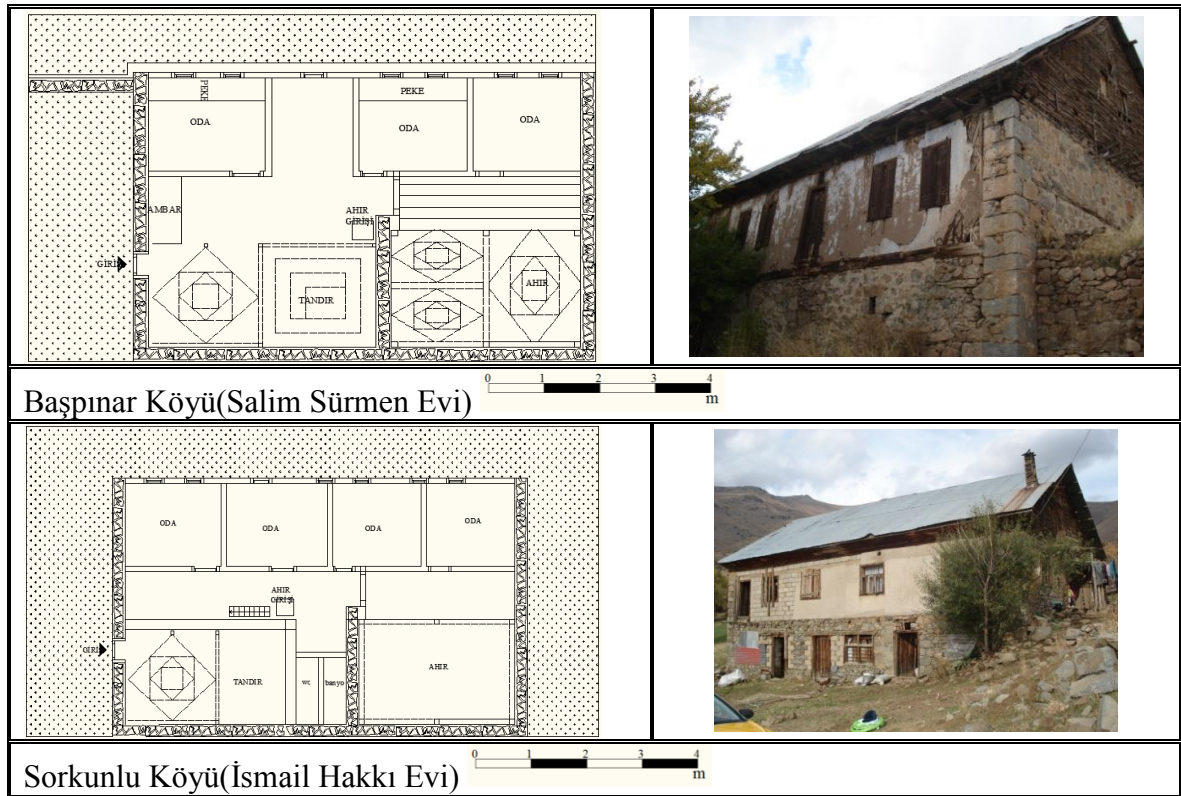
P3 plan tipinde ahşap çatma sistemle yapılmış örnekler olduğu gibi taş yığma sistemle yapılmış örneklerde bulunmaktadır. Taş yığma sistemle yapılmış olan evlerde dış duvarlar 40 cm kalınlığında taştan örülmüştür. İç mekanda ise ahşap sistemle yapılmış evlerde olduğu gibi iç duvarlar çatma duvar şeklinde yapılmıştır. Ev içerisindeki bütün mekanların tavanı ters tavan şeklinde kapatılmıştır. Ahşap sistemle ve taş sistemle yapılan bu plan

tipinde pencere açıklıkları yapım sisteminin imkânları doğrultusunda düzenlenmiştir. Evde P2 plan tipinde olduğu gibi karşılıklı olarak konumlandırılmış genel kullanım ve cenaze çıkış kapısı bulunmaktadır.

P4 plan tipinde;

Ekonomik durum geleneksel köy evlerinin plan tipinde etkili olmakta, evin birimlerini etkilemektedir. Geleneksel köy evlerinde ağa evleri farklı bir plan tipini oluşturmuştur. Diğer plan tiplerinde eve zamanla eklemlenen birimler, ev, tandırlık, odalar, ahır, merak ekonominin etkisiyle ağa evinde ilk halinde mevcuttur (Tablo 13).

Tablo 13. P4 plan tipinde ev

Zemin kat ve yaşama katı olmak üzere iki kattan oluşan evde zemin kat ve evin arka kısmı hayvanlar için ayrılmıştır. Samanların depo alanı olan merak ahırla aynı yerdedir. Üst kat yaşama alanıdır. Yaşama alanında tandırın olduğu ev ve odalar bulunmaktadır. Evin içerisinde bodrum kata inmeyi sağlayan bir kapak ve evin arkasında hayvanların olduğu bölümlerle bağlantıyı sağlayan bir geçiş vardır.

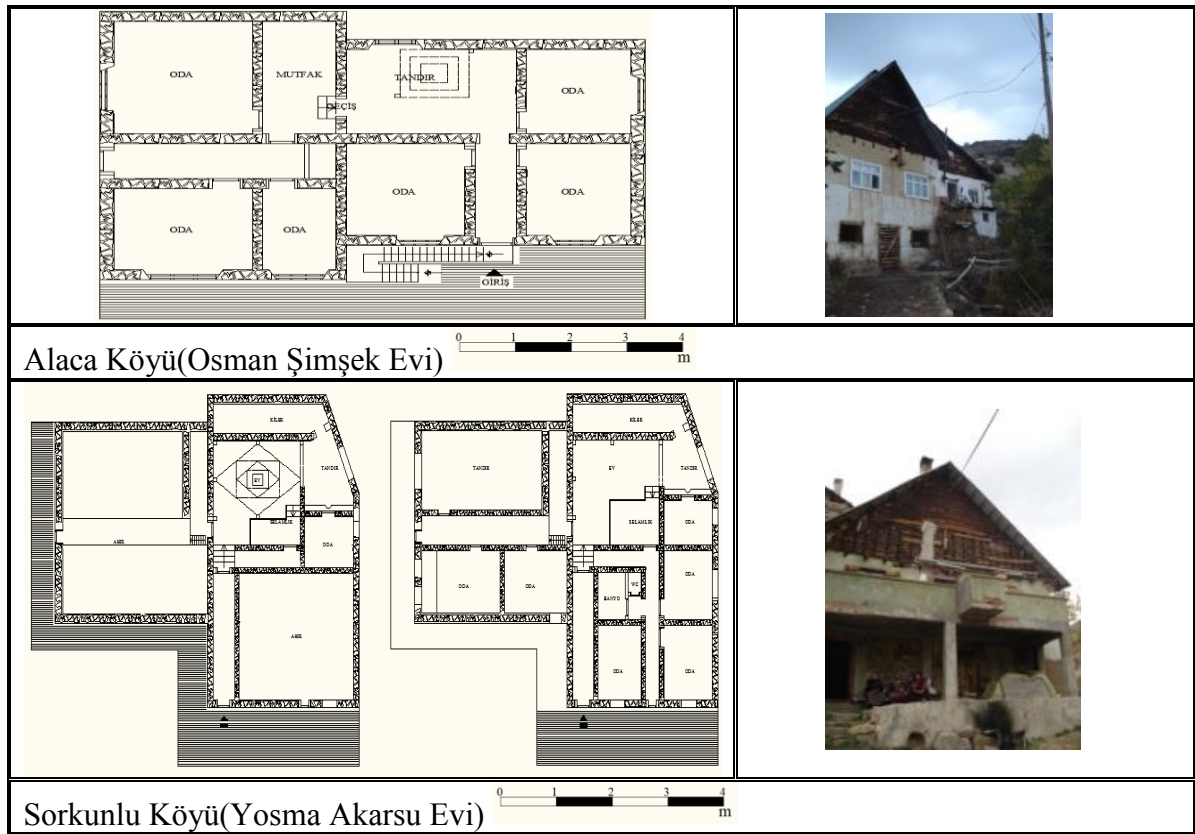
Odalarda “peke” bulunmaktadır. Odaların tavanı ters tavan şeklinde düzenlenmiştir. Yaşama alanı girişi kirman ile örtülmüştür. Evin dıştan çatı örtüsü beşik çatı örtüsüdür.

Evin sağ, sol ve arka cephesi 40 cm kalınlığında taş duvarlarla tamamen kapatılmıştır. Odaların bulunduğu ön cephede ahşap iskeletli duvar sistemiyle muska duvar yapılmıştır. Ahşap çitalar arası taşlarla doldurularak duvar üzeri kerpiç ile sıvanmıştır.

P5 plan tipinde;

Bayburt geleneksel ev örneklerinde bazen iki ev birbirine ekleşik şekilde düzenlenmiştir. Birbirleri ile olan bağlantı iki ev arasında yapılan geçişle sağlanmaktadır. Her iki evde odalar, tandır, ahır ve merak ayrı ayrı düzenlenmiştir. Evlerin birbirlerinden bağımsız girişleri de bulunmaktadır (Tablo 14).

Tablo 14. P5 plan tipinde ev

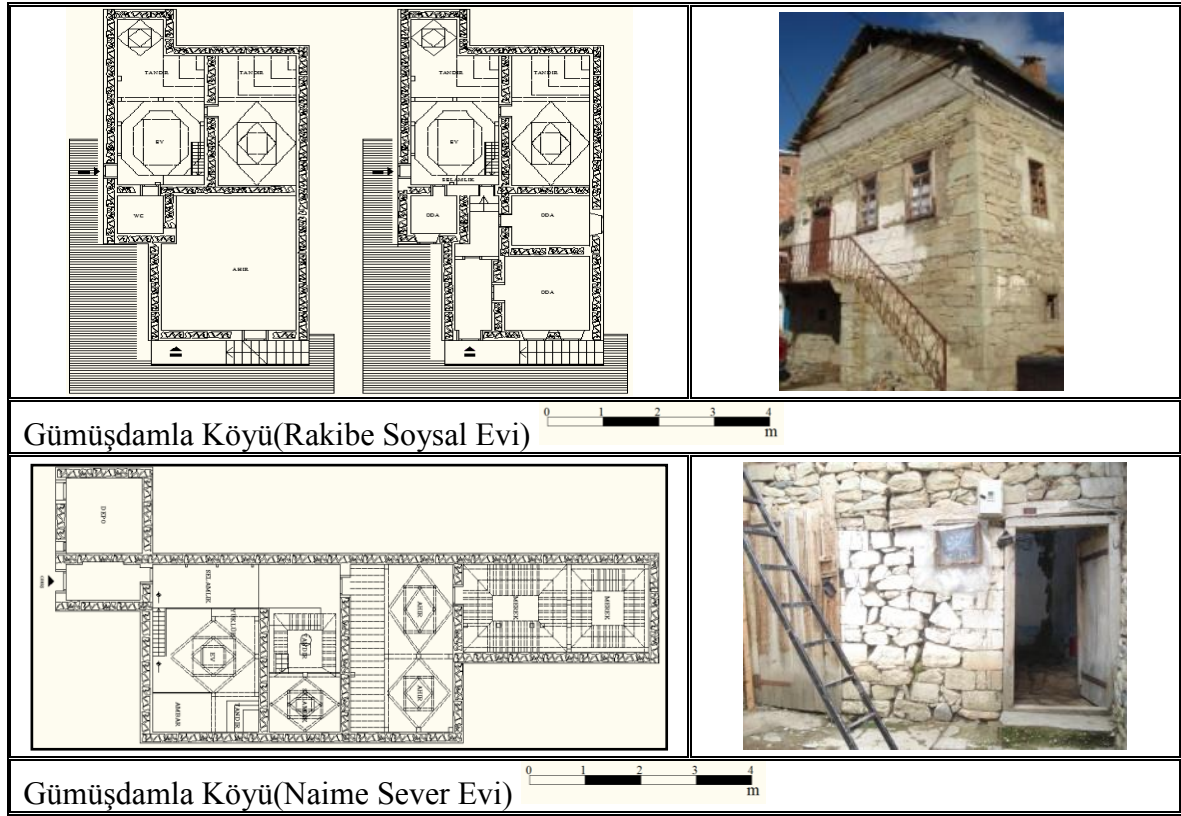
Zemin kat ahır ve merak olarak hayvanlar için ayrılmıştır. I. Kat ise yaşama alanıdır. Ev tüm ihtiyaçları karşılayacak özellikte tasarlanmıştır. Tandır, kiler, selamlık kısımlarının bir arada çözümlenen evde, odalar içerisinde banyo ihtiyacını karşılamak amacıyla hamamlar yapılmıştır. Hamam ya oda kapısının hemen arkasında ya da odada bulunan “seki”nin içinde düzenlenmiştir. Odaların tavanı ters tavan şeklindedir. Evin üzeri oldukça dik bir eğime sahip olan kırma çatı ile kapatılmıştır.

Yığma sistemle yapılmış olan bu plan tipindeki evlerde iç ve dış duvarlar taşır ve kerpiç ile sıvanmıştır.

P6 plan tipinde;

Bütün birimleri içerisinde barındıran tek ya da iki katla çözümlenmiş örnekleri mevcuttur. Tek katlı çözümde tek açıklık eve giriş kapısıdır. Sırasıyla, ev, tandır evi, ahır ve merak şeklinde girişten evin arka bölümüne doğru yerleşim yapılmıştır. Evde tüm mekanlar kirman örtü ile kapatılmıştır (Tablo 15).

Tablo 15. P6 plan tipinde ev

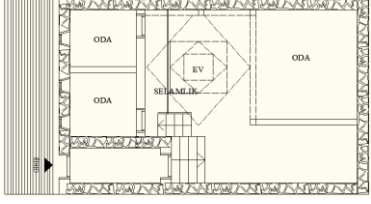

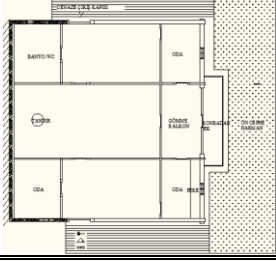

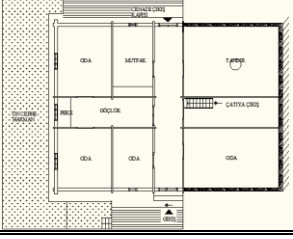

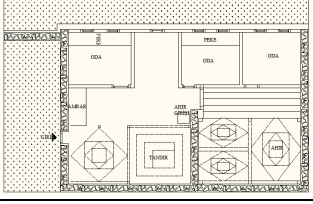

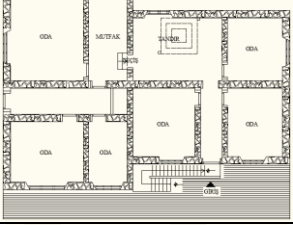

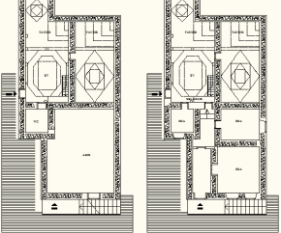

Yığma sistemle yapılmış olan evde aydınlatma kirman örtünün en üst kısmındaki pencere ile sağlanmaktadır. Ev dışı tamamen kapalıdır.

İki katlı örneklerde zemin kat, ev, tandır evi, yaşama katı, odalardan oluşmaktadır. Zemin kat dışı kapalıdır. Ahır mekanı hariç diğer mekanların üzeri kirman örtü ile kapatılmıştır. Yaşama katında odalarda yığma sistemin elverdiği ölçüde çift katlı demir korkuluklu pencereler bulunmaktadır.

3.1.5.2. Cephe Özellikleri

Plana ve diğer koşullara göre şekillenen cephede, pencere ve kapılar ile süslemeler dikkat çekmektedir (Tablo 16).

Tablo 16. Plan tipine bağlı olarak oluşan cephe düzenleri

P1 plan tipinde:		
P2 plan tipinde:		
P3 plan tipinde:		
P4 plan tipinde:		
P5 plan tipinde:		
P6 plan tipinde:		

Simetrik cephe düzeninin tercih edildiği kırsal geleneksel Bayburt evlerinde kapı ve pencere açıklıkları çevresel etmenlerden iklime göre sayısı ve boyutu değişmekte ve cephe düzenini belirlemektedir.

Kırsal geleneksel ev örneklerinde pencere ve kapılar oldukça sadedir. P4 plan tipinde ekonminin etkisiyle şekillenen ve ağa evi olarak tabir edilen evlerde dahi süsleme bulunmamaktadır. Cephede süsleme olarak pencere etrafındaki taş ya da ahşap söveler dikkat çekmektedir.

4. İRDELEMELER

Çalışma kapsamında seçilen köylerde, geleneksel ev sahipleriyle yapılan anket sonucunda elde edilen bilgiler, veriye dönüştürülerek analiz tabloları ve grafikler hazırlanmıştır.

Geleneksel ev sahiplerinin fiziksel, demografik ve ekonomik durumlarıyla ilgili, geleneksel evlerin mevcuttaki durumları, evlerin koruma durumları ve koruma sorunları ile ilgili bilgiler, hazırlanan analiz tabloları ve grafiklerden elde edilen verilerden hareketle irdelenmektedir.

4.1. Seçilen Kırsal Yerleşmelerdeki Fiziksel, Demografik ve Ekonomik Yapı Analiz Tabloları

Seçilen köylerde mülk sahipleri ile yapılan ankette, ilk bölümünde mülk sahiplerinin bireysel özellikleri irdelenmiştir. Deneklerin yaş, cinsiyet, memleket, meslek, eğitim durumu, gelir durumu, aile yapısı ve birey sayısı ile ilgili veriler elde edilmiştir. Tablo17’da yaş cinsiyet ve memleket bilgileriyle ilgili veriler verilmiştir.

Tablo 17. Deneklerin bireysel özellikleri

	Grup	Değer %
Yaş	18-24	-
	24-45	%31
	45 üzeri	%69
Cinsiyet	Kadın	%29
	Erkek	%71
Memleket	Bayburt	%90
	Trabzon	%10

Verilerden de anlaşıldığı gibi köylerde yaşayanların %50 den fazlası 45 yaş üzeridir. Bu durum genç nüfusun köylerde giderek azaldığının kanıtı olmakla birlikte, nüfusun %31’ini genç nüfus oluşturmaktadır. Deneklerin %29 kadın, %71’i ise erkektir. Memleket değerlerine bakıldığında, %90’ı Bayburtlu olmakla birlikte, yakınlığı sebebiyle %10 değerinde Trabzonlu nüfus bulunmaktadır.

Tablo 18. Deneklerin bireysel özellikleri

	Grup	Değer %
Meslek	Emekli	%22
	Marangoz	%3
	İşçi	%22
	Fırıncı	%6
	Çoban	%3
	Hoca	%3
	Çiftçi	%13
	Ev hanımı	%25
	Öğrenci	%3
	Eğitim Durumu	Okur yazar değil
Okur yazar		%16
İlkokul		%62
Ortaokul		%3
İlköğretim		-
Lise		-
Yüksekokul		-
Üniversite		%3
Gelir Durumu	500	%31
	500-1000	%41
	1000-1500	%19
	1500 üzeri	%9

Tablo 18’de deneklerin eğitim durumu değerlerine bakıldığında en fazla %62 ‘si ilköğretim mezunu olmakla birlikte %16’lık değerinde hiç okuma yazma bilmeyenler de mevcuttur. %3’lük kısım üniversite mezunudur. Meslekleri ve eğitim durumlarıyla bağlantılı olarak gelir durumu da belirlenmektedir.

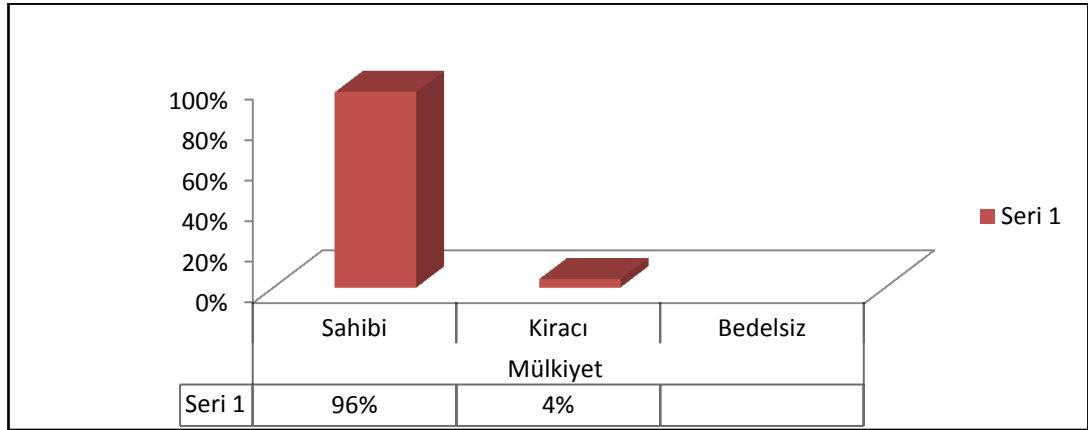
Köylerde geleneksel geniş ailenin yerini kentlerde olduğu gibi çekirdek aile almıştır. %81’lik oranla çekirdek aile yapısı baskındır (Tablo 19).

Tablo 19. Aile yapısı ve birey sayısı

	Grup	Değer %
Ailedeki birey sayısı	1	%10
	2	%40
	3	%31
	4	%6
	5	%10
	7	%3
Aile yapısı	Çekirdek	%81
	Geniş	%19

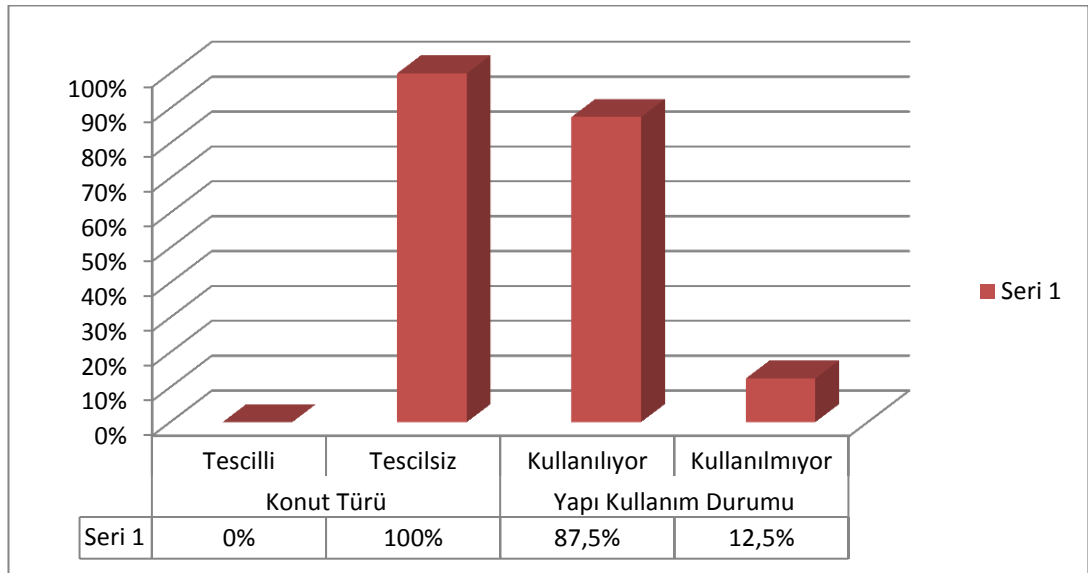
4.2. Seçilen Kırsal Yerleşmelerdeki Evlerin Durumu ile İlgili Analiz Tabloları

Geleneksel ev sahiplerine seçilen köy evlerinin mülkiyet, konut türü, yapı kullanım durumu, yapının şu andaki durumu, yapı koruma durumu, yapıda herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığı ve yapılan değişikliklerin nedenleri hakkında sorular yöneltilmiştir.

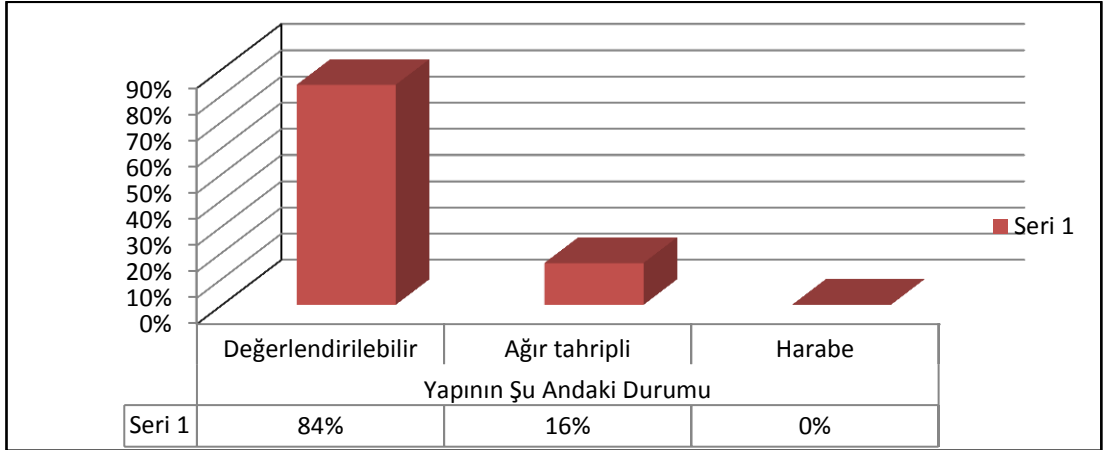
Şekil 69. Yapı mülkiyet durumu

Deneklerin %96'sı mülk sahibi, %4 ise kiracıdır. Yapılan anketlerde hiç tescilli yapıya rastlanmamıştır. Tamamı tescilsizdir. Evlerin %87,5'i kullanılmakta iken, %12,5'si kullanılmamaktadır.

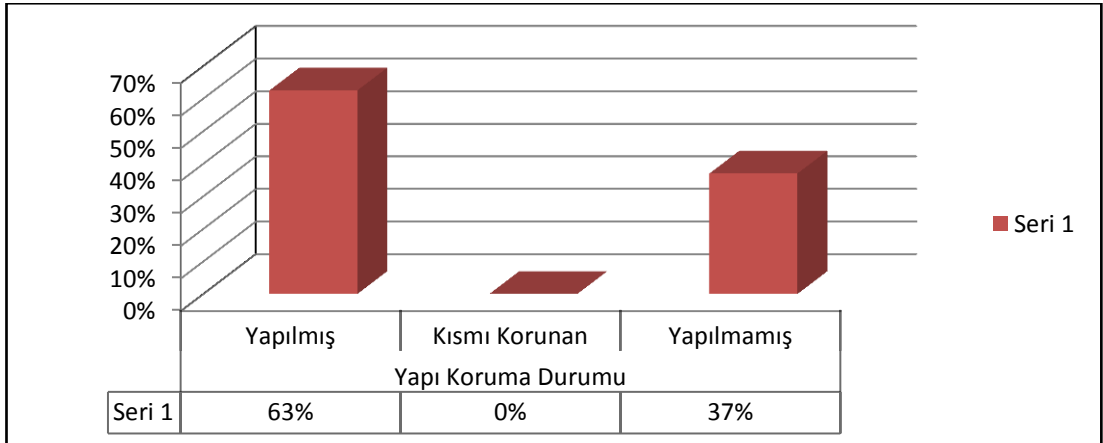
Şekil 70. Konut türü ve kullanım durumu

Yapıların şu andaki durumuyla ilgili yapılan değerlendirmelerde %84 değerlendirilebilir, %16 ağır tahripli olup, harabe olan yapıların sahipleri evlerini terk ettikleri için harabe ev olmasına rağmen anket düzenlenememiştir.

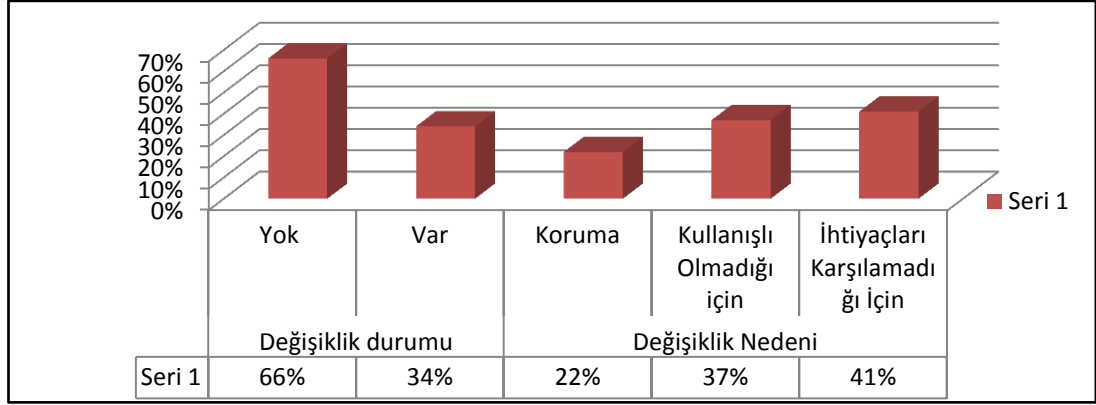
Şekil 71. Yapının şu andaki durumu

Yapıların koruma durumlarıyla ilgili olarak %63 oranda yapılarda basit onarımlarla korumanın yapıldığı, %37 oranla yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 72. Yapı koruma durumu

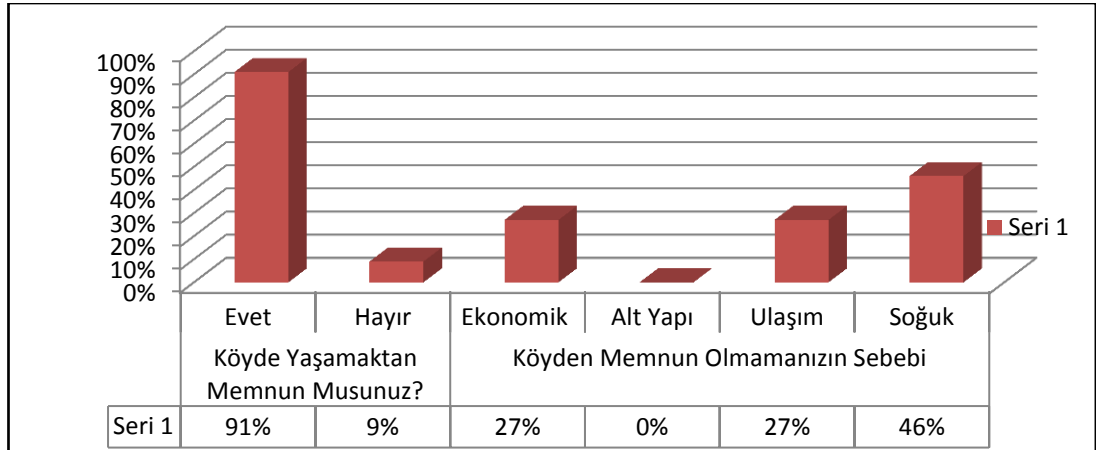
Geleneksel evlerin yapıldığı dönemden itibaren %34'ünde herhangi bir değişiklik yapılmadığı, %66'sında ise değişiklik yapıldığı, bu değişikliklerin yapılma nedeninin %41'lik oranla evlerin günümüz ihtiyaçlarına cevap veremediği için yapıldığı, %22'lik oranla koruma amacına yönelik yapıldığı belirlenmiştir.

Şekil 73. Yapılardaki değişiklik durumu ve nedenleri

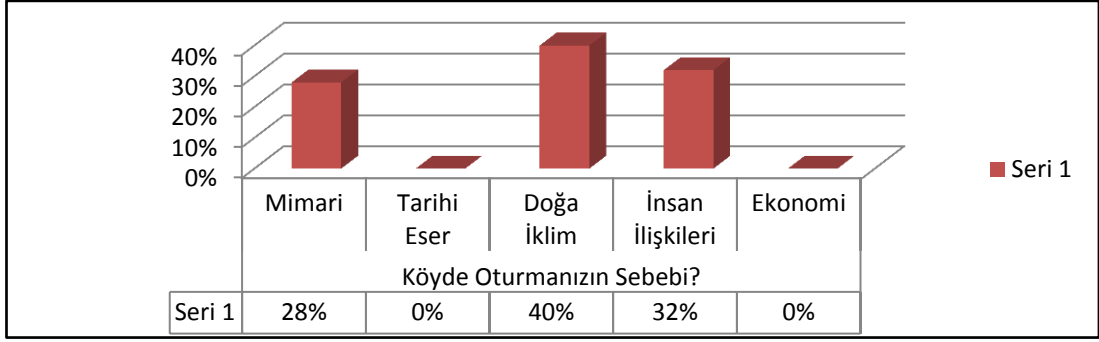
4.3. Seçilen Kırsal Yerleşmelerdeki Mimari Mirasın Korunması ve Sorunları ile İlgili Analiz Tabloları

Yaşanan çevrenin sevilmesi onun korunmasında en önemli etkenlerden biridir. Ankette köyde yaşamaktan memnun musunuz sorusuna verilen cevaplarda, %91 gibi baskın bir değerle memnun olunduğu, %9 ise çeşitli sebeplerle köyde yaşamaktan memnun olmadığı tespit edilmiştir. Köyde yaşamaktan memnun olmamalarının en önemli nedeni iklim şartları olarak belirlenmiş, ikinci sırayı ise %27 oranla ekonomi ve ulaşım almıştır.

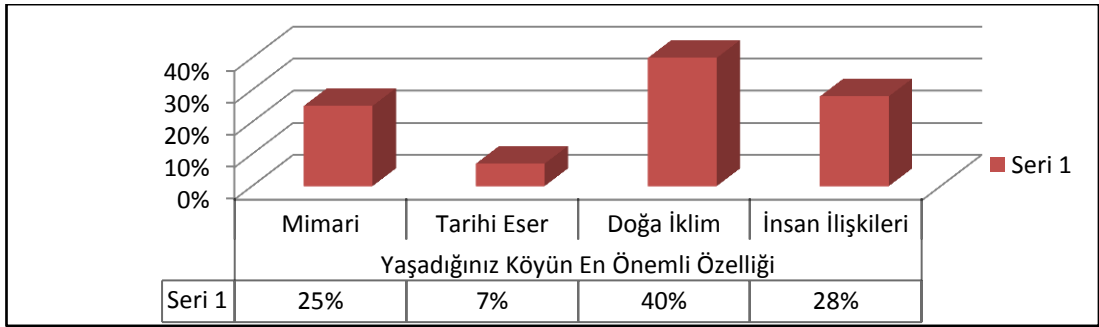
Şekil 74. Köyde yaşama memnuniyet durumu

Köyde yaşamaktan memnun olan %91'lik kısmın köyde yaşamalarının en önemli nedeninin %40 doğa ve iklimi, sonra sırasıyla %32 insan ilişkileri, %28 mimarisi olduğu tespit edilmiştir.

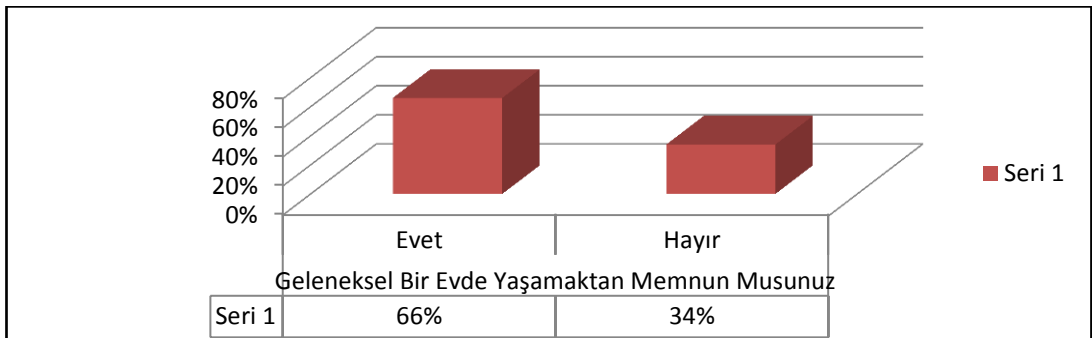
Şekil 75. Köyde oturulmasının nedenleri

Köyde yaşamaktan memnun olmanın nedenleriyle de bağlantılı olarak, köylerin en önemli özelliğinin doğası ve iklimi olduğu, sonrasında %28'lik değerle insan ilişkileri, %25 değerle mimarisi ve %7 tarihi değerleri gelmektedir.

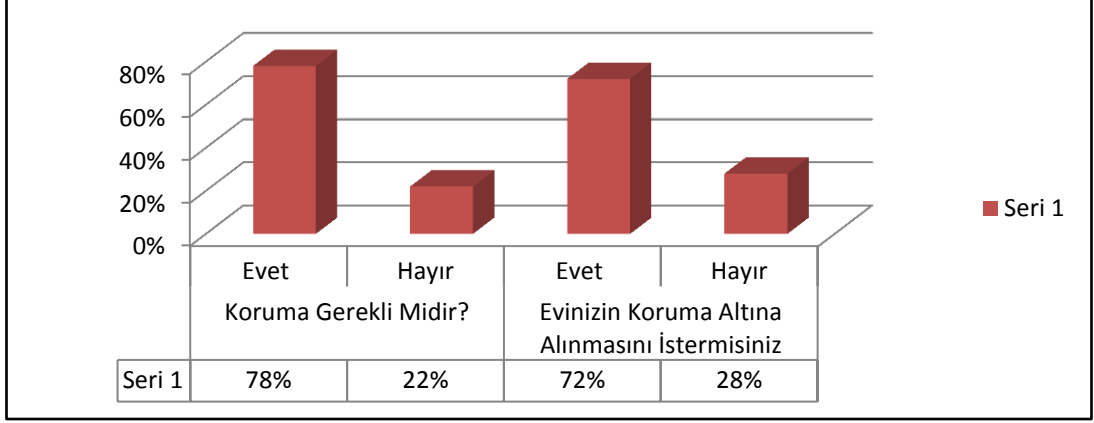
Şekil 76. Yaşanılan köyün en önemli özelliği

Köylerin yerel mimarisini yansıtan geleneksel evlerde yaşayan kullanıcılara yöneltilen geleneksel evde yaşamaktan memnun musunuz sorusuna %66 evet,%34 hayır cevabı verilmiştir.

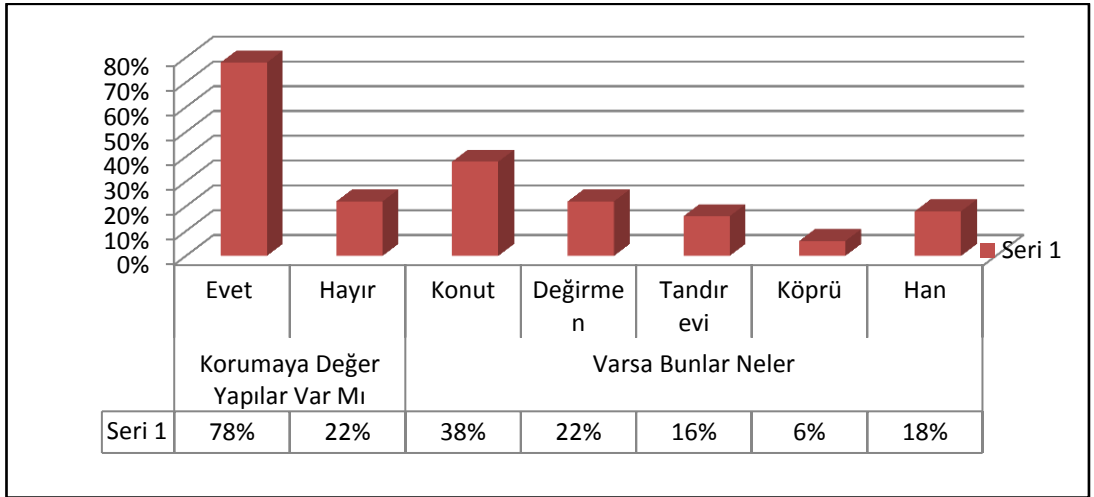
Şekil 77. Geleneksel evde yaşamakla ilgili memnuniyet durumu

Geleneksel dokunun ve mimarinin korunmasının gerekli olup olmadığına dair soruya %78 korumanın gerekli olduğu, %22 gerekli olmadığı cevapları verilmiştir.

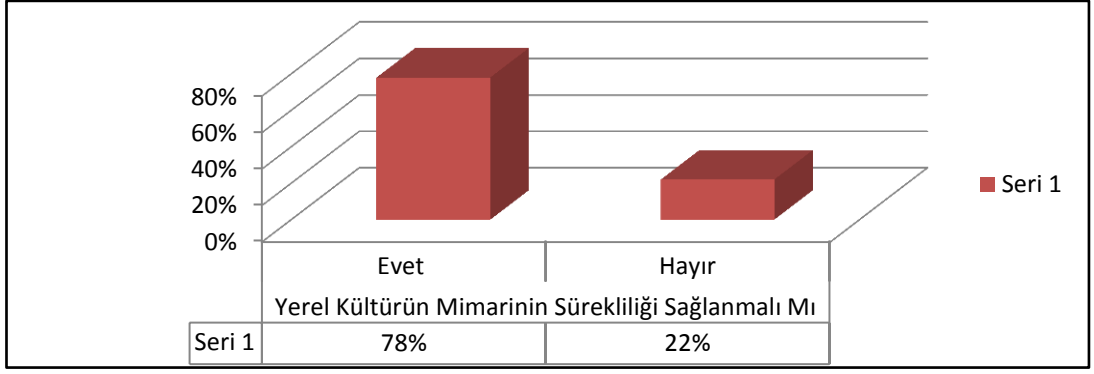
Şekil 78. Korumanın gerekliliği ve geleneksel evin korunması durumu

%78 oranıyla korumanın gerekli olduğunu düşünen kesim köylerinde korumaya değer yapıların olduğunu, bunların; %38 köy evleri, %22 köylerdeki değirmenler, %18 hanlar, %16 tandır evleri ve %6 köprü olduğu tespit edilmiştir.

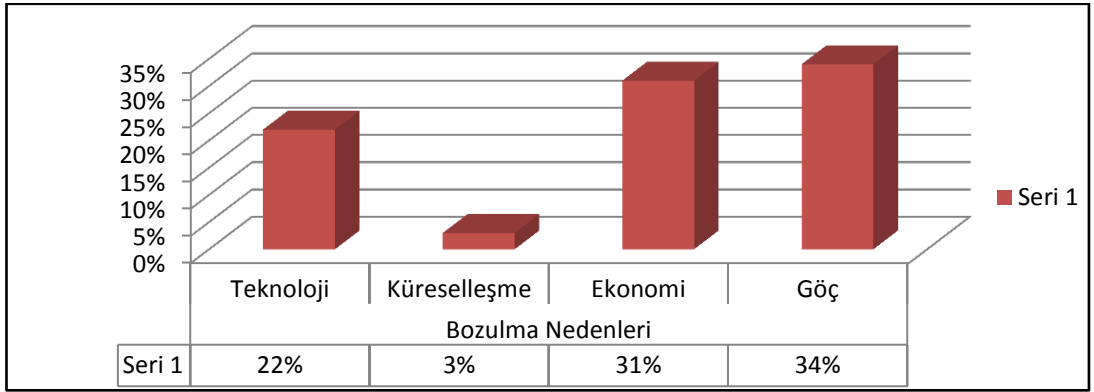
Şekil 79. Köylerde korunması gerekli yapı durumu

Kırsal kültürün ve dolaylı olarak yerel mimarinin korunması ve sürekliliğinin sağlanmasıyla ilgili olarak sorulan soruda korumanın gerekliliğinde olduğu gibi %78 değerle sağlanmalı, %22 ihtiyaç olmadığı cevapları verilmiştir.

Şekil 80. Yerel kültürün ve mimarinin sürekliliğinin sağlanması durumu

Yerel kültür ve mimarideki değer kaybı ve bozulma nedenlerinin neler olduğu konusunda geleneksel köy evlerinde yaşayanların %34'ü köyden kente yaşanan göçün en önemli neden olduğunu belirtmiştir. Yaşanan göçle birlikte köy evlerinin terk edildiği ve bakım ve onarım görmeyen evlerde zaman içerisinde mimari anlamda bozulmalar olduğu gözlenmiştir. Diğer nedenleri, %31 ekonomik, % 22 teknoloji ve %3 küreselleşme teşkil etmektedir.

Şekil 81. Köy evlerinde görülen bozulmaların nedenleri

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal yerleşmelerin geçmişten bugüne dek özenle korudukları ve bugüne taşıdıkları yerel, geleneksel ve kültürel değerlerin etkisiyle şekillenen mimari mirası, karşılaştığı birçok olumsuz faktör nedeniyle kimliksizleşmeye ve daha da kötüsü yok olmaya başlamıştır. Bu olumsuz etkenlerin başında köyden kente yaşanan göçün neden olduğu terk edilmişlik, koruma bilgi ve bilincinin, eğitiminin olmaması, koruma uygulamalarında toplumsal ve politik unsurların olumsuz etkisi gelmektedir. Bunlarla birlikte ihtiyaçlar, ekonomik ve yaşam koşullarında yaşanan değişim mimariye de yansımakta ve geleneksel mimaride öncelikle dönüşüme sonrasında ise benzeşimlere neden olmaktadır.

Kırsal yerleşmelerde yaşanan bu dönüşüm ve benzeşimlerin neden olduğu bozulmaların önüne geçilmesi kültürel bir olgu olan koruma ile sağlanacaktır. Bayburt kırsal yerleşmelerinde bulunan ve miras değeri taşıyan kırsal geleneksel evlerin tespit edilerek korunmasının sağlanması için hazırlanan bu çalışmada;

- Bayburt kırsal yerleşmelerinin genel özellikleri,
- Kırsal geleneksel evlerin genel mimari özellikleri,
- Koruma ve koruma sorunlarına ilişkin sonuçlar elde edilmiş ve
- Bayburt kırsal yerleşmelerinde yapılabilecek olan yeni çalışma önerileri ile Kırsal yerleşmelerdeki geleneksel evlerin korunmasına ilişkin koruma önerileri sunulmuştur.

Bayburt Kırsal Yerleşmelerinin Genel Özelliklerine İlişkin Sonuçlar;

Çalışma kapsamında seçilen köylere gidilerek hazırlanan köy kimlik kartlarında bulunan bilgilerle köy yerleşim özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bayburt kırsal yerleşmelerinin konumlanmasına bakıldığında dağ ve sırt/etek köyleri olduğu, köy yerleşim tipinin ise çoğunlukla toplu ve dağınık olduğu tespit edilmiştir. Köy yerleşim tipinin oluşumunda topoğrafya, iklim ve manzaraya yönlenme etkili olmuştur.

Köylerde tandır, çeşme, köprü, değirmen, köy odası, arık gibi geleneksel ev dışında yapılar da bulunmaktadır. Tandır ev içerisinde olduğu gibi ayrı bir birim olarak evin dışında tandır evi şeklinde düzenlenmektedir. Tarımsal üretimin etkili olduğu Bayburt köylerinde üretilen buğdayın öğütülmesi amacıyla taş değirmenler yapılmıştır. Köy odalarında, köye gelen misafirler ağırlanmakta, düğün ve cenaze törenleri düzenlenmektedir. Özellikle köy içerisinde evlerin önünden geçen ve tüm köyü çevreleyen

ark, Bayburt köy yerleşimlerinde hem görsel hem de günlük kullanım açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Kırsal Geleneksel Bayburt Evlerinin Genel Mimari Özellikleri İlişkin Sonuçlar;

Geleneksel yapı sistemleri ile yapılan, taş, ahşap ve toprağın yapı malzemesi olarak kullanıldığı kırsal geleneksel Bayburt evi sokak üzerinde, avlu içinde ve “kanat”lı(bahçeli) olarak köy içerisinde konumlandırılmıştır.

Bayburt kırsal yerleşimlerinde tespit edilen farklı plan tiplerinde farklı ev tanımlarıyla karşılaşılmıştır. Plan tipolojilerinde özellikle P1 ve P6 plan tipine sahip olan evlerde “ev” kavramı evin bütününe değil, yemek yapma, yeme, oturma ve yatma işlevlerine hizmet eden tandırın evin merkezinde olduğu ve üzeri kirman örtüyle sonlanan kare mekânı ifade etmektedir. “Ev” mekânı çevresinde ise odalar konumlandırılmıştır. Diğer plan tiplerinde ev kavramı tandır, odalar, ahır/dam, merak gibi tüm mekânları içerisine almaktadır.

Kırsal geleneksel Bayburt evi dış cephe özellikleriyle süslemesiz ve son derece sade olmasına karşın evin içerisinde mekânların üzerini örten ahşap kirişlerden oluşan “kirman” örtüleriyle ve ahşap süslemeli “selamlık” merdivenleriyle son derece dikkat çekici bir mimariye sahip olduğu görülmektedir.

İklimin etkisiyle tamamen dışa kapalı olarak yapılmış olan Kırsal Geleneksel Bayburt evinde Kirman ev için hem aydınlanma hem de havalandırma işlevini yerine getirmektedir. Kare olan mekânın köşelerine kare ya da dairesel kesitte “direkler”(dikmeler) yerleştirilip, üzerine kare ya da dairesel kesitteki ahşap kirişler kare ya da sekizgen oluşturacak şekilde konumlandırılır. Bu işlem kirman penceresine kadar kirişler birbirleri üzerine bindirilecek şekilde devam etmektedir. Kirman penceresinin açılıp kapatılması pencereye bağlanan bir iple sağlanmaktadır. Ayrıca Kirman Bayburt evine görsel açıdan zenginlik sağlayan en önemli elemanı olma özelliğine sahiptir.

Kırsal geleneksel Bayburt evlerinde koruma altına alınmış geleneksel ev bulunmamaktadır.

Koruma ve koruma sorunlarına ilişkin sonuçlar;

Kırsal yerleşmelere gidilerek yapılan anketle geleneksel evlerin tümünün tescilsiz olduğu tespit edilmiştir. Yasal olarak koruma altına alınmayan evler kaderine terk edilmiştir. Geleneksel ev sahiplerinin halen yaşadıkları değerlendirilebilir özellikte olan evler, yapılan basit onarımlarla korunmaktadır. Günümüzde kullanılmayan evler ise ağır tahrip olmakla birlikte evler için herhangi bir koruma çalışması yapılmamıştır.

Kırsal yerleşmelerde bulunan evler zamanla değişime uğramış, plan, cephe ve Bayburt geleneksel kırsal evinin genel karakterini oluşturan çatıda değişikliklerin yapılmasına neden olmuştur. % 41’lik değerle ihtiyaçları karşılamadığı için yapılan değişiklikler %22’lik değerle koruma amacına yönelik olarak yapılmıştır.

Tespit edilen geleneksel evlerde yaşayan halk, yaşam şekillerini ve birçok zorlukla yaptıkları evlerinin korunması gerektiğine inandıkları için korumaya çalışmaktadırlar. Ancak bu koruma yasal ve bilimsel destekten yoksun bir şekilde sadece kullanarak sağlanmaktadır. Geleneksel evlerin günümüze kadar ulaşmasını sağlayan yapı ustaları artık azalmakta ve terkedilen köylerde bulunan evler ne yazık ki yok olmaktadır.

Koruma çalışmalarının kırsala yeterince yansımaması koruma sorunlarının en başında gelmektedir. Kırsal yerleşmelere yönelik yapılan uygulamalarda, korunması gerekli geleneksel evlerin tespitinde, koruma ekonomisinin ve denetleme olanaklarının sağlanmasında karşılaşılan sorunlar korumayı güçleştirmektedir.

Geleneksel evlerin korunmasında sorunlarla karşılaşmamak için dünya genelinde kabul gören koruma yaklaşımları dikkate alınarak yapılacak olan sağlıklı koruma uygulamalarıyla;

- Kırsal yerleşmelerde bulunan yerel kültürün tüm özelliklerini içerisinde barındıran geleneksel evlerin geçmişten günümüze kadar getirdikleri değerlerin yarınlara bırakılması sağlanacak,
- Geleneksel yerel değerlerin sürekliliğinin sağlanması ile kimliksiz ve birbirine benzeyen yerleşmelerin oluşmasının önüne geçilebilecektir.

Bayburt kırsal yerleşmelerinde yapılabilecek olan çalışmalara ilişkin öneriler;

Çalışma süresi, olanaklar ve sınırlılıklar çerçevesinde seçilen Bayburt köyleri sınırlı sayıda tutulmuştur. Bayburt kırsal yerleşmelerinde geleneksel evlerde yaşayan nüfusun az olması nedeniyle anket sayısı sınırlı sayıda yapılabilmektedir. Yapılacak olan yeni bir çalışmayla köy sayısı ve anket sayısı arttırılarak çalışma daha da zenginleştirilebilir.

Çalışma kapsamı kırsal geleneksel Bayburt evi ile sınırlı olduğu için, Bayburt kırsal yerleşmelerinde bulunan kendine has yerel özellikler taşıyan diğer kültürel, dinsel, askeri mimari ürünler incelenememiştir. Özellikle kırsal geleneksel Bayburt mimarisinde önemli bir yeri olan kirman örtünün dinsel mimari ürünler olan camilerde kullanıldığı örneklerin ayrıca değerlendirilmesi ve literatüre kazandırılması gerekmektedir.

Kırsal yerleşmelerdeki geleneksel evlerin korunmasına ilişkin koruma önerileri;

Kırsal yerleşmelerde bulunan geleneksel evlerin korunmasının sağlanması için ihtiyaç duyulan faktörlerin sorgulandığı bu çalışmada, konuyla ilgili uygulama yapmak için seçilen köy yerleşimlerine ilişkin üretilen koruma alternatifleri sunulmuş, elde edilen verilere dayalı olarak, koruma değerlendirme ve önerileri yapılmıştır. Bunlar;

- Kırsal yerleşme ölçeğinde koruma amaçlı öneriler geliştirilirken yerleşme bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Yerleşmenin genel özelliklerinin belirlenmesinin ardından özele inilerek geleneksel değerlerin tespiti yapılmalıdır.
- Koruma herşeyden önce sahiplilik ve sorumlulukların farkında olunmasıyla gerçekleşebilir. Koruma bilgisi ve bilinciyle hareket ederek korumada kullanıcı en etkili rolü üstlenmelidir. Buna paralel olarak yerel ve merkezi otoriteler ile korumayı gerçekleştirebilecek olan kuruluşların doğru yönlendirmeleri ve desteği de koruma çalışmasında yer almalıdır. Böylece korumanın hem bilimsel hem de yasal dayanaklara uygun olması sağlanacaktır.
- Yerleşmeye ve geleneksel yapılara uygun olan koruma stratejileri belirlenmeden önce korumanın bir gereklilik olduğunun farkına varılması ve koruma kültürünün kazanılması gerekmektedir. Kırsal geleneksel mimariyi koruma bir süreç olarak değerlendirilmeli ve koruma stratejileri yerel özellikler dikkate alınarak belirlenmelidir.
- Yapılacak olan koruma uygulamalarında ekonomi önemli bir yere sahiptir. Bilimsel ve yasal koruma uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan ekonomi merkezi ve yerel yönetimler ile kullanıcı tarafından karşılanmalıdır.
- İhtiyaçlar doğrultusunda ya da koruma amacıyla yapılan fiziki müdahalelerle geleneksel eve kalıcı ve geri dönüşü olmayan hasarlar verilmesine engel olunmalıdır.

Alınacak olan tüm bu tedbirlerle kırsal yerleşmelerin dokusu ile yerleşmelerde bulunan ve dokuyu meydana getiren mimari değerlerin geçmişten bugüne aktarıldığı gibi bugünden yarına aktarılması sağlanacaktır.

6. YEREL İSİMLER

Bayburt Kırsal yerleşmelerinde ve geleneksel Bayburt evinde kullanılan birçok yerel terim bulunmaktadır(Yardımcı,1991). Bunlar;

Arustağ; Evlerde bulunan baca altı.

Bedura; Su kabı

Cakkıl; Su taşımaya yarayan bir tir kap.

Ceferlik; Evlerde malzeme koymaya yarayan bir kısım.

Cıngıl; Bir nevi tenekeden yapılmış kulplu su kabı.

Çağnağ; Değirmendetahılların deliğe dökülmesini sağlayan ağaç parçası.

Çaynık; Demlik

Çepük; Sepet.

Debbe; Bakırdan yapılmış derin su kabı.

Demçek; Çay demliği

Dink; Değirmenlerde su ile çalışan tahıl döğmeye yarayan büyük bir taş.

Domuzluk; Değirmenlerin su oluğunun sonundaki çarkın bulunduğu yer.

Egiş; Demirden yapılmış tandır karıştırıcısı. Büyük ve küçük olmak üzere iki türüdür.

Eriş; Kilim dokumada tezgaha gerilen sağlam ipler.

Eşik; Kapıların alt kısmı.

Felenk; Değirmen taşını aşağıya indirmek için kullanılan kuvvetli ağaç.

Fiske; Küçük gaz lambası.

Fort bacası; Çatı bacası.

Gafıga, Küçük su kabı.

Galadak; Harmanın altı.

Galat; Sepet.

Gasgarak; Tandırların iyi yanması için altına konulan taş.

Gava; Tandır ve toprak ev eşyaları için kullanılır.

Gavran; Yağ koyulan tahtadan yapılmış büyük bir kap.

Gayık; Ağaçtan oyularak yapılan bir yemek kabı.

Gerimcek; Değirmende alt ve üst taş arasında bulunan üst taşı döndürmeye yarayan demir parçası.

- Gepen; Evlerin tandırları üzerine yapılmış, duman çekmeye yarayan kısım.
- Gogol; Tandır ve güveç yapımında kullanılan yuvarlak taş.
- Gudi; Topraktan yapılmış küçük bir yemek kabı.
- Gulle; Soba bacaları.
- Guluf; Soba bacası.
- Gura; Topraktan yapılmış geniş bir kap.
- Gülle; Kapıları tutan reze.
- Harıg; Su arkı.
- Helke; Kova.
- Hepen; Ahır ile ev arasında geçişi sağlayan kapak.
- Hetircek; Tandır üzerine konulan demirden yapılmış haça benzeyen bir alet.
- Hogal; Baca kenarları.
- İdare; Küçük petrol lambası.
- Kehriz; Suların akması için evlerin ortasına yapılan geniş ve delikli bir taş.
- Kirman; Tandır evlerinin üzerinin yapılış şekli.
- Kurun; İçerisine su konan taştan oyulmuş büyük bir kap.
- Küvle; Tandırların hava almasını sağlayan delik yeri.
- Lenger; Bakırdan yapılmış geniş bir kap.
- Lerdiven; Merdiven.
- Lüle; Çeşmelerin su akan kısmı.
- Mabeyin; Odaların sofası.
- Mag; Ev örtüsü.
- Magat; Odalarda tahtadan yapılan yüksek yer.
- Merek; Ot ve saman hayvan yemleri bırakılan büyük bina.
- Ören; Yıkılmış harabe yer.
- Pahar; Çeşme.
- Peke; odalarda ya da sofalarda tahtadan oturmak için yapılan yüksek yer.
- Pervaz; Kapıların kenarları.
- Poğöyrük; Soba bacasında duman gidilen delik.
- Sekü; Damlarda yapılan oturma yeri
- Selamlık; Evlerde tahtadan yapılmış yüksek yer.
- Şurt; Tandırın kenarları.
- Tandır; Evlerde topraktan yapılmış ocak.

Tecir; Üzerine kap kakak dizmeye yarayan yer.

Terek; Tahtadan yapılmış üzerine kap kakak dizmeye yarayan yer.

Tırgıç; Kapı önüne konulan parmaklık.

Tüfe; Ehram tezgahlarında tarağı çeken kısım.

Yayuk; Yağ yapılan tahtadan yapılmış uzun ve içi boş bir araç.

Yoşa; Kırmızı toprak, evlerde duvarların alt kısımlarına sürülür.

Zırza; Ev kapılarının kilitlemesini sağlayan demirden yapılmış bir araç.

7. KAYNAKLAR

- A Council Europe, 2003. European Rural Heritage Observation Guide CEMAT.
- Akbulut, U., 2000. 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşında Bayburt ve Çevresi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akın, N., 1988. Türkiye’de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar, Mimarlık Dergisi, Sayı 26.
- Akıncıtürk, N., 2002. 700 Yıllık Cumalıkızık Köyü Yapısal Sorunlarının Fiziksel Boyutu, Uludağ Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, Bursa.
- Akman, A., 1999. Ekolojik ve Biyolojik Yapı Uygulamaları, Yapı 213.
- Akurgal, E., 1998. Türkiye’nin Kültür Sorunları, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Altun, S., Başlılar, 2008. Geleneksel Türk Evleri, Kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapı Sistemleri, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Anonim, 1982. “Gümüşhane”, Yurt Ansiklopedisi, C:V, İstanbul.
- Avrupa Konseyi, 1989. Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Arttırılması Hakkında Tavsiye.
- Avrupa Konseyi, 1977. Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari, İspanya.
- Avrupa Konseyi, 1975. Avrupa Mimari Miras Tüzüğü.
- Avrupa Konseyi, 1975. Amsterdam Bildirgesi.
- Aziz B. Erdekir-i Esterabadi, 1990. Bezm-ü Rezm, (Çev: M. Öztürk), Ankara.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Bâb-ı Defteri Cerîde Odası (D.CRD) Katalogu, nr.40465.
- Bayburt Belediyesi Fotoğraf Arşivi.
- Bayburt Valiliği, 2008. Bayburt İl Çevre Durum Raporu, Bayburt.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009. Kentleşme Şurası, Kentsel Miras Mekan Kalitesi ve Kentsel Tasarım Komisyonu Raporu, Ankara.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2008. 1 Yöresel Kırsal Mimari Kimlik, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2005.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2000.
- Beyhan, Ş. G., ve Ünügör, S. M., 2005. Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli, İtü Dergisi, İstanbul.
- Bostancıoğlu, E., ve Birer, E. D., 2004. Ekoloji ve Ahşap Türkiye’de Ahşap Malzemenin Geleceği, Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 2, Bursa.
- Brosset, M. F., 2003. Eski Çağlardan 1212 Yılına Kadar Gürcistan Tarihi, (Çev. Hrand D. Andriasyan, yayına hazırlayan Erdoğan Merçil), T.T.K yayınları, Ankara.

- Caltabiano, I., 2006. The traditional architecture in Sicily: the rural area around the volcano Etna, The 23rd Conference on Passive and Low Energy Architecture, Geneva, Switzerland.
- Ceylan, S., ve Demirkaya, H., 2009. Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme: Çobanisa Köyü(Isparta), Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 14, Sayı 21.
- Demir, A., 2006. Türk Evi, MSGSÜ Bina Bilgisi BD Yayınlanmamış Ders Notları.
- DPT, 2000. 8.BYKP “Kırsal Kalkınma” ÖİK Raporu. Ankara.
- Ebubekir-i Tahrani, 1962. Kitab-ı Diyarbekriyye, C:I, (Haz:N. Lugal-F. Sümer), Ankara.
- Eldem, H. Sedad, 1968. Türk Evi Plan Tipleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Enlil, M. Z., 1999. 19. Yy İstanbul’unda Konut Yapı Gelenekleri ve Kent Kültürü, Osmanlı Mimarlığının 7. Yüzyılı “Uluslarüstü Bir Miras” Uluslar arası Kongre Bildiri Kitabı, YEM Yayınları, İstanbul.
- Erder, C., 1971. Tarihi Çevre Kaygısı, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Eriç, M., 1979. Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme Seçim ve Kullanımı, Yapı Dergisi, Sayı 33.
- Eruzun, C., 1987. “Kentsel Sitlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Önemi” Tarihi Kentlerde Planlama, Düzenleme Sorunları, 2. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu, Bayındırlık İskân Bakanlığı Basımevi, Edirne.
- Euracademy Association, 2000. Europeanacademy For Sustainable Rural Development.
- Göde, K., 1994. “Eratnalılar Hakimiyetinde Bayburt”, Türk Tarihinde ve Kültüründe Bayburt Sempozyumu, (Bayburt, 23-25 Mayıs 1988, Bildiriler), Ankara, 1994.
- Gözenç, S., ve Gümüş, E. Ertin, 1998. Türkiye Coğrafyası, TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- Günay, R., 1998. Türk Evi Geleneği ve Safranbolu Evleri, YEM Yayınları, İstanbul.
- Gündoğdu, H., 1997. Genel Özellikleriyle Erzurum Evleri, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Erzurum.
- Gürer, N., 2003. Kırsal Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Bağlamında Değerlendirilmesi Cumalıkızık Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Güvenç, B., 1991. İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hacıbaloğlu, M., 1989. “Geleneksel Türk Evi ve Çağımıza Ulaşamamasının Nedenleri”, G.Ü. Müh. Mim. Fak. Yayınları, Ankara, 1-35.
- Honigmann, E., 1970. Bizans Devletinin Doğu Sınırı, (Çev: Fikret İşıltan), İstanbul.
- Homes & Community Renewal, 2011. Neighborhood & Rural Preservation Program, Annual Report.
- Icomos, 1964. Venedik Tüzüğü.
- Icomos, 1994. Nara Özgünlük Belgesi, (Çev: Yard. Doç. Dr. Deniz Mazlum (İTÜ), 2005), İstanbul.
- Icomos, 2005. CIPA 2005 XX International Symposium, 26 September – 01 October, Torino, Italy.

- İktisat Terimleri Sözlüğü, 2004.
- İzgi, U., 1975. Pencere – I, Pencere - II DGSA Yayınları, İstanbul.
- Kafesoğlu, İ., 1992. Türk Milli Kültürü, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Karakoyunlu, S., 1990. Bayburt Tarihi, Kültür Ofset LTD. ŞTİ, Ankara.
- Karpuz, H., 1993. Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri, , T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Karpuz, H., 1987. Halk Mimarimizde Ahşap Yığma “Çanti” Yapılar, III. Milletler Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Keleş, R., 1980. Kentbilim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara.
- Kiper, H. P., 2006. Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel Kültürel Değerlerinin Korunması, Türkiye-Bodrum Örneği, Doktora Tezi, Sosyal Araştırmalar Vakfı, İstanbul.
- Kuban. D., 1995. Türk Evi Geleneği Üzerine Gözlemler”, Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, İstanbul.
- Kuban, D., 1992. Mimarlık Kavramları, 4. Baskı, Yem Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D., 1966. Türkiye’ de Malzeme Koşullarına Bağlı Geleneksel Konut Mimarisi Üzerinde Bazı Gözlemler, Mimarlık Dergisi, 4 (36).
- Küçük, C., 1978. “Tanzimat’ın İlk Yıllarında Erzurum’un Cizye Geliri ve Reaya Nüfusu”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, İstanbul.
- Küçük, Y., 2000. İl Oluşunun 10. Yılında Bayburt Tarihi, Bayburt.
- Küçükerman, Ö., 1998. Kendi Mekânının Arayışı _çinde Türk Evi, T.T.O.K. yayını, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., 1985. Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., 1973. “Anadolu’daki Geleneksel Türk Evinde Odalar” İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., ve Güner, Ş., 1995. Anadolu Mirasında Türk Evleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Miroğlu, İ., 1975. XVI. YY’da Bayburt Sancağı, İstanbul.
- Naumann, R., 1985. Eski Anadolu Mimarlığı (Çev. Beral Marda), Ankara, 189-198.
- Özdemir, Dağıstan, M. Z., 2005. Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.
- Özen, H., Fotoğraf Arşivi.
- Özger, Y., 2007. XIX. yy’da Bayburt, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Özgüner, O., 1970. Köyde Mimari Doğu Karadeniz, ODTU Mimarlık Fakültesi, Ankara.
- Özyaba, M., 1999. Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Ders Notları No:54, 424-467, Trabzon.

- Pehlivan, M., 1994. “Başlangıçtan Urartu’nun Yıkılışına Kadar Bayburt ve Yöresi”, Türk Tarihinde ve Kültüründe Bayburt Sempozyumu, (23-25 Mayıs 1988), (Haz: R. Yıldız), Ankara.
- Polo M., 1931. *Travels of Marco Polo*, London.
- Rapoport , A., 1969. *House Form and Culture*, Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, USA.
- Sarı, A., 2000. “ Merdivenler”, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Sezgin, H., 1983. *Geleneksel Türk Evinde Cephe*, Yapı Dergisi, 47, 33-37.
- Songülen, N., 2009. *Fransa’da Koruma Olgusu ve Koruma Mevzuatının Gelişimi*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Dosya 14.2.
- Sözen, M., ve Eruzun, C., 1996. *Anadolu’da Ev ve İnsan*, Emlak Bankası Yayını, İstanbul.
- Sümerkan, M. R., 1990. *Biçimlendiren Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri*, Doktora Tezi,S.26,Trabzon.
- Şerefoglu, C., 2009. *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü-2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan IPARD Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler*, Uzmanlık Tezi, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ankara.
- Tekeli, İ., 1987. “Kentsel Korumada Değişik Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler”, Tarihi Kentlerde Planlama/Düzenleme Sorunları Türkiye 11. Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu, Edirne.
- Tekindağ, Ş., 1961. *Berkuk Devrinde Memluk Sultanlığı*, İstanbul.
- Tellioglu, İ., 2004. *Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Doğu Karadeniz’de Türkler*, Trabzon.
- Turan, O., 1949. “Bayburt”, *İslam Ansiklopedisi*, C:II, İstanbul.
- Uçak, E., 2009. *Çek Cumhuriyeti’nin Koruma Yaklaşım ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Dosya 14.2.
- Urry, J., 1999. *Mekanları Tüketmek*, Çev: Rahmi Ögdül, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Xnophon, 1939. *Anabasis(Onbinlerin Yürüyüşü)*, İstanbul.
- Woods, John E., 1976. *The Aqqoyunlu, Clan, Confederation, Empire*, Chicago 1976.
- Yardımcı, İ., 1991. *Şen Ol Bayburt Bayburt Folkloru*, Bayburt Hasret Yayınları, İstanbul.
- URL-1, <http://tdkterim.gov.tr/bts>. 15 Ocak 2012.
- URL-2, <http://www.kultur.gov.tr/> 21 Mart 2012.
- URL-3, http://www.iowalakesrce.org/preservation_home.htm. 5 Nisan 2013.
- URL-4, <http://www.wiltshire.gov.uk>. 17 Nisan 2013.
- URL-5, <http://www.hants.gov.uk/>.3 Mart_2013.
- URL-6, <http://www.heritagecouncil.ie>. 6 Mart 2013.
- URL-7, <http://www.parcoetna.it>. 8 Mart 2013.
- URL-8, <http://www.skansen.se/en/map-skansen>. 10 Temmuz 2012.
- URL-9, <http://www.istopoli.com/cruise/pdf/stockholm-top-points.pdf>. 4 Haziran 2012

URL-10, <http://www.bayburtkulturturizm.gov.tr>. 26 Mayıs 2013.

URL-11, <http://www.tuik.gov.tr>. 20 Mayıs 2013.

URL-12, <http://www.bayburtbld.gov.tr/index.php>. 10 Şubat 2012.

URL-13, <http://www.aydintepe.gov.tr/index.php/tutorials/soganli-kabartma>.21 Mart 2012.

URL-14, <http://www.kilim.com/shopping/productdetail.asp>. 21 Mart 2012.

URL-15, http://www.bayburt.gov.tr/bay_tas.htm. 20 Nisan 2012.

8. EKLER

Ek 1. Anket Formu

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ
BAYBURT KIRSAL YEREL MİMARİ MİRASI VE KORUNMASI
HAKKINDA ANKET FORMU

- A. Anket yapılan kişinin; Görüşme Tarihi.....
1. Adı soyadı.....
 2. Yaş
 3. Mesleği.....
 4. Cinsiyet.....
 Kadın Erkek
 5. Merkez/ilçe/köy.....
 6. Oturduğu mahalle.....
 7. Sokak
 8. Oturduğu Ev
 Tescilsiz
 Tescilli
 9. Memleketi.....
 10. Memleketi Bayburt değilse kaç yıldır Bayburt'ta yaşıyor?
 11. Eğitim durumu okur yazar değil okur yazar ilkokul mezunu
 Ortaokul mezunu ise mezunu üniversite mezunu
 12. Ailedeki birey sayısı.....
 13. Aile yapısı
 14. Gelir durumu
 - 500TL 500-1000 1000-1500 1500 üzeri

Ek.1'in devamı:**B. Evin Koruma Durumlarıyla İlgili Özellikler**

1. Yapının kullanım durumu?.....

- Kullanılmıyor Kullanılıyor

2. Yapının şu andaki durumu.....

- Değerlendirilebilir Ağır tahripli Harabe

3. Koruma durumu?

- Bakım ve onarımı yapılmış
 Kısmi korunan
 Bakım ve onarım yapılmamış

4. Koruma amaçlı yapılan değişiklikler?

Plan değişiklikler.....

İnşa edildiği dönemdeki plan tipi.....

Plan tipinde değişiklik yapıldı mı? Ne zaman?

Yapılan ekler

Cephe değişiklikler.....

İnşa edildiği dönemdeki cephe.....

Giriş.....

Pencere.....

Kapı

Çatı değişiklikler.....

İnşa edildiği dönemdeki çatı örtüsü.....

Çatı örtüsünde değişiklik yapıldı mı ne zaman?

Nasıl bir değişiklik yapıldı?

5. Ne amaçla değişiklikler yapıldı?

- Koruma Kullanışlı olmadığı için
 İhtiyaçlarını karşılamadığı için
 Diğer

Ek.1'in devamı:**C. Ev kullanıcılarının koruma hakkındaki görüşleri**

1. Köyde yaşamaktan memnun musunuz?

- Evet Hayır.....

2. Köyde oturmanızın sebebi nedir?

- Mimarisi Tarihi eserleri doğası ve iklimi insan ilişkileri
 Ekonomik Diğer.....

3. Yaşadığınız köyün en önemli özelliği nedir?

- Mimarisi Tarihi eserleri doğası ve iklimi insan ilişkileri

4. Köyden memnun olmamanızın sebebi nedir?

- Mali destek eksikliği Teknik ve alt yapı eksikliği
 Ulaşım Diğer

5. Geleneksel bir evde yaşamaktan memnun musunuz? Neden?

- Evet Hayır.....

6. Evinizin koruma altına alınmasını ister misiniz? Neden?

- Evet Hayır.....

7. Koruma gerekli midir? Niçin?

- Evet Hayır.....

8. Korumaya değer yapılar var mı?

- Evet Hayır

9. Varsa bunlar neler?

- Evler Değirmen Tandır evi Köy odası
 Köprü Diğer

10. Nasıl korunabilir?

- Tescillenerek Kullanarak Diğer.....

11. Yerel kültürün ve mimarinin sürekliliği sağlanmalı mı?

- Evet Hayır

12. Yerel kültürde bozulma nedenleri?

- Teknoloji Küreselleşme Ekonomi Diğer.....

13. Yerel mimarideki bozulmaların nedeni nedir?

- Teknoloji küreselleşme Ekonomi
 Diğer

Ek 2. Bayburt Eski ve Yeni Köy Adları

No	Bağlı olduğu ilçe	Köyün eski adı	Yeni adı
1	AYDINTEPE	Abrans	Akbulut
2	AYDINTEPE	Alaca	Alaca
3	AYDINTEPE	Aşağı kırzı	Aşağıkırzı
4	AYDINTEPE	Başpınar	Armutlu
5	AYDINTEPE	Çatıksu	Vahşen
6	AYDINTEPE	Çayırköprü	Vağında
7	AYDINTEPE	Çiğdemlik	Gütgüne
8	AYDINTEPE	Dumlu	Henege
9	AYDINTEPE	Erikdibi	Paynık
10	AYDINTEPE	Gümüşdamla	Zargıdı
11	AYDINTEPE	Günbuldu	Files
12	AYDINTEPE	İncili	Ardusta
13	AYDINTEPE	Kavlatan	Kavlatan
14	AYDINTEPE	Kılıçkaya	Yukarıçençül
15	AYDINTEPE	Pınargözü	Kilhos
16	AYDINTEPE	Sırataşlar	Aşağıçençül
17	AYDINTEPE	Sorkunlu	Toronsos
18	AYDINTEPE	Suludere	Erginis
19	AYDINTEPE	Şalcılar	Hapuşgi
20	AYDINTEPE	Yanoba	Aşuri
21	AYDINTEPE	Yapracık	Sindeli
22	AYDINTEPE	Yazlık	Danzut
23	AYDINTEPE	Yukarıkırzı	Yukarıkırzı
24	DEMİRÖZÜ	Akyaka	Püşge
25	DEMİRÖZÜ	Bayrampaşa	Hıgnı
26	DEMİRÖZÜ	Çağılı	Hanzar
27	DEMİRÖZÜ	Çakırözü	Cebre
28	DEMİRÖZÜ	Çatalçeşme	Y. hınzeverek
29	DEMİRÖZÜ	Çiftetaş	Hardışı
30	DEMİRÖZÜ	Çimentepe	Kütüdü
31	DEMİRÖZÜ	Damlıca	G. Hayık
32	DEMİRÖZÜ	Devetaşı	İşginsor
33	DEMİRÖZÜ	Elmalı	Elmalı
34	DEMİRÖZÜ	Eymür	Eymür
35	DEMİRÖZÜ	Güçlü	Zaranı
36	DEMİRÖZÜ	Güneşli	Yanbaksı
37	DEMİRÖZÜ	Güvercindere	Aşukka
38	DEMİRÖZÜ	Işıkova	Cenci
39	DEMİRÖZÜ	Kalecik	Y.Hayık
40	DEMİRÖZÜ	Karayaşmak	Karyaşmak
41	DEMİRÖZÜ	Kavaklı	Poyık
42	DEMİRÖZÜ	Otlukbeli	Otlukbeli
43	DEMİRÖZÜ	Petekli	Çurozma
44	DEMİRÖZÜ	Pınarcık	Öksürüç
45	DEMİRÖZÜ	Serenli	Pekesi

Ek 2'nin devamı

46	DEMİRÖZÜ	yakupabdal	yakupabdal
47	DEMİRÖZÜ	Yazıbaşı	A.Loru
48	DEMİRÖZÜ	Yelpinar	Pülürek
49	DEMİRÖZÜ	Yukarıdikmetaş	Ağgi
50	DEMİRÖZÜ	yukarıpınarlı	Y.Sisne
51	MERKEZ	Adabaşı	İşbonos
52	MERKEZ	Ağören	Ağören
53	MERKEZ	Akçakuzu	Kelenkes
54	MERKEZ	Akduran	Erkeli
55	MERKEZ	Aksaçlı	Haşya
56	MERKEZ	Alapelit	Pazakpun
57	MERKEZ	Alıçlık	Kestesi
58	MERKEZ	Ardıçgöze	Koskosor
59	MERKEZ	Armutlu	Armutlu
60	MERKEZ	Aslandede	Kan
61	MERKEZ	Aşağı çımağil	Aşağı çımağil
62	MERKEZ	Aşağı dikmetaş	Aşağı Hayık
63	MERKEZ	Aşağı kışlak	Aşağı kışlak
64	MERKEZ	Aşağı pınarlı	Aşağı Sisne
65	MERKEZ	Aydıncık	Malasa
66	MERKEZ	Balca	Berne
67	MERKEZ	Balkaynak	Hadırak
68	MERKEZ	Ballıkaya	Pigeyi
69	MERKEZ	Baş çımağil	Baş çımağil
70	MERKEZ	Bayırtepe	Sankot
71	MERKEZ	Bayraktar	Baskı
72	MERKEZ	Buğdaylı	A.Danzut
73	MERKEZ	Çakırbağ	Abusta
74	MERKEZ	Çaldere	Müşeverek
75	MERKEZ	Çamdere	Hakiğ
76	MERKEZ	Çamlıkoz	Akbunus
77	MERKEZ	Çayırözü	Ağunsos
78	MERKEZ	Çerçi	Çerçi
79	MERKEZ	Çiçekli	Pinçirge
80	MERKEZ	Çiğdemtepe	A.Tomla
81	MERKEZ	Çorak	Çorak
82	MERKEZ	Dağçatı	Kondolot
83	MERKEZ	Dağtarla	Ortugu
84	MERKEZ	Danışment	Danışment
85	MERKEZ	Darıca	Y.Danzut
86	MERKEZ	Değirmencik	Mam
87	MERKEZ	Demirişik	Çepe
88	MERKEZ	Demirkaş	Burnaz
89	MERKEZ	Dövmekaya	Bergici
90	MERKEZ	Erenli	Duduzar

Ek 2'nin devamı

91	MERKEZ	Gençosman	Giv(alinyurt)
92	MERKEZ	Gez	Gez
93	MERKEZ	Gökçeli	Gökçeli
94	MERKEZ	Gökler	Gökler
95	MERKEZ	Gökpınar	Aruzga
96	MERKEZ	Göldere	Cemele
97	MERKEZ	Göloba	Vartnas
98	MERKEZ	Güder	Güder
99	MERKEZ	Güllüce	Zeyli
100	MERKEZ	Gümüşsu	Ağsunk
101	MERKEZ	Güneydere	Söfker
102	MERKEZ	Güzelce	Mandafar
103	MERKEZ	Hacıoğlu	Hacıoğlu
104	MERKEZ	Harmanözü	Maçur
105	MERKEZ	Helva	Helva
106	MERKEZ	Heybettepe	Urumeli
107	MERKEZ	İğdir	İğdir
108	MERKEZ	Kabaçayır	Galisgavar
109	MERKEZ	Karlıca	Cumavank
110	MERKEZ	Karşıgeçit	Mileyhi
111	MERKEZ	Kavacık	Kalburas
112	MERKEZ	Kavakyanı	Müşangas
113	MERKEZ	Kemertaş	Goşkuru
114	MERKEZ	Kıratlı	Herortu
115	MERKEZ	Kırkpınar	Çıpkıms
116	MERKEZ	Kitre	Kitre
117	MERKEZ	Koçbayır	Pörge
118	MERKEZ	Kop	Kop
119	MERKEZ	Kopuz	Kopuz
120	MERKEZ	Kozluk	Kırtasor
121	MERKEZ	Kurbanpınar	Hopur
122	MERKEZ	kurugüney	Horsu
123	MERKEZ	Maden	Maden
124	MERKEZ	Manas	Manas
125	MERKEZ	Masat	Masat
126	MERKEZ	Mutlu	varijna
127	MERKEZ	Nişantaşı	Osluk
128	MERKEZ	Orta çımağil	Orta çımağil
129	MERKEZ	Oruçbeyli	Siptoros
130	MERKEZ	Ozansu	Tahsini
131	MERKEZ	Örence	Everek
132	MERKEZ	Pamuktaş	Ermene
133	MERKEZ	Pelitli	Cilansor
134	MERKEZ	Petekkaya	Mağnot
135	MERKEZ	Polatlı	Kormas

Ek 2'nin devamı

136	MERKEZ	Rüştü	Rüştü
137	MERKEZ	Sakızlı	Cılara
138	MERKEZ	Salkımsu	Hörme
139	MERKEZ	Sancaktepe	Keleverek
140	MERKEZ	Saraycık	Saraycık
141	MERKEZ	Sarimeşe	Havnus
142	MERKEZ	Saruhan	Haço
143	MERKEZ	Seydiyakup	Seydiyakup
144	MERKEZ	Sığırcı	Sığırcı
145	MERKEZ	Sırakayalar	Citanos
146	MERKEZ	Soğukgöze	Bildiş
147	MERKEZ	Söğütlü	Hindi
148	MERKEZ	Tahtköy	Taht
149	MERKEZ	Taşburun	Modlosor
150	MERKEZ	Taşçılar	Tahbur
151	MERKEZ	Taşkesen	A.Hinzeverek
152	MERKEZ	Taşocağı	Ergi
153	MERKEZ	Tepetarla	Garaver
154	MERKEZ	Tomlacık	Tomlacık
155	MERKEZ	Uğrak	Varzahan
156	MERKEZ	Uğurgeldi	Parakos
157	MERKEZ	Uluçayır	Almışga
158	MERKEZ	Üzengili	Aşganas
159	MERKEZ	Yanıkçam	Müşekrek
160	MERKEZ	Yaylalar	Lipana
161	MERKEZ	Yaylapınar	Lusunk
162	MERKEZ	Yazyurdu	Çakmas
163	MERKEZ	Yedigöze	Darıcak
164	MERKEZ	Yeniköy	Mağara
165	MERKEZ	Yerlice	Tavukvank
166	MERKEZ	Yeşilyurt	Manastur
167	MERKEZ	Yolaltı	Zakzık
168	MERKEZ	Yoncalı	Orsor
169	MERKEZ	Y.Kışlak	Y.Kışlak
170	MERKEZ	Günlüce	Gugunus

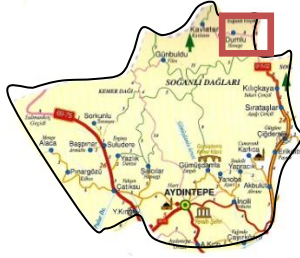

Ek 3. Köy Kimlik Kartları

ALACA(MENGE)KÖYÜ									
KİMLİK NO: 1		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI					
İLE UZAKLIĞI :32 km									
İLÇEYE UZAKLIĞI:17 km									
RAKIM :1730m									
NÜFUSU(2012 yılı) :38									
İKLİMİ :Ilıman									
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Bahçe		KÖY KİMLİK BİLGİLERİ							
EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık, Arıcılık		KONUT DIŞI YAPILAR		REKREATİF/ KÜLTÜREL ETKİNLİKLER		Festivaller			
KONUM	Sırt/etek		Arık	Kültürel	Etkinlikler	Festivaller			
	Ova köyü					Samanlık		Mesire yeri	
	Dağ köyü	X				Kümes	X	Avcılık	
	Ormaniçi köyü					Ahır	X	Trekking	
	Vadi içi köyü					Kuyu		Rafting	
	Nehir kenarı					Tandır	X	Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak		Çeşme	X	El sanatları				
	Kaya toprak	X	Köprü						
	Kayalık		Değirmen						
YERLEŞİM TİPİ	Toplu	X	Köy odası						
	Dağınık								
	Küme								
	Çizgisel								
Merkezi									
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari								
	Dinsel								
	Kültürel								
	Askeri								
YAPI DURUMU	Değerlendirilebilir	X							
	Ağır tahripli	X							
	Harabe								
YAPIM SİSTEMİ	Taş Yığma	X							
	Kerpiç yığma								
	Ahşap								
	Kâgir	X							
YAPI MALZEMESİ	Toprak	X							
	Tuğla/Briket								
	Taş	X							
	Ahşap	X							
ÇATI ÖRTÜSÜ	Toprak								
	Kiremit								
	Sac	X							

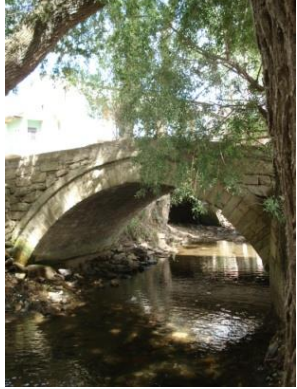

Ek 3'ün devamı

BAŞPINAR(ARMUTLU)KÖYÜ								
KİMLİK NO: 2		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI				
İLE UZAKLIĞI :29 km								
İLÇEYE UZAKLIĞI:14 km								
RAKIM :1740m								
NÜFUSU(2012 yılı) :52								
İKLİMİ :Karasal								
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Bahçe		EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık,Arıcılık						
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ								
KONUM	Sırt/etek		KONUT DIŞI YAPILAR	Arık		REKREATİF/ KÜLTÜREL ETKİNLİKLER	Festivaller	
	Ova köyü			Samanlık	X		Mesire yeri	
	Dağ köyü	X		Kümes	X		Avcılık	
	Ormaniçi köyü			Ahır	X		Trekking	
	Vadi içi köyü			Kuyu			Rafting	
	Nehir kenarı			Tandır	X		Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak	X	Çeşme	X	El sanatları			
	Kaya toprak		Köprü	X				
	Kayalık		Değirmen					
YERLEŞİM TİPİ	Toplu	X	Köy odası	X				
	Dağınık							
	Küme							
	Çizgisel							
Merkezi								
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari							
	Dinsel							
	Kültürel							
	Askeri							
YAPI DURUMU	Değerlendirilebilir	X						
	Ağır tahripli	X						
	Harabe	X						
YAPIM SİSTEMİ	Taş Yığma	X						
	Kerpiç yığma							
	Ahşap	X						
	Kâgir							
YAPI MALZEMESİ	Toprak	X						
	Tuğla/Briket							
	Taş	X						
ÇATI ÖRTÜSÜ	Ahşap	X						
	Toprak							
	Kiremit							
	Sac	X						

Ek 3'ün devamı

DUMLU(HENEĞE)KÖYÜ								
KİMLİK NO: 3		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI				
İLE UZAKLIĞI :45 km								
İLÇEYE UZAKLIĞI :39 km								
HANE SAYISI :								
NÜFUSU(2012 yılı) :48								
İKLİMİ :Ilıman								
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Çayır		EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık						
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ								
KONUM	Sırt/etek		KONUT DIŞI YAPILAR	Arık		REKREATİF/ KÜLTÜREL ETKİNLİKLER	Festivaller	
	Ova köyü			Samanlık	X		Mesire yeri	
	Dağ köyü	X		Kümes	X		Avcılık	
	Ormaniçi köyü			Ahr	X		Trekking	
	Vadi içi köyü			Kuyu			Rafting	
	Nehir kenarı			Tandır	X		Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak	X		Çeşme			El sanatları	
	Kaya toprak			Köprü	X			
	Kayalık			Değirmen	X			
YERLEŞİM TİPİ	Toplu	X		Köy odası				
	Dağınık							
	Küme							
	Çizgisel							
Merkezi	X							
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari							
	Dinsel							
	Kültürel							
	Askeri							
YAPI DURUMU	Değerlendirilebilir	X						
	Ağır tahripli	X						
	Harabe	X						
YAPIM SİSTEMİ	Taş Yığma	X						
	Kerpiç yığma							
	Ahşap	X						
	Kâgir							
YAPI MALZEME Sİ	Toprak							
	Tuğla/Briket							
	Taş	X						
	Ahşap	X						
ÇATI ÖRTÜSÜ	Toprak							
	Kiremit							
	Sac	X						

Ek 3'ün devamı

GÜMÜŞDAMLA(ZARGIDI)KÖYÜ										
KİMLİK NO: 4		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI						
İLE UZAKLIĞI :28 km										
İLÇEYE UZAKLIĞI :4 km										
NÜFUSU(2012 yılı) :216										
İKLİMİ :Karasal										
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Bahçe ve tarım										
EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık										
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ										
KONUM	Sırt/etek	X	KONUT DIŞI YAPILAR	Arık	REKREATİF ETKİNLİKLER	Festivaller				
	Ova köyü			Samanlık		Mesire yeri				
	Dağ köyü			Kümes		Avcılık				
	Ormaniçi köyü			Ahır		Trekking				
	Vadi içi köyü			Kuyu		Rafting				
	Nehir kenarı			Tandır		Şifalı sular				
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak	X		Çeşm		Köy odası		X	El sanatları	
	Kaya toprak			Köprü						
	Kayalık			Değirmen						
YERLEŞİM TİPİ	Toplu	X								
	Dağınık									
	Küme									
	Çizgisel									
TESCİLLİ YAPILAR	Merkezi		Sivil mimari							
	Dinsel									
	Kültürel	X								
YAPI DURUMU	Askeri		Değerlendirilebilir	X	Ağır tahripli	Harabe				
YAPIM SİSTEMİ	Taş Yığma	X	Kerpiç yığma		Ahşap		Kâgir	X		
YAPI MALZEME Sİ	Toprak	X	Tuğla/Briket		Taş	X	Ahşap	X		
ÇATI ÖRTÜSÜ	Toprak	X	Kiremit	X	Sac	X				
										

Ek 3'ün devamı

KAVLATAN(KAVLATAN)KÖYÜ								
KİMLİK NO: 5		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI				
İLE UZAKLIĞI :50 km								
İLÇEYE UZAKLIĞI :42km								
NÜFUSU(2012 yılı) :68								
İKLİMİ :İlman								
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Çayır								
EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık								
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ								
KONUM	Sırt/etek		KONUT DIŞI YAPILAR	Arık		REKREATİF ETKİNLİKLER	Festivaller	
	Ova köyü			Samanlıık			Mesire yeri	
	Dağ köyü	X		Kümes	X		Avcılık	
	Ormaniçi köyü			Ahrır	X		Trekking	
	Vadi içi köyü			Kuyu			Rafting	
	Nehir kenarı			Tandır	X		Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak	X	Çeşme					
	Kaya toprak		Köprü	X				
	Kayalık		Değirmen					
YERLEŞİM TİPİ	Toplu		Köy odası					
	Dağınık	X						
	Küme							
	Çizgisel							
Merkezi								
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari							
	Dinsel							
	Kültürel							
	Askeri							
YAPI DURUMU	Değerlendirilebilir	X						
	Ağır tahripli	X						
	Harabe							
YAPIM SİSTEMİ	Taş Yığma							
	Kerpiç yığma							
	Ahşap	X						
	Kâgir							
YAPI MALZEME Sİ	Kerpiç							
	Tuğla/Briket							
	Taş							
ÇATI ÖRTÜSÜ	Ahşap							
	Toprak							
	Kiremit							
	Sac							

Ek 3'ün devamı

KOÇBAYIRI(PÖRGE)KÖYÜ								
KİMLİK NO: 6		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI				
İLE UZAKLIĞI : 35km								
NÜFUSU(2012 yılı) :118								
İKLİMİ :Karasal								
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Orman								
EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık								
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ								
KONUM	Sırt/etek		KONUT DIŞI YAPILAR	Arık		REKREATİF/ KÜLTÜREL ETKİNLİKLER	Festivaller	
	Ova köyü			Samanlık			Mesire yeri	
	Dağ köyü	X		Kümes	X		Avcılık	
	Ormaniçi köyü			Ahır	X		Trekking	
	Vadi içi köyü			Kuyu			Rafting	
	Nehir kenarı			Tandır	X		Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak		Çeşme			El sanatları		
	Kaya toprak	X	Köprü					
	Kayalık		Değirmen					
YERLEŞİM TİPİ	Toplu		Köy odası					
	Dağınık	X						
	Küme							
	Çizgisel							
Merkezi								
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari							
	Dinsel							
	Kültürel							
	Askeri							
YAPI DURUMU	Değerlendirilebilir	X						
	Ağır tahripli	X						
	Harabe							
YAPIM SİSTEMİ	Taş Yığma	X						
	Kerpiç yığma							
	Ahşap							
	Kâgir							
YAPI MALZEME Sİ	Toprak	X						
	Tuğla/Briket							
	Taş	X						
	Ahşap	X						
ÇATI ÖRTÜSÜ	Toprak							
	Kiremit							
	Sac	X						

Ek 3'ün devamı

SORKUNLU(TORONSOS)KÖYÜ								
KİMLİK NO: 7		İLÇEDEKİ KONUMU			VAZİYET PLANI			
İLE UZAKLIĞI :32 km								
İLÇEYE UZAKLIĞI :16km								
NÜFUSU(2012 yılı) :55								
İKLİMİ :Karasal								
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Bahçe ve tarım								
EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık								
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ								
KONUM	Sırt/etek		KONUT DIŞI YAPILAR	Arık	X	REKREATİF ETKİNLİKLER	Festivaller	
	Ova köyü			Samanlık			Mesire yeri	
	Dağ köyü	X		Kümes	X		Avcılık	
	Ormaniçi köyü			Ahır			Trekking	
	Vadi içi köyü			Kuyu			Rafting	
	Nehir kenarı			Tandır			Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak		Çeşme	X	El sanatları			
	Kaya toprak	X	Köprü					
	Kayalık		Değirmen					
YERLEŞİM TİPİ	Toplu		Köy odası	X				
	Dağınık	X						
	Küme							
	Çizgisel							
Merkezi								
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari							
	Dinsel							
	Kültürel							
YAPI DURUMU	Askeri							
	Değerlendirilebilir							
	Ağır tahripli	X						
YAPIM SİSTEMİ	Harabe							
	Taş Yığma	X						
	Kerpiç yığma	X						
	Ahşap	X						
YAPI MALZEME Sİ	Kâgir							
	Kerpiç	X						
	Tuğla/Briket							
	Taş							
ÇATI ÖRTÜSÜ	Ahşap	X						
	Toprak							
	Kiremit							
	Sac	X						

Ek 3'ün devamı

ŞALCILAR(HAPUŞĞİ)KÖYÜ								
KİMLİK NO: 8		İLÇEDEKİ KONUMU		VAZİYET PLANI				
İLE UZAKLIĞI :10 km								
İLÇEYE UZAKLIĞI :28km								
NÜFUSU(2012 yılı) :83								
İKLİMİ :Karasal								
BİTKİ ÖRTÜSÜ :Bahçe								
EKONOMİ :Tarım ve hayvancılık								
KÖY KİMLİK BİLGİLERİ								
KONUM	Sırt/etek		KONUT DIŞI YAPILAR	Arık	X	REKREATİF ETKİNLİKLER	Festivaller	
	Ova köyü			Samanlık			Mesire yeri	
	Dağ köyü	X		Kümes	X		Avcılık	
	Orman içi köyü			Ahrır			Trekking	
	Vadi içi köyü			Kuyu			Rafting	
	Nehir kenarı			Tandır			Şifalı sular	
YERLEŞİM ARAZİSİ	Derin toprak		Çeşme	X				
	Kaya toprak	X	Köprü					
	Kayalık		Değirmen					
YERLEŞİM TİPİ	Toplu	X	Köy odası	X				
	Dağınık							
	Küme							
	Çizgisel							
Merkezi								
TESCİLLİ YAPILAR	Sivil mimari							
	Dinsel							
	Kültürel							
YAPI DURUMU	Askeri							
	Değerlendirilebilir							
	Ağır tahripli	X						
YAPIM SİSTEMİ	Harabe							
	Taş Yığma							
	Kerpiç yığma	X						
	Ahşap	X						
YAPI MALZEMESİ	Kâgir							
	Kerpiç	X						
	Tuğla/Briket							
	Taş							
ÇATI ÖRTÜSÜ	Ahşap	X						
	Toprak							
	Kiremit							
	Sac	X						

Ek 4. Yapı Kimlik Kartları

YAPI KİMLİK NO:K1									
İl/İlçe/Köyün adı		Bayburt/Aydıntepe/Alaca							
Yapı sahibi		Osman Şimşek							
Yapım dönemi		1961							
Adres		Alaca köyü/ Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No		-							
Tescil No		-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi		3		
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi		Ekleşik		
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi		Taş, ahşap, toprak		
Girişler	Sayı		2	Bodrum kat	Tekniği		Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form		-		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar		-
		Form			-		Kapı		-
		Malzeme	Kapı		-		Pencere		-
			Söve		-		Söve		-
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran		-
		Form			Dikdörtgen		Tipi		-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı		-
			Söve		Ahşap		Diziliş		-
Cephe	Düzeni		Düz	Zemin kat	Form		Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Duvar		Taş	
		Taşıyıcı	-			Kapı		Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Pencere		Ahşap	
		Taşıyıcı	-			Söve		-	
	Düz	Malzeme	Kerpiç		Oran		1/2		
Form		Beşik	Tipi		-				
Çatı	Örtü Malzemesi		Sac	Birinci kat	Elemanı		Demir parmaklık		
	Saçak	Form	Düz		Diziliş		Simetrik		
		Malzeme	Sac		Form		Dikdörtgen		
		Genişlik	Dar		Malzeme	Duvar		Taş	
Dış Mekân (Bahçe)		Çeşme/Kuyu	Kapı			Ahşap			
Tandır		-	Pencere			Ahşap			
Elemanlar	Tuvalet		Var	Pencere	Söve		-		
	Diğer				Oran		1/1-1.2/1-1.8/1		
	Yüklük		-		Tipi		Kanatlı		
	Diğer				Elemanı		Demir parmaklık		
	İç mekân (Ev)	Dolap		-	Çatı katı	Form		Dikdörtgen	
		Hamam		-		Malzeme	Duvar		Ahşap
		Tandır		Var			Pencere		-
		Diğer					Söve		-
Süsleme	Kapı		-	Pencere	Oran		-		
	Pencere		-		Tipi		-		
	Tavan		Var		Eleman		-		
	Diğer				Diziliş		-		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K2									
İl/İlçe/Köyün adı		Bayburt/Aydıntepe/Alaca							
Yapı sahibi		Rasim Öztürk							
Yapım dönemi		1961							
Adres		Alaca köyü/ Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No		-							
Tescil No		-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli		Yapı	Kat adedi	3		
	Konum		Sokak üzerinde			Plan tipi	Karıyarık		
	Yapı Düzeni		Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap, toprak		
Girişler	Sayı		1		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen			Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum		-		Malzeme	Duvar	-	
		Form		-			Kapı	-	
		Malzeme	Kapı	-			Pencere	-	
			Söve	-			Söve	-	
	Yapı Girişi	Konum		Ortasında		Pencere	Oran	-	
		Form		Dikdörtgen			Tipi	-	
		Malzeme	Kapı	Ahşap			Elemanı	-	
			Söve	Ahşap			Diziliş	-	
Cephe	Düzeni		Düz		Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	-			Malzeme	Duvar	Taş	
		Taşıyıcı	-				Kapı	Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	-			Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	-				Söve	-	
	Düz	Malzeme	Kerpiç			Oran	1/1		
Form	Beşik		-		Tipi	-			
Çatı	Örtü Malzemesi		Sac		Birinci kat	Form	Dikdörtgen		
	Saçak	Form	Düz			Malzeme	Duvar	Taş	
		Malzeme	Sac				Kapı	Ahşap	
		Genişlik	Dar				Pencere	Ahşap	
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-		Pencere	Söve	-		
		Tandır	-			Oran	1/0,6		
		Tuvalet	Var			Tipi	Kanatlı		
		Diğer	-			Elemanı	Demir parmaklık		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-		Çatı katı	Diziliş	Simetrik		
		Dolap	-			Form	Dikdörtgen		
		Hamam	-			Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Tandır	Var				Pencere	-	
Diğer	-		Söve	-					
Süsleme	Kapı		-		Pencere	Oran	-		
	Pencere		-			Tipi	-		
	Tavan		Var			Eleman	-		
	Diğer		-			Diziliş	-		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K3								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Başpınar							
Yapı sahibi	Salim Sürmen							
Yapım dönemi	1900'den önce							
Adres	Başpınar/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi	3		
	Konum		Bahçe içinde		Plan tipi	Ekleşik		
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi	Taş, ahşap, toprak		
Girişler	Sayı		1	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	-
		Form			-		Kapı	-
		Malzeme	Kapı		-		Pencere	-
			Söve		-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
			Söve		Ahşap		Diziliş	-
Cephe	Düzeni		Düz	Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Duvar	Taş	
		Taşıyıcı	-			Kapı	Ahşap	
		Malzeme	-			Pencere	Ahşap	
	Çıkmalı	Taşıyıcı	-		Pencere	Söve	Taş	
		Malzeme	Kerpiç			Oran	1/1	
	Düz		Malzeme		-	Tipi	-	
Form		Beşik	-	Elemanı	-			
Çatı	Örtü Malzemesi		Sac	Birinci kat	Diziliş	Simetrik		
	Saçak	Form	Düz		Form	Dikdörtgen		
		Malzeme	Sac		Malzeme	Duvar	Ahşap muskalı	
		Genişlik	Dar			Kapı	Ahşap	
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere		Pencere	Ahşap	
		Tandır	-		Söve	-		
		Tuvalet	-		Oran	1/2		
		Diğer	-		Tipi	Kanatlı		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Pencere	Elemanı	Kepenik		
		Dolap	-		Diziliş	Simetrik		
Hamam		-	Form		Dikdörtgen			
Süsleme	Çatı katı	Tandır	Var	Malzeme	Duvar	Ahşap		
		Diğer	Peke		Pencere	-		
		Kapı	-		Söve	-		
		Pencere	-		Oran	-		
		Tavan	Var		Tipi	-		
Diğer	-	Eleman	-					
Diziliş		-	-					

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K4									
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Başpınar(Armutlu)								
Yapı sahibi	Kemal Çakır								
Yapım dönemi	1961								
Adres	Başpınar köyü/Bayburt								
Ada/Pafta/Parsel No	-								
Tescil No	-								
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	3			
	Konum	Bahçe içinde			Plan tipi	Ekleşik			
	Yapı Düzeni	Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap, toprak			
Girişler	Sayı	1		Bodrum kat	Tekniği	Yığma			
	Form	Dikdörtgen			Form	-			
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	-		
			Form			-		Kapı	-
		Malzeme	Kapı			-	Pencere	-	
			Söve			-	Söve	-	
	Yapı Girişi	Konum	Ortasında		Pencere	Oran	-		
			Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı			Ahşap	Elemanı	-	
			Söve			Ahşap	Diziliş	-	
Cephe	Düzeni	Düz		Zemin kat	Form	Dikdörtgen			
		Balkonlu	Malzeme		-		Malzeme	Duvar	Taş
	Taşıyıcı				-			Kapı	Ahşap
	Malzeme		-		Pencere	Ahşap			
			Söve		-			Oran	1/1
	Çıkmalı	Taşıyıcı	-		Pencere	Tipi	-		
			Düz			Malzeme	Kerpiç		Elemanı
	Çatı	Form					Beşik		Birinci kat
			Örtü Malzemesi			Sac		Form	
		Saçak			Form	Düz	Malzeme	Duvar	
Malzeme			Sac	Kapı	Ahşap				
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-		Pencere	Pencere		Ahşap	
			Tandır	-		Söve		-	
		Tuvalet	-			Oran	1/0.7		
		Diğer	-			Tipi	Kanatlı		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-		Malzeme	Elemanı	Kepenik		
			Dolap	-		Diziliş	Simetrik		
				Hamam		-		Form	Dikdörtgen
			Tandır			Var		Çatı katı	Malzeme
	Diğer	-		Pencere	-				
		Süsleme	Kapı	-		Pencere	Söve		
Pencere	-			Oran	-				
	Tavan		Var		Tipi		-		
Diğer	-		Eleman	-					
					Diziliş	-			

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K5										
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu									
Yapı sahibi	Muhammed Türkoğlu									
Yapım dönemi	1956									
Adres	Dumlu köyü/Bayburt									
Ada/Pafta/Parsel No	-									
Tescil No	-									
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER										
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi		3			
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi		Karıyarık			
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi		Taş, ahşap			
Girişler	Sayı		2	Bodrum kat	Tekniği		Yığma			
	Form		Dikdörtgen		Form		-			
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar		-	
		Form			-		Kapı		-	
		Malzeme	Kapı		-		Pencere		-	
			Söve		-		Söve		-	
			Silme		-		Pencere		-	
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran		-	
		Form			Dikdörtgen		Tipi		-	
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı		-	
			Söve		Ahşap		Diziliş		-	
	Silme		-		Zemin kat	Form		Dikdörtgen		
Cephe	Düzeni		Çıkmalı	Malzeme		Duvar		Taş ve ahşap		
	Balkonlu	Malzeme				-	Kapı		Ahşap	
		Taşyıcı				-	Pencere		-	
	Çıkmalı	Malzeme				Ahşap	Söve		-	
		Taşyıcı				Ahşap	Pencere		-	
	Düz		Malzeme			Oran		-		
Çatı	Form		Beşik	Pencere		Tipi		-		
	Örtü Malzemesi		Sac			Elemanı		-		
	Saçak	Form				Eğimli	Diziliş		-	
		Malzeme				Sac	Form		Dikdörtgen	
Genişlik		Geniş		Birinci kat		Malzeme		Duvar	Ahşap	
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu			-	Kapı		Ahşap		
		Tandır			-	Pencere		Ahşap		
		Tuvalet			Var	Söve		Ahşap		
		Diğer			-	Oran		1/1,1/0-5		
	Yüklük		-		Tipi		Kanatlı			
İç mekân (Ev)	Dolap		-		Elemanı		-			
	Hamam		-		Diziliş		Simetrik			
	Tandır		Var		Çatı katı	Form		Dikdörtgen		
	Diğer		Peke			Malzeme	Duvar		Ahşap	
Kapı		Var	Pencere				-			
Pencere		-	Söve				-			
Tavan		Var	Oran				-			
Süsleme	Diğer		-	Tipi		-				
	Kapı		Var	Eleman		-				
	Pencere		-	Diziliş		-				
	Tavan		Var	Form		Dikdörtgen				

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K6								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu							
Yapı sahibi	Davut Türkoğlu							
Yapım dönemi	1956							
Adres	Dumlu köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi	3		
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi	Karniyarık		
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		2	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	-
		Form			-		Kapı	-
		Malzeme	Kapı		-		Pencere	-
			Söve		-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
			Söve		Ahşap		Diziliş	-
Cephe	Düzeni		Çıkmalı	Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Duvar	Taş ve ahşap	
		Taşıyıcı	-			Kapı	Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	Ahşap		Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	Ahşap			Söve	Ahşap	
	Düz	Malzeme	-		Oran	1/1		
					Tipi	-		
			Elemanı	-				
			Diziliş	Asimetrik				
Çatı	Form		Beşik	Birinci kat	Form	Dikdörtgen		
	Örtü Malzemesi		Sac		Malzeme	Duvar	Ahşap	
	Saçak	Form	Eğimli			Kapı	Ahşap	
		Malzeme	Ahşap			Pencere	Ahşap	
Genişlik		Geniş	Söve	Ahşap				
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Oran	1/1,1/0.5		
		Tandır	-		Tipi	Kanatlı		
		Tuvalet	Var		Elemanı	-		
		Diğer			Diziliş	Simetrik		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Form	Dikdörtgen		
		Dolap	-		Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Hamam	-			Pencere	-	
		Tandır	Var			Söve	-	
Diğer	Peke		Oran	-				
Süsleme	Kapı		Var	Pencere	Tipi	-		
	Pencere		-		Eleman	-		
	Tavan		Var		Diziliş	-		
	Diğer							

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K7								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu							
Yapı sahibi	Mehmet Akkuş							
Yapım dönemi	1881							
Adres	Dumlu köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi	2		
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi	Hayatlı		
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		2	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	Dikdörtgen		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	Taş ve ahşap
		Form			-		Kapı	Ahşap
		Malzeme	kapı		-		Pencere	-
			Söve		-		Söve	-
	Silme		-		Pencere	-		
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
Söve			Ahşap	Diziliş	-			
Cephe	Düzeni		Çıkmalı	Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme			Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Taşıyıcı				Kapı	Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	Ahşap		Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	Ahşap			Söve	Ahşap	
	Düz	Malzeme	-		Oran	1/2		
Tipi			Tipi	Kanatlı				
Çatı	Form		Beşik	Birinci kat	Form	-		
	Örtü Malzemesi		Sac		Malzeme	Duvar	-	
	Saçak	Form	Eğimli			Kapı	-	
		Malzeme	Ahşap			Pencere	-	
Genişlik		Geniş	Söve	-				
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Oran	-		
		Tandır	-		Tipi	-		
		Tuvalet	-		Elemanı	-		
		Diğer	-		Diziliş	-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Form	Dikdörtgen		
		Dolap	-		Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Hamam	-			Pencere	-	
		Tandır	Var			Söve	-	
Diğer	Peke,tuvalet,ambar		Pencere	Oran		-		
Kapı	Var	Tipi		-				
Pencere	-	Eleman		-				
Tavan	Var	Diziliş		-				
Süsleme	Diğer		-					

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K8								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu							
Yapı sahibi	İlyas Durmuş							
Yapım dönemi	1950							
Adres	Dumlu köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi	3		
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi	Karniyarık		
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		2	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	Dikdörtgen		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	Taş
		Form			-		Kapı	Ahşap
		Malzeme	Kapı		-		Pencere	-
			Söve		-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
			Söve		Ahşap		Diziliş	-
Cephe	Düzeni		Düz	Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Duvar	Taş	
		Taşıyıcı	-			Kapı	Ahşap	
		Malzeme	-			Pencere	Ahşap	
	Çıkmalı	Taşıyıcı	-		Pencere	Söve	-	
		Malzeme	Ahşap			Oran	1/2	
	Düz	Malzeme	Ahşap		Tipi	Kanatlı		
	Form		Beşik		Elemanı	Kepenik		
Örtü Malzemesi		Sac	Diziliş	Simetrik				
Çatı	Saçak	Form	Eğimli	Birinci kat	Form	-		
		Malzeme	Ahşap		Malzeme	Duvar	-	
		Genişlik	Geniş			Kapı	-	
		Malzeme			Ahşap	Pencere	Pencere	-
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Söve	-		
		Tandır	-		Oran	-		
		Tuvalet	-		Tipi	-		
		Diğer	-		Elemanı	-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Diziliş	-		
		Dolap	-		Form	Dikdörtgen		
		Hamam	-		Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Tandır	Var			Pencere	-	
Diğer	Peke, tuvalet			Söve	-			
Süsleme	Kapı		Var	Pencere	Oran	-		
	Pencere		-		Tipi	-		
	Tavan		Var		Eleman	-		
	Diğer		-		Diziliş	-		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K9								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla							
Yapı sahibi	Naime sever							
Yapım dönemi	1900'den önce							
Adres	Gümüşdamla köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Düz	Yapı	Kat adedi	1		
	Konum		Avlu içinde		Plan tipi	Galerili		
	Yapı Düzeni		Bitişik		Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		1	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	-
		Form			-		Kapı	-
		Malzeme	Kapı		-		Pencere	-
			Söve		-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum			Sağ tarafında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
			Söve		Ahşap		Diziliş	-
Cephe	Düzeni		Düz	Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Duvar	Taş	
		Taşıyıcı	-			Kapı	Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	-			Söve	-	
	Düz	Malzeme	Taş		Oran	1/1		
Form		Beşik ve düz dam	Tipi	Sabit				
Çatı	Örtü Malzemesi		Sac ve toprak	Birinci kat	Form	-		
	Saçak	Form	Düz		Malzeme	Duvar	-	
		Malzeme	Ahşap			Kapı	-	
		Genişlik	Dar			Pencere	-	
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Söve	-		
		Tandır	-		Oran	-		
		Tuvalet	Var		Tipi	-		
		Diğer	-		Elemanı	-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	Var	Çatı katı	Diziliş	-		
		Dolap	-		Form	-		
		Hamam	Var		Malzeme	Duvar	-	
		Tandır	Var			Pencere	-	
Süsleme	Kapı	Yüklük	Var	Pencere	Söve	-		
		Dolap	-		Oran	-		
		Hamam	Var		Tipi	-		
		Tandır	Var		Eleman	-		
Süsleme	Pencere	Diğer	-	Pencere	Diziliş	-		
		Kapı	-		Oran	-		
		Pencere	-		Tipi	-		
		Tavan	Var		Eleman	-		
Süsleme	Diğer	Diğer	-	Pencere	Diziliş	-		
		Kapı	-		Oran	-		
		Pencere	-		Tipi	-		
		Tavan	Var		Eleman	-		
Süsleme	Diğer	Diğer	-	Pencere	Diziliş	-		
		Kapı	-		Oran	-		
		Pencere	-		Tipi	-		
		Tavan	Var		Eleman	-		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K10									
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla								
Yapı sahibi	Rakibe soysal								
Yapım dönemi	1900'den önce								
Adres	Gümüşdamla köyü/Bayburt								
Ada/Pafta/Parsel No	-								
Tescil No	-								
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	2			
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	Galerili			
	Yapı Düzeni	Bitişik			Malzemesi	Taş, ahşap			
Girişler	Sayı	2		Bodrum kat	Tekniği	Yığma			
	Form	Dikdörtgen			Form	-			
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	-		
			Form			-		Kapı	-
		Malzeme	Kapı			-		Pencere	-
			Söve			-		Söve	-
	Silme	-			Oran	-			
	Yapı Girişi	Konum	Sol tarafında		Pencere	Tipi	-		
			Form			Dikdörtgen		Elemanı	-
		Malzeme	Kapı			Ahşap		Diziliş	-
Söve			Ahşap						
Silme	-								
Cephe	Düzeni	Düz		Zemin kat	Form	Dikdörtgen			
	Balkonlu	Malzeme	-		Malzeme	Duvar	Taş		
		Taşıyıcı	-			Kapı	Ahşap		
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Pencere	Ahşap		
		Taşıyıcı	-		Söve	Taş			
	Düz	Malzeme	Taş		Oran	1/1			
Tipi	-		Sabit						
Elemanı	-		Demir parmaklık						
Diziliş	-		Asimetrik						
Çatı	Form	Beşik		Birinci kat	Form	Dikdörtgen			
	Örtü Malzemesi	Sac			Malzeme	Duvar	Taş		
	Saçak	Form	Düz			Kapı	Ahşap		
		Malzeme	Ahşap			Pencere	Ahşap		
Genişlik		Dar		Söve		Taş			
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-		Pencere	Oran	1/2		
		Tandır	-			Tipi	Kanathlı		
		Tuvalet	-			Elemanı	Demir parmaklık		
		Diğer	-			Diziliş	Simetrik		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	Var		Çatı katı	Form	Dikdörtgen		
		Dolap	Var			Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Hamam	Var				Pencere	-	
		Tandır	Var				Söve	-	
		Diğer	-				Oran	-	
	Süsleme	Kapı	-		Pencere		Tipi	-	
Pencere		-		Eleman		-			
Tavan		Var		Diziliş		-			
Diğer		-							

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K11								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla							
Yapı sahibi	Hacı sever							
Yapım dönemi	1900'den önce							
Adres	Gümüşdamla köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	2		
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	Galerili		
	Yapı Düzeni	Bitişik			Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı	2		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form	Dikdörtgen			Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	-	
			Form			-		Kapı
		Malzeme	Kapı			-	Pencere	-
			Söve			-	Söve	-
	Silme	-			Pencere	Oran	-	
	Yapı Girişi	Konum	Sağ tarafında			Tipi	-	
			Form			Dikdörtgen		Elemanı
		Malzeme	Kapı			Ahşap	Diziliş	-
Söve			Ahşap					
Silme	-		Zemin kat	Form	Dikdörtgen			
Cephe	Düzeni	Düz		Malzeme	Duvar	Taş		
	Balkonlu	Malzeme			-	Kapı	Ahşap	
		Taşıyıcı			-		Pencere	-
	Çıkmalı	Malzeme		-		Söve	Taş	
		Taşıyıcı		-		Oran	1/1	
	Düz	Malzeme	Taş		Tipi	Sabit		
Çatı	Form	Beşik		Pencere	Elemanı	-		
	Örtü Malzemesi	Sac			Diziliş	Simetrik		
	Saçak	Form	Düz		Birinci kat	Form	Dikdörtgen	
		Malzeme	Ahşap			Malzeme	Duvar	Taş
Genişlik		Dar		Kapı			Ahşap	
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-				Pencere	Pencere
		Tandır	-			Söve		Taş
		Tuvalet	Var			Oran		1/2
		Diğer	-		Tipi	Kanatlı		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-		Pencere	Elemanı	-	
		Dolap	-			Diziliş	Simetrik	
		Hamam	-			Çatı katı	Form	Dikdörtgen
		Tandır	Var				Malzeme	Duvar
Diğer	-		Pencere	-				
Süsleme	Kapı	-		Pencere	Söve			-
	Pencere	-			Oran		-	
	Tavan	Var			Tipi		-	
	Diğer	-			Eleman	-		
				Diziliş	-			

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K12								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla							
Yapı sahibi	Recep Turan							
Yapım dönemi	1960							
Adres	Gümüşdamla köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	2		
	Konum	Bahçe içinde			Plan tipi	Hayatlı		
	Yapı Düzeni	Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı	1		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form	Dikdörtgen			Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	-	
			Form			-		Kapı
		Malzeme	Kapı			-	Pencere	-
			Söve			-	Söve	-
	Yapı Girişi	Konum	Sağ tarafında		Pencere	Oran	-	
			Form			Dikdörtgen		Tipi
		Malzeme	Kapı			Ahşap	Elemanı	-
			Söve			Ahşap	Diziliş	-
Cephe	Düzeni	Düz		Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
		Balkonlu	Malzeme			-	Duvar	Taş
	Taşıyıcı					-	Kapı	Ahşap
	Çıkmalı	Malzeme	-			Pencere	-	
			Taşıyıcı		-	Söve	-	
	Düz	Malzeme	Taş		Oran	-		
	Çatı	Form	Beşik		Birinci kat	Form	Dikdörtgen	
			Örtü Malzemesi				Sac	
Saçak		Form		Düz		Kapı	Ahşap	
		Malzeme	Ahşap	Pencere		Ahşap		
Genişlik	Dar	Söve	Ahşap					
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Oran	1/2		
		Tandır	Var		Tipi	Kanatlı		
		Tuvalet	Var		Elemanı	Demir parmaklık		
		Diğer	-		Diziliş	Simetrik		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Form	-		
		Dolap	-		Malzeme	Duvar	-	
		Hamam	-			Pencere	-	
		Tandır	-			Söve	-	
Diğer	-	Pencere	Oran	-				
Süsleme	Kapı		Var	Tipi	-			
	Pencere		Var	Eleman	-			
	Tavan		Var	Diziliş	-			
	Diğer	-						

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K13								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Kavlatan							
Yapı sahibi	Alican Göktaş							
Yapım dönemi	1960							
Adres	Kavlatan köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi	3		
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi	Karniyarık		
	Yapı Düzeni		Ayrık		Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		2	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	Dikdörtgen		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	Taş
		Form			-		Kapı	Ahşap
		Malzeme	Kapı		-		Pencere	Ahşap
			Söve		-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	Sabit
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
			Söve		Ahşap		Diziliş	Simetrik
Cephe	Düzeni		Balkonlu	Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	Ahşap		Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Taşıyıcı	Ahşap			Kapı	Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	-			Söve	-	
	Düz	Malzeme	-		Oran	1/2		
Çatı	Form		Beşik	Birinci kat	Form	-		
	Örtü Malzemesi		Sac		Malzeme	Duvar	-	
	Saçak	Form	Eğimli			Kapı	-	
		Malzeme	Ahşap		Pencere	-		
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Söve	-		
		Tandır	-		Oran	-		
		Tuvalet	-		Tipi	-		
		Diğer	-		Elemanı	-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Diziliş	-		
		Dolap	-		Form	Dikdörtgen		
		Hamam	-		Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Tandır	Var			Pencere	Ahşap	
Diğer	Tuvalet	-	Söve	-				
Süsleme	Kapı		Var	Pencere	Oran	½		
	Pencere		-		Tipi	Kanatlı		
	Tavan		-		Eleman	-		
	Diğer		-		Diziliş	Simetrik		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K14									
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Kavlatan								
Yapı sahibi	Bayram Olgun								
Yapım dönemi	1880								
Adres	Kavlatan köyü/Bayburt								
Ada/Pafta/Parsel No	-								
Tescil No	-								
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli		Yapı	Kat adedi	2		
	Konum		Sokak üzerinde			Plan tipi	Hayatlı		
	Yapı Düzeni		Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		2		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen			Form	Dikdörtgen		
	Bahçe Girişi	Konum		-		Malzeme	Duvar	Taş	
		Form		-			Kapı	Ahşap	
		Malzeme	Kapı	-			Pencere	-	
			Söve	-			Söve	-	
	Yapı Girişi	Konum		Ortasında		Pencere	Oran	-	
		Form		Dikdörtgen			Tipi	-	
		Malzeme	Kapı	Ahşap			Elemanı	-	
			Söve	Ahşap			Diziliş	-	
Cephe	Düzeni		Balkonlu		Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
	Balkonlu	Malzeme	Ahşap			Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Taşıyıcı	Ahşap				Kapı	Ahşap	
	Çıkmalı	Malzeme	-			Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	-				Söve	-	
	Düz	Malzeme	-			Oran	1/2		
				Tipi	Kanatlı				
Çatı	Form		Beşik		Birinci kat	Form	-		
	Örtü Malzemesi		Sac			Malzeme	Duvar	-	
	Saçak	Form	Eğimli				Kapı	-	
		Malzeme	Ahşap				Pencere	-	
Genişlik		Orta		Söve	-				
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-		Pencere	Oran	-		
		Tandır	-			Tipi	-		
		Tuvalet	-			Elemanı	-		
		Diğer	-			Diziliş	-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-		Çatı katı	Form	Dikdörtgen		
		Dolap	-			Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Hamam	-				Pencere	-	
		Tandır	Var				Söve	-	
Diğer	Tuvalet, ambar								
Süsleme	Kapı		Var		Pencere	Oran	-		
	Pencere		-			Tipi	-		
	Tavan		-			Eleman	-		
	Diğer		-			Diziliş	-		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K15								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Koçbayırı							
Yapı sahibi	Rasim kurt							
Yapım dönemi	1860							
Adres	Koçbayırı köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak		Eğimli	Yapı	Kat adedi	1		
	Konum		Sokak üzerinde		Plan tipi	Ekleşik		
	Yapı Düzeni		Bitişik		Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı		1	Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form		Dikdörtgen		Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum			-	Malzeme	Duvar	-
		Form			-		Kapı	-
		Malzeme	Kapı		-		Pencere	-
			Söve		-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum			Ortasında	Pencere	Oran	-
		Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı		Ahşap		Elemanı	-
			Söve		Taş		Diziliş	-
	Silme		-		Form	Dikdörtgen		
	Cephe	Düzeni			Düz	Zemin kat	Malzeme	Duvar
Balkonlu		Malzeme	-	Kapı	Ahşap			
		Taşıyıcı	-	Pencere	Ahşap			
Çıkmalı		Malzeme	-	Söve	taş			
		Taşıyıcı	-	Oran	1/2			
Düz		Malzeme	Taş	Tipi	Kanatlı			
Çatı	Form		Düz	Birinci kat	Pencere	Elemanı	Demir parmaklık	
	Örtü Malzemesi		Toprak			Diziliş	Simetrik	
	Saçak	Form	-		Malzeme	Duvar	-	
		Malzeme	-			Kapı	-	
Genişlik		-	Pencere	-				
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Söve	-		
		Tandır	-		Oran	-		
		Tuvalet	Var		Tipi	-		
		Diğer	-		Elemanı	-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Diziliş	-			
		Dolap	-	Çatı katı	Form	-		
		Hamam	-		Duvar	-		
		Tandır	Var		Pencere	-		
Diğer	-	Söve	-					
Süsleme	Kapı		-	Pencere	Oran	-		
	Pencere		-		Tipi	-		
	Tavan		Var		Eleman	-		
	Diğer		-		Diziliş	-		

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K16								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Koçbayırı							
Yapı sahibi	Faik şenka							
Yapım dönemi	1952							
Adres	Koçbayırı köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	2		
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	Galerili		
	Yapı Düzeni	Bitişik			Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı	1		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form	Dikdörtgen			Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	-	
			Form			-		Kapı
		Malzeme	Kapı			-	Pencere	-
			Söve			-	Söve	-
	Yapı Girişi	Konum	Sol tarafında		Pencere	Oran	-	
			Form			Dikdörtgen		Tipi
		Malzeme	Kapı			Ahşap	Elemanı	-
			Söve			-	Diziliş	-
Cephe	Düzeni	Düz		Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
		Balkonlu	Malzeme		-	Duvar	Taş	
	Taşıyıcı		-		Kapı	Ahşap		
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Ahşap		
		Taşıyıcı	-		Söve	-		
	Düz	Malzeme	Taş		Oran	1/2		
Çatı	Form	Kırma		Birinci kat	Tipi	Kanatlı		
	Örtü Malzemesi	Sac			Pencere	Elemanı	-	
	Saçak	Form	Eğimli			Diziliş	Simetrik	
Malzeme		Ahşap		Malzeme		Duvar	-	
Genişlik	Orta		Kapı		-			
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-		Pencere	Pencere	-	
		Tandır	-			Söve	-	
		Tuvalet	-	Oran		-		
		Diğer	-	Tipi		-		
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Malzeme	Elemanı	-	
		Dolap	-			Diziliş	-	
		Hamam	-			Form	-	
		Tandır	Var				Duvar	-
Diğer	Tuvalet, ambar		Malzeme	Pencere	-			
Süsleme	Kapı	-		Pencere	Söve	-		
	Pencere	-			Oran	-		
	Tavan	Var			Tipi	-		
	Diğer	-			Eleman	-		
				Diziliş	-			

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K17								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Sorkunlu							
Yapı sahibi	Yasemen Akarsu							
Yapım dönemi	1900'den önce							
Adres	Sorkunlu köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	2		
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	Galerili		
	Yapı Düzeni	Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı	2		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form	Dikdörtgen			Form	-		
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	-	
			Form			-		Kapı
		Malzeme	Kapı			-	Pencere	-
			Söve			-	Söve	-
	Yapı Girişi	Konum	Sol tarafında		Pencere	Oran	-	
			Form			Dikdörtgen		Tipi
		Malzeme	Kapı			Ahşap	Elemanı	-
			Söve			-	Diziliş	-
Cephe	Düzeni	Balkonlu		Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
		Balkonlu	Malzeme		Beton	Duvar	Taş	
	Taşıyıcı		Beton		Kapı	Ahşap		
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Ahşap		
		Taşıyıcı	-		Söve	-		
	Düz	Malzeme	-		Oran	1/1		
Çatı	Form	Beşik		Birinci kat	Tipi	Sabit		
	Örtü Malzemesi	Sac			Elemanı	-		
	Saçak	Form	Eğimli		Diziliş	Simetrik		
Malzeme		Ahşap		Form	Dikdörtgen			
Genişlik		Orta		Malzeme	Duvar	Taş		
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-		Pencere	Kapı	Ahşap	
		Tandır	-			Pencere	Ahşap	
		Tuvalet	Var			Söve	-	
		Diğer	-			Oran	1/2	
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-		Tipi	Kanatlı		
		Dolap	-		Elemanı	Kepenک		
		Hamam	Var		Diziliş	Simetrik		
		Tandır	Var		Form	Dikdörtgen		
Süsleme	Diğer	Diğer	Peke		Çatı katı	Malzeme	Duvar	Ahşap
		Kapı	-			Pencere	-	
		Pencere	-			Söve	-	
		Tavan	Var			Oran	-	
Süsleme	Diğer	Diğer	-		Pencere	Tipi	-	
		Diğer	-			Eleman	-	
Süsleme	Diğer	Diğer	-		Pencere	Diziliş	-	
		Diğer	-			Diğer	-	

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K18									
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Sorkunlu								
Yapı sahibi	Şaban Şahin								
Yapım dönemi	1930'den önce								
Adres	Sorkunlu köyü/Bayburt								
Ada/Pafta/Parsel No	-								
Tescil No	-								
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	2			
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	ekleşik			
	Yapı Düzeni	Bitişik			Malzemesi	Taş, ahşap			
Girişler	Sayı	1		Bodrum kat	Tekniği	Yığılma			
	Form	Dikdörtgen			Form	Dikdörtgen			
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	Taş		
			Form			-		Kapı	Ahşap
		Malzeme	Kapı			-		Pencere	-
			Söve			-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum	Sağ tarafında		Pencere	Oran	-		
			Form			Dikdörtgen		Tipi	-
		Malzeme	Kapı			Ahşap		Elemanı	-
			Söve			-		Diziliş	-
Cephe	Düzeni	Balkonlu		Zemin kat	Malzeme	Form	Dikdörtgen		
		Balkonlu	Malzeme			Ahşap	Duvar	Taş	
	Taşıyıcı		Ahşap			Kapı	Ahşap		
	Çıkmalı	Malzeme	-			Pencere	Ahşap		
		Taşıyıcı	-		Söve	-			
	Düz	Malzeme	-		Pencere	Oran	1/2		
Çatı	Form	Beşik		Tipi		Kanatlı			
	Örtü Malzemesi	Sac		Elemanı	-				
	Saçak	Form	-		Diziliş	Simetrik			
Malzeme		-		Birinci kat	Form	-			
Genişlik		-			Malzeme	Duvar	-		
Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-				Kapı	-		
	Tandır	-				Pencere	-		
	Tuvalet	-			Söve	-			
	Diğer	-			Oran	-			
İç mekân (Ev)	Yüklük	-		Pencere	Tipi	-			
		Dolap	-		Elemanı	-			
		Hamam	Var		Diziliş	-			
		Tandır	Var		Çatı katı	Form	Dikdörtgen		
	Diğer	Peke/sedir				Malzeme	Duvar	Ahşap	
Süsleme	Kapı	-		Pencere			Ahşap		
	Pencere	-		Söve	-				
	Tavan	-		Oran	-				
	Diğer	-		Tipi	-				
Süsleme	Diğer	-		Pencere	Eleman	-			
		-			Diziliş	-			
		-							
		-							

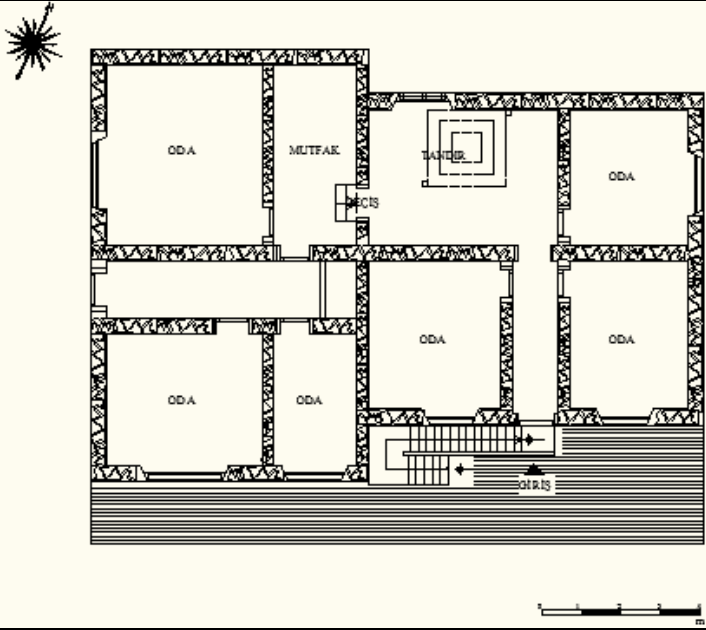

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K19									
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntep/Şalcılar								
Yapı sahibi	İbrahim Çolak								
Yapım dönemi	1930'den önce								
Adres	Şalcılar köyü/Bayburt								
Ada/Pafta/Parsel No	-								
Tescil No	-								
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER									
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	3			
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	Ekleşik			
	Yapı Düzeni	Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap			
Girişler	Sayı	1		Bodrum kat	Tekniği	Yığma+ahşap iskelet			
	Form	Dikdörtgen			Form	Dikdörtgen			
	Bahçe Girişi	Konum	-		Malzeme	Duvar	Taş		
			Form			-		Kapı	Ahşap
		Malzeme	Kapı			-		Pencere	Ahşap
			Söve			-		Söve	-
	Yapı Girişi	Konum	Ortasında		Pencere	Oran	1/1		
			Form			Dikdörtgen		Tipi	Sabit
		Malzeme	Kapı			Ahşap		Elemanı	-
			Söve			-		Diziliş	-
Cephe	Düzeni	Balkonlu		Zemin kat	Malzeme	Form	Dikdörtgen		
		Balkonlu	Malzeme			Taş	Duvar	Taş	
	Taşıyıcı		Taş			Kapı	Ahşap		
	Çıkmalı	Malzeme	-			Pencere	Pencere	Ahşap	
		Taşıyıcı	-		Söve	-			
	Düz	Malzeme	-		Oran	1/2			
Çatı	Form	Beşik		Birinci kat	Malzeme	Form	Dikdörtgen		
	Örtü Malzemesi	Sac				Malzeme	Duvar	Ahşap	
		Form	-				Kapı	Ahşap	
		Malzeme	-				Pencere	Ahşap	
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Malzeme	Genişlik	-	Pencere	Söve	-		
			Çeşme/Kuyu	-		Oran	1/2		
			Tandır	-		Tipi	Kanatlı		
			Tuvalet	-		Elemanı	-		
	İç mekân (Ev)	Malzeme	Diğer	Yüklük	Var	Pencere	Diziliş	Simetrik	
				Dolap	-		Malzeme	Form	Dikdörtgen
				Hamam	Var			Duvar	Ahşap
				Tandır	Var			Pencere	Ahşap
Süsleme	Malzeme	Diğer	Peke/sedir	-	Pencere	Söve		-	
			Kapı	-		Oran	-		
			Pencere	-		Tipi	-		
			Tavan	Var		Eleman	-		
Diğer	Malzeme	Diğer	-	Pencere	Diziliş	-			

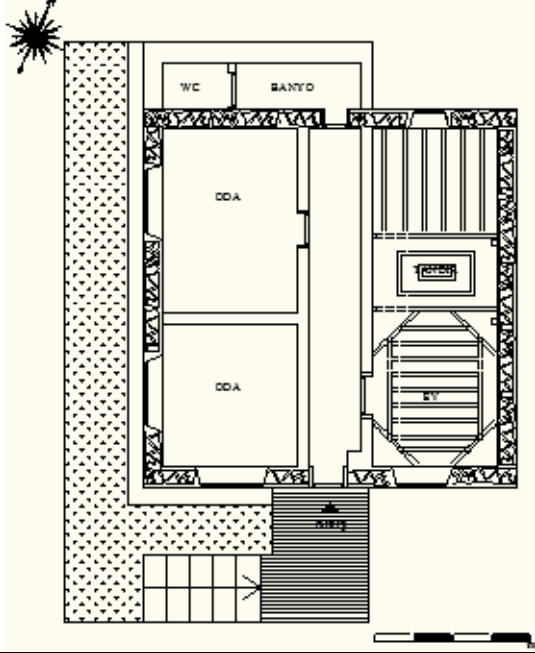

Ek 4'ün devamı

YAPI KİMLİK NO:K20								
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Şalcılar							
Yapı sahibi	Hasan Atmaca							
Yapım dönemi	1940'den önce							
Adres	Şalcılar köyü/Bayburt							
Ada/Pafta/Parsel No	-							
Tescil No	-							
YAPISAL ve BİÇİMSEL ÖZELLİKLER								
Yerleşme Özellikleri	Sokak	Düz		Yapı	Kat adedi	3		
	Konum	Sokak üzerinde			Plan tipi	Ekleşik		
	Yapı Düzeni	Ayrık			Malzemesi	Taş, ahşap		
Girişler	Sayı	1		Bodrum kat	Tekniği	Yığma		
	Form	Dikdörtgen			Form	Dikdörtgen		
	Bahçe Girişi	Konum	Ortasında		Malzeme	Duvar	Taş	
			Form	Dikdörtgen		Kapı	Ahşap	
		Malzeme	Kapı	Demir		Pencere	-	
			Söve	-		Söve	-	
	Yapı Girişi	Konum	Ortasında		Pencere	Oran	-	
			Form	Dikdörtgen		Tipi	-	
		Malzeme	Kapı	Ahşap		Elemanı	-	
			Söve	-		Diziliş	-	
Cephe	Düzeni	Balkonlu		Zemin kat	Form	Dikdörtgen		
		Balkonlu	Malzeme			Beton	Malzeme	Duvar
	Taşıyıcı		Beton			Kapı		Ahşap
	Çıkmalı	Malzeme	-		Pencere	Pencere		Ahşap
		Taşıyıcı	-			Söve	-	
	Düz	Malzeme	-			Oran	1/3	
Çatı	Form	Beşik		Birinci kat	Form	-		
	Saçak	Örtü Malzemesi	Sac			Malzeme	Duvar	-
		Form	Eğimli				Kapı	-
		Malzeme	Ahşap				Pencere	-
Genişlik	Orta	Söve	-					
Elemanlar	Dış Mekân (Bahçe)	Çeşme/Kuyu	-	Pencere	Oran	-		
		Tandır	-			Tipi	-	
		Tuvalet	-			Elemanı	-	
		Diğer	-			Diziliş	-	
	İç mekân (Ev)	Yüklük	-	Çatı katı	Form	Dikdörtgen		
		Dolap	Var			Malzeme	Duvar	Ahşap
		Hamam	Var				Pencere	Ahşap
		Tandır	Var				Söve	-
Diğer	Peke	Pencere	Oran	1/1				
Süsleme	Kapı		-	Pencere	Tipi	Sabit		
	Pencere		-		Eleman	-		
	Tavan		Var		Diziliş	Simetrik		
	Diğer	-						

Ek 5. Plan ve Cephe Etüdüleri

YAPI KİMLİK NO:K1	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Alaca(Menge)
Yapı sahibi	Osman Şimşek
Yapım dönemi	1961
Adres	Alaca köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	
CEPHE	

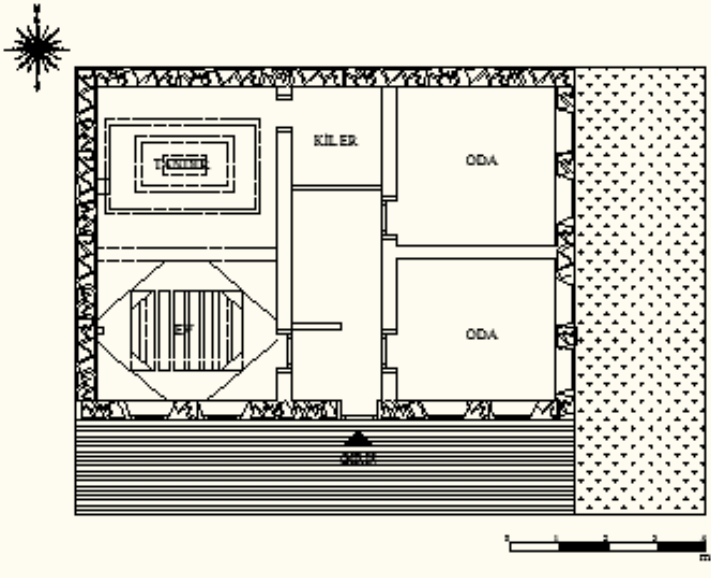

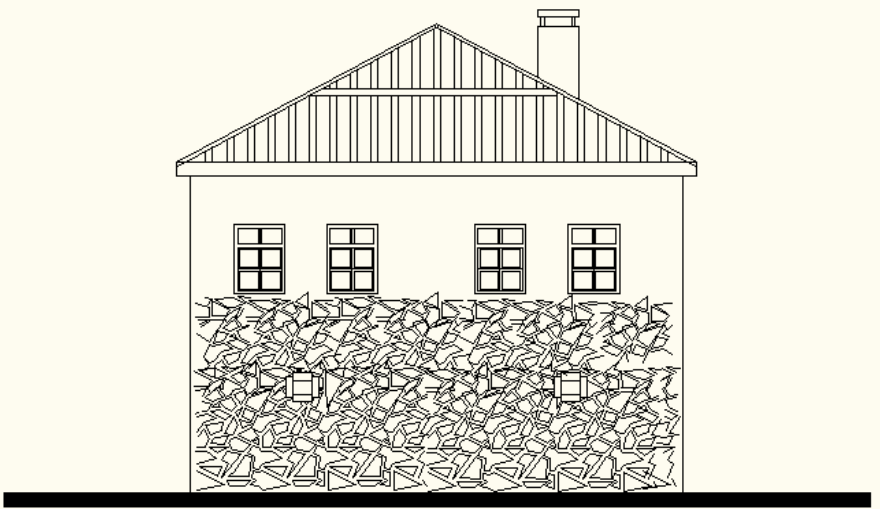
Ek 5'in Devamı

YAPI KİMLİK NO:K2	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Alaca
Yapı sahibi	Rasim Öztürk
Yapım dönemi	1961
Adres	Alaca köyü/ Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K3	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Başpınar
Yapı sahibi	Salim Sürmen
Yapım dönemi	1900'den önce
Adres	Başpınar köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K4	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Başpınar(Armutlu)
Yapı sahibi	Kemal Çakır
Yapım dönemi	1961
Adres	Başpınar köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K5	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu(Henege)
Yapı sahibi	Muhammed Türkoğlu
Yapım dönemi	1956
Adres	Dumlu köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
	<p>çatı katı depo</p> <p>birinci kat ev</p> <p>zemin kat ahır</p>
CEPHE	

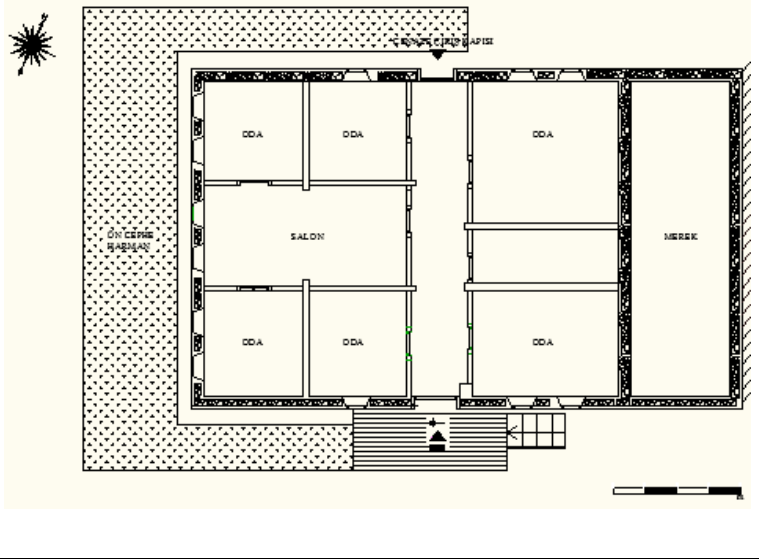

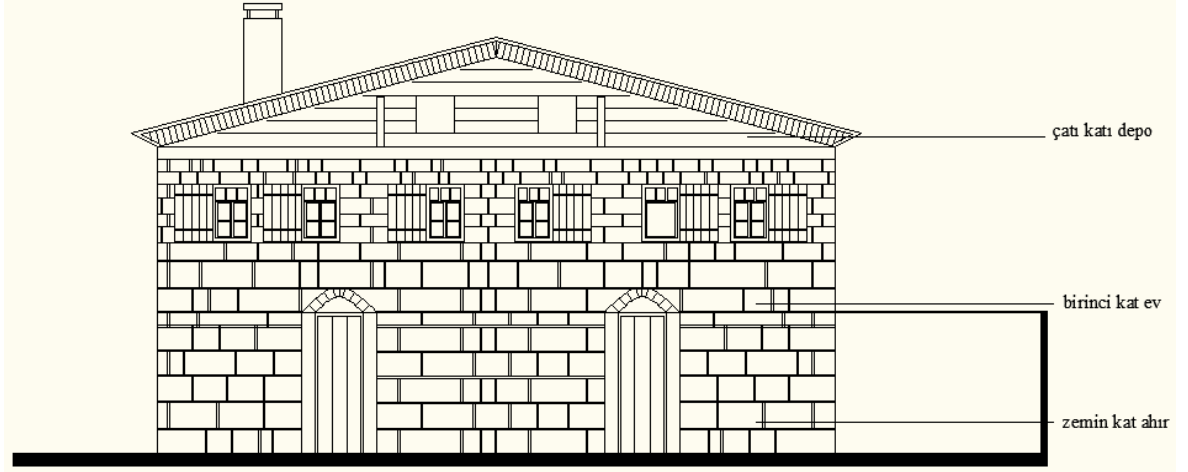
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K6	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu(Henege)
Yapı sahibi	Davut Türkoğlu
Yapım dönemi	1956
Adres	Dumlu köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
	<p>çatı katı depo</p> <p>birinci kat ev</p> <p>zemin kat ahır</p>
CEPHE	

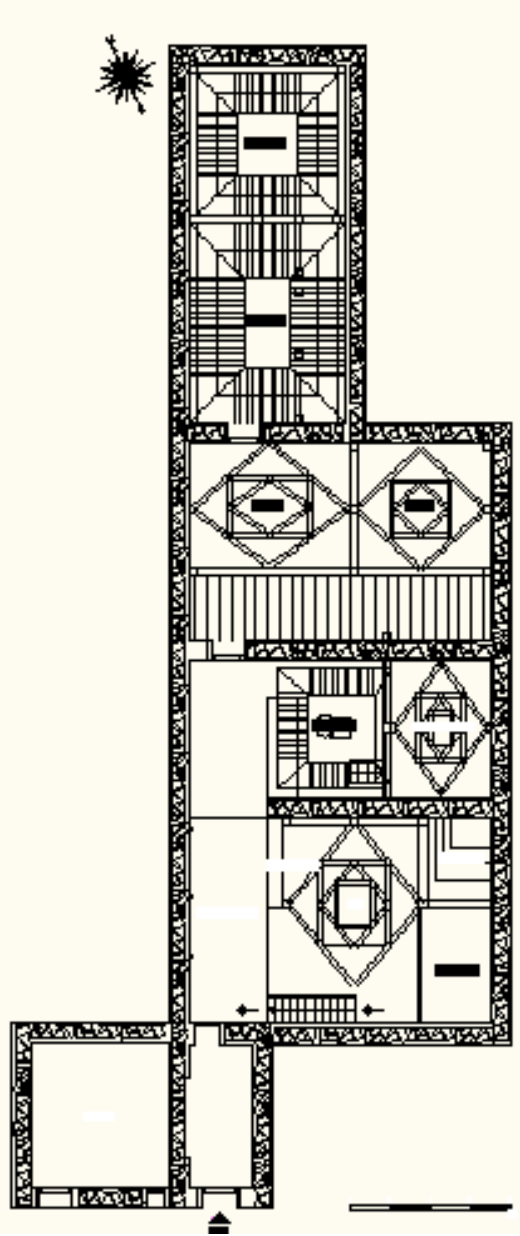

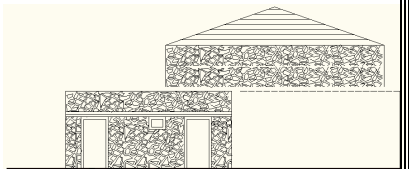
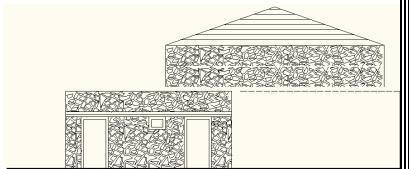
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K7	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu
Yapı sahibi	Mehmet Akkuş
Yapım dönemi	1881
Adres	Dumlu köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
	<p>birinci kat ev</p> <p>zemin kat ahır</p>
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K8	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu(Henege)
Yapı sahibi	İlyas Durmuş
Yapım dönemi	1950
Adres	Dumlu köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	<p>çatı katı depo</p> <p>birinci kat ev</p> <p>zemin kat ahır</p>
CEPHE	

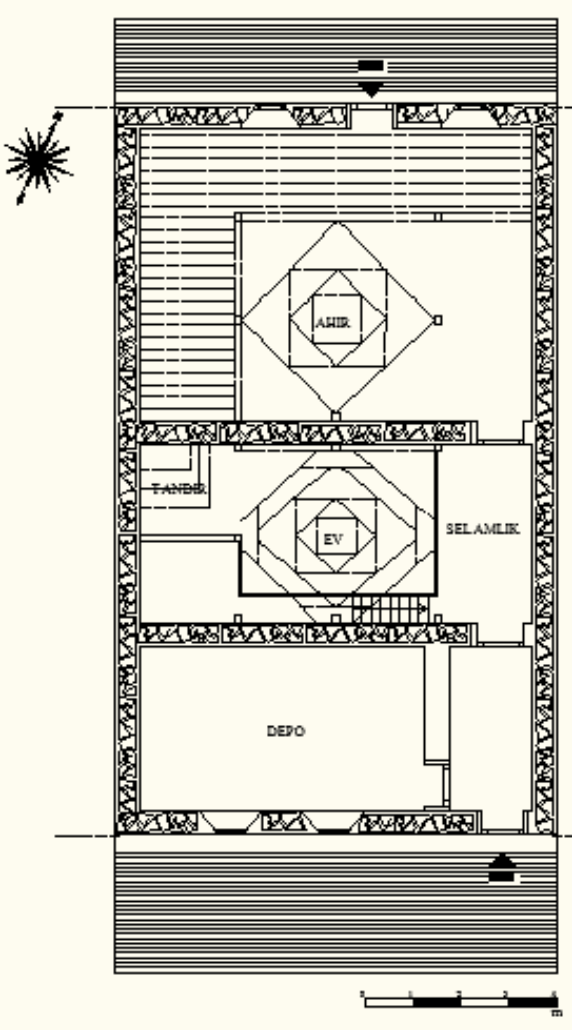

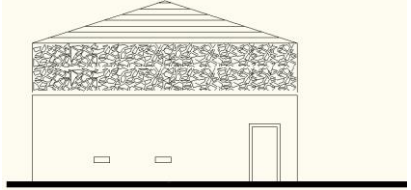
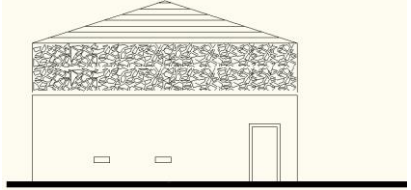
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K9	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla(Zargıdı)
Yapı sahibi	Naime Sever
Yapım dönemi	1900'den önce
Adres	Gümüşdamla köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
	
PLAN	CEPHE

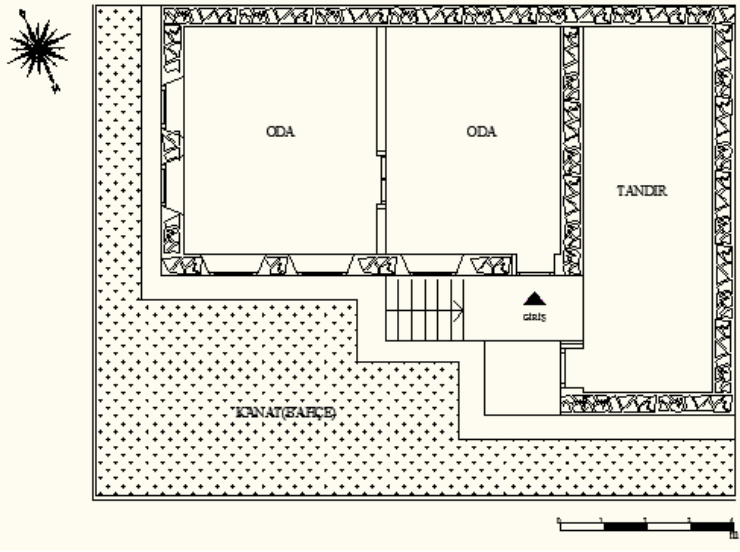

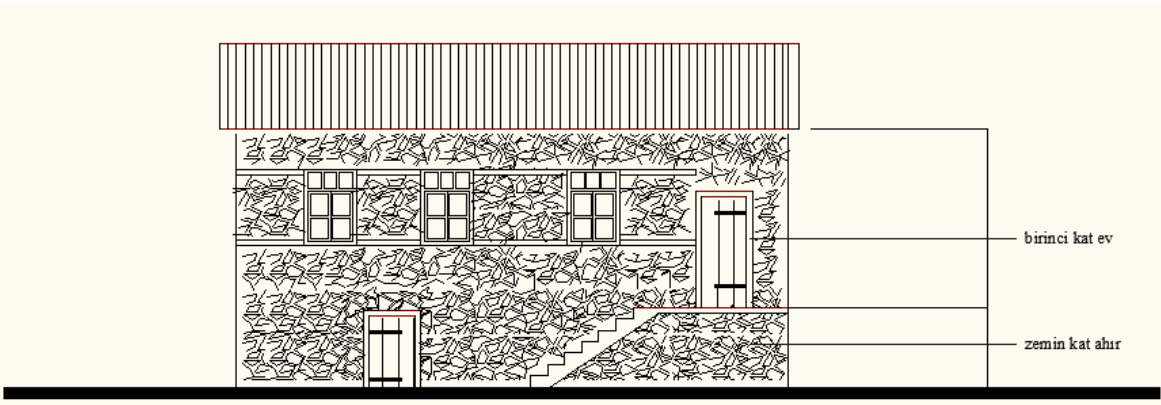
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K10	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Gümüşdamla(Zargıdı)
Yapı sahibi	Rakibe Soysal
Yapım dönemi	1900'den önce
Adres	Gümüşdamla köyü/ Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
ZEMİN KAT PLANI	
GALERİ KAT PLAN	CEPHE

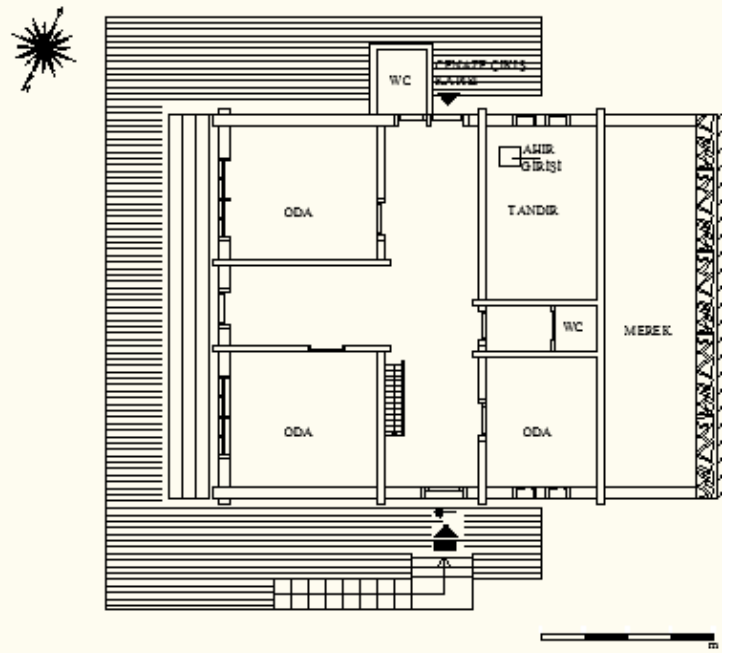

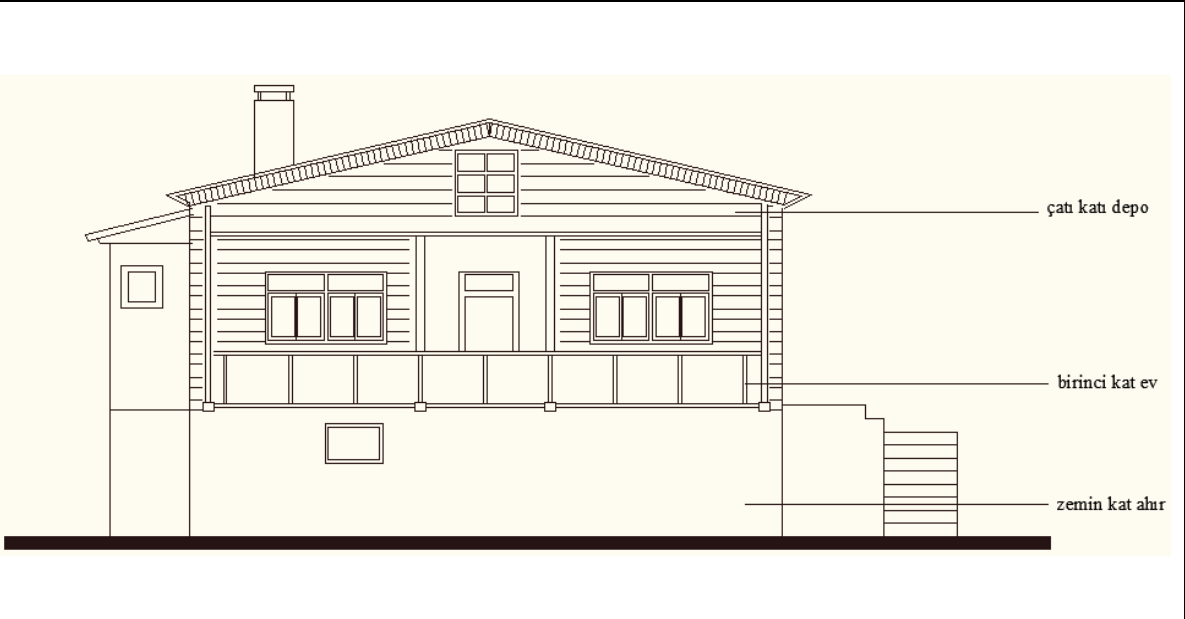
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K11	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Gümüšdamla(Zargıdı)
Yapı sahibi	Hacı Sever
Yapım dönemi	1950
Adres	Gümüšdamla köyü/ Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
	
PLAN	CEPHE

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K12	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Gümüştamla(Zargıdı)
Yapı sahibi	Recep Turan
Yapım dönemi	1950
Adres	Gümüştamla köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	
CEPHE	

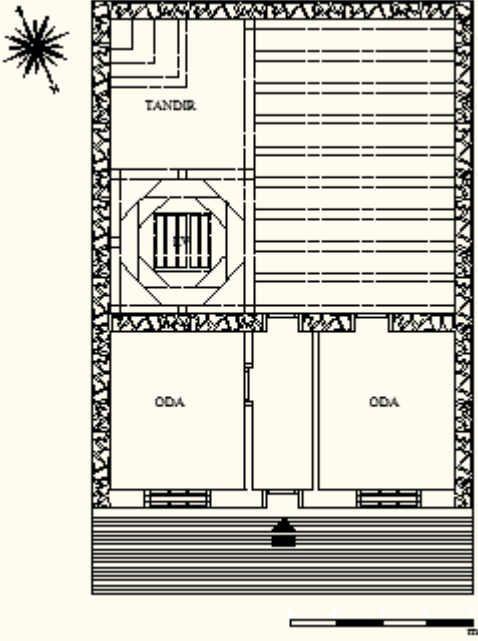

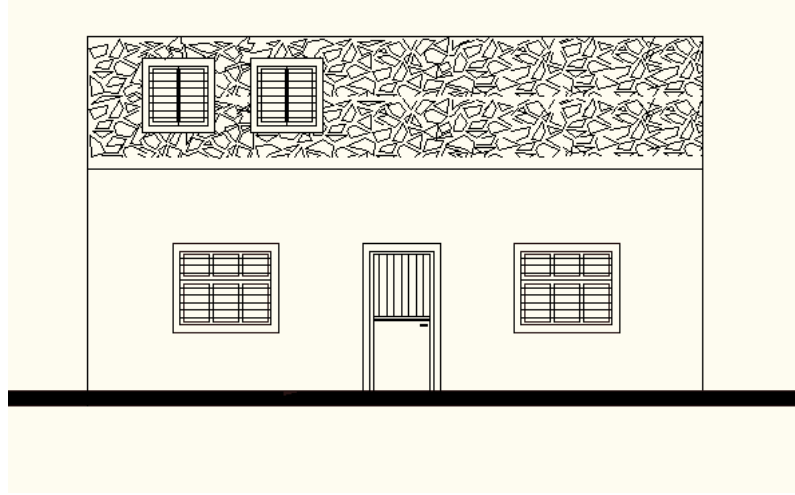
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K13	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Kavlatan(Kavlatan)
Yapı sahibi	Alican Gökteş
Yapım dönemi	1950
Adres	Kavlatan köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	<p>çatı katı depo</p> <p>birinci kat ev</p> <p>zemin kat ahır</p>
CEPHE	

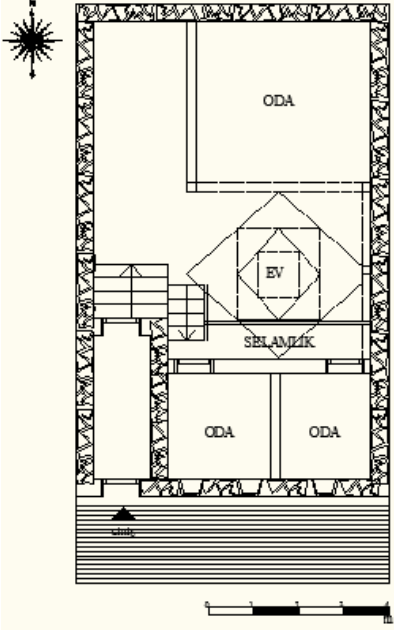

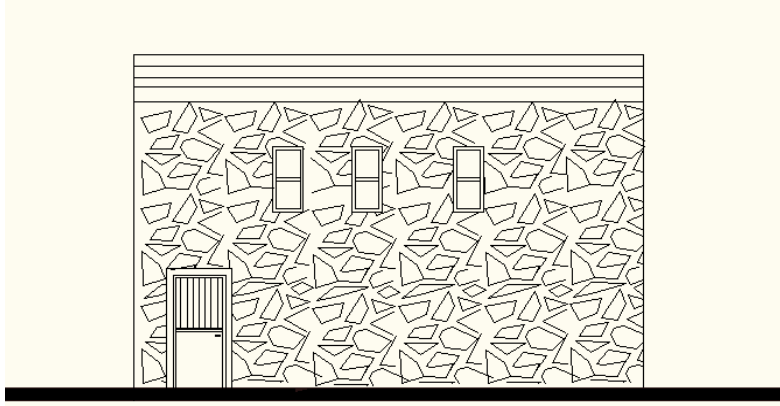
Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K14	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Kavlatan(Kavlatan)
Yapı sahibi	Bayram Olgun
Yapım dönemi	
Adres	Kavlatan köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
	<p>birinci kat ev</p> <p>zemin kat ahır</p>
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K15	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Koçbayırı(Pörge)
Yapı sahibi	Rasim kurt
Yapım dönemi	1860
Adres	Koçbayırı köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	
PLAN	
	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K16	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Koçbayırı(Pörge)
Yapı sahibi	Faik şenka
Yapım dönemi	1952
Adres	Koçbayırı köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
	<p>NOTLAR</p>
PLAN	
	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K17	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Sorkunlu(Toronsos)
Yapı sahibi	Şaban Şahin
Yapım dönemi	1930'den önce
Adres	Sorkunlu köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K18	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Sorkunlu(Toronsos)
Yapı sahibi	Yasemen Akarsu
Yapım dönemi	1900'den önce
Adres	Sorkunlu köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
ZEMİN KAT PLAN	CEPHE
BİRİNCİ KAT PLAN	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K19	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Şalcılar(Hapuşgi)
Yapı sahibi	İbrahim Çolak
Yapım dönemi	1930'den önce
Adres	Şalcılar köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
PLAN	
CEPHE	

Ek 5'in devamı

YAPI KİMLİK NO:K20	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Şalcılar(Hapuşgi)
Yapı sahibi	Hasan Atmaca
Yapım dönemi	1940'den önce
Adres	Şalcılar köyü/Bayburt
Ada/Pafta/Parsel No	-
Tescil No	-
MİMARİ ÖZELLİKLER	
ZEMİN KAT PLAN	
CEPHE	

Ek 6. İncelenen Köylere Ait Fotoğraflar

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Alaca(Menge) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Alaca(Menge) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Merkez/Armutlu(Armutlu) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Başpınar(Armutlu) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Başpınar(Armutlu) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu(Henege) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Dumlu(Henege) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla(Zargıdı) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla(Zargıdı) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla(Zargıdı) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Gümüşdamla(Zargıdı) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Kavlatan(Kavlatan) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Koçbayırı(Pörge) Köyü
	
	
	

Ek 6'in devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/Koçbayırı(Pörge) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Merkez/Pelitli(Cilansor) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Merkez/Pelitli(Cilansor) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın Devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Sorkunlu(Toronsos) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın Devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Sorkunlu(Toronsos) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın Devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

İl/İlçe/Köyün adı

Bayburt/Aydıntepe/ Sorkunlu(Toronsos) Köyü

Ek 6'nın Devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

İl/İlçe/Köyün adı

Bayburt/Aydıntepe/ Sorkunlu(Toronsos) Köyü

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Şalcılar(Hapuşgi) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Şalcılar(Hapuşgi) Köyü
	
	
	

Ek 6'nın devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER	
İl/İlçe/Köyün adı	Bayburt/Aydıntepe/ Yazlık(Danzut) Köyü
	
	
	

Ek 7. Kapı, Pencere, Kirman Örtü ve Tavan Fotoğrafları

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Pencere örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Pencere örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Pencere örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

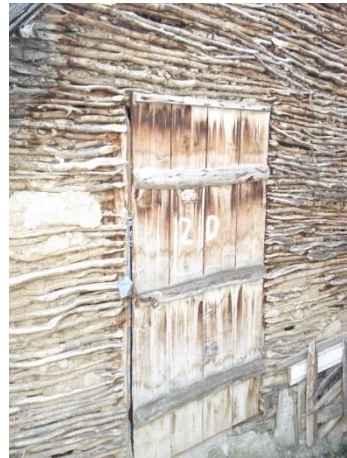
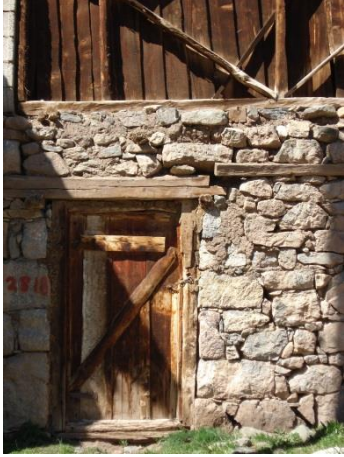
Pencere örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Dış Kapı örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

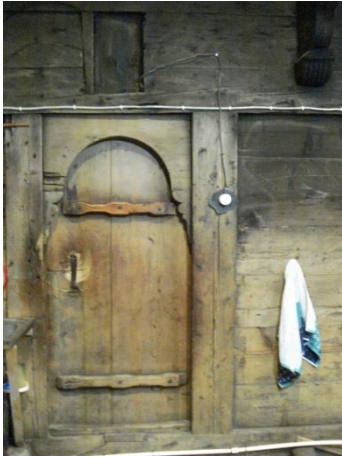
Dış Kapı örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

İç Kapı örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Kirman örtü örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Kirman Örtü örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Tavan örnekleri

Ek 7'nin devamı

GÖRSEL ÖZELLİKLER

Tavan örnekleri

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Trabzon'da doğdu. Sırasıyla, Trabzon Gazipaşa İlkokulu, Trabzon Zehra Kitapçiođlu Ortaokulu ve Kanuni Anadolu Lisesi'nden mezun oldu. 2005 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'ne girdi, 2010 yılında mezun oldu. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı olan Bayburt İl Müdürlüğü'ne Mimar olarak atandı. Halen aynı kamu kurumunda çalışmakta olan, Tuğba AKGÜN iyi derecede İngilizce bilmektedir.